UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií, katedra veřejné a sociální politiky

Ing. Vít Skála

Mohou místní akční skupiny v ČR plnit roli strategického partnera menších obcí pro uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově?

Diplomová práce

Praha 2009

Autor práce: **Ing. Vít Skála**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Martin Potůček, CSc., Msc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SKÁLA, Vít. *Mohou místní akční skupiny v ČR plnit roli strategického partnera menších obcí pro uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově?* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, katedra Veřejné a sociální politiky, 2009. s. 193. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Martin Potůček, CSc.

Anotace

Diplomová práce „Mohou místní akční skupiny v ČR plnit roli strategického partnera menších obcí pro uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově?“ hledá odpovědi na tuto otázku.

Po diskusi na téma venkov práce podrobně představuje aktuální situaci na venkově jak je odborníky chápána, s ohledem na uplatňování aktuálních i dřívějších politik a konkretizování jejich slabin a dopadů na současný život na venkově. Z důvodu předmětu práce je též popsáno postavení venkova z pohledu ústavního zřízení naší země. Následuje podrobnější představení metody LEADER, na které pak navazuje srovnávací analýza uplatňování této metody v 5 členských státech EU. Po analýze problému formou stromu problému, analýze aktérů a krátké charakteristice teorií, ze kterých autor práce vycházel (teorie byrokracie, teorie sociálního kapitálu, teorie kulturní determinace, governance theory, sítě tvorby politik), následuje shrnutí poznatků z vlastního kvalitativního a kvantitativního šetření. Tato šetření tvoří jádro práce a podrobně mapují chápání problematiky mezi klíčovými aktéry (bylo provedeno 17 hloubkových rozhovorů a vyhodnoceno 509 vyplněných dotazníků od starostů malých obcí). Výsledky šetření jsou doplněny bohatým tabulkovým a grafickým aparátem.

Na základě výsledků tohoto primárního výzkumu a uvedených teorií byly následně zpracovány 3 různé scénáře možného dalšího vývoje, což je vhodná forma pro formulaci závěrů z popsaných bohatých poznatků shromážděných v rámci této práce. V rámci těchto scénářů je pak zakomponována odpověď na základní otázku práce v jejím širším kontextu a souvislostech.

Annotation

Diploma thesis *„Can Local Action Group play an important role, like partner at strategic planning, to countryside municipalities at Czech?“* seeks answers to this question.

The discussion about definition of countryside and its problems is described at the beginning of the thesis as actual and previous politics as well. Description of Czech constitution connected to countryside is mention next to it. After that, there is described the LEADER method and comparison between using this method at 5 different European countries. The tree of problem and actors analysis is provided later on. The short description of the theories using at thesis outputs is provided as well. The used theories are: bureaucracy theory, theory of social capital, theory of cultural determination, governance theory and policy network analysis.

The describing of outputs from realized primary research is the main part of the thesis. There were carried out 17 structure talks in qualitative research and processed 509 questionnaires in quantitative research. The lot of tables and graphs are attached.

Finally the 3 scenarios, like a suitable form for such a complex topic, were composed to describe answer at the primary question of this thesis in its context and complexity.

Klíčová slova

strategické vládnutí, veřejná politika, venkov, obce, LEADER, veřejná správa, samospráva, primární kvalitativní výzkum, kvantitativní výzkum, scénář, teorie byrokracie, teorie sociálního kapitálu, teorie kulturní determinace, governance theory, sítě tvorby politik

Keywords

strategic government, public, policy, countryside, municiaplities, LEADER, public management, qualitative research, quantitative research, scenário, bureaucracy theory, theory of social capital, theory of cultural determination, governance theory and policy network analysis

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.

2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti i pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 20. 5. 2009 Ing. Vít Skála

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce Prof. PhDr. Martinu Potůčkovi, CSc., Msc. za inspirativní a podnětné impulsy a směrování při tvorbě této práce. Chtěl bych poděkovat i ostatním představitelům katedry veřejné a sociální politiky FSV UK za přísné vedení při zpracování jednotlivých dílčích částí této práce, na kterých jsem pracoval během posledních 2 let. Dále bych chtěl poděkovat všem respondentům, kteří se zapojili do kvalitativního výzkumu a byli ochotni trávit desítky minut odpovídáním na mé otázky a otevřeně sdělovali své pohledy na problematiku. Především bych však chtěl poděkovat více než 500 starostům, kteří i přes velké množství svých každodenních úkolů a starostí byli ochotni zapojit se do on-line šetření a nad rámec minimálního rozsahu dotazníku se upřímně svěřovali s vlastními pohledy, zkušenostmi a postesky. Doufám, že obsah a výsledky této práce budou pro všechny tyto osoby zadostiučiněním, že úsilí, které mi věnovali, nebylo vynaloženo zbytečně.

Obsah

OBSAH **7**
TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE **9**
POUŽITÉ ZKRATKY **10**
1 ÚVOD **11**
2 CÍLE A OTÁZKY **12**
2.1 SPECIFICKÉ CÍLE 12
2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY 13
3 VYMEZENÍ POJMŮ **14**
3.1 VENKOV 14
3.2 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA 14
3.3 STRATEGICKÉ VLÁDNUTÍ 15
4 SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY **16**
4.1 VYMEZENÍ VENKOVA 16
4.2 PROBLÉMY VENKOVA 18
4.3 HISTORICKÝ KONTEXT 20
4.4 VÝVOJ POČTU OBCÍ A OBYVATEL 22
4.5 POLITY V OBLASTI VENKOVA 23
4.6 POLICY V OBLASTI VENKOVA 25
4.7 METODA LEADER 29
4.8 ZŮSTÁVAJÍCÍ SLABÁ MÍSTA STÁVAJÍCÍCH POLITIK 31
5 POPIS PROBLÉMU **34**
5.1 STROM PROBLÉMU 34
5.2 ANALÝZA ZÚČASTNĚNÝCH AKTÉRŮ 35
6 TEORETICKÁ VÝCHODISKA **37**
6.1 TEORIE BYROKRACIE 37
6.2 TEORIE SOCIÁLNÍHO KAPITÁLU 39
6.3 TEORIE KULTURNÍ DETERMINACE 39
6.4 GOVERNANCE THEORY 39
6.5 SÍTĚ TVORBY POLITIK 41
7 POUŽITÉ METODY **42**
7.1 SROVNÁVACÍ ANALÝZA 42
7.2 KVALITATIVNÍ VÝZKUM 43
7.2.1 Oslovené osoby 43
7.2.2 Forma a hodnocení rozhovoru 44
7.3 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM 45
7.3.1 Cílová populace, základní populace, výběrový soubor 46
7.3.2 Metodika sběru dat 46
7.4 TVORBA SCÉNÁŘŮ 47
8 VÝSLEDKY SROVNÁVACÍ ANALÝZY **49**
8.1 RAKOUSKO 50
8.2 IRSKO 51
8.3 FRANCIE 51
8.4 ITÁLIE 52
8.5 ČESKÁ REPUBLIKA 53
8.6 ZÁVĚRY ZE SROVNÁVACÍ ANALÝZY 54
9 VÝSLEDKY KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU **56**

9.1 OTÁZKA 1 ... 56
9.2 OTÁZKA 2 ... 57
9.3 OTÁZKA 3 ... 58
9.4 OTÁZKA 4 ... 59
9.5 OTÁZKA 5 ... 60
9.6 OTÁZKA 6 ... 60
9.7 OTÁZKA 7 ... 61
9.8 OTÁZKA 8 ... 61
9.9 OTÁZKA 9 ... 62
9.10 OTÁZKA 10 ... 62
9.11 OTÁZKA 11 ... 63
9.12 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ... 63

10 VÝSLEDKY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU ... 65

10.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE ... 65
10.2 OTÁZKA 1 ... 66
10.3 OTÁZKA 2 ... 69
10.4 OTÁZKA 3 ... 70
10.5 OTÁZKA 4 ... 70
10.6 OTÁZKA 5 ... 71
10.7 OTÁZKA 6 ... 71
10.8 OTÁZKA 7 ... 72
10.9 OTÁZKA 8 ... 73
10.10 OTÁZKA 9 ... 73
10.11 OTÁZKA 10 ... 74
10.12 OTÁZKA 11 ... 75
10.13 OTÁZKA 12 ... 75
10.14 OTÁZKA 13 ... 76
10.15 OTÁZKA 14 ... 76
10.16 OTÁZKA 15 ... 76
10.17 OTÁZKA 16 ... 77
10.18 OTÁZKA 17 ... 77
10.19 OTÁZKA 18 ... 78
10.20 OTÁZKA 19 ... 79
10.21 OTÁZKA 20 ... 79
10.22 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ... 79

11 ZÁVĚRY Z PRIMÁRNÍCH VÝZKUMŮ ... 82

12 SCÉNÁŘE ... 84

12.1 SCÉNÁŘ 1 ... 84
12.2 SCÉNÁŘ 2 ... 87
12.3 SCÉNÁŘ 3 ... 89

13 ZÁVĚR ... 91

RESUME ... 94

SUMMARY ... 95

POUŽITÁ LITERATURA ... 96

SEZNAM PŘÍLOH ... 102

PŘÍLOHY ... 105

Teze diplomové práce

Použité zkratky

ČR .....Česká republika

ČSÚ.....Český statistický úřad

EAFRD .....European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)

EZFRV.....Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development)

EK .....Evropská komise (European Commission)

EU .....Evropská unie (European Union)

EUROSTAT.....Evropský statistický úřad

FSV UK .....Fakulta sociálních věd University Karlovy v Praze

LEADER.....Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale (propojení venkovské ekonomiky a rozvojových akcí)

MAS.....Místní akční skupina (více viz kap. 3.2 a přílohy č. 77 a 78)

NS MAS.....Národní sít Místních akčních skupin

MPO.....Ministerstvo průmyslu a obchodu

MSP .....Malý a střední podnik

MPSV.....Ministerstvo práce a sociálních věcí

MZe.....Ministerstvo zemědělství

NUTS .....Nomenclature des Unites Territoriales Statistique (Nomenclature of Units for Territorial Statistics). Statistická územní jednotka pro účely vzájemného srovnání jednotlivých zemí EU.

ORP .....Obec s rozšířenou působností

OECD .....Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)

PEF ČZU.....Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze

POV .....Program obnovy venkova

PRV.....Program rozvoje venkova

ROP.....Regionální operační program

1 Úvod

Téma své diplomové práce „Mohou místní akční skupiny v ČR plnit roli strategického partnera menších obcí pro uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově?“ zkráceně „MAS nositel strategického vládnutí na venkově?“ jsem si vybral na základě svého dlouholetého zájmu o tuto problematiku, který u mě započal v roce 1998, kdy jsme s rodinou zakoupili starší statek na vesnici, kam jsme se následně z Prahy přestěhovali. Na vlastní kůži jsem tak začal okoušet, co to znamená sehnat práci na vesnici (12 km od většího města, 20 km od okresního města), jak funguje veřejná doprava v těchto regionech, jaké souvislosti jsou spojené s tím, že každý zná každého. Začal jsem podnikat, po 4 roky jsem byl členem místního zastupitelstva a měl jsem na starosti finance obce. Stál jsem též u zrodu místní akční skupiny a pomohl jsem na svět několika investičním i neinvestičním projektům obce, mikroregionu i místní akční skupiny.

Tyto desetileté zkušenosti z praktického aktivního života na venkově v rámci této diplomové práce podrobuji zkoumání na základě odpovídajících vědeckých teorií a pomocí škály výzkumných metod hledám možné systémové cesty k efektivnějšímu fungování místní samosprávy v malých obcích a zvýšení kvality života obyvatel venkova.

2 Cíle a otázky

Hlavním cílem mé diplomové práce je potvrdit či vyvrátit hypotézu, **zda mohou Místní akční skupiny (MAS) pomoci při uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově**. Aby bylo možné na tuto hypotézu adekvátně reagovat, je nutné nejdříve podrobněji **představit** samotné **MAS**, charakter, smysl a význam těchto organizací, **popsat a strukturovat problémy**, s kterými se český **venkov** potýká, následně pak **popsat vlastní potenciál MAS** a zhodnotit dosavadní zkušenosti s jejich fungováním. Zároveň je nutné **zmapovat očekávání místních aktérů** pro ověření, zda by MAS byly jako strategický partner místními aktéry přijaty. V rámci realizovaných výzkumů budu zjišťovat, zda neexistují **jiné cesty** pro uplatňování strategického vládnutí na venkově.

Na zmapování činnosti MAS, jejich způsobu financování a významu byly již některé výzkumy prováděny, z pohledu uplatňování prvků strategického vládnutí skrze tyto organizace se zatím žádný autor, alespoň dle mých stávajících poznatků, nezabýval.

V rámci práce se snažím najít odpovědi na otázky typu: Je reálné, aby **MAS v České republice,** byly **reprezentantem** místních aktérů a mikro**arénou** pro **formulaci a prosazování veřejných politik** na místní úrovni či/a zároveň **jedním z aktérů** v rámci **sítě** podílející se na **tvorbě politik**? Mohou tyto instituce disponovat **dostatečným expertním týmem** se schopností efektivně využívat **prvky komunitního plánování** a mít dostatečnou **autoritu** na místní, regionální i celonárodní úrovni?

2.1 Specifické cíle

V souladu s výše uvedeným celkovým zaměřením práce je možné určit následující **specifické cíle** této diplomové práce:

- Podrobně **zpracovat teoretický úvod** do problematiky
- **Prozkoumat** reálné **přínosy MAS** k tvorbě a realizaci politik pro rozvoj venkova v Evropském srovnání
- Zrealizovat **kvalitativní výzkum** mezi **odborníky** na problematiku
- Zrealizovat kvantitativní výzkum mezi starosty obcí do 2 000 obyvatel
- Zpracovat **variantní scénáře** možného dalšího vývoje

2.2 Výzkumné otázky

V rámci naplnění výše uvedených cílů jsem definoval **4 výzkumné otázky**, na které budu hledat odpověď v rámci **primárního výzkumu**. Odpovědi na tyto otázky společně s dalšími poznatky popsanými v rámci práce pomohou **naplnit hlavní cíl práce** a to **potvrdit či vyvrátit hypotézu** z názvu práce.

1.) **Existují** na současném venkově v ČR veřejně politické **problémy**, a jestli ano, **jaké**?
2.) **Mohou** k řešení těchto problémů **účinně pomoci MAS**?
3.) Existují **jiné efektivnější cesty** k řešení těchto problémů?

3 Vymezení pojmů

3.1 Venkov

V rámci EU je pro zachování mezinárodních srovnání pro definici venkova používána metodika **OECD**, která vychází z hustoty obyvatel na km^2. V rámci této metodiky jsou za venkov považována sídla s hustotou obyvatel nižší než 150 obyvatel na km^2 a každý region úrovně NUTS 3 (naše kraje) je zařazen do jedné ze tří kategorií

- **převážně venkovské regiony (PR[1])** … více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích, tj. v obcích s hustotou nižší než 150 obyvatel/km^2 (v ČR pouze kraj Vysočina)
- **významné venkovské regiony (IN[2])** … ve venkovských obcích žije 15 až 50 % obyvatel (ostatní kraje v ČR kromě hlavního města Prahy)
- **převážně městské regiony (PU[3])** … ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel (v ČR pouze hlavní město Praha)

V souladu s touto metodikou v rámci následující práce používám pojem **venkovský region**.

V České republice je v praxi používáno pro definici venkova kritérium **velikosti obce**, přičemž za venkovskou obec je považována obec s méně než 2 000 obyvateli. V souladu s tímto pojetím se v následující práci zaměřuji na **obce do 2 000 obyvatel**, které též na některých místech nazývám „malé obce“ či „venkovské obce“.

Podrobnější diskuse k vymezení pojmu venkov a venkovský region je uvedena v kap. 4.1.

3.2 Místní akční skupina

Místní akční skupina je právnická osoba (zpravidla o.s. nebo o.p.s.) vzniklá v souladu s čl. 61 až 65 Nařízení Rady ES 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a pracující metodou LEADER. Konkrétní podmínky tohoto nařízení týkající se definice metody LEADER a definice MAS jsou uvedeny v přílohách č. 77 a 78.

[1] **P**redominantly **R**ural
[2] **In**termediate
[3] **P**redominantly **U**rban

V následující práci pro Místní akční skupiny používám zažitou zkratku „MAS“. Podrobnější popis, historie a charakteristika metody LEADER a činnosti MAS je uvedena v kap. 4.7.

3.3 Strategické vládnutí

Pojem strategické vládnutí v této práci používám v kontextu definice, jak ji uvádí POTŮČEK (2007): *„Strategické vládnutí lze pojmout jako dynamický proces tvorby a uplatňování veřejné politiky, politiky a správy, představovaný snahou mnoha různých sociálních a ekonomických skupin s různými zájmy a zároveň hledáním udržitelné rozvojové orientace a sociálního kontraktu (kontraktů), schopných vyvážit tyto zájmy způsobem, který je slučitelný s dlouhodobými zájmy celé společnosti včetně jejich budoucích generací.“*

Strategické vládnutí má úzký vztah k veřejné politice, proto mezi výzkumnými otázkami figurují otázky na existenci problémů venkova, řešitelné veřejně politickými nástroji. Veřejná politika má kořeny již u Platóna, začátek veřejné politiky jako vědního oboru se datuje do 50. let 20. století v americké politologii a v Evropě došlo k jejímu rozvoji s mírným zpožděním až v 60. až 70. letech 20. století. VESELÝ (2006). I přes staré kořeny se tak jedná o relativně mladou a moderní vědu. Veřejná politika je interdisciplinární věda, která využívá poznatky řady disciplín, jako např.: politologie, veřejná správa, právní vědy, ekonomie, sociologie, filosofie, POTŮČEK (2005a), což je multi oborový přístup, který i na venkově nalézá široké uplatnění. Činnost starostů malých obcí zasahuje všechny tyto obory a veřejně politický pohled je tak pro řešení problematiky venkova velice vhodný.

Za součást strategického vládnutí v rámci této práce považuji též aktivní politiky, participativní modely a modely koalic aktérů.

Jak uvádí RAŠEK (2006), politika může být reaktivní, tj. reagovat až v okamžiku, kdy je veřejný zájem ohrožen, nebo aktivní, tj. v předstihu reaguje na předpokládaný vývoj. RAŠEK (2006) dále uvádí, že participativní (nepřímé nástroje řízení, spontánnost, učení, adaptace, vyjednávání, spolupráce, důvěra) modely při implementaci veřejné politiky a zčásti modely koalic aktérů (komunikace, vyjednávání, kompromisy, společný soubor hodnot, společné cíle) jsou vhodné nástroje pro uplatňování veřejných politik. Stejně tomu rozumím i v kontextu této práce.

4 Současný stav problematiky

4.1 Vymezení venkova

Jak uvádí ŠKRABAL (2006): *„Existuje řada různých definic venkova, kritérií a pohledů lišících se dle účelu, pro který je daná definice využívána. Odlišně definují venkov geografové, krajináři, statistici, urbanisté i sociologové a další odborníci.“*

Definicí venkova se podrobně zabývá např. MAŘÍKOVÁ (2005), která uvádí možná subjektivní i objektivní vymezení kvantitativní i kvalitativní, zmiňuje i různé typologie venkovského prostoru. Všímá si též srovnání počtu obcí dle různých pohledů na definici venkovských obcí. Např. uvádí, že 83,6 % (5 226 obcí) má méně než 2 000 obyvatel a hustotu obyvatel nižší než 150 obyv./km^2 a 76,2 % (4 763 obcí) má méně než 2 000 obyvatel a hustotu obyvatel nižší než 100 obyv./km^2. Tzn. o cca 500 obcí méně.

Typologií venkova se též dlouhodobě zabývá PERLÍN (2008), který na základě podrobného kvantitativního výzkumu definuje 9 typů venkova v ČR. Každý z těchto typů má odlišné podmínky, charakteristiky a problémy. V kontextu mé práce stojí za zvláštní pozornost především **venkov Typu 6: „vnitřní periferie“ a Typu 7: „velmi malé obce“**. Viz příloha č. 11 a 79. Dohromady tyto 2 typy regionů zaujímají přes polovinu území ČR a problémy, které uvádím v této práci, jsou v těchto typech obcí nejvíce eskalované, i když v určité podobě se objevují v naprosté většině malých obcí.

Klasifikací venkova a měst se zabývá též ZDENĚK (2005), který uvádí, že **hranice 2000 obyvatel** pro venkovské obce sahá do Francie 19. století, kde byla tato mez poprvé použita při sčítání lidu a v některých regionech tato velikost pro vymezení venkovských obcí zůstává dosud.

ČSÚ (2008) uvádí 6 variantních přístupů k definování venkova:

1.) Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel.
2.) Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 1 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 100 obyvatel/km^2.
3.) Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 1 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km^2.
4.) Venkovským prostorem jsou všechny obce, které nemají statut města.

5.) Venkovským prostorem jsou všechny obce, které nejsou obcemi s pověřeným obecním úřadem a nemají statut hlavního města.
6.) Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajských měst.

Pro každou z těchto variant pak vypočítává počet obcí, které dané variantě odpovídají, počet obyvatel žijících v těchto obcích a souhrnnou výměru těchto obcí. Souhrnný přehled uvádím v příloze č. 6. Dle jednotlivých variant se počet obcí definovaných jako venkovské pohybuje v rozsahu 5 354 (varianta 2: obce do 1 000 obyvatel + obce do 3 000 obyvatel s hustotou obyvatel nižší než 100 obyvatel na km^2) až 5 860 (varianta 5: obce, které nejsou obcemi s pověřeným obecním úřadem). Počet obyvatel žijících v těchto obcích pak kolísá od 2 442 517 (varianta 2) do 3 523 510 (varianta 5) obyvatel a podíl výměry těchto obcí na celkové výměře ČR pak 73,5 (varianta 1) až 80,6 % (varianta 5).

Velký sociologický slovník (1996) uvádí tuto definici venkova: *„obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem“*.

Definicí venkova se zabývá též BLATECKÁ (2006), která kromě vymezení venkova na základě vícekriteriálního hodnocení určuje i souhrnný ukazatel sociálně ekonomické úrovně venkova a to po jednotlivých krajích v ČR. V závěru své práce konstatuje, že určení venkova jako obce do 2 000 obyvatel je sice méně přesné, v porovnání s jinými přístupy se však jeví jako nejvhodnější. Další podněty k definici venkova jsou pak uvedeny v kap. 7.2 v rámci výsledků realizovaného šetření.

V roce 2001 bylo v České republice dle údajů ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU (2009b) 6 258 samosprávných obcí, z toho **5 634 obcí** patřilo do **velikostní kategorie s méně než 2 tis. obyvatel**, tj. **90 %** z celkového počtu. Dohromady v těchto obcích v roce 2001 žilo **2 665 860 obyvatel** a jedná se tak o **26 % obyvatel ČR** (2009b). Viz příloha č. 1 a 2. Při porovnání s výše uvedenými rozdílným přístupy k definování venkova vidíme, že definování venkova jako obce do 2 000 obyvatel zahrnuje průměrný počet obcí, okolo kterého všechny ostatní definice oscilují. Potvrzuje se tak, že uvedené hledisko (obce do 2 000 obyvatel) pro definici venkova bylo pro účely této práce zvoleno vhodně.

4.2 Problémy venkova

POTŮČEK (2001) zmiňuje velikostní kategorii obcí do 1 000 obyvatel jako významný prvek vypovídací o **roztříštěnosti obecní soustavy** v ČR a všímá si skutečnosti, že takřka 80 % obcí v ČR má méně než 1 000 obyvatel. DENÍK (2003) uvádí: *„Z evropských zemí je Česká republika na prvním místě, pokud jde o podíl obcí s méně než 1000 obyvateli. Přitom v Evropě 16 zemí nemá vůbec obce s menším počtem obyvatel než 1000.“* Závěry z těchto poznatků je však nutné vyvozovat se zohledněním kulturní determinace a historického kontextu daného území. Více viz kap. 4.4.

Na problematiku venkova, především jeho sociální souvislosti, se zaměřuje Sociologická laboratoř při PEF ČZU v Praze, která v této souvislosti realizovala a realizuje řadu výzkumných projektů. Např.: *„Socio-ekonomický vývoj českého venkova a zemědělství“*, doba trvání: 1. 7. 2004 – 31. 12. 2008; *„Sociální a regionální rozvoj venkovského prostoru v České republice“*, doba trvání: 2001 – 2004; *„Český a slovenský venkov“*, rok realizace: 2002; *„Regionální a sociální rozvoj venkovských oblasti“*, rok realizace: 2001, a další. Výsledky realizovaných výzkumů jsou průběžně publikovány v rámci pravidelných ročních publikací *„Český venkov“* a uvádí podrobné charakteristiky venkova zjištěné na základě statistických a výzkumných metod. Šetření autorského kolektivu Sociologické laboratoře pod vedením prof. Majerové v letech 2005 a 2006 zrealizovalo v rámci projektu *„Socio-ekonomický vývoj českého venkova“* číslo projektu: 1J 016/04-DP2 podrobný průzkum mezi 2 266 obyvateli obcí do 2000 obyvatel (vybraných na základě reprezentativního kvótního výběru) MAJEROVÁ (2006). V rámci tohoto šetření bylo mimo jiné zjištěno, že pouze **27 % obyvatel** venkova hodnotí **stávající stav** venkova jako **dostatečný**. 54 % obyvatel je spokojeno s kulturním, společenským a sportovním životem na venkově a 57 % obyvatel je spokojeno s dopravním spojením. Největší spokojenost obyvatel panuje se vzhledem obce (94 %), kde dle respondentů nastala v posledních 5 letech též největší změna k lepšímu. Oblasti, které by **nejvíce pomohly rozvoji obci** dle obyvatelů venkova v rámci tohoto šetření:

- zlepšení dopravní dostupnosti
- podpora podnikání
- výstavba nového bydlení

Na **posledním místě** občané uvádí **sloučení s jinou obcí** a velice nízko též hodnotí spolupráci mezi obcemi. Téměř ¾ **obyvatel** venkova je ochotno se za určitých podmínek **zapojit do veřejných aktivit**. **Největší vliv** na rozvoj venkova mají dle 88,5 % místních obyvatel **místní orgány** (starosta, rada, zastupitelstvo), dále **politické strany** (44 %) a **kraje** (41,5 %). Na posledním místě se umístila církev (16 %), které je přisuzován 2x menší vliv než spolkům a dobrovolným organizacím. Vše v MAJEROVÁ (2006).

Zajímavé je srovnání těchto výsledků s kvalitativním šetřením mezi místními aktéry a kvantitativním šetřením mezi starosty obcí do 2000 obyvatel, které jsem realizoval v rámci této práce. Viz kap. 8 a 10.

Naopak DENÍK (2003) popisuje základní společné problémy malých obcí takto:

- **postupné stárnutí obyvatelstva**, rychlejší než u celkové populace,
- úbytek schopností poskytovat služby obecně i služby na určité úrovni
- rostoucí **převaha obytné a rekreační funkce** nad funkcemi ekonomickými a obslužnými,
- **rychlý úbytek pracovních míst** a následné zvyšování vyjížďky obyvatel za prací, rostoucí závislost na mikroregionálních a regionálních střediscích,
- **malá diverzifikace pracovních míst**, nízké příjmy a vyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti, omezená dostupnost a kvalita služeb podporujících podnikání,
- snižování úrovně dopravní obslužnosti veřejnou dopravou,
- **obecný nedostatek finančních prostředků** k zajištění základních funkcí a rozvojových záměrů (obtížný přístup k úvěrům i nedostatek vlastních finančních zdrojů na spolufinancování projektů dotovaných státem).
- **ztížené podmínky** pro výkon státní správy a samosprávy,
- **omezená soběstačnost** v plnění potřebného rozsahu uložených funkcí.

MAJEROVÁ (2000) pak uvádí: *„Má-li být venkovské obyvatelstvo nadále životaschopné, musí mít dostatečný příjem. To vyžaduje rozmanité a atraktivní možnosti zaměstnání i mimo zemědělství, které ovšem musí odpovídat specifickým znakům daného*

regionu a obce.“ Dále zmiňuje, že v rozvoji venkova hrají důležitou roli MSP jako subjekty vytvářející pracovní místa a zajišťující celkovou obslužnost obcí.

SVOBODA (2008) se v rámci výzkumu *„Stav drobného, malého a středního podnikání na venkově“* realizovaného v rámci projektu *„Podpora zaměstnanosti na venkově prostřednictvím poskytování mikropůjček a vzdělávání venkovského obyvatelstva“* podrobně zabývá problémy MSP na venkově, které shrnuje takto:

- přílišná byrokracie spojená s podnikáním
- příliš vysoké daně a odvody státu
- nedostatečná základní i technická infrastruktura
- velký tlak obchodních řetězců
- nedostatečná kupní síla na venkově
- nedostatek kvalifikovaných lidí
- nedostatečná nabídka pracovních příležitostí - > mladí lidé odcházejí do měst
- skeptický postoj k úvěrovému podnikání
- malá informovanost o dotačních programech pro podnikatele

Výše uvedené problémy venkova definované různými autory jsem pro větší přehlednost zaznamenal ve formě Ishikawova diagramu zobrazeném v příloze č. 80.

4.3 Historický kontext

Abychom lépe porozuměli stávajícím problémům venkova a především možným cestám k jejich řešení, je nutné blíže se seznámit s historickým vývojem venkova, ze kterého řada stávajících problémů vychází.

Velice přehledně představuje historický kontext vývoje venkova MAJEROVÁ (2000), kde se zabývá sociologickým vývojem venkova **od konce 18. století** až **do současnosti**.

Náš venkov výrazně ovlivnila první a druhá zemědělská krize v letech 1818 a 1873, kdy především **po roce 1873** bylo v **exekuci prodáno cca 120 tisíc zemědělských usedlostí**, byla zavírána řada zpracovatelských provozů (cukrovary, lihovary, škrobárny atd.) a docházelo k výrazné **migraci do Ameriky**. Koncem

19. století bylo v českých zemích přes půl miliónu drobných hospodářství (do 2 ha), které hospodařily na pouhých 6 % zemědělské půdy a téměř **40 % veškeré půdy** bylo v rukou **velkostatkářů** (pobělohorské šlechty).

První pozemková reforma v roce **1918** obstavila tyto velkostatky a v jejím rámci byly tyto pozemky **rozděleny mezi drobné zemědělce**.

V letech **1945 – 1948** pak následovala druhá pozemková reforma, jejímž předmětem byla konfiskace majetků v Sudetech a jeho **rozdělování lidu**. Tyto reformy učinily ze středních rolníků **ekonomicky a sociálně nejsilnější sociální skupinu venkova**. Tato skupina v té době vlastnila cca **51 % zemědělské půdy**.

Po roce 1948 v rámci zavádění socialistického hospodaření začalo docházet k **násilné kolektivizaci**, která vyvrcholila především v 50. letech 20. století. Prostřednictvím ekonomických nařízení, politického a sociálního nátlaku docházelo k zakládání družstev proti vůli tehdejších obyvatel venkova. Soukromý majetek byl zestátňován a ti, kteří se dané politice nepodřídili, byli zavírání do vězení.

Tato politika společně s růstem a podporou průmyslu vedla k výrazné **migraci obyvatel z venkova do měst**, především do průmyslových aglomerací. **Po roce 1989** se na základě restitučních nároků přihlásilo cca **3,5 miliónu restituentů**, kterým byl postupně zabavený majetek vracen, či byly vypláceny náhrady. Tento restituční proces **není dosud**, ani po 20 letech, **ukončen**.

Mnohde došlo **v 90. letech 20. století** k zakládání **nových obchodních společností** (převážně akciových společností) bez právní návaznosti na původní zemědělská družstva, ve kterých obvykle zůstal jen nadále nevyužitelný bezcenný majetek.

Veškeré výše uvedené politiky, především pak násilné zásahy nedemokratické společnosti v 50. letech minulého století, zásadním způsobem ovlivnily podobu a sociální klima venkova.

Jak je z výše uvedených poznatků MAJEROVÉ (2000) zřejmé, vztah k půdě byl v historii venkova vždy primární a od konce 18. st. do současnosti se skladba vlastníků půdy na venkově vlivem vnějších vlivů několikrát změnila. Tyto změny se neobešly bez křivd a státní mocí prosazovaného či tolerovaného bezpráví, což trvá až do současnosti, kdy nejsou některé majetkové nároky restituentů ani po 20 letech vypořádány. Na základě teorie kulturní determinace, která je podrobněji představena v kap. 6.3, můžeme

odvozovat, že tyto historické zkušenosti postupně utvářely smýšlení a způsob života lidí na venkově, což je nutné v rámci jakýchkoliv dalších úvah zohlednit.

4.4 Vývoj počtu obcí a obyvatel

V kap. 4.2 je zmíněn jako jeden z problémů velký počet malých obcí v ČR a roztříštěnost obecní soustavy. Při pohledu do historie vidíme, že v roce **1921** se na dnešním území ČR nacházelo **11 417 obcí**, z toho cca 9 000 obcí mělo méně než 1 000 obyvatel. Tento stav trval až do 50. let 20. století, kdy byl počet malých obcí na našem území **cca 2x vyšší než je v současné době**. Viz graf v příloze č. 4. V roce **1961** u nás bylo již pouze **8 726** a do roku **1980** došlo díky direktivnímu zřizování střediskových obcí ke snížení tohoto počtu téměř na polovinu, až na **4 778 obcí**. V dalším období pak svobodné volby osamostatnění využilo cca 2 000 obcí a **celkový stav** obcí v ČR se postupně ustálil na cca 6,2 tis. obcí (**6 258 v roce 2001**), přičemž obcí o velikosti **do 2 000 obyvatel** je cca 5,6 tis. (**5 634 v roce 2001**). V přehledné grafické podobě je tento vývoj zaznamenán v přílohách č. 1, 3 a 4.

K výraznému úbytku obyvatel v menších obcích docházelo především v poválečném období, jak je dobře patrné na grafech uvedených v příloze č. 3 a 4. V roce **1930** u nás žilo v obcích do 2 000 obyvatel přes **5 miliónů osob** a v roce **1980** již pouze cca **2 mil. osob**. Naopak v největších městech docházelo k nárůstu počtu obyvatel. V 90. letech 20. st. se tento negativní trend zastavil a v posledních letech je **v průměru** za ČR **počet obyvatel v menších obcích vyrovnaný**, což však nevylučuje výrazné lokální disparity. MAJEROVÁ (2000) uvádí, že rozložení věkové struktury venkovského obyvatelstva není homogenní. Existují značné rozdíly na všech úrovních: v rámci krajů, okresů, i menších územních jednotek. *„Nejsou výjimkou obce složené z několika sídel, kdy v některých sídlech je věková struktura výrazně regresivní, v jiných naopak progresivní. Důvodem nebývá jen jeden faktor, např. vyšší koncentrace investic jen do určitého sídla či výhodnější podmínky pro bydlení, ale souhra více faktorů.“*

Dle prognózy Terplan a.s. uvedené ve výše uvedeném díle bude do roku 2020 docházet v obcích do 2 000 obyvatel k mírnému úbytku obyvatel, v obcích 2 000 – 4 000 obyvatel nejprve rychlejšímu a posléze zvolněnému růstu obyvatel a v malých venkovských městech (5 000 – 9 999 obyvatel) dojde ke zvýšení počtu obyvatel. Ve městech 10 000 a více obyvatel je prognózován nejdříve pokračující pokles počtu obyvatel a po roce 2010 pak stabilizace počtu.

4.5 Polity v oblasti venkova

Před tím, než budeme uvažovat o formě zapojení MAS do strategického vládnutí na venkově, musíme si uvědomit, v jakém právním prostředí se nacházíme, jakými zákony se musíme řídit a jak je celkově veřejná správa v ČR uspořádána.

V současné době se pohybujeme v demokratickém prostředí, kde veškerá pravidla vycházejí z ústavního pořádku definovaného **Ústavou České republiky**, která společně s **Listinou základních práv a svobod** tvoří dokumenty s nejvyšší právní vahou.

V našem státě existuje demokratické parlamentní zřízení, občany volená dolní a horní komora parlamentu jako složka zákonodárná a prezidentem jmenovaná vláda jako složka výkonná. Samostatně a nezávisle pak na dodržování zákonů dohlíží složka soudní. Grafické schéma uspořádání státního zřízení v ČR je uvedeno v příloze č. 7.

V rámci tohoto zřízení spadá na základě přijatých zákonů kompetence v oblasti venkova do působnosti několika ministerstev.

Zásady regionální politiky v ČR formuluje na základě **zákona č. 2/1969 Sb.**, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR **Ministerstvo pro místní rozvoj**, které má ve své kompetenci též **realizaci základních koncepčních a realizačních kroků k naplnění těchto politik**. Základním dokumentem regionální politiky ČR na úrovni státu je **Strategie regionálního rozvoje**.

Výkon veřejné správy, která se dále dělí na státní správu a samosprávu (obojí je vykonáváno až na úrovni jednotlivých obcí) spadá do kompetencí **Ministerstva vnitra**.

Problematika zemědělství a lesnictví, tedy činností typických pro venkovské oblasti je v kompetenci **Ministerstva zemědělství**. Toto ministerstvo v posledních letech zajišťuje též některé programy týkajících se celkového rozvoje venkova, nikoliv pouze přímo zemědělství a lesnictví. Jedná se zejména o řízení PRV v plánovacím období 2007 – 2013.

Specifické otázky týkající se životního prostředí (kanalizace, vodovody, krajinná území pod zvláštní ochranou, apod.) spadají do působnosti **Ministerstva životního prostředí**.

Abychom mohli správně uchopit konkrétní politiky, je též nutné seznámit se s formou správního členění ČR, kterého je pak v konkrétních politikách využíváno.

Podle čl. 99 Ústavy České republiky se Česká republika člení na **obce**, které jsou základními územními samosprávnými celky, a **kraje**, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Z historických a statistických důvodů jsou v ČR kromě tohoto ústavního správního členění definovány ještě okresy a tzv. regiony soudržnosti.

Zvláštní kategorií jsou tzv. obce s rozšířenou působností. Jedná se o konkrétní obce, na které byla zákonem přenesena část pravomocí státní správy.

Základními úrovněmi v regionálním rozvoji a realizaci regionální politiky ČR tak jsou:

- 8 regionů soudržnosti (NUTS 2)
- 14 krajů (NUTS 3)
- 77 okresů (NUTS 4)
- 205 obcí s rozšířenou působností
- 6 254 obcí (NUTS 5)

Pravidla, kompetence a finanční možnosti obcí jsou dány zejména **zákonem č. 128/2000 Sb.**, o obcích (obecní zřízení), zákonem **č. 290/2002 Sb.**, o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce a zákonem **č. 243/2000 Sb.**, o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům.

Činnost obcí též významněji ovlivňují zákon **č. 129/2000 Sb.**, o krajích (krajské zřízení), zákon **č. 314/2002 Sb.**, o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Všechny zákony je nutné používat v aktuálním znění.

STRATEGIE (2006) definuje roli obcí takto: *„Úlohou obecní, tedy nejnižší úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů obcí v oblasti místního rozvoje, jejich iniciační činnost v oblasti řešení nadmístních problémů a definování nadmístních programů a jejich participace na realizaci regionálních programů.“* Vidíme tedy, že stávající uspořádání v ČR **veškerou zodpovědnost** za místní rozvoj

pokládá na **jednotlivé obce**, které musí při tomto rozvoji respektovat veškeré související právní předpisy.

4.6 Policy v oblasti venkova

Jak již bylo uvedeno v kap. 4.3, venkov v minulosti celostátní politiky zásadním způsobem ovlivňovaly a formovaly. Na venkově žije čtvrtina obyvatel ČR a venkov zaujímá ¾ území státu. Podobné rozložení platí i pro celou EU.

Regionální politiku charakterizuje MAJEROVÁ (2000) jako koncepční a výkonnou činnost státu a regionálních orgánů s cílem:

- Přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů
- Snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů
- Podporovat hospodářský a sociální rozvoj jednotlivých regionů, zejména pokud jde o aktivaci jejich nedostatečně využívaného hospodářského a sociálního potenciálu

Dle POTŮČKA (2001) je nutnou podmínkou pro uplatnění politik posílení úlohy strategického rozhodování postaveném na institutu sociálně-ekonomického a územního plánování.

Na úrovni EU jsou stanoveny 3 cíle na řešení problémů venkovských regionů. (Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005):

- Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví podporou restrukturalizace, rozvoje a inovací
- Zlepšování životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou
- Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a povzbuzení diverzifikace hospodářské činnosti

Mezi **tuzemskými odborníky** převažují tyto představy o směrech tvorby regionálních politik:

- POTŮČEK (2001) doporučuje ekonomickou motivaci obcí ke slučování činnosti (cestou všeobecných a účelových svazků obcí), aniž by obce zcela ztratily svou právní samostatnost.

- MAJEROVÁ (2000) pak zajištění rozmanitých a atraktivních možností zaměstnání i mimo zemědělství, které ovšem musí odpovídat specifickým znakům daného regionu a obce.
- MAJEROVÁ (2000) též uvádí zajištění podpory (i dotační) MSP na venkově jako významný stabilizační prvek venkova.

BALÍK (2005) uvádí, že komunální politika je *„oblastí mnohovrstevnatou a obtížně uchopitelnou“* a vysvětluje skutečnost, že výzkum komunální politiky u menších obcí přináší metodologické potíže oproti obdobnému výzkumu u větších měst. Přitom téměř 90 % obcí má méně než 5 tis. obyvatel a proto nelze na malé obce při tomto výzkumu rezignovat.

Strategie regionálního rozvoje ČR, v souladu s prioritami Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, obnovenou Lisabonskou strategií a Göteborgskou agendou obsahuje zakotvenou snahu zajistit **stabilizaci venkova**, **snížit rozdíly v příjmové úrovni obyvatel měst a venkova**, **zlepšit kvalitu života na venkově**, a to především diverzifikací zemědělské činnosti a zlepšením komunální infrastruktury ve venkovských oblastech. To vše z pohledu trvale udržitelného rozvoje se zajištěním vysoké kvality životního prostředí.

V těchto politikách je též zakotvena snaha o **posílení sepětí obyvatel s místem, kde žijí** s maximálním uplatňováním **principů subsidiarity** založených na tzv. „bottom up“ metodě. Tj. aby se rozhodovalo o místních záležitostech na co nejnižší úrovni a aby se na tomto rozhodování – **tvorbě politik** – podíleli v maximální možné míře **místní občané**.

Rozvoj obcí v letech 2007 – 2013 je výrazně ovlivňován též nastavením **operačních programů,** jejichž prostřednictvím jsou rozdělovány prostředky ze **Strukturálních fondů EU** a **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova**.

V těchto programech je v rámci venkova podporováno zejména:

- Podpora drobných podnikatelů
- Kontinuita hospodaření rodinných zemědělských farem
- Podpora zemědělské a lesnické činnosti
- Podpora diverzifikace zemědělské činnosti

- Využívání obnovitelných zdrojů energie a energetické využití odpadů
- Zlepšování životního prostředí v intravilánu a extravilánu obcí
- Infrastrukturní rozvoj obcí (vodovody, kanalizace, ČOV, kulturní a sportovní zařízení, zdravotnictví, veřejná prostranství)
- Zlepšení dopravní dostupnosti
- Podpora cestovního ruchu a využití kulturního dědictví

Kromě těchto celonárodních politik existují i regionální priority zakomponované v krajských **Plánech rozvoje kraje**. Kraje, které vznikly v rámci druhé etapy reformy veřejné správy, hrají pro rozvoj obcí významný vliv, neboť dokážou zohlednit svá místní specifika a metodickou i finanční pomoc směrují do těch oblastí, které jsou v konkrétním kraji nejpotřebnější. Jejich finanční možnosti jsou značně omezené, mají však poměrně silný politický vliv, který není ve prospěch malých obcí stále ještě plně využit. To potvrzují i závěry realizovaného šetření mezi starosty obcí.

Další strategické plány je možné nalézt na úrovni jednotlivých obcí s rozšířenou působností, mikroregionů a Místních akčních skupin. Tyto plány, aby měly šance na obdržení financí na svou realizaci z nějakých dotačních programů, musí korespondovat s výše zmíněnými celonárodními a celoevropskými politikami a pokud jsou dobře zpracovány, mohou výrazně přispět k řešení lokálních nedostatků.

Ve druhé polovině 90. let začalo převážně díky předvstupním programům EU (**SAPARD, PHARE**) a **Programu obnovy venkova** docházet ke spolupráci obcí na společných problémech a začaly též vznikat formalizované vztahy - **mikroregiony**. Mikroregion je definován jako územní celek, který je tvořen soustavou venkovských obcí s horní hranicí počtu obyvatel 2 000 - 5 000, jež jsou charakterizovány vzájemnými interakcemi danými hierarchizovanou správní a funkční strukturou a vzájemnými osobními vztahy jeho obyvatel. ŠKRABAL (2006) uvádí, že v současné době existuje v ČR **533 mikroregionů**, ve kterých je zapojeno **5 280 obcí**, jež pokrývají **2/3 území České republiky**.

V České republice existuje několik organizací, které mají řešení problematiky obcí ve své náplni. Jedná se zejména o: Spolek pro obnovu venkova, Svaz měst a obcí České republiky, Národní síť zdravých měst, Národní observatoř venkova, Národní síť MAS. Je též zřízena pracovní skupina pro problematiku malých obcí při Ministerstvu

vnitra. Většina z těchto organizací však zastupuje i větší města, jednotná reprezentace venkova v ČR stále chybí.

Především prostřednictvím **Svazu měst a obcí České republiky** se vedou diskuse o změně rozpočtového určení daní tak, aby byla odstraněna diskriminace menších obcí při přerozdělování těchto veřejných prostředků. Na základě tlaku obcí došlo od 1. 1. 2008 k novelizaci zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), který zvyšuje objem prostředků především menším obcím a přináší nová kritéria při určování koeficientů pro přerozdělování daní.

Jedním z účinných nástrojů na podporu rozvoje venkova je již zmíněný **Program obnovy venkova**, který byl původně v gesci Ministerstva pro místní rozvoj (od roku 1991 pod názvem Program obnovy vesnice, v roce 1998 byl novelizován a upraven název na POV), od roku 2005 byl převeden na jednotlivé kraje. Jedná se o program, se kterým mají obce nejlepší zkušenosti, žádosti o dotace nejsou příliš složité a prostředky přes tento program jsou relativně snadno dosažitelné, byť ve značně omezené výši (řádově statisíce). Tento program aktivně využívá prvků subsidiarity, což je potvrzeno i převedením agendy a rozhodování z ústředního orgánu (MMR) na Kraje, které mohou více diverzifikovat podmínky a priority dle svých místních potřeb.

V rámci POV probíhá od roku 1991 též soutěž Vesnice roku, kterou organizuje Spolek pro obnovu venkova. Cílem této soutěže je motivovat občany a ostatní subjekty na venkově k společné péči o rozvoj vesnice. BLATECKÁ (2006).

Jedním z dalších institutů naplňování výše zmíněných politik je tzv. **Agenda 21**, která je zaměřena především na oblast životního prostředí a územního plánování. Další metodou, která má velký potenciál při rozvoji venkova a je plně v souladu s výše zmíněnými principy, je metoda **LEADER**, která i v České republice v posledních 5 letech zažívá rychlý rozvoj. Tato metoda je realizována prostřednictvím MAS, které tvoří aktivní aktéři místní úrovně, a v kterých musí být kromě samosprávy zastoupeni z minimálně 50 % i zástupci soukromého sektoru (podnikatelé, NNO). Touto metodou je realizováno strategické plánování na místní úrovni v regionech o velikostech 10 tis. – 100 tis. obyvatel. Od roku 2004 pak vznikají pro ČR zcela nové formy regionálního sdružování, tzv. Místní akční skupiny za účelem tvorby a realizace strategie dle metody LEADER. Podrobněji viz kap. 4.7.

I když jak Agenda 21, tak metoda LEADER mohou ze své podstaty výrazným způsobem přispět k naplnění výše uvedených cílů, jejich podpora ze strany ústředních orgánů je v ČR mizivá. Např. na metodu LEADER bylo z celkového rozpočtu PRV v ČR vyčleněno pouze necelých 5 % prostředků, byť dle doporučení EK by měla být velká část prostředků z PRV, zejména v ose III, rozdělována právě metodou LEADER. V praxi tak využití těchto metod pro rozvoj venkova v ČR není v současné době zásadní, což potvrzují i realizovaná šetření.

Na základě principů LEADER byl v letech 2004 až 2007 v ČR vyhlašován i program LEADER ČR, který byl financován čistě z národních zdrojů (v průměru činil celkový rozpočet programu cca 70 mil. Kč). I díky tomuto programu došlo k výrazné aktivizaci místních obyvatel a vzniku některých MAS.

4.7 Metoda LEADER

Pojem „LEADER“, který se používá jako metoda, jejímž prostřednictvím MAS napomáhají rozvoji venkova, je acronymum, které vychází z francouzštiny „**L**iaison **E**ntre **A**ctions de **D**éveloppement de l'**É**conomie **R**urale“, což znamená: propojení venkovské ekonomiky a rozvojových akcí.

Metoda LEADER byla poprvé použita v programovacím období Evropská unie 1991 – 1995 v rámci tzv. Leader I iniciativy a má tak v EU již více než 15 letou historii. V tomto období bylo v rámci celé EU zaregistrováno 217 MAS, mezi které bylo rozděleno 417 mil. ECU (1 % celkových finančních prostředků pro rámec podpory Společenství). JEŽÍDKOVÁ (2005).

V programovacím období 1996 – 1999 byla tato metoda opět uplatněna v rámci iniciativy Leader II. V tomto období v EU existovalo již 1 000 MAS. V programovacím období 2000 – 2006 byla metoda použita v rámci iniciativy Leader + , na kterou bylo vyčleněno 2.105,1 mil. EUR. Společně s příspěvkem jednotlivých členských států (EU 15) se dle informací EK jednalo o částku 5.046,5 mil. EUR. V programovacím období 2007 – 2013 byla metoda LEADER začleněna do nařízení Rady ES č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZRF), kde je vymezení MAS a metody LEADER obsahem čl. čl. 61 až 65. Stručný výtah z těchto článků je uveden v příloze č. 77 a 78. V Nařízení EK č. 1698/2005, preambule odst. 51 se uvádí: *„Vzhledem k významu přístupu Leader by na tuto osu měla být* ***vyčleněna podstatná část příspěvku z EZFRV****.“* Konkrétně bylo

v EZFRV na politiku rozvoje venkova vyčleněno v rámci EU 13 mld. EUR, v ČR však bylo na metodu LEADER vyčleněno pouze 175 969 147 €, tedy necelých 5 % rozpočtu PRV, což zcela neodpovídá poptávce a významu, který tato metoda pro rozvoj venkova má.

JEŽÍDKOVÁ (2005) uvádí, že ze zkušeností, které byly získány z iniciativy z LEADER I a II vyplývají následující silné stránky této metody:

- mobilizace místních subjektů
- decentralizace
- integrovaný přístup
- výměna a transfer zkušeností
- schopnost zapojit malé projekty
- podpora malých propagátorů

V ČR bylo realizováno několik výzkumů týkajících se připravenosti, činnosti a významu MAS. Např. PELCL et al. (2008) připravili test sebehodnocení MAS na základě případových studií 6 fungujících MAS. Významem a zahraničními zkušenostmi s metodou LEADER se zabývá ĆEPELKA (2001), který si mimo jiné všímá velikých rozdílů v aplikaci a přínosu této metody dle jednotlivých zemí a regionů v souvislosti s historickým kontextem dané země. Více informací o charakteristikách a činnosti MAS v jednotlivých zemích EU viz kap. 8, kde jsem se podrobněji této problematice věnoval v rámci vlastní práce.

Dle statistických údajů Národní sítě MAS publikované na WWW stránkách LEADER (2008) v současné době v ČR existuje **159 místních akčních skupin**, které operují na území **59 378 km^2**, tj. cca **70 % území ČR**, na kterém žije cca **4,5 mil. obyvatel**, tj. cca **40 % populace ČR**. Průměrná hustota obyvatel v regionech MAS je cca **75 obyvatel/km^2**.

Při alokované částce cca 176 mil. EUR na metodu LEADER pro ČR v programovacím období 2007 – 2013 a předpokládané podpoře cca 80 MAS se počítá s podporou pouze poloviny MAS, které u nás v posledních letech vznikly a to průměrnou částkou 40 mil. Kč, (cca 1,5 mil. €), tj. poloviční alokace oproti průměru EU 25. Viz tab. v příloze č. 9. Přitom průměrná velikost MAS v ČR, co se týče počtu zahrnutých obyvatel, odpovídá průměru EU, průměrná velikost MAS z pohledu

velikosti zaujatého území je v ČR třetinová oproti průměru EU, což opět koresponduje s historickou rozdrobeností územní správy v ČR.

Počet obyvatel, které MAS zastupují, dosahuje v ČR úrovně těch nejrozvinutějších států EU v této oblasti, tj. téměř 40 % populace se nachází na území některé MAS, což je výrazně více než počet obyvatel žijících v malých obcích. Viz údaje v kap. 4.1. Naprostá většina venkovských obyvatel tak má teoretickou možnost účastnit se na metodě LEADER, což dává MAS i určitou politickou sílu. Na základě nastavených pravidel MZe však tito obyvatelé nemají praktickou možnost tuto metodu pro rozvoj svých regionů využít, neboť 95 % prostředků, které jsou určeny na rozvoj venkova, rozdělují ústřední orgány na základě celostátně daných priorit a kritérií, bez možnosti ovlivnění místními občany a zohlednění místních specifik. Tedy naprosto v rozporu s deklarovaným využíváním tzv. principu subsidiarity, kdy o prioritách i podpořených projektech rozhodují místní občané v daném regionu trvale působící.

Podpora pouze poloviny stávajících MAS v letech 2007 – 2013 může vést k zániku velkého množství MAS, které i za podpory MZe v posledních letech vznikly a kterým se již podařilo aktivizovat místní občany. Tato situace potvrzuje **nekoncepčnost a chaotičnost** při aplikaci evropských pravidel a politik v ČR. Tyto názory zaznívaly i od odborníků na tuto problematiku v rámci realizovaného kvalitativního šetření.

4.8 Zůstávající slabá místa stávajících politik

I když na úrovni definice problémů venkovských regionů existuje mezi autory shoda, v oblasti **návrhů řešení** existuje obrovská **roztříštěnost**. Např. FIALA (2006) tvrdí, že česká komunální politika nemá jednu jedinou tvář, ale má tváří i více než šest tisíc, tj. co obec, to vlastí politika.

Jak uvádí POTŮČEK (2001): *„Smyslem reformování veřejné správy je posílení strategického řízení a koordinačních aktivit, zkvalitnění legislativní činnosti, zdokonalení regulačních procesů a rozšíření partnerské komunikace ve vztahu k veřejnosti.“ „V reformě veřejné správy je třeba položit důraz na nebyrokratický přístup a pěstování partnerství, zejména pokud jde o tvorbu podkladů pro strategická rozhodnutí.“*

Na úrovni malých obcí není efektivní a často ani prakticky možné efektivní strategické řízení realizovat. Cca 80 % obcí v ČR má méně než 1 000 obyvatel, proto je nutné strategické řízení realizovat na větších integrovaných celcích.

Byť především po roce 2000 v souvislosti s možností čerpání prostředků z Evropských fondů (nejdříve v rámci předvstupních programů a po našem vstupu do EU v roce 2004 ze Strukturálních fondů EU) došlo k výraznému tlaku na **strategické plánování** (existence strategických plánů je jedna z podmínek možnosti čerpání prostředků z evropských fondů), stále zůstávají v této oblasti na úrovni malých obcí **značné nedostatky**.

První a druhá etapa reformy veřejné správy umožnila vznik samosprávních obcí a krajů, byly definovány základní kompetence a zaveden institut samosprávy a přenesené státní správy, tzn. samosprávní celky (kraje, obce) mohou vykonávat určitou agendu ve státní působnosti. Zpravidla převzaly část agendy bývalých okresních úřadů.

Zcela **nedostatečně** bylo v rámci reformy veřejné správy řešeno **metodické vedení statutárních zástupců obcí** a byl podceněn stav lidských zdrojů ve venkovských oblastech.

Mezi základní problémy fungování veřejné správy v ČR POTŮČEK (2001) mimo jiné uvádí:

- **Nízká úroveň** (kvantitativní i kvalitativní) **občanských** participačních **aktivit**
- Přežívající **silné centralizační tendence** ve veřejné správě
- Absence profesionálního managementu veřejné správy
- Nízká úroveň ekonomické odpovědnosti za učiněná rozhodnutí
- **Vysoký stupeň fiskální centralizace** a meziregionální solidarity zabudované do současné daňové soustavy v ČR a její rigidita, která znemožňuje využití daní jako nástroje stimulace pro spolupráci soukromého a veřejného sektoru
- Absence dlouhodobého rozpočtového hospodaření

Tyto nedostatky se ještě intenzivněji projevují právě u malých obcí. Třetí etapa reformy veřejné správy, která by měla být realizována do roku 2010, by měla tyto nedostatky odstranit.

5 Popis problému

Jak vyplývá z výše uvedeného popisu, problematika venkova se přímo týká **čtvrtiny populace a ¾ území ČR**. Mezi různými autory existuje shoda, že **venkov trpí řadou problémů** a jedním z nich je značná **roztříštěnost obecní soustavy** – velký počet malých samosprávných obcí, které však mají plnou zodpovědnost za svůj vlastní rozvoj. Úroveň jednotlivých obcí do 2 000 obyvatel je **pod kritickou hranicí efektivnosti** uplatňování prvků **strategického vládnutí**, slučování obcí ve větší celky se však neukazuje jako politicky a občansky průchodné. Velký počet malých obcí má v ČR tradici a současný počet a skladba obcí se ve střednědobém horizontu příliš měnit nebude. Tento stav je zachycen ve zpracovaném stromu problému v příloze č. 12.

Základní hypotéza, obsažená v názvu práce, je graficky znázorněna na schématu v příloze č. 5. Toto schéma naznačuje, jak by se MAS mohly stát spojovacím prvkem mezi místními občany a centrálními politiky, jak by mohly pomoci formulovat potřeby a požadavky místních občanů v kontextu dlouhodobých strategických cílů a být tím subjektem, který bude dohlížet na následné naplňování předem vytčené a širokým konsenzem místní komunity přijaté místní rozvojové strategie.

5.1 Strom problému

Vytvořený strom problému (viz příloha č. 12) ukazuje pevnost a relativní neměnnost základního problému, na který je zaměřena tato práce. **Roztříštěná obecní soustava** s cca 5,6 tisíci malými obcemi vychází z historických kořenů České republiky a v současné době **neexistuje** politická ani občanská **vůle** tento stav výrazně **měnit**. Existence velkého množství samosprávných jednotek však přináší řadu handicapů, které zpomalují či přímo brání uplatňování systémových řešení na konkrétní problémy venkova zmíněné v předchozích kapitolách. Každá jednotka musí mít vybudován svůj vlastní úřad a provádět kompletní agendu, především ty nejmenší obce trpí nedostatkem personálních zdrojů, chybí know-how, metodické vedení, což vše snižuje efektivitu výkonu samosprávy. Důsledkem je pak převážně pouze operativní řízení, řešení ad hoc problémů, bez prvků strategického vládnutí.

Velký počet samosprávných jednotek bez jasné společné reprezentace a profesionalismu jednotlivců (v jednání, argumentaci, přístupech, atd.) pak výrazně snižuje politickou vyjednávací sílu těchto subjektů.

Jelikož není reálné v blízké budoucnosti změnit počet samosprávných jednotek, jak ukazují „kořeny“ stromu problému, je nutné pro **řešení** problému hledat takové cesty, které budou **velký počet samostatných samosprávných jednotek respektovat** a přitom budou **eliminovat nedostatky**, které tento stav má.

5.2 Analýza zúčastněných aktérů

Pro nalezení jakéhokoliv řešení je nutné znát skladbu, možnosti a postoje klíčových aktérů, kterých se problém nějak dotýká. Proto jsem v rámci práce identifikoval hlavní zúčastněné aktéry, které jsem následně pro větší vypovídající schopnost rozdělil do 3 kategorií dle sektoru, který zastupují. Viz příloha č. 13. Poté jsem zpracoval matici aktérů, ve které jsem na stupnici 1 – 3 kvantifikoval **zájem** jednotlivých aktérů o řešení daného problému a **moc**, která jim umožňuje problém reálně řešit. Dále jsem v této matici formou kvalitativního slovního vyjádření popsal **postoj**, který k problematice daná skupina aktérů zastává. Pro přesnější specifikaci konkrétní skupiny aktérů je uveden i **vztah** dané skupiny **k problematice**. Viz příloha č. 14. Pro přesnější kvantifikaci jednotlivých hodnot posloužilo též realizované kvalitativní a kvantitativní šetření.

Z výše uvedené analýzy aktérů vyplynuly skupiny, které mají velkou moc problematiku řešit, a na ně by tak měla být zaměřena další pozornost. Pro vhodnou formulaci a prezentování politik je též nutné být si vědom zájmu dané skupiny problematiku řešit. Vše je shrnuto společně s důležitými poznámkami v příloze č. 15.

I když výše uvedení aktéři budou pro prosazení navržených politik klíčoví, je vhodné zohlednit i ty, kteří sice nemají tak velkou moc na prosazení změn, ale mají velký zájem na řešení problematiky. Jejich přehled je v příloze č. 16. Zájmy těchto skupin, včetně jejich početního vyčíslení, by měly být zohledněny při návrhu politik a především v argumentaci s politickými představiteli při prosazování nových politik.

I když způsob a forma prosazování konkrétních politik vedoucích k většímu uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově je již nad rámec této práce (cílem této práce je „pouze“ konstatovat, zda v tomto procesu mohou účinně pomoci právě MAS), pro úplnost v příloze č. 17 uvádím schéma nezbytných směrů a intenzity komunikace mezi klíčovými aktéry při prosazování navržených politik. Podrobnější specifikace navržených politik a způsob jejich prosazování může být předmětem navazující práce.

Tučně jsou ve schématu zvýrazněni starostové obcí, kteří jsou jediná skupina s vysokým zájmem problém řešit a s vysokou mírou moci při řešení problémů. Právě na jejich aktivitě bude záležet, zda se politiky podaří prosadit. Ostatní aktéři, kteří mají moc problém řešit, nemají tak silný zájem o řešení, aby bez náležitého tlaku od dalších aktérů nějakou změnu přijali/prosadili. Do schématu byla začleněna i zastupitelstva a rady krajů a Evropská komise. I když tyto skupiny nebyly vyhodnoceny jako ty nejvýznamnější (hlavní a podpůrné), jejich účast a role na prosazování politik bude nezastupitelná. Představitelé kraje podporováni tlakem starostů a politických sekretariátů mohou výrazně k řešení problému přispět. Do celého procesu budou vstupovat i další identifikovaní aktéři, jejichž role však již nebude tak zásadní (asociace, sdružení). Pro větší přehlednost tak tyto vazby do schématu již nebyly zapracovány.

Do analýzy aktérů nebyly záměrně zahrnuty samotné MAS, na které je práce zaměřena. Tyto organizace jsou složeny se zástupců jednotlivých skupin v analýze aktérů popsaných a spíše než dalším subjektem s vlastními zájmy jsou v kontextu mého chápání „pouze“ arénou, která vytváří prostor a podmínky pro stávající místní aktéry uplatňovat jejich zájmy v rámci konsenzuálního řešení zcela v souladu s principy veřejné politiky.

6 Teoretická východiska

Při hledání odpovědí na vytčené otázky čerpám z určitých teoretických východisek a modelů, které se dané problematiky dotýkají.

6.1 Teorie byrokracie

Jako první použil termín „byrokracie“ francouzský ekonom-fyziokrat Vincent de Gournay. KELLER (2007). Dodnes však je tento pojem používán v několika různých významech. V rámci této práce je mi nejbližší pojetí Maxe Webera, který byrokratizací rozumí **snahu o racionalizaci kolektivních aktivit** v rámci výrobních i nevýrobních organizací, které jsou pak řízeny za pomoci neosobních pravidel. Přitom toto byrokratické řízení nechápe Weber zcela negativně. Nahrazení moderní byrokracie je možné dle Webera pouze vládou neodborných diletantů, neprofesionálů.

V díle M. Webera, Wirtschaft und Gesellschaft z roku 1925, které bylo vydáno po smrti autora, je podrobně a široce popisováno fungování byrokracie. Některými sociologii je toto dílo nepochopeno a jsou kritizovány některé aspekty byrokracie dle Webera. To ovšem z důvodu nepochopení širokosti záběru Weberova pojetí. KELLER (2007). Max Weber je chápán jako zakladatel teorie byrokracie. Z jeho myšlenek a postřehů vychází KELLER (2007), který dále zmiňuje, že rozvoj byrokracie souvisí s paušální pravidelnou odměnou úředníků (hrazenou z daní daňových poplatníků), oddělením výkonu práce od místa bydliště, pevnou pracovní dobou, atd. KELLER (2007) dále uvádí, že *„Formální organizace představují uměle vytvořený nástroj koordinace aktivit většího počtu lidí za určitým pevně stanoveným cílem.“*

Dle SCOTT (1992) v současné době vedle sebe existují 3 druhy organizací: **1. organizace racionálně zkonstruované, 2. organizace přirozeně vzniklé, 3. organizace bez fixované struktury**. Podrobnější popis těchto různých forem viz příloha č. 81.

Na venkově můžeme vidět všechny 3 typy organizací. 1. typ organizací je uplatňován u obcí a obecních úřadů. Dle českých pravidel programu LEADER je tento typ organizace vyžadován i u MAS, které se chtějí ucházet o prostředky z tohoto programu. Je vyžadována pevně daná struktura, některé pozice musí být smluvně obsazeny již před podáním žádosti o dotaci (manažer MAS, účetní). Tento přístup není zcela šťastný z důvodu minimálních vlastních prostředků MAS před podáním žádosti o

dotaci a tomu, že tyto organizace fungují spíše na neformální bázi, kterým odpovídá spíše 2. typ organizací. Ten klade do popředí inovativnost a iniciativu členů těchto organizací před vlastní strukturou organizace. Pevně daná pravidla MZe tak jdou proti přirozenému fungování MAS, založeném na občanské angažovanosti místních aktérů. Je zřejmé, že z pohledu MZe je 1. typ organizací mnohem přehlednější a snadnější pro kontrolu. Efektivnímu fungování MAS, které jsou postaveny právě na iniciaci místních aktérů, inovativnosti a potenciálu místních lidí, však automaticky neprospívá.

3. typ organizací můžeme vidět u různých neformálních občanských iniciativ, které na venkově působí a ad hoc se proměňují v čase i dle konkrétních aktivit, které realizují.

Teorie byrokracie dává též odpověď na otázku, proč jsou starostové obcí v současné době „zavaleni" řadou různých úkolů a administrativní zátěží, která je „zdržuje" od vlastní produktivní činnosti. Jak je zmíněno v kap. 4.5 problematika obcí v současné době spadá pod minimálně 4 ministerstva – ústřední orgány státní moci, část agendy obcí je vykonávána i v součinnosti s krajskými úřady a úřady ORP. Každý úřad postupně vytváří svou vlastní agendu, která se pak stýká na stolech jednotlivých starostů, často i s různými překryvy. Původní efektivní byrokratický nástroj na řízení procesů přeroste svého „tvůrce" a začne samotný proces brzdit, komplikovat. Hloubková analýza stávajících procesů může pomoci nalézt a odbourat agendy, které jsou již v této fázi. Jednodušší cestou je přímé zrušení některých institucí, které do činnosti obcí zasahují, kdy při logické úvaze: méně úřadů = méně administrativy tento krok okamžitě přinese určitou časovou úsporu. Ovšem dle teorie byrokracie pouze do té doby, než agendu zrušené instituce převezme jiný úřad.

Pouze nastavením systémových kontrolních mechanismů na principech neustálého vyhodnocování procesů a principech tzv. učící se organizace je možné dlouhodobě pojmenovávat a odstraňovat agendy, které již nevedou k efektivnímu plnění cílů a je tak vhodné je transformovat či zcela zrušit. Tuto činnost by mohly vykonávat např. MAS jako organizace stojící vně byrokratického procesu veřejné správy, přitom však svým složením a vykonávanou činností dobře obeznámené s agendou lokální samosprávy.

6.2 Teorie sociálního kapitálu

Teorii sociálního kapitálu PUTMAN (2001) charakterizuje jako občanskou angažovanost lidí prostřednictvím občanských sdružení, která ovlivňují fungování demokratických institucí a tedy i sociálního státu. Zavádí též tzv. index sociálního kapitálu, který se skládá ze 14 indikátorů, mezi které patří např.: návštěvnost veřejných shromáždění, počet organizací občanského sektoru na 1000 obyvatel, průměrný počet odpracovaných dobrovolnických hodin, atd. ŠAFR (2006) uvádí: *„Příbuzenské a přátelské sociální sítě okrajových účastníků na pracovním trhu mohou zejména ve vesnických komunitách pomáhat při začleňování do pracovního procesu i těch, kteří postrádají podporu přirozených rodinných vazeb.“* HLADÍK (2005) zmiňuje důležitost sociálních vztahů, které mohou být různého charakteru (sociální x ekonomické) a může na ně být nahlíženo různými pohledy (komunitní x synergický). Spolupráce, participace, komplementarita, zvyšování kapacity a velikosti lokálních organizací posilují sociální kapitál v místě.

Tato teorie zásadním způsobem koresponduje s konceptem této práce. V rámci primárního výzkumu je ověřováno, do jaké míry občanská angažovanost existuje na současném venkově. V rámci tohoto výzkumu budou zjišťovány i charakteristiky a motivy lokálních aktivních jedinců k činnostem ve veřejném zájmu.

6.3 Teorie kulturní determinace

Teorie kulturní determinace sleduje vliv silně zakořeněných idejí a vzorců chování vycházejících z historických souvislostí. Tyto souvislosti, podrobně popsány v kap. 4.3, výrazně ovlivňují stávající klima na venkově a mají též vliv na hlavní sledovaný problém a to roztříštěnost obecní soustavy.

Vliv historických souvislostí na využívání metody LEADER v jednotlivých zemích EU je sledován i v rámci provedené srovnávající analýzy. Dle teorie kulturní determinace jsou výchozí podmínky v různých zemích vzhledem k jejich různému historickému vývoji různé, což by se mělo projevit, vzhledem k úzké vazbě metody LEADER na aktivitu místních občanů, i na charakteru MAS v jednotlivých státech.

6.4 Governance theory

Další teorie, jejíž uplatnění je v rámci mé práce sledováno, je „**governance theory**“, která nabízí principy přínosné pro řízení jak ziskových tak neziskových

organizací, pro volené i nevolené úřady. Tato teorie zdůrazňuje při řízení hodnoty, vizi, posílení vedoucích i zaměstnanců a strategické vedení vedoucích. CARVER (2008).

V širším slova smyslu tato teorie úzce navazuje na pojem strategické vládnutí a veřejně politické řešení složitých společenských problémů. Výzkum věnovaný vládnutí by měl být založen na následujících zásadách:

„1. Obecné dimenze vládnutí jsou respektovány jako vztahové souřadnice každé výzkumné činnosti.

2. Specifické vlastnosti a zdroje strategického vládnutí by měly sloužit jako priority pro výběr výzkumných témat.

3. Výběr výzkumných témat by měl umožnit zobecňování na základě jednotlivých případů.

4. Specifické vlastnosti a zdroje strategického vládnutí, které nebudou pokryty výzkumnými aktivitami, budou nicméně respektovány jako relevantní kontextuální faktory.

5. Celostní přístup k vládnutí, reflektovaný v jeho strategické dimenzi, bude studován systémem „skládačky", kdy k sobě pokládáme empirická data o problematice, procesech, institucích, aktérech a vzájemných závislostech. To bude možné ve druhé části výzkumného projektu, po shromáždění kritického množství empirických dat." POTŮČEK (2006).

V rámci této práce se snažím tyto zásady naplnit.

Komplexní definici vládnutí užitečnou pro tuto práci uvádí KOOIMAN (2003): *„Společensko-politické vládnutí znamená využití analytického a normativního pohledu na jakékoliv společenské vládnutí, které je ‚kolektivní'. Kolektivní nikoliv v tom smyslu, že péče a rozvoj těchto aktivit jsou považovány za veřejný úkol (stát), za povinnost soukromého sektoru (trh) nebo třetího sektoru (občanská společnost) nezávisle na sobě, nýbrž jako společně sdílenou množinu odpovědností. ... Interakce jakožto společenský jev a interakce v procesu vládnutí jakožto její specifický typ jsou bohatým zdrojem analýzy a syntetizujících vhledů do mnoha aspektů vládnutí."* (Kooiman 2003, citováno v: POTŮČEK 2006).

6.5 Sítě tvorby politik

Sítě tvorby politik „**policy networks**“ chápe tvorbu veřejné politiky jako sféru otevřeného politického prostoru, ve kterém probíhají různorodé a proměnlivé interakce mezi volně spjatými skupinami aktérů, politiky tak jsou realizovány prostřednictvím sítí. Jedná se o nehierarchický proces, kde se na utváření politiky podílí různé subjekty, které na dané politice mají různé zájmy a různé motivace. POTŮČEK (2005).

Dle teorie sítí je standardním vztahem mezi aktéry v síti vzájemná závislost. Žádný aktér tak nemůže vnutit svou vůli dalším aktérům. A to díky 4 základním atributům charakterizujících politické sítě: **mnohotvárnost, sebestřednost, asymetrická vzájemná závislost, dynamika**. Tyto atributy též ztěžují správu takových sítí. POTŮČEK (2007).

Tyto sítě a různé zájmy se projevují již v samotných **MAS**, které jsou ze své podstaty tvořeny vyváženým poměrem zástupců veřejného a soukromého sektoru, zástupců obcí, podnikatelů i představitelů NNO. Dále do sítí budou vstupovat i další subjekty. Bude se jednat o samotné **obce, kraje, politické strany**, případně **další subjekty**.

Vzhledem k tomu, že samotné MAS jsou postaveny na tomto síťovém principu a mnohé jej dokázaly efektivně uchopit, nabízí se úvaha, že to budou právě MAS, které budou hybatelem a nositelem sítě tvorby politik. V rámci této práce ověřuji, zda je v prostředí českého venkova tato úvaha pravdivá a je schopná systémové realizace.

7 Použité metody

7.1 Srovnávací analýza

V průběhu tvorby této práce jsem provedl analýzu základních parametrů metody LEADER v jednotlivých členských státech EU. Na tuto sumární analýzu za všechny státy EU 25 pak navazuje 5 případových studií, které zajišťují podrobnější vhled do konkrétních MAS ve vybraných státech EU (vždy 1 typická MAS z 1 státu). Byly vybrány takové státy, které jsou pro ČR a charakter této práce něčím příznačné:

- **Rakousko** sousední stát podobné velikosti a podobného historicko-kulturního zázemí
- **Irsko** příklad silně se rozvíjející země aktivně využívající veškeré příležitosti k zavádění systémových změn
- **Francie** jako zástupce velkého státu s převážně zemědělskou krajinou
- **Itálie** jižní země s odlišným kulturním pozadím a vlastními specifiky
- **Česká republika** příklad uplatnění metody LEADER v našich podmínkách

Při srovnávací analýze jsem vycházel z WWW stránek Evropské komise, WWW stránek jednotlivých MAS a konkrétní detailní informace byly následně doplněny samotnými představiteli konkrétních MAS, které jsem oslovil e-mailem.

Na základě informací z veřejně dostupných zdrojů (WWW stránky Evropské komise) jsem v **květnu 2008 vytipoval 12 různých MAS z 5 vybraných států**, pro které jsem předpřipravil pasporty se sledovanými informacemi. Při výběru MAS jsem použil tato kritéria: **zaměření na mladé lidi, priorita MAS se týká zvýšení kvality života místních obyvatel**. Informace do těchto pasportů jsem převzal ze stránek Evropské komise a WWW stránek konkrétních MAS. Částečně vyplněné pasporty jsem pak e-mailem poslal představitelům těchto MAS s prosbou o doplnění dalších informací. Na základě řady urgencí se mi podařilo získat zpět víceméně kompletně vyplněných plánovaných 5 dotazníků, 1 z každého osloveného státu. Tyto pasporty jsou v plném znění v příloze č. 10.

7.2 Kvalitativní výzkum

Primární kvalitativní výzkum byl realizován formou **částečně standardizovaného rozhovoru**, vedeného okolo **11 připravených otevřených** relativně široce formulovaných **otázek**. Jejich konkrétní znění viz příloha č. 82. Veškeré rozhovory jsem vedl **osobně** s předem vybranými **klíčovými aktéry**. I přes relativně pevnou strukturu rozhovoru byl každý rozhovor individuálně operativně upravován dle zaměření respondenta. Základní struktura otázek byla operativně spontánně doplňována dalšími otázkami, které vedly konkrétní rozhovor do větších hloubek. Rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány na diktafon. **Poznatky** z rozhovorů byly následně **využity** pro sestavení dotazníku **pro navazující kvantitativní výzkum**.

Poměrně široce koncipované otázky z různých oblastí problematiky byly voleny záměrně. V rámci tohoto šetření bylo nejtěžší zajistit setkání s vybranými osobnostmi, proto byly do rozhovoru zapojeny i otázky, které původní záběr této práce částečně přesahují a budou využity i pro další účely. Odpovědi na veškeré položené otázky však ve své komplexnosti poskytují dobrý základ jak pro tvorbu dotazníku pro následný kvantitativní výzkum, tak i pro obsah scénářů, které shrnují veškeré poznatky získané v rámci této práce.

7.2.1 Oslovené osoby

V rámci kvalitativního výzkumu byly dotazovány **klíčové osoby**, které se v posledních letech významně podílí na rozvoji venkova v ČR ať už formulací konkrétních politik, politickým reprezentováním venkova nebo přímou účastí na rozvoji venkovských regionů.

Jedná se o zástupce **státní správy, krajských úřadů, vědecké pracovníky, poradce a konzultanty**. Pro ověření jazyka respondentů následného kvantitativního šetření a pro srozumitelné formulování otázek byli dotazováni i **starostové** vybraných obcí a představitelé některých **místních akčních skupin**.

Za státní správu byli osloveni zaměstnanci Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), tedy ministerstva, které má v náplni strategické a koncepční formulování regionální politiky v ČR a Ministerstva zemědělství (MZe), tedy ministerstva, které je řídicím orgánem pro program rozvoje venkova (PRV), jehož prostřednictvím je

rozdělován největší objem prostředků na rozvoj venkova v letech 2007 - 2013. Dotazované osoby jsou vedoucí pracovníci odborů, kteří mají předmětnou problematiku přímo ve své kompetenci a každodenně se tak uvedenými záležitostmi zabývají.

Z krajských úřadů byli dotazováni představitelé kraje Vysočina, který patří, dle metodiky OECD, mezi jediný převážně venkovský region v ČR. Z tohoto důvodu budou v tomto kraji dotazováni průřezově představitelé ze všech úrovní kraje. Dále budou pro srovnání osloveni představitelé Olomouckého kraje, tedy kraje geograficky vzdáleného od kraje Vysočina.

Z odborníků byli osloveni ti, kteří se dle mých znalostí venkovem dlouhodobě zabývají.

Výběrový vzorek uzavírají starostové obcí do dvou tisíc obyvatel z kraje Vysočina a Olomouckého kraje, tedy krajů, kde byli též dotazováni představitelé krajských úřadů. Tak bylo možné porovnávat odpovědi krajské a příslušné místní samosprávy.

Z místních akčních skupin byli osloveni představitelé dvou mladších MAS. Z kraje Vysočina a ze Středočeského kraje.

Celkově bylo v období **listopad – prosinec 2008** zrealizováno **17** rozhovorů s 17 pečlivě vybranými **osobami**. Každý z dotazovaných byl v úvodu rozhovoru informován, k jakému účelu je rozhovor realizován, zda může být rozhovor nahráván a zda je možné uvést v rámci práce jméno dotazovaného. Nikdo z dotazovaných nebyl proti. Jmenný seznam respondentů, včetně základních kontaktních spojení, je tak uveden v příloze č. 18. Původně jsem plánoval oslovit o několik osob více, u posledních dotazovaných se však již opakovaly odpovědi předchozích dotazovaných a tak bylo od dalších hovorů upuštěno. Oslovený **vzorek** respondentů se ukázal jako **dostatečný**.

7.2.2 Forma a hodnocení rozhovoru

Průměrná délka rozhovoru činila cca 60 minut, disponuji tak desítkami hodin bohatého audio záznamu, jehož obsah přesahuje rozsah a zaměření zpracovávané diplomové práce a budu se k němu vracet i v budoucnosti.

Během hovoru jsem též průběžně zaznamenával důležité body do vytištěného odpovědního archu, kde jsem měl připravené možné odpovědi na jednotlivé otázky ve formě kódovacího klíče. V rámci kancelářského zpracování jsem tyto archy využil pro

zaznamenání dalších důležitých momentů z rozhovorů dle záznamů audio nahrávky rozhovorů.

Pro lepší strukturaci a vyhodnocení odpovědí, které byly u tohoto typu šetření koncipovány u všech odpovědí volně vlastními slovy respondenta, jsem následně zpracoval **4 stupňovou škálu** odpovědí na jednotlivé otázky. Dle charakterů odpovědí jsem pak v rámci kancelářského zpracování konkrétní odpovědi přiřadil odpovídající stupeň ze škály.

Jak vyplývá z nastavení škály (viz příloha č. 83), první dvě hodnoty jsou pozitivně laděné, druhé dvě negativně, s tím, že hodnoty „a“ a „d“ jsou krajní/extrémní hodnoty.

Pokud z charakteru odpovědi respondenta na konkrétní otázku vyplývalo, že je s danou oblastí **poměrně spokojen**/nevidí v ní zásadní problém, byla takové odpovědi přirazena hodnota „**b**“, pokud zmínil **vážnou výtku**, byla přiřazena hodnota „**c**“. Hodnota „**a**“ byla přiřazena pouze v případě, kdy respondent vyjádřil **výrazně pozitivní odpověď** a **žádný negativní aspekt** k této věci. Naproti tomu hodnota „**d**“ byla odpovědi přiřazena pouze v případě, kdy respondent k dané otázce nezmínil **nic pozitivního** a uvedl **vážné konkrétní výtky**.

Někteří respondenti si na některé otázky netroufli odpovědět. Dle kódovacího klíče byla tato odpověď označena jako 99. nevím a u takové otázky pak při vyhodnocování nebyla přiřazena žádná škála („-“).

7.3 Kvantitativní výzkum

Primární kvantitativní výzkum navázal na předchozí kvalitativní výzkum a byl uskutečněn formou vyplňování **on-line dotazníku** vyplňovaného prostřednictvím internetu v období březen – duben 2009 **reprezentativním vzorkem starostů** obcí do 2 000 obyvatel. Reprezentativní výběr oslovených obcí byl uskutečněn formou **náhodného výběru** z celkového souboru všech obcí do 2 000 obyvatel.

Dotazník obsahoval **20 výzkumných otázek** a 1 doplňkovou (zda má respondent zájem o zaslání výsledků), jejichž skladba a znění vycházelo z výsledků předchozího kvalitativního šetření. V příloze č. 84 je zobrazena skladba otázek a odpovědí jak se objevovaly respondentům. Otázky byly koncipovány jako uzavřené, s výběrem právě jedné odpovědi nebo více odpovědí z předem připraveného seznamu,

případně v omezených případech s možností i volně koncipované odpovědi a speciálního označování odpovědí.

Starostům obcí z výběrového souboru jsem v březnu 2009 **rozeslal e-mail** s žádostí o vyplnění on-line dotazníku. Po 14 dnech od odeslání prvního mailu byla na adresu těch obcí, které nezareagovaly, odeslána připomínka.

7.3.1 Cílová populace, základní populace, výběrový soubor

Výzkum byl zaměřen na obce s maximálně 2 000 obyvateli, kterých je v České republice 5 634 [4] a žije v nich celkem 2 665 860 obyvatel.

Při realizaci výzkumu byla využita data z databáze Albertina, která obsahuje 5 565 obcí o velikosti do 2 000 obyvateli.

Na základě doporučené metodiky pro výběr velikosti vzorku činí v našem případě výběrový soubor 360 obcí. Jedná se o počet, který zaručuje maximálně 5 % chybu pro 95 % spolehlivost výsledků. Tato velikost platí pouze v případě, že se vzorek nebude dále členit na skupiny a podskupiny.

Výběrový soubor byl vytvořen metodikou náhodného výběru a to tak, že **5 565** dostupných **adres** bylo **seřazeno dle kraje, okresu a ORP**. Z takto upraveného seznamu byl následně **vybrán každý 5. záznam**, čímž byla získána **skupina 1 113 obcí**, která rovnoměrně reprezentativně pokrývá, na základně náhodného výběru, celou ČR. Jedná se o **20 % obcí**, z celkové **základní populace**.

7.3.2 Metodika sběru dat

E-mailové adresy, které nebyly u vybraných obcí v databázi Albertina obsaženy nebo nebyly funkční (e-mail se vrátil jako nedoručitelný), byly následně ručně dohledávány a dodatečně rozeslány. I přes tuto usilovnou snahu doručit e-maily na všechny vybrané adresy 65 e-mailů nebylo doručeno (nefunkční adresa, přeplněná e-mailová schránka, chyba serveru, apod.). Celkem tak bylo **doručeno 1 048 e-mailů**, které pokrývají **18,83 % základní populace**.

E-mail byl adresován vždy na **starostu obce** s akcentovanou žádostí, aby e-mail vyplňoval skutečně přímo starosta. Text tohoto mailu je v příloze č. 19. Po 14 dnech od rozeslání prvního mailu byla těm obcím, které dotazník v daném čase nevyplnily,

[4] Dle údajů ČSÚ z roku 2001

rozeslána připomínka k vyplnění dotazníku. Text tohoto mailu je též v příloze č. 20. Do týdne po této připomínce byl minimální počet vyplněných dotazníků výrazně překročen a šetření tak bylo začátkem dubna ukončeno. Nárůst počtu vyplněných dotazníků v rámci šetření je uveden v příloze č. 21. První mail byl rozeslán 10. 3. 2009, dne 18. 3.2009 byl rozeslán dodatek 163 mailů, které v první vlně chyběly nebo se vrátily jako nedoručitelné. 24. 3. 2009 byla rozeslána připomínka na adresy obcí, které do té doby, dle záznamů, dotazník nevyplnily. Je zřejmé, že většina respondentů reaguje v prvních dvou až třech dnech po obdržení výzvy. V dalších dnech dochází k výraznému poklesu v počtu vyplňování dotazníků a respondenti na výzvu postupně zapomínají. Po rozeslání připomínky se řada starostů osobním mailem omlouvala, že dotazník nevyplnili již po prvním mailu a obratem své odpovědi zaznamenali.

Pro dotazování a shromažďování odpovědí bylo použito volně dostupné on-line aplikace MySurvs.com (www.mysurvs.com). Pro hromadné rozesílání e-mailů bylo využito freewarové verze aplikace SendBlaster 1.6.0 (www.sendblaster.com).

Výsledky průzkumu byly průběžně ukládány do xls souborů v rámci systému MySurvs.com. Po ukončení průzkumu bylo provozovatelem služby MySurvs.com za poplatek provedeno kódování odpovědí a jejich převedení do formátu .sav pro zpracování v programu SPSS 10.0. V tomto specializovaném statistickém sofwaru jsem po ukončení sběru dat získaná data vyhodnocoval.

7.4 Tvorba scénářů

Tvorba scénářů je jednou z metod strategických analýz používaných pro analýzu dat a informací. Explorační scénáře budoucnosti, které využívám v rámci této práce, patří mezi prognostické metody. Cílem scénářů není prognóza budoucího vývoje, ale uspořádání mnoha různých tvrzení o budoucnosti do fiktivních, ovšem vnitřně koherentních příběhů. Tyto příběhy pak mohou za určitých podmínek ve skutečnosti i nastat. VESELÝ (2007). Tato metoda je velice robustní a je tak vhodná pro účely této práce, kdy pracuji s velkým rozsahem shromážděných informací, které analyzuji z různých pohledů. Scénáře též pomohou dobře zachytit skutečnost, že výsledky realizovaných šetření nedávají na základní otázku práce „MAS nositelem strategického vládnutí na venkově“ jednoznačnou odpověď: ANO nebo NE. Zda budou MAS nositelem strategického vládnutí na venkově, záleží i na řadě dalších faktorů, což právě popis formou scénářů umožňuje zachytit a zohlednit v širším kontextu a souvislostech.

Na základě shromážděných poznatků z primárního výzkumu jsem zpracoval 3 možné scénáře dalšího vývoje.

První scénář představuje situaci, kdy byla úvodní hypotéza zamítnuta a vývoj politik venkova bude pokračovat v podobném stylu jako v posledních 10 letech. Bude se tak jednat o plynulé pokračování stávajícího stavu, kdy nedojde k žádné zásadní systémové změně.

Druhý scénář vychází z předpokladů, že úvodní hypotéza je potvrzena, MAS maximálně využijí svého potenciálu a stanou se nositeli strategického vládnutí na venkově. V tomto scénáři je též počítáno s realizací balíku systémových změn na celostátní úrovni, tak jak vyplývají z poznatků shromážděných během této práce.

Třetí scénář popisuje hypotetický vývoj, kdy na základě celospolečenských otřesů dojde k zásadním změnám v hodnotách společnosti.

8 Výsledky srovnávací analýzy

Základní data za MAS v EU 25 jsem zpracoval na základě dat evropské komise do přehledné tabulky uvedené v příloze č. 8. Vzhledem k rozdílné velikosti území a počtu obyvatel v jednotlivých zemích je však velice těžké údaje z jednotlivých zemí srovnávat. Z hodnot v tabulce v příloze č. 8 je však patrné, že ve většině zemí EU MAS pokrývají více 50 % území země. V Estonsku a Portugalsku to je dokonce téměř 90 % rozlohy území. Nízké hodnoty u České republiky jsou dány datem, ke kterému jsou údaje v tabulkách vztaženy. Metoda LEADER v ČR byla poprvé aktivně využita až v roce 2004, kdy bylo ve zkráceném programovacím období vybráno k financování pouze 10 MAS, ačkoli již v této době u nás bylo MAS více. Koncem roku 2006 a v roce 2007 došlo k velkému boomu MAS v ČR a dnes i u nás MAS pokrývají cca 70 % území. Dle statistických údajů Národní sítě MAS publikované na WWW stránkách LEADER (2008) v současné době v ČR existuje **159 místních akčních skupin**, které operují na území **59 378 km^2**, tj. cca **70 % území ČR**, na kterém žije cca **4,5 mil. obyvatel**, tj. cca **40 % populace ČR**. Průměrná hustota obyvatel v regionech MAS je cca **75 obyvatel/km^2**.

V průměru MAS v roce 2006 pokrývaly území, na kterém žilo 18 % obyvatel jednotlivých států. Tento podíl se vyskytoval též u nejvíce zemí. Vyskytovaly se však i země, kde v roce 2006 MAS zaujímaly území s více než 30 % obyvateli státu. U nás MAS k roku 2008 operují na území s cca 40 % populace ČR, tedy výrazně více než byl průměr v EU 25 před dvěma lety.

Průměrná **velikost území** MAS v rámci EU je **1 649 km^2**, průměrný **počet obyvatel** na území jedné MAS **48 453** a průměrný objem **finančních prostředků** přidělených jedné MAS **3 876 127 EUR**. Viz příloha č. 9. V severských státech dosahuje velikost území MAS přes 4 tis. km^2, ve Francii je průměrná velikost území MAS přes 3 tis. km^2, což může souviset s velikostí státu. Oproti tomu je zajímavá relativně malá průměrná velikost území MAS v Německu - necelých 900 km^2. O tom, že **rozložení MAS** je **specifické pro každý stát**, odpovídá **místním poměrům** a **regionálním historickým souvislostem,** svědčí i to, že ve velikostně srovnatelných zemích Německo a Francie je obdobný počet MAS (148 respektive 140), v obou zemích MAS pokrývají přibližně stejný počet obyvatel (13 % respektive 12,7 %), přitom ve Francii MAS zabírají téměř dvojnásobný podíl území (36 % v Německu respektive

69 % ve Francii), což se odráží i na průměrné velikosti území MAS, které je ve Francii více jak 3x větší než v Německu. Tento rozdíl bude pravděpodobně způsoben tím, že Německo je spíše průmyslová země s rozsáhlými průmyslovými aglomeracemi, na rozdíl od převážně zemědělské Francie s rozsáhlými venkovskými oblastmi.

Podíváme-li se na rozložení MAS v severských zemích (Švédsko, Finsko), vidíme, že i zde se **rozdílné geomorfologické** a **demografické rozložení** a **historické kulturní tradice výrazně projevují ve struktuře MAS**, která se značně liší od ostatních evropských zemí.

Celkově na území v působnosti některé MAS v roce 2006 žilo cca **64 mil. obyvatel** Evropské Unie. Na strategické plány celkem více jak **tisíce MAS** bylo k tomuto datu celkem vynaloženo **4,2 mld. €**.

8.1 Rakousko

Na zkušenosti MAS LAG Leader + Kamptal, která je srovnatelná s průměrnými MAS z ČR, pouze počet obyvatel žijících na území MAS je vyšší než bývá v ČR, můžeme vidět, že aktivní činnost leží na bedrech pouze několika aktivních jedinců. Z 12 členů MAS pouze **4** jsou **aktivní** a pro činnost MAS hrají zásadní roli. MAS, která zahrnuje **23 obcí** a cca **50 tis. obyvatel** řídí **1 člověk na plný úvazek**. Podstatná část práce je činěna na dobrovolnické bázi aktivními členy MAS. Podrobná data ve formě pasportu jsou uvedena v příloze č. 10.

Přitom tato organizace přispěla k **vytvoření 7 nových pracovních míst** v regionu s nezaměstnaností cca 6 %. Celkem bylo touto MAS podpořeno **25 projektů** celkovou částkou **2 mil. €**, což je částka, kterou mohou získat i české obdobně velké MAS v programovacím období 2007 - 2013.

Zkušenost této MAS ukazuje na skutečnou blízkou historicko-kulturní podobnost České republiky a Rakouska. Pro správné fungování MAS je nutné zaktivizovat konkrétní místní aktéry, kteří své schopnosti a dovednosti vloží do rozvoje místní komunity, a to z jiných než fiskálních motivů. Ukazují se zde přínosy dopadu aktivace kolektivního sociálního kapitálu, jak jej popisuje PUTMAN (2000).

8.2 Irsko

Oblast Irska se naopak od prostředí v České republice liší, a to jak po geomorfologické stránce, tak i po stránce demografické a historicko-kulturní. Oblast Kildare, kde působí MAS Kildare European Leader Teoranta patří k těm rozvinutějším, s relativně nízkou nezaměstnaností (4 %) a rychlým absorbováním rozvojových aktivit. Kromě činnosti MAS v tomto regionu je silně zastoupena i aktivní politická elita a silné podnikatelské osobnosti. Podrobná data ve formě pasportu jsou uvedena v příloze č. 10.

MAS v tomto regionu je na naše poměry obrovských rozměrů. V zaujímané rozloze i počtu obyvatel by obsáhla cca 4 typické MAS z ČR.

Je zde vidět aktivnější zapojení místních aktérů, většina ze členů se i aktivně podílí na činnosti MAS, aktivnímu nasazení a velikosti MAS odpovídají i výsledky. **Stovky nově vytvořených pracovních míst**, **desítky podpořených podniků**, **tisíce osob zapojených** do některého z podpořených projektů, především v oblasti vzdělávání.

Jako problémy se již řeší pouze technické **vyladění procesů**, **interpersonální komunikace**, nikoliv zásadní existenční potíže jako je tomu např. v ČR nebo Rakousku.

8.3 Francie

Z Francie byla do případové studie zahrnuta MAS z oblasti přírodního parku Brenne, která se silně zaměřuje na přilákání mladých lidí na venkov, vytváření nových podnikatelských a pracovních příležitostí **pro mladé lidi** a vůbec hledáním, jak zvrátit negativní demografickou strukturu venkova. Jedná se tak o aktivity přímo v zájmu našeho bádání, proto byly zkušenosti této MAS do našeho přehledu začleněny.

Velikostně se jedná o větší MAS, především z pohledu velikosti území. Počet obyvatel v této MAS dosahuje obvyklého průměru v EU. Velká rozlehlost území a průměrný počet obyvatel svědčí o velice nízké hustotě obyvatel v MAS. Ta zde dosahuje pouze 19 obyvatel na km^2 a je výrazně nižší, než dosahují MAS v ČR. MAS vykonává činnost na území 47 obcí, má 42 členy a většina z nich je zapojena v některé z funkcí MAS. Za „pouhých“ **92 tis. €** se této MAS prostřednictvím inovativního a promyšleného projektu podařilo vytvořit téměř **40 nových pracovních míst** převážně pro mladé lidi, vzniklo přes **20 nových firem** a bylo vygenerováno **50 různých rozvojových projektů**. Podrobná data ve formě pasportu jsou uvedena v příloze č. 10.

Tato zkušenost potvrzuje důležitost místních aktérů a **využívání principu subsidiarity**, který je důsledně uplatňován při metodě LEADER. Projekt jako byl realizování MAS Parc Naturel Règional de la Brenne by nebyl možný při centrálním plánování či plošném nařízení obdobných projektů z úrovně národního ministerstva. Myšlenka soutěže podnikatelských projektů a studentských námětů vzešla od místních představitelů, kteří též museli vyvinout značné úsilí, aby tento projekt nejen prosadili v rámci programu Leader +, ale aby pro něj získali i dostatečný počet místních firem jako sponzory, poradce a konzultanty. Díky osobnímu nasazení několika místních aktérů se projekt podařilo úspěšně zrealizovat a výsledky jsou jasně měřitelné. Objem peněz, který byl projektu poskytnut z programu Leader +, byl nezbytný pro realizaci projektu; i s větší sumou peněz, ale bez zapojení a nasazení místních aktérů, by však projekt úspěšný nebyl.

8.4 Itálie

Poslední zahraniční MAS, jejíž případová studie byla zpracovávána, byla Itálie, kde byla zvolena MAS z jihu Itálie, a to přímo ze Sicílie. Tento region trpí velikou nezaměstnaností (16 % v roce 2006) a disponuje specifickým kulturním pozadím. Velikostně MAS odpovídá našim MAS, je však zajímavý počet 4 zaměstnanců na plný úvazek. MAS obdobné velikosti v ČR nebo Rakousku zaměstnávají pouze 1 člověka na plný úvazek. Tento rozdíl je dán opět právě kulturním pozadím na Sicílii, kde obecně existuje vysoká zaměstnanost ve veřejných službách.

Opět zde však vidíme, že na životě MAS se aktivně podílí pouze několik aktivních jedinců, nikoliv celá členská základna.

Výsledky MAS však plně ospravedlňují počet zaměstnanců, neboť **500 nově vytvořených míst** a **75 podpořených projektů** výrazně převyšuje počty dosažené v ČR nebo Rakousku. Je třeba zmínit, že MAS měla k dispozici více jak dvojnásobný až **trojnásobný rozpočet** oproti typickému rozpočtu MAS v ČR nebo Rakousku. Podrobná data ve formě pasportu jsou uvedena v příloze č. 10.

Zajímavá je negativní zkušenost s působením místních orgánů, která nijak život MAS neusnadňuje, přestože MAS jednoznačně přináší celému regionu užitek. Tato zkušenost může opět souviset s místní kulturní determinací.

8.5 Česká republika

Za Českou republiku byla zvolena MAS z kraje Vysočina, kterou autor práce důvěrně zná, neboť stál u jejího zrodu a na jejíž činnosti se od počátku podílel jako zúčastněný pozorovatel v roli místopředsedy sdružení. Jedná se o typickou MAS v ČR, založenou na iniciativě „bottom up“ s převahou dobrovolnické práce, která pokrývá území 25 obcí v působnosti jedné ORP (Humpolec).

Tato MAS je typickou MAS v ČR, která vzešla živelně z řad místních aktérů za účelem pomoci rozvoji vlastního regionu za využití prostředků EU rozdělovaných metodou LEADER. Kromě programu LEADER ČR, v rámci kterého MAS rozdělila mezi **5 lokálních projektů cca 2,3 mil. Kč**, se MAS podařilo získat prostředky i z několika dalších programů, a to především na pokrytí vlastní činnosti.

Velikostně se jedná o spíše podprůměrnou MAS (méně než 20 tis. obyvatel) působící v regionu s nezaměstnaností 4,9 % a jedním zaměstnancem na částečný úvazek. Díky činnosti MAS bylo **vytvořeno jedno nové pracovní místo** na poloviční úvazek, bylo **podpořeno 8 místních organizací**. Podrobná data ve formě pasportu jsou uvedena v příloze č. 10.

Díky aktivitám MAS došlo k aktivizaci místních jedinců a k posílení soudržnosti mezi obcemi v regionu. Tyto obce byly již několik let před zahájením činnosti MAS sdruženy v rámci mikroregionu, který však byl ve své činnosti spíše pasivní

I přes pozitivní zkušenosti, které již místní subjekty s činností MAS okusily, MAS se neustále nachází na **hranici existenčních potíží**, a to především z důvodů zajištění prostředků na zaplacení manažera MAS na plný úvazek i v okamžicích, kdy zrovna není realizován žádný z podpořených projektů.

Právě **personální kapacita** této MAS je zde identifikována jako **nejvážnější problém**. Při zajištění pravidelného objemu prostředků na vlastní činnost MAS by mohl být objem realizovaných činností i servisu pro místní subjekt mnohem vyšší a dopady na region z know-how a možností, které v MAS jsou, by byly ještě výraznější.

V podobné situaci jsou i desítky dalších MAS v ČR, a to především z důvodu nastavení parametrů Programu pro rozvoj venkova, ve kterém jsou určeny prostředky pro program LEADER pouze pro 80 MAS.

8.6 Závěry ze srovnávací analýzy

Z provedené srovnávací analýzy MAS v EU můžeme vidět, že tyto organizace hrají v EU pro rozvoj venkovských oblastí významnou roli. V současné době se v rámci EU bude jednat o **cca 2 tis.** samostatných a nezávislých místních regionálních **organizací**, operujících na území cca **2 mil. km^2**, tj. téměř polovině rozlohy EU, jejichž aktivita se přímo dotýká **cca 100 mil. obyvatel EU,** a to těch obyvatel, kteří žijí mimo velká města. Tyto organizace na realizaci strategických projektů rozdělují **prostředky v řádech miliard euro ročně**.

Na konkrétních příkladech je vidět, že tyto organizace úspěšně **iniciují aktivitu** místních **občanů**, na základě dobré znalosti místních poměrů jsou **nositeli inovativních a efektivních projektů**, které **řeší reálné místní potřeby, přispívají k tvorbě nových pracovních míst,** a to převážně pro mladé a kvalifikované lidi. Aktivně využívají principu subsidiarity.

Z uskutečněných případových studií jsou patrné určité společné prvky MAS v jednotlivých zemích EU při viditelném **uplatňování vlivu kulturní determinace**. Ta se projevuje jak v **odlišných velikostních kategoriích MAS** v jednotlivých státech, tak i v jednotlivých **organizačních strukturách** a stylu práce MAS. MAS realizují velice efektivně cílené aktivity s poměrně rychle měřitelnými dopady v podobě a rozsahu, který by nebyl možný při centrálním plánování ani při větším objemu vynaložených prostředků. Zásadní přínos MAS je vidět též v **aktivizaci soukromého sektoru**, který se spolupodílí na řadě realizovaných projektů a silné **aktivizaci lokálního sociálního kapitálu** (zapojování dobrovolníků, rozvoj kulturních a společenských aktivit, budování vzájemné důvěry mezi místními aktéry, atd.).

Jak se však podařilo zjistit při tvorbě případových studií z okolních států, **problémy s financováním** MAS mimo programovací období LEADER jsou obdobné i v ostatních státech EU. Na zpracování a aktualizaci WWW stránek jednotlivých MAS je vidět masivní rozvoj a vysoká aktivita MAS v době realizace konkrétního projektu a výrazný propad v informovanosti v okamžiku, kdy je konkrétní projekt, a tím i financování, ukončeno. V případech, kdy není vyřešeno dlouhodobé stabilní financování MAS, je hlavní činnost MAS na bedrech **dobrovolníků a místních aktérů** (Rakousko). U MAS, které se dostaly do další fáze a mají pravidelný přísun prostředků

(i díky spolupráci se soukromým sektorem), správa MAS postupně přechází na **profesionály** a v předmětu zájmu je ladění a zefektivňování interních procesů (Irsko).

Zjištěné údaje ukazují, že MAS v ČR hrají významnou roli a během velice krátkého období (cca 3 roky) dohnaly více jak 15 letý vývoj v původních zemích EU. Tento obrovský rozmach metody LEADER v ČR svědčí o **síle sociálního kapitálu v naší zemi**. Není reálné předpokládat, že všechny vytvořené MAS vznikly za účelem strategického rozvoje konkrétních regionů, přínosy z fungování MAS jsou však již i u nás jednoznačně měřitelné. Žel, kroky českého Ministerstva zemědělství v posledních dvou letech rozvoji metody LEADER příliš nepomáhají. Ať už se jedná o striktní omezení počtu podpořených MAS naprosto neodpovídající realitě, chaotické vyhlašování výzev k podávání projektů (např.: vyhlášení výzvy programu LEADER ČR v říjnu s podmínkou ukončení všech realizovaných projektů do konce roku včetně finálního vyúčtování), nesrozumitelné podmínky, neinformovanost kontaktních pracovníků zodpovědných za poskytování prostředků atd.

9 Výsledky kvalitativního výzkumu

Vzhledem k poměrně malému vzorku dat (17 respondentů) jsem statistické zpracování výsledků tohoto šetření provedl za použití tabulkového procesoru (MS Excel 2003) a série kontingenčních tabulek ukazujících četnosti odpovědí jednotlivých respondentů na jednotlivé otázky dle nastavené škály. Plné znění základních otázek je uvedeno v příloze č. 82.

Jelikož bylo respondentům přislíbeno, že rozhovor bude anonymní (pro některé respondenty to byla zásadní podmínka, aby odpovídali otevřeně, ne zcela v souladu s oficiálním stanoviskem jejich úřadů), jsou výsledky prezentovány v sumarizované anonymní podobě. S uvedením svého jména, jako jednoho z odpovídajících, souhlasili všichni dotazovaní. Viz příloha č. 18. Před publikováním výsledků v této práci jsem všem dotazovaným tyto výsledky zaslal e-mailem.

9.1 Otázka 1

Na začátku hovoru měli respondenti spontánně bez přípravy vytvořit **vlastní definici venkova**. V odpovědích se objevovaly v různých obměnách dva aspekty. Jednak snaha o objektivní číselné vyjádření (velikost obce, hustota obyvatel, územní vymezení), které se objevovalo spíše u osob působících na vyšší strategické úrovni (státní správa, vědečtí pracovníci), čím blíže jednotlivým obcím, tím více se v definicích objevoval důraz na lidi a sociální vztahy.

V odpovědích se mimo jiné vyskytovaly tyto definice:

„venkov je vše, co není město“, „komunita lidí/užší pospolitost se společnou historií a problémy, kteří společně spolupracují“, „místo, kde lidé žijí volnějším tempem než ve městech, mají společné tradice a zvyklosti“, „venkov je místo, kde je velice koncentrovaně vidět současná bída lidských vztahů“.

Zajímavé, že obvyklá definice - obce do 2000 obyvatel - se v odpovědích nevyskytovala, a když, tak pouze v polemice, že toto pojetí není přesné a je spíše zavádějící. U několika respondentů se objevila odpověď, že **venkovů je hodně** a jednou společnou definicí není možné veškeré aspekty vystihnout.

Na základě všech shromážděných odpovědí je možné dovodit následující definici venkova:

„Venkov je komunita lidí, žijící na území mimo městská sídla, se společnou historií, tradicí a zvyklostmi.“

Pro statistické účely není tato definice ideální, ze sociologického pohledu však vystihuje základní aspekty a dává prostor k různým typům venkova a to právě dle společné historie, tradice a zvyklostí. Snad by se tato definice mohla stát **příspěvkem do diskuse** k hledání definice venkova, která právě v odborné veřejnosti probíhá.

9.2 Otázka 2

Každý mohl **uvést libovolný počet problémů**, které vnímá jako nejvýznamnější pro venkov. Nebyla nabídnuta žádná možnost, jednalo se o spontánní výčet respondentů.

Nejvíce respondentů (9) uvedlo jako největší problém značně **omezené možnosti zaměstnanosti** na venkově. Pod tímto bodem se objevovaly též odpovědi typu málo pracovních příležitostí, špatná nabídka pracovního uplatnění, atd.

Hned na druhém místě se objevily problémy **dopravní obslužnosti** a **špatné nabídky služeb** na venkově. Obě otázky získaly po 8 odpovědích. U dopravní obslužnosti se objevovaly i odpovědi problematického dojíždění do zaměstnání, omezené možnosti dojíždění za kulturou, zábavou apod. Do špatné nabídky služeb byla zahrnuta i odpověď týkající se infrastruktury a udržitelnosti už existujících služeb.

Pod samostatným bodem byla sledována **možnost kulturního vyžití**, kterou jako handicap venkova spontánně uvedli 3 respondenti. Pokud bychom tyto 3 respektive 2 odpovědi (neboť 1 respondent uvedl jako problém jak nízkou kvalitu poskytovaných služeb obecně, tak menší možnosti kulturního vyžití konkrétně) přičetli k 8 odpovědím týkajících se kvality služeb, pod které kulturní vyžití též patří, znamenala by omezená nabídka poskytovaných služeb největší problém venkova dle názorů dotazovaných osob.

Na pomyslném čtvrtém místě 7 respondentů uvedlo jako největší problém venkova **úbytek mladých lidí,** v jehož závěsu 6 respondentů uvedlo jako největší problém **stárnutí populace**. Tyto odpovědi se však převážně překrývají. Pouze 2 respondenti uvedli jako problém pouze stárnutí populace a nikoliv úbytek mladých lidí.

Na dalších místech se již s větším odstupem objevovaly následující problémy. **Nedostatek finančních prostředků** (4 respondenti), **nižší výdělky** (2 respondenti) a

další odpovědi se již vyskytovaly pouze jednotlivě: nízká efektivita samosprávy, nižší vzdělanost obyvatel venkova, malý počet nově narozených dětí.

V komentářích se objevily názory, že není možné tyto problémy paušalizovat, že každá vesnice má problémy jiné, někde se se záležitostmi dokážou vyrovnat, jinde ve srovnatelné obci nikoliv. Byl též zmíněn názor, že **čím menší obec** a **čím dále od regionálního centra**, tím více uvedené problémy eskalují.

Sumarizované seřazení jmenovaných problémů od nejčastěji jmenovaných k nejméně uváděným (každý mohl uvést více problémů):

1. **nedostatek pracovních příležitostí** (9)
2. **malá nabídka služeb** (8 + 2)
3. **špatná dopravní obslužnost** (9)
4. **negativní demografický vývoj** (7)
5. **nedostatek finančních prostředků** (4)
6. **nižší výdělky** (2)

9.3 Otázka 3

V této otázce se dotyční vyjadřovali k **legislativnímu prostředí** v ČR. Do této otázky byla zahrnuta i problematika rozdělení kompetencí mezi jednotlivými ministerstvy ve vztahu k venkovu.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	1	0	10	5	1

Z tabulky četností jednoznačně vyplývá převažující spokojenost s legislativním prostředím v ČR.

I když každý z respondentů uváděl konkrétní výtky ke stávajícímu prostředí, převažovala spokojenost, a to i s novelizovaným zákonem o rozpočtovém určení daní. Nejvíce negativně tuto oblast hodnotili starostové, a to především z důvodu značné nesrozumitelnosti legislativy, až *„džungle“*, kterou legislativní prostředí pro starosty v menších obcích je.

Byla diskutována i otázka **zřízení samostatného ministerstva pro venkov**, které by nejspíše mohlo vzniknout sloučením agendy MMR a MZe. Nikdo z respondentů se k problematice nestavěl zásadně odmítavě. Tento krok by mohl

pomoci zvýšení pozornosti venkovu a zpřehlednění prostředí pro starosty menších obcí. Měl by též způsobit **úsporu finančních prostředků** způsobenou sloučením agendy 2 ministerstev, které by se následně mohly **použít na metodickou každodenní podporu starostů menších obcí**. Vážným úvahám o změně kompetencí mezi jednotlivými ministerstvy by však měla předcházet detailní analýza a vyčíslení měřitelných ověřitelných cílů, které tato změna přinese. Pro vyřešení výše uvedených problémů však budou muset následovat i další opatření.

9.4 Otázka 4

V této otázce se respondenti vyjadřovali k **členění veřejné správy** v ČR.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	1	0	11	5	0

Skladba odpovědí byla obdobná jako u předchozí otázky. I zde nejvíce negativně problematiku hodnotí starostové, kteří mírně litují zrušení okresních úřadů, ve kterých nalézali účinnou metodickou pomoc, jejichž prostřednictvím poměrně snadno čerpali různé dotace, a které měli velice snadno dosažitelné. Nyní nalézají pomoc u krajů, jejichž sídla jsou však většinou pro starosty vzdálenější než předchozí okresní úřady a částečně též u pověřené obce s rozšířenou působností, kde však nenalézají tolik podpory jako u krajských úřadů. **Okresní úřady byly pro starosty srozumitelnější a dostupnější**.

Naprostá většina respondentů se však shodla na tom, že i když stávající stav členění veřejné správy není optimální, dá se s ním žít a všichni se shodli na **důležitosti stability. Stávající systém** více méně **funguje** a **neměl by se** proto již zásadně **měnit**.

Nejpozitivněji byly hodnoceny **kraje** (jejich **role a přínos**) a **nejméně příznivě regiony soudržnosti**, které jsou chápány jako umělé články pouze byrokratického charakteru nařízené Evropskou komisí. Pokud by regiony soudržnosti korespondovaly s kraji, bylo by to pro mnoho subjektů čitelnější, vzhledem k velikosti našich krajů a pravidlům EUROSTAT to však není možné.

Objevovaly se názory, že vzhledem k podmínkám čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU by bylo vhodné **složení regionů soudržnosti** pro další programovací období **změnit**, jak se praktikuje i v jiných zemích EU. Tato změna by zřejmě **místním aktérům nevadila**, protože se „svým“ regionem soudržnosti vzhledem k jeho „umělému“ postavení nemají téměř žádnou osobní sounáležitost.

9.5 Otázka 5

Otázka týkající se přínosu ústředních orgánů pro rozvoj venkova zaznamenala nejvíce negativních odpovědí ze všech položených otázek.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	2	0	4	11	0

Mírně pozitivně činnost ústředních orgánů hodnotili logicky zástupci těchto orgánů (ministerstev) a pouze 2 další respondenti, kde však byly zmíněny i vážné výtky a tyto odpovědi tak mohly být zařazeny též do kategorie „c“.

Starostové obcí s představiteli ústředních orgánů zpravidla nepřicházejí do přímého kontaktu a pouze sledují různá chaotická nařízení vydávaná pod vlivem politických a lobbistických tlaků.

Objevily se též názory zpochybňující odbornou erudici pracovníků ústředních orgánů. Při rozhovoru se zástupci ministerstev však bylo patrné, že tito pracovníci svému oboru a problematice rozumějí, mají širší rozhled a dostatečné zkušenosti. **Problém** tak bude nutné hledat zřejmě především **v systému**, který neumožňuje těmto pracovníkům na výkonných pozicích efektivním a koncepčním způsobem realizovat poznatky v praxi.

Tyto postřehy podporují myšlenku vážně se zabývat redukcí ústředních orgánů např. sloučením MMR a MZe a omezením jejich vlivu přenesením více kompetencí a souvisejících finančních prostředků na nižší články jak to např. udělalo MMR v případě POV.

9.6 Otázka 6

Šestá otázka se týkala stávajících **politik v oblasti rozvoje venkova** na úrovni **ČR**.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	0	1	7	9	0

Odpovědi u této otázky oscilovaly okolo **středové hodnoty**. Prakticky každý (až na jednu výjimku) uváděl nedostatky stávajících politik. Pro přiřazení konkrétní hodnoty škály záleželo pouze na tom, jak silné a vážné uváděné nedostatky byly.

Často se opakoval názor, že politiky samy o sobě nejsou špatné, **horší** je však **způsob** a forma jejich **naplňování** v praxi. Objevovaly se i výtky na tvorbu konkrétních

politik, na **nekoncepčnost, chaotičnost a neprovázanost** jednotlivých programů či na „**všeobjímající" strategie** bez jasné vazby na disponibilní zdroje, nesrozumitelné až žádné formulování priorit atd.

9.7 Otázka 7

Sedmá otázka se týkala stávajících **politik v oblasti rozvoje venkova** na úrovni **EU**.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	5	1	5	5	1

Odpovědi na tuto otázku zaznamenaly **největší rozptyl** ze všech položených otázek. 5 respondentů se necítilo kompetentních odpovědět, převážně z řad starostů, po jednom se objevily extrémně pozitivní i extrémně negativní odpovědi, po pěti respondentech hodnotili mírně pozitivně a mírně negativně.

Nedá se ani určit, která ze skupin vnímá politiky na úrovni EU pozitivněji, neboť rozptyl se pohyboval napříč respondenty ze všech skupin.

Tento rozptyl je možné vysvětlovat tak, že **prezentace a vysvětlování politik** odpovědnými orgány EU a odpovídajícími českými institucemi **má značné nedostatky** a k příjemcům politik se dostávají informace zkreslené, neúplné, až žádné. Obvykle je obrázek o těchto politikách vytvářen pouze na základě útržkovitých zpráv v médiích, což nemůže vést k vytvoření jednoznačného hodnotově a věcně ukotveného názoru.

Mezi respondenty se však vyskytovaly i osoby, které se na tvorbě těchto politik přímo či nepřímo podílejí a jsou o nich tedy detailně informovány. I v této skupině se však objevovaly rozpory na chápání konkrétních politik.

Např.: vyčlenění problematiky venkova ze strukturální politiky EU a její přiřazení k jednotné zemědělské politice. **Někteří** respondenti tuto skutečnost hodnotili jako **výrazně kladně**, **jiní** naopak **výrazně negativně**. Je vidět, že k této otázce by měla být na úrovni EU vedena široká odborná diskuse před přijetím finálního rozhodnutí v obdobných otázkách.

9.8 Otázka 8

Nejjednoznačnější odpovědi byly naopak u otázky týkající se vybavenosti venkovské samosprávy.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	0	0	16	1	0

I když je stále co zlepšovat a vybavení obcí není zdaleka na dokonalé úrovni, zdá se, že není zásadním problémem. Materiální vybavení doznalo výrazného zlepšení v posledních letech a i personální vybavení obecních úřadů se zdá více méně dostatečné. Opět však platí, že **čím menší obec**, tím je **situace méně příznivá**. Jako největší nedostatek téměř všichni respondenti vidí činnost **neuvolněných starostů**, tj. starostů, kteří tuto funkci vykonávají vedle svého hlavního zaměstnání. Vzhledem k agendě, kterou musí řešit, není pro tyto starosty reálné vše účinně zvládnout, malé obce si však nemohou dovolit platit starosty na plný úvazek.

9.9 Otázka 9

Tato otázka se týkala **postavení a významu mikroregionů**, svazku obcí zřizovaných dle zák. č. 128/2000 Sb., zákona o obcích.

Odpověď:	-	A	b	c	d
Četnost:	0	3	10	4	0

Odpovědi na tuto otázku opět **nebyly jednoznačné**. I když převládal názor, že mikroregiony jsou užitečná instituce, často bylo zmiňováno, že své původní poslání nenaplnily a již ani zřejmě nenaplní.

Z odpovědí bylo též patrné velice **subjektivní hodnocení** jednotlivých aktérů dle toho, jak osobně jsou do problematiky mikroregionů zapojeni.

9.10 Otázka 10

Předposlední otázka se týkala **Místních akčních skupin**.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	0	3	13	1	0

Místní akční skupiny byly spontánně hodnoceny **mírně pozitivněji než mikroregiony**. I když i zde převládal názor, že vznikají především za účelem získat prostředky z fondů EU a po naplnění nebo při nenaplnění tohoto záměru zaniknou.

Povinná účast podnikatelského sektoru v těchto institucích je však hodnocena veskrze pozitivně a **potenciál vlivu** MAS na rozvoj regionů byl hodnocen **významněji a perspektivněji** než u mikroregionů.

9.11 Otázka 11

Poslední otázka se týkala **významu zapojení místních občanů** do rozhodovacích procesů, tvorby strategií a politik.

Odpověď:	-	a	b	c	d
Četnost:	0	7	9	1	0

Tato otázka získala **nejvíce výrazně kladných odpovědí** ze všech položených otázek. Je tak zřejmé, že místní aktéři se shodují, že zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů je pro strategický rozvoj klíčové.

Je však nutné veřejnost **zapojit vhodným způsobem**. Občané musí cítit, že jejich zapojení má **šanci** konkrétní **věci ovlivnit**, že jejich hlas není pouze poradní a nebude ve finále přehlídnut. Na druhou stranu je nutné při zapojování veřejnosti rozlišovat mezi klíčovými osobami, které mají skutečně vliv v dané oblasti a věčnými kverulanty. Není možné a ani účelné zavděčit se všem. **S místními klíčovými aktéry**, kterými jsou např.: vedoucí pracovníci místních NNO, úspěšní podnikatelé, atd. by však mělo být hledáno konsensuální řešení.

9.12 Shrnutí výsledků

Realizovaný výzkum byl velice odvážný ve svém rozsahu a šíři dotazovaných témat. Jak mnozí respondenti sami na závěr hovoru konstatovali, charakter i sled poměrně širokých otázek spolu souvisel a nutil je zamyslet se nad problematikou z jiného pohledu, v nových souvislostech a sami se cítili vedeným hovorem obohaceni.

I když na první pohled se může jevit jako velice obtížné provést strukturaci volně formulovaných odpovědí, vhodně zvolená škála a jednotný klíč přiřazování odpovědí konkrétním hodnotám poměrně jednoznačně pomohl tuto strukturaci a vzájemné srovnání provést.

Výzkum potvrdil **obtížnost určení jednoznačné definice venkova**, svými podněty však může přispět k odborné debatě, která u nás v současné době na toto téma probíhá.

Při hledání největších problémů venkova se překvapivě objevily **finance až na jednom z posledních míst**. Dotazované osoby velice detailně problematiku malých obcí znají a je evidentní, že bez koncepčních, systémových změn vycházejících z principů strategického vládnutí by uvolnění jakkoliv vysoké částky do rozpočtu obcí

nebylo efektivní. Zajímavé je srovnání této odpovědi s odpověďmi starostů v rámci následného kvantitativního šetření.

Třetí až sedmá otázka ukázala, že vliv ústředních orgánů a evropských či národních politik na malé obce příliš nedoléhá. Venkovské regiony žijí svým životem, jakoby vnitřně odříznuty od vnějšího světa (velkoměst a vysoké politiky) a budou spokojené, když okolí a **ústřední orgány nebudou škodit** a příliš do tohoto vlastního světa venkova nebudou zasahovat. Tento postřeh mluví pro výrazné **uplatnění prvků subsidiarity** až na úrovni nejmenších obcí a nedává perspektivu nově přijatým politikám, které budou zvnějšku venkovským obcím něco nařizovat bez předchozího spolupodílení se místních občanů na těchto politikách.

Možná poněkud **překvapivá byla spokojenost s materiálním a částečně i personálním a finančním vybavením obcí,** a to i z pohledu starostů. Opět je zajímavé srovnání s odpověďmi na obdobnou otázku v rámci následného kvantitativního šetření. Zřejmě masivní investice v této oblasti prostřednictvím různých dotačních titulů na krajské i národní úrovni přinesla ovoce. Na druhou stranu odpovědi na ostatní otázky potvrzují, že dobré materiální vybavení problémy malých obcí nevyřeší. Jako **přetrvávající problém** v této oblasti se jeví **malá akceschopnost a výkonnost neuvolněných starostů** v těch nejmenších obcích.

Při porovnání mikroregionů a místních akčních skupin si **místní akční skupiny** vedou **nepatrně lépe,** a to především díky povinnosti zahrnovat do své činnosti i soukromý sektor. Tento základní veřejně politický prvek strategického vládnutí byl takřka všemi respondenty hodnocen velice kladně. Z odpovědí však vyplynulo, že i mikroregiony mohou stále plnit pozitivní roli a nemusí se jednat o „mrtvé“ organizace. Jeden z **nejvýznamnějších faktorů**, který **ovlivňuje výkonnost a přínos** těchto **institucí,** je **přítomnost aktivních jedinců „tahounů“**. Tam, kde takový člověk existuje, jsou zkušenosti pozitivní, tam, kde nikoliv, jsou zkušenosti negativní.

Pozitivní je, že až na jednoho respondenta se všichni shodli, že **zapojení občanů** do rozhodovacích procesů je pro efektivní veřejnou správu **důležité**. Byla též zmíněna řada konkrétních faktorů, které je nutné zohlednit při zapojování veřejnosti tak, aby pro všechny zúčastněné bylo toto zapojení smysluplné a účelné.

10 Výsledky kvantitativního výzkumu

Tento výzkum navazoval na předchozí kvalitativní šetření, které pomohlo k přesnějšímu zacílení tohoto plošného výzkumu mezi starosty obcí a ke vhodné formulaci některých otázek a nabízených odpovědí. Např. na základě poznatků o nedoléhání evropských politik na starosty obcí nebyly tyto otázky do tohoto šetření zahrnuty a naopak byly posíleny otázky týkající se zmapování „tahounů“, jejich motivací a charakteristik. Nabízené výčtové možnosti vychází z odpovědí odborníků zaznamenaných v kvalitativním šetření, atd. Pokládané otázky, v podobě jak byly podávány respondentům, jsou uvedeny v příloze č. 84.

10.1 Demografické údaje

Celkem bylo získáno **510 vyplněných dotazníků**. Jeden dotazník byl na základě struktury a formy odpovědí vyhodnocen jako nesmyslný (jednalo o žert) a z dalšího hodnocení byl vyřazen. Celkově tak bylo **vyhodnoceno 509 odpovědí**.

Ve **425** případech dotazník **vyplnil přímo starosta obce**, ve **2** případech **zástupce starosty** a ve **47** případech **místostarosta**. Pouze 35 dotazníků vyplnil jiný představitel obce. Většinou se jednalo o účetní, tajemníka, vedoucího úřadu, hospodářského pracovníka a referenta. Je tak možné konstatovat, že dotazník vyplňovaly skutečně **kompetentní osoby** a získané informace podávají statisticky věrohodný obraz chápání problematiky u vedoucích představitelů obcí do 2 000 obyvatel.

O zaslání zpracovaných výsledků výzkumu projevilo zájem 83,3 % respondentů.

Průměrný věk respondentů činil **50 let** (graf viz příloha č. 22), **72,5 %** respondentů byli **muži**, **27,5 % ženy** (graf viz příloha č. 23).

Věkové rozložení respondentů v jednotlivých věkových stupních odpovídá věkové skladbě vedoucích představitelů obcí. Minimální věk respondenta činil 26 let a maximální věk byl 79 let. Ve vedení obcí do 2 000 obyvatel je tak převážně střední a starší generace. Do 35 let věku bylo pouze 5,9 %, přičemž nad 60 let bylo 15,7 % respondentů. 78,4 % respondentů bylo ve věku 35 až 60 let.

Dle ČSÚ (2009b) je v současné době v zastupitelstvech obcí všech kategorií (kromě měst) 25 % žen a 75 % mužů. Průměrný věk zastupitelů je 45,3 let[5]. Můžeme tak konstatovat, že ve vedení menších obcí jsou spíše starší představitelé zastupitelstev. Mírně větší podíl žen mezi respondenty realizovaného šetření (oproti průměru za celou ČR) může být dán zastoupením účetních a administrativních pracovnic mezi respondenty, které v některých případech odpovídaly za starosty.

Vliv pohlaví a věku respondentů na charakter odpovědí nebyl prokázán. Pouze u otázky 1, u možnosti „1d) Nedostatečné možnosti sportovního a kulturního vyžití občanů“ se projevil silnější vliv mužů. Prioritu 1 tomuto problému dalo celkem 10 respondentů a všichni byli muži.

10.2 Otázka 1

Otázka číslo 1 zněla: **„Co vnímáte jako největší problém Vaší obce?“**. Respondenti měli nabídnutých 10 možností setřídit od nejvážnějšího problému k nejmenšímu. Technologie tohoto označení (očíslování jednotlivých možností od 1 do 10, přičemž 1 znamená nejvážnější problém, 10 nejméně vážný problém) činilo respondentům největší potíže. Výsledné hodnoty jsou však jednoznačné a případná chyba v označování u některých respondentů nemůže mít na celkové vyznění vliv. **Seřazení problémů** dle priorit představitelů obcí (včetně uvedení průměrných bodových hodnot, standardní odchylky a variačního rozpětí) je uvedeno v tabulce **v příloze č. 24**. Relativně vysoké variační rozpětí u jednotlivých odpovědí může být způsobeno právě chybným označováním odpovědí u části respondentů. Po vyplnění první stovky odpovědí a zjištění obtíží (někteří starostové mě e-mailem nebo telefonicky informovali), jsem upravil vysvětlující popisek u znění otázky a další obtíže již zaznamenány nebyly.

Znění jednotlivých „nabídnutých“ problémů vycházelo z identifikace problémů v dostupné literatuře a informací z předchozího kvalitativního výzkumu. Aby nebylo respondentům předjímáno, že nějaký problém v obci mít musí, byla mezi možné odpovědi zařazena i odpověď: „Žádný vážný problém nevnímám“, která však skončila na posledním místě.

Jako největší problémy byly jednoznačně určeny **nedostatek financí** (průměrná hodnota 3,43) a **nedostatek pracovních příležitostí** (průměrná hodnota 3,88). Největší

[5] http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv22112?xjazyk=CZ&xid=0&xv=7&xdz=1&xnumnuts=0&xstrana=0

shoda na váze problému panuje u obtížné dostupnosti základních služeb (standardní odchylka 2,28, průměrná hodnota 5,44 řadí problém mezi středně závažné) a nedostatečné možnosti sportovního vyžití (standardní odchylka 2,31, průměrná hodnota 6,05 řadí problém mezi méně závažné).

Při podrobnějším prozkoumání zaznamenaných odpovědí objevujeme další zajímavá zjištění. U první možnosti „Úbytek mladých lidí“ se poměrně rovnoměrně objevují všechny dostupné hodnoty. 54 % respondentů u tohoto problému označilo hodnotu vyšší než 5 a 34,6 % respondentů pak hodnotu nižší než 5. S průměrnou hodnotou 5,85 se tento problém ocitá ve středu zmíněných problémů. Graficky viz příloha č. 25.

U druhé nabídnuté možnosti „Nedostatek pracovních příležitostí“ je skladba odpovědí výrazně vyhraněnější. 62,7 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu nižší než 5 a pouze 25,1 % označilo hodnotu vyšší než 5, tj. méně závažný problém. S průměrnou hodnotou 3,88 se tento problém ocitá mezi dvěma nejvýznamnějšími problémy menších obcí. Graficky viz příloha č. 26.

U třetí nabídnuté možnosti „Špatná dopravní obslužnost“ je skladba odpovědí opět vyrovnanější, s menším výskytem krajních možností. 55 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a 32,4 % označilo hodnotu nižší než 5. S průměrnou hodnotou 5,86 se tento problém ocitá na konci středu všech zmíněných problémů. Graficky viz příloha č. 27.

Čtvrtý zmíněný problém „Nedostatečné možnosti sportovního a kulturního vyžití“ obsahuje minimum odpovědí s nejnižší hodnotou, odpovědi jsou však vyrovnané v druhé polovině spektra. 59,7 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a pouze 28,7 % hodnotu nižší než 5. Hodnota 1 se u této možnosti objevila pouze 10x. S průměrnou hodnotou 6,05 nedostatečné možnosti sportovního a kulturního vyžití patří mezi nejméně závažné problémy menších obcí. Graficky viz příloha č. 28.

Pátý zmíněný problém „Obtížná dostupnost základních služeb“ dosahuje nejvyšší vyrovnanosti odpovědí. 48,1 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a 37,1 % hodnotu nižší než 5. Naprostá většina respondentů se shodla na průměrné hodnotě tohoto problému ve výši 5,44, tj. problém střední důležitosti. Graficky viz příloha č. 29.

Šestý zmíněný problém „Nedostatečná technická infrastruktura“ dosahuje opět poměrně vysoké rozrůzněnosti a vyskytují se u něj téměř ve shodném zastoupení všechny dostupné hodnoty. Graficky viz příloha č. 30. 47 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a 42,4 % hodnotu nižší než 5. S průměrem 5,25 se jedná o třetí nejzávažněji vnímaný problém s výrazným odstupem za prvními dvěma problémy. Rozdíl mezi druhým a třetím problémem je 1,37, přičemž mezi ostatními problémy jsou rozdíly pouze v desetinách. Větší odstup (1,45) je už pouze mezi předposledním a posledním problémem.

Sedmý zmíněný problém „Nedostatek financí“ se jednoznačně ukázal jako **nejvážněji vnímaný problém** mezi představiteli menších obcí. 71,3 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu nižší než 5 a pouze 21,8 % hodnotu vyšší než 5. V rozsahu **1 – 5** tento problém klasifikovalo **78,2 % respondentů**. Průměrná hodnota tohoto problému činila 3,43 při směrodatné odchylce 2,65 a je to nejnižší průměrná hodnota, která byla u první otázky zaznamenána. Hodnotu **1** u tohoto problému označilo **161 respondentů**, hodnotu **2** pak **102 respondentů**. Graficky viz příloha č. 31.

Osmý zmíněný problém „Malý počet obyvatel“ dosáhl průměrné hodnoty 5,7. 55,2 % respondentů přiřadilo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a 35,2 % hodnotu nižší než 5. Graficky viz příloha č. 32.

Poslední zmíněný problém „Vztahy mezi lidmi“ zaznamenává průměrnou hodnotu ve výši 5,77 a je tak v těsném závěsu za předchozím problémem „malý počet obyvatel“. 56,4 % respondentů dalo tomuto problému hodnotu vyšší než 5 a 38,1 % hodnotu nižší než 5. Graficky viz příloha č. 33.

Volbu „Žádný vážný problém nevnímám“ označilo hodnotou 10, tj. poslední v pořadí, 255 respondentů, což je nejvyšší počet odpovědí jedné možnosti u první otázky. Překvapivě se vyskytuje i 56 odpovědí u hodnoty 1, což je též poměrně velké číslo. Je však možné, že větší část z respondentů, kteří označili odpověď 1, měli ve skutečnosti na mysli hodnotu 10. Viz problémy při označování odpovědí na tuto otázku zmíněné výše. V případě, že bychom odpovědi s hodnotou 1 převedli na 10, došlo by k ještě větší akcentaci tvrzení, že představitelé obce nesdílí názor, že obce do 2000 obyvatel nemají žádný problém. Celkové vyznění šetření by tím však nebylo ovlivněno. Graficky viz příloha č. 34.

Souhrnný přehled odpovědí a hodnoty u jednotlivých možností v rámci otázky 1 je uveden v tabulce v příloze č. 35.

10.3 Otázka 2

Druhá otázka **„Co by pomohlo tyto problémy vyřešit?“** směrovala k oblastem, které by mohly nejlépe přispět k řešení výše uvedených problémů. Seznam nabídnutých oblastí vycházel z poznatků z předchozího kvalitativního šetření.

Respondenti mohli **označit více možných odpovědí**. Aby nedošlo k opominutí žádné důležité oblasti, byla respondentům u této otázky ponechána možnost určit i další oblast: k dispozici byla i odpověď „nevím“.

Nejvíce respondentů se domnívá, že řešením problémů obcí je „**více peněz do rozpočtu obce“**. Tuto oblast označilo **90,4 %** (460) respondentů. Na tomto tvrzení panuje i největší shoda mezi respondenty (směrodatná odchylka pouze 0,2952). Druhá nejvýznamněji hodnocená oblast **„dostupnější dotační tituly na konkrétní projekty“** s otázkou financí též souvisí. Označilo ji **76,4 %** (389) respondentů.

Je patrné, že představitelé obcí **mají** poměrně **jasnou představu** jak problémy řešit. Odpověď „nevím“ zvolili pouze 2 respondenti (0,4 %). Odpověď „jiné“ zvolilo 15 respondentů (2,9 %), což svědčí o poměrně dobrém výběru možností. Spontánně respondenti uváděli převážně podrobnější specifikace týkající se financí: „*změna rozpočtového určení daní, zjednodušení administrativy při využívání dotačních prostředků, rovné podmínky, odstranění korupce při rozdělování prostředků, změna systému přerozdělování prostředků“* atd. Z dalších oblastí se objevily poznámky na „*posílení samostatnosti samosprávy, zjednodušení administrativy, posilování morálních hodnot a dobré zákony“*.

Největší rozptyl byl u oblasti „2i) Změna priorit ve společnosti“, kde byla směrodatná odchylka 4,4075, což je velký rozdíl oproti oblasti „2a) Více peněz do rozpočtu obce“, kde směrodatná odchylka činila pouze 0,2952.

Nejslabšího hodnocení dosáhla oblast „2c) Více pracovníků obecního úřadu“, kterou označilo pouze 4,9 % (25) respondentů. Toto hodnocení je zajímavé v souvislosti s odpověďmi na otázky číslo 10 až 13. Druhou nejméně vybíranou oblast označilo 130 respondentů (25,5 %), což je velký odstup. Jednalo se o oblast „2f) Snadnější možnosti zaměstnávání osob“.

Počet odpovědí u jednotlivých oblastí je dobře patrný z následujících koláčových grafů uvedených v příloze č. 36 až 46. V souhrnné podobě jsou pak odpovědi dle jednotlivých oblastí uvedeny v tabulce v příloze č. 47.

Z těchto hodnot v souvislosti s odpověďmi na otázku 1 vyplývají zajímavé souvislosti. **Snadnější možnosti zaměstnávání osob** jako vhodné řešení problému vnímá **pouze 25,5 %** vedoucích představitelů obcí. Naopak jako řešení **52,5 %** respondentů vnímá **více podnikatelů v obci**. **49,7 %** respondentů očekává řešení v **menším objemu administrativních povinností** pro starostu, přičemž ke snížení tohoto objemu by nemělo dojít přijímáním dalších úředníků obcí (pouze 4,9 % respondentů je pro více pracovníků obecního úřadu), ale nejspíše v **odbourání „zbytečné" administrativy** jak vyplývá z některých odpovědí vypsaných v možnosti „jiné" a z odpovědí na otázky č. 10 až 13.

Velký vliv na řešení problémů mají dle respondentů též **aktivní jedinci v obcích**. Větší zapojení občanů do dění v obci vnímá jako vhodné řešení problému **46,6 %** respondentů a více aktivních tahounů v obci dokonce **53,8 %** respondentů. Jedná se o třetí nejčastěji označovanou oblast, která může přispět k řešení problémů v obcích. Ihned za větším objemem peněz do rozpočtu obcí a dostupnějšími dotačními tituly.

10.4 Otázka 3

Třetí otázka zněla: **„V jakém horizontu myslíte, že je reálné tento problém vyřešit?"**. 9,2 % respondentů se domnívá, že uvedené problémy je reálné vyřešit do 5 let, **37,7 %** uvedlo horizont **5 – 10 let**, 23,6 % pak horizont 11 – 20 let, 11 % pak horizont více než 20 let. 18,5 % respondentů se domnívá, že problémy se nepodaří vyřešit nikdy.

Téměř **polovička** respondentů tak věří ve vyřešení problému **do 10 let** a **70 %** v horizontu **do 20 let**.

10.5 Otázka 4

Čtvrtá otázka mířila již konkrétně k Místním akčním skupinám, kterým je v rámci práce věnována zvláštní pozornost. Otázka zněla: **„Jak významně může, podle Vás, řešení problému napomoci Místní akční skupina (MAS)?"**.

Pouze 3,5 % respondentů se domnívá, že „velice významně“. 23,4 % respondentů označilo odpověď „významně“, **37,7 % „nevýznamně“**, 13,6 % respondentů se domnívá, že MAS nemohou situaci ovlivnit a 21,8 % odpovědělo „nevím“. Viz příloha č. 49 a 50.

Pomoc ze strany MAS tak očekává necelá třetina respondentů. Velice **velké** je **procento** respondentů, kteří na tuto otázku **nedokážou odpovědět** (21,8 %, 111 respondentů).

10.6 Otázka 5

Pátá otázka slouží ke srovnání relativně mladých MAS s již zavedenými mikroregiony. Otázka zněla: **„Jak významně může, podle Vás, řešení problému napomoci mikroregion (svazek obcí)?“**.

4,7 % respondentů se domnívá, že „velice významně“. O cca 1 % více než u MAS. 33,6 % respondentů označilo odpověď „významně“ (o cca 10 % více než u MAS), **45,8 % „nevýznamně“**, 11,2 % respondentů se domnívá, že mikroregiony nemohou situaci ovlivnit a pouze 4,7 % odpovědělo „nevím“. Viz příloha č. 51 a 52.

V mikroregiony je tedy mezi starosty obcí vkládáno nepatrně vyšší očekávání než v MAS. U mikroregionů je též výrazně méně odpovědí „nevím“ (4,7% oproti 21,8 % u MAS), což je patrně způsobeno relativně krátkou historií MAS a více zkušenostmi s činností mikroregionů a schopností starostů lépe tyto organizace vyhodnotit. Podrobnější pohled na očekávání od mikroregionů a MAS nám dají odpovědi na otázky 8 a 9.

10.7 Otázka 6

Šestá otázka zahrnuje do srovnání obce s rozšířenou působnosti (ORP), které poskytují služby v přenesené působnosti i pro občany okolních menších obcí a poskytují částečný metodický servis starostům těchto obcí. Otázka zněla: **„Jak významně může, podle Vás, řešení problému napomoci příslušná obec s rozšířenou působností (ORP)?“**.

2,4 % respondentů se domnívá, že „velice významně“. 26,1 % respondentů označilo odpověď „významně“, **48,9 % „nevýznamně“**, 18,1 % respondentů se

domnívá, že ORP nemohou situaci ovlivnit a 4,5 % odpovědělo „nevím“. Více viz příloha č. 53 a 54.

V ORP je tedy vkládáno nepatrně vyšší očekávání než v MAS, ovšem výrazně nižší než v mikroregiony.

10.8 Otázka 7

Tato otázka zněla **„Kdo další může, podle Vás, řešení problému napomoci?“**. Respondenti mohli vybrat více možností.

Z dalších subjektů představitelé menších obcí očekávají největší pomoc od **Krajů** (označilo **74,1 %** respondentů). Kraje tak potvrzují svůj význam a přínos pro rozvoj regionů. S odstupem cca 20 % jsou relativně velká očekávání kladena ve **vládu** (53,8 %) a **parlament** (50,3 %). Respondenti zřejmě mají naději ve změnu legislativy, která výrazně zlepší především finanční postavení menších obcí. V těsném závěsu je pak Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) (46,6 %). **Ministerstvo zemědělství** (MZe), které má v současném období k dispozici velký finanční nástroj na pomoc malým obcím (Program rozvoje venkova) má mezi respondenty **relativně nízkou pozornost**. Označilo pouze 27,3 % respondentů, téměř **o polovinu méně oproti Ministerstvu pro místní rozvoj**. Je patrné, že představitelé menších obcí cítí větší důvěru k MMR, které dlouhodobě poskytovalo různé finanční podpory obcím a zajišťuje samosprávě metodickou systematickou pomoc na rozdíl od mnohdy poměrně chaotických informací pocházejících z MZe.

Jiná ministerstva a politické strany dosahují téměř shodné úrovně (12,2 % respektive 12,4 %). Pomoc není očekávána od Evropské komise (pouze 7,7 %) a jiných evropských orgánů (4,1 %). Z pohledu malých obcí se zřejmě jedná o instituce příliš vzdálené, které konkrétní lokální problémy nemohou ovlivnit. Přitom právě z těchto institucí v současné době vychází strategická politická rozhodnutí, která mají vliv i na to, do jakých kategorií obcí se budou přednostně přidělovat finanční prostředky.

Na posledním místě (3,5 %) se umístily církve a jiné neziskové organizace, od kterých též není moc očekáváno. Vzhledem k tomu, že jako hlavní problémy jsou chápany nedostatek financí a pracovních příležitostí, je toto umístění logické. Hlubší rozbor by si zasloužilo, zda církve a neziskový sektor nemohou pomoci ani v oblasti „tahounů“ a k většímu zapojení občanů do dění v obci, což odpovědi na otázku 2

ukazují jako jednu z vhodných cest k řešení problémů. Kompletní přehled odpovědí u jednotlivých možností je uveden v tabulce v příloze č. 55.

10.9 Otázka 8

Tato otázka více rozvádí přínos MAS a zněla **„Co konkrétně pro Vaši obec v posledních 5 letech udělala Místní akční skupina (MAS)?“** Respondenti mohli opět označit více odpovědí. Obdržené odpovědi vysvětlují tak nízké očekávání od MAS, které je zachyceno v odpovědích na otázku 4.

Nejvíce respondentů (43 %), tedy témě polovina, odpovědělo, že „**nic“**. Tato hodnota má o to větší význam, že respondenti měli k dispozici i odpověď „Naše obec není členem žádné MAS“. Tuto odpověď využilo 22,4 % respondentů. Jelikož odpověď „Nic“ a „Naše obec není členem žádné MAS“ byla zároveň označena v minimálním množství případů, skutečně cca 40 % obcí, které jsou členy MAS, nemělo z jejich činnosti dosud žádný přínos.

Z přínosů byly zmiňovány nejčastěji pomoc s administrativou projektů (16,5 %), získání finančních prostředků pro obec (16,1 %), zajištění školení pro místní občany (15,3 %). Další přínosy byly zmiňovány: pomoc s nalezením strategických priorit obce (9 %), lobování za řešení místních problémů (7,3 %), uspořádání akcí pro místní občany (6,7 %). K ulehčení administrativy obecních úřadů MAS přispěly pouze v 7 případech (1,4 %). V rámci odpovědi „jiné“ se nejčastěji vyskytovaly poznámky, že MAS pouze nedávno vznikly nebo obec je členem MAS pouze krátce, podané projekty jsou ve fázi hodnocení nebo konkrétní MAS neobdržela prostředky z programu LEADER a nemohla je tak obcím přerozdělovat. To potvrzuje mou hypotézu, že **relativně nízké očekávání v MAS** je **způsobené** především jejich **krátkou historií** a nemožností tak prokázat smysluplnost vlastní existence. Žel, omezená podpora MAS v rámci PRV desítkám MAS ani neumožní do roku 2013 svůj potenciál prokázat. Souhrnně viz příloha č. 55.

10.10 Otázka 9

Tato otázka slouží opět ke srovnání MAS a mikroregionů a zněla **„Co konkrétně pro Vaši obec v posledních 5 letech udělal mikroregion (svazek obcí)?“**. Respondenti opět mohli označit více odpovědí.

Opět v souladu s odpovědí na otázku 5, u mikroregionů je zaznamenáno **více přínosů než u MAS**. Odpověď „nic“ u této otázky označilo „pouze“ 18,3 % respondentů. Méně než polovička respondentů oproti předchozí otázce.

Pro **52,3 %** obcí pomohl mikroregion **získat finance** na konkrétní projekty. To naznačuje, že MAS by mohly pomoci přinést finance do obcí i mimo program LEADER a to jako nositel konkrétních projektů spolufinancovaných z programů, kde je MAS způsobilým žadatelem. V 33 % případů mikroregion pomohl s administrací projektů, což naznačuje, že v této oblasti je **činnost MAS a mikroregionů duplicitní** a mikroregiony (zřejmě vzhledem ke své delší historii) pomáhají s administrativou většího počtu projektů než MAS. V 19,1 % mikroregion uspořádal nějakou akci pro místní občany, ve 14,1 % zajistil školení pro místní občany, v 18,3 % pomohl lobbovat za místní problémy, ve **13,2 %** pomohl s **nalezením strategických priorit** obce, což je oblast, která je **jádrem činnosti MAS** a i v této oblasti **mikroregiony převládají**. K ulehčení administrativy mikroregiony pomáhají v 5,9 % případů. Oproti jiným přínosům se tedy nejedná o přínos zásadní. Pouze 7,3 % obcí není členem žádné mikroregionu, tzn., že přes **90 % obcí** o velikosti **do 2 000 obyvatel** v ČR **je členem některého mikroregionu** – sdružení svazku obcí. Více viz příloha č. 56.

10.11 Otázka 10

Tato a několik následujících otázek již opouští stávající instituce a zkušenosti a snaží se zmapovat nové cesty potencionálně vedoucí k řešení problému.

Otázka 10 zněla: **„Uvítali byste styčného člověka/poradce, který by Vám pomáhal s řešením některých úkolů?** (Např.: příprava projektů, získávání odpovědí na konkrétní dotazy spojené s vedením obce, shánění podkladů, vyjádření, informací, atd.)“. Respondenti mohli označit právě jednu odpověď.

77,2 % respondentů odpovědělo, že **ano**. (35,6 % rozhodně ano, 41,7 spíše ano). Pouze 1,4 % respondentů odpovědělo, že rozhodně ne. (16,1 % respondentů odpovědělo, že spíše ne.) 5,3 % respondentů neví. Souhrnně viz tab. v příloze č. 57 a graf v příloze č. 58.

10.12 Otázka 11

Tato otázka dále rozvádí předchozí otázku a zněla: **„Kolik dotazů/úkolů byste pravidelně pro tohoto člověka asi měl(a)?“**. Respondenti mohli označit právě jednu odpověď.

3,9 % starostů obcí by mělo na styčného poradce několik dotazů denně, 22,6 % několik dotazů týdně, 36,9 % několik dotazů měsíčně a 30,1 několik dotazů ročně. Pouze 6,5 % starostů by na tohoto člověka nemělo žádné dotazy, což koresponduje s 1,4 % (rozhodně takového člověka nepotřebuji) a 5,3 % (nevím) respondenty z předchozí otázky.

93,5 % starostů by tak pro styčného poradce mělo uplatnění, přitom přes polovina starostů při částečném měsíčním vytížení. Více viz příloha č. 59 a 60.

10.13 Otázka 12

Tato otázka podrobněji sleduje, v jaké oblasti starostové menších obcí potřebují největší pomoc. Otázka zněla: **„Jakých oblastí by se tyto dotazy/úkoly nejspíše týkaly?“**.

Největší zájem je v souladu s předchozími odpovědmi o dotazy v oblasti financí. **80,6 %** respondentů má zájem o **poradenství v oblasti EU fondů**, **77,4 %** o dotace z **národních titulů**. Ve výrazném odstupu pokračují dotazy z oblasti práva (38,3 %), agendy v samostatné působnosti obce (31,4 %), řešení konfliktů s občany (23,4 %), účetnictví (22 %) a agendy v přenesené působnosti obce (21 %).

V oblasti daní potřebuje pomoc 14,1 % starostů a personalistiky 7,5 %. Pouze 5,9 % starostů nepotřebuje pomoc v žádné z oblastí, což opět koresponduje s předchozími odpověďmi a svědčí o konzistenci odpovědí.

V odpovědích „jiné“1,6 % se vyskytovala upřesnění, že některé obce již poradce využívají, mají zájem průřezově o všechny uvedené obory, atd. To potvrzuje dobře zvolené možnosti odpovědí, které komplexně pokrývají reálné potřeby starostů obcí.

Souhrnně viz tabulka v příloze č. 61.

10.14 Otázka 13

Otázka 13 se zabývá druhou stranou mince a to možností spolupodílení se obcí na financování činnosti takového styčného poradce. Otázka zněla **„Přispívala by Vaše obec na mzdu takového člověka, pokud by jeho pomoc pro Vás byla skutečně užitečná?“,** respondenti mohli označit právě jednu odpověď.

28,7 % obcí není připraveno přispívat na mzdu takového člověka. **47,7 % obcí, tj. téměř polovina** je ochotno přispívat **max. 2 tis. Kč měsíčně**, 18,7 % dokonce 2 – 5 tis. Kč měsíčně. 3,9 % respondentů uvedlo, že je ochotno přispívat 6 – 10 tis. Kč měsíčně, pouze 1 % je ochotno přispívat více (0,8 % 11 – 20 tis. Kč měsíčně a 0,2 % přes 20 tis. Kč měsíčně).

Tyto odpovědi naznačují, že 10 obcí by dohromady bylo schopno pokrýt mzdu případného styčného pracovníka ve výši poloviny pracovního úvazku (1 500,- x 10 x 12 = 180 000,- Kč ročně), tj. 9,9 tis. Kč hrubého měsíčně, který by v tomto úvazku mohl být schopen řešit počet dotazů/úkolů deklarovaných v otázce 11. 20 obcí by pak bylo schopno pokrýt takového člověka na plný úvazek. Tato cesta se tak ukazuje jako reálná. V tabulkové a grafické podobě jsou odpovědi zachyceny v příloze č. 62 a 63.

10.15 Otázka 14

Otázky 14 až 18 se týkají zmapování další potencionální cesty k řešení problémů menších obcí. Otázka zněla: „Existuje ve Vaší obci nějaký tahoun (aktivní občan), který má pozitivní vliv na život v obci, organizaci kulturních a sportovních aktivit, atd.?“ Respondenti mohli zvolit právě jednu odpověď.

V **78,2 % obcí** se **alespoň jeden** takový **člověk** vyskytuje. 21,8 % respondentů uvedlo, že takový člověk v jejich obci není. V 17,3 % je 1 takový člověk, v 39,5 % obcích 2 – 3 takoví lidé, v 18,3 % obcích 4 – 10 takových osob a v 3,1 % je více než 10 „tahounů“.

Je tak zřejmé, že ve ¾ obcí v ČR existuje nějaký tahoun a ve více než polovičce obcí je více takových lidí. Souhrnně viz příloha č. 64 a 65.

10.16 Otázka 15

Tato otázka zněla: **„Jak byste takového člověka charakterizoval(a)?“**. Respondenti mohli označit právě jednu odpověď.

55 % respondentů uvedlo, že se jedná o **šikovného člověka, který rád pomáhá druhým**, **17,5 %** uvedlo, že se jedná o **ambiciózního člověka, který takto hledá seberealizaci**. Ostatní odpovědi měly výrazně nižší ohodnocení. 1,8 % respondentů uvedlo, že se jedná o podivíny, 1,4 % uvedlo „podnikatel, který díky těmto aktivitám získává nové zákazníky a dosahuje pak většího zisku“ a v pouze **0,4 %** případů se jedná o **nezaměstnané** lidi, kteří chtějí být nějak užiteční.

V 18,5 % obcí takový člověk není, což opět koresponduje s obdobnou odpovědí u otázky 14. 5,5 % respondentů odpovědělo „jiné“ a v textu se objevovaly převážně kombinace nabízených odpovědí. Z nových pojmů se opakovaně objevilo „patriot“, „rodák“, lidé s pozitivním vztahem k obci, nadšenci v nějakém segmentu oboru (sportovci, turisti, atd.), představitelé spolků, člověk, který se nějak vymyká trendu, je jiný. Souhrnně viz příloha č. 66 a 67.

10.17 Otázka 16

Tato otázka zněla: **„Dostává tento člověk za svou aktivitu odměnu?“**. Respondenti mohli označit právě jednu odpověď.

Ve **49,1 % obcí** tento člověk vykonává práci pro rozvoj obce **zdarma**, jedná se tak o dobrovolnickou práci. Ve 22,8 % obcí příležitostně dostává nějakou odměnu či dar. Ve 4,9 % dostává pravidelnou odměnu ve výši méně než 100,- Kč/hod a pouze v 0,8 % obcí je odměna takového člověka vyšší (0,6 % 100,- až 150,- Kč/hod, 0,2 % více jak 150,- Kč/hod.). 2,9 % respondentů uvedlo, že neví. 19,4 % respondentů opět potvrdilo, že takový člověk v jejich obci není.

Je tedy zřejmé, že **motivací „tahounů“ nejsou peníze**, ale zcela jiné faktory. Souhrnně viz příloha č. 68 a 69.

10.18 Otázka 17

Tato otázka zněla: **„Jaké postavení v obci tento člověk má?“**. Respondenti mohli označit právě jednu odpověď, což u této otázky činilo respondentům potíže. Pokud je v obci více tahounů a každý spadá do jiné kategorie, nevěděli respondenti, kterou kategorii vybrat. To se projevilo i v kolonce jiné, kde několik desítek respondentů uvedlo, že se jedná o osoby spadající do více kategorií. Převážně představitele spolků, hasičů, zastupitelstva, neziskových organizací. Objevily se však i kategorie: důchodce, chalupář, na volné noze, knihovník.

Přesto se v nabídnutých kategoriích některé jednoznačně vyprofilovaly jako převažující. Ve **26,9 %** případů se jedná o **běžného zaměstnaného občana**. V **19,8 %** případech o **zastupitele obce**, v 9 % o představitele nějaké neziskové organizace, v 6,3 % případů o starostu obce, v 5,7 % o vedoucího místního sportovního klubu/oddílu. Ostatní kategorie jsou již zastoupeny minimálně. V 1,8 % případů se jedná o rekreanta, kam by spadal i chalupář, v 1,4 % případů žena na mateřské dovolené, v 1,2 % případů o podnikatele. Pouze ve **0,2 %** případů se jedná o **nezaměstnaného** člověka. Nevyskytla se ani jedna odpověď, kdy by se jednalo o muže na mateřské dovolené. V souladu s předchozími odpověďmi 20,2 % respondentů uvedlo, že takový člověk v jejich obci není. Mírně stoupající počet respondentů, který vybíral tuto odpověď, by mohl být způsoben mírnou nervozitou některých odpovídajících v závěru dotazování a snahou dokončit vyplňování dotazníků co nejdříve, bez nutnosti velkého rozmýšlení odpovědí.

Výsledky v podobě tabulky a grafu viz příloha č. 70 a 71.

10.19 Otázka 18

Tato otázka jiným způsobem zjišťuje motivaci těchto tahounů a zněla: **„Proč myslíte, že tento člověk svou aktivitu v obci vyvíjí?“**. Zde mohli respondenti vybrat více možných odpovědí.

58 % respondentů uvedlo, že dotyčného tato **činnost baví** a **22,6 %** uvedlo, že cítí **potřebu sloužit druhým**. Ostatní odpovědi již byly zastoupeny výrazně méně. 5,1 % respondentů uvedlo, že takový člověk touží po uznání od lidí a stejný počet respondentů uvedl, že neví, 4,1 % uvedlo, že takoví lidé jsou rádi středem pozornosti, 3,9 % uvedlo, že jsou za tuto práci placení, 2 % uvedlo, že činnost vyvíjí z přesvědčení své víry, 1,2 % uvedlo, že nemá nic jiného na práci. 4,5 % respondentů uvedlo jinou odpověď. Převážně se v textech objevovaly odpovědi, že jde těmto lidem o rozvoj obce, o to, aby se v obci něco dělo, jedná se o rodáky. 19,4 % respondentů uvedlo v souladu s předchozími odpověďmi, že žádný tahoun v jejich obci není.

Jako hlavní motivační faktor „tahounů“ se tak jeví jejich **vnitřní motivace**, vycházející ze vztahu k místu, kde žijí a touze o maximální rozvoj a komunitní život v této lokalitě. Souhrnně jsou odpovědi zachyceny v tabulce v příloze č. 72.

10.20 Otázka 19

Tato a následující otázka se týká zázemí respondentů a zněla: „Uveďte přepočtený počet zaměstnanců (pracovníci na plný úvazek + součet všech zkrácených úvazků) Vašeho obecního úřadu“.

Ve 12,8 % obcích není žádný pracovník na plný úvazek, ve 26,3 % obcí je jeden zaměstnanec na plný úvazek, ve 20,6 % obcích 2 zaměstnanci, ve 13,4 % obcích 3 zaměstnanci, v 7,7 % 4 zaměstnanci a v 19,3 % obcí pak více než 5 zaměstnanců. To ukazuje na poměrně velkou rozrůzněnost v počtech pracovníků u jednotlivých obcí a velký rozdíl mezi např. obcí o 200 obyvatelích a obcí o 1 900 obyvatelích, byť v chápání této práce na ně nahlížíme stejně. V cca 50 % obcí do dvou tisíc obyvatel jsou 1 až 2 pracovníci na plný úvazek. Viz příloha č. 73 a 74.

10.21 Otázka 20

Poslední výzkumná otázka zněla: „Jak byste ohodnotil(a) materiální vybavení Vašeho obecního úřadu“.

11,6 % respondentů jej hodnotí jako naprosto dostatečné, **76,2 %** jako **přes drobné nedostatky dostačující**, 10,6 % uvedlo, že vybavení obecních úřadů trpí vážnými nedostatky a pouze 1,6 % starostů se domnívá, že je naprosto nedostatečné. 87,8 % obcí považuje stávající vybavení obecních úřadů za dostatečné. Tato odpověď tak koresponduje s výsledky předchozího kvalitativního výzkumu. Selektivní podpora cca 11 % obcí do vybavení by tak zajistila moderní vybavení ve všech obcích. Viz příloha č. 75 a 76.

10.22 Shrnutí výsledků

Z provedeného průzkumu vyplynuly tyto závěry.

Jako největší problémy v obcích do 2 000 obyvatel vedoucí představitelé těchto obcí uvádějí **nedostatek financí** a **nedostatek pracovních příležitostí**. Cestu pro řešení problémů představitelé obcí vidí především v získání **více peněz do rozpočtu obce** a **dostupnějších dotačních titulech na konkrétní projekty.** Jako další skupina vhodných oblastí řešení se jeví více aktivních tahounů v obci, zvýšení počtu podnikatelů v obci, větší zapojení občanů do dění v obci a méně administrativních povinností pro starostu obce.

Téměř **polovička respondentů** věří ve vyřešení problému **do 10 let** a téměř ¾ v horizontu do 20 let.

Mezi představiteli obcí není v současné době velká naděje, že by MAS mohly k vyřešení problémů výrazně přispět, což je dáno především krátkou historií MAS v ČR a velice omezenými možnostmi pro rozvíjení jejich hlavní činnosti uplatňováním metody LEADER. Pomoc ze strany MAS očekává necelá třetina respondentů. Existuje však relativně velké procento respondentů, kteří na tuto otázku nedokážou odpovědět.

Od ORP obce též příliš pomoci neočekávají, nepatrně větší přízně dosahují mikroregiony – svazky obcí, což může být dáno jejich delší historií a tím i větším množstvím realizovaných aktivit a projektů.

Nejvíce je **pomoc očekávána od krajů**. Relativně velká očekávání jsou kladena i ve **vládu a parlament**. Zřejmě existují mezi představiteli obcí **naděje ve změnu legislativy**, která výrazně zlepší finanční postavení menších obcí. Z ministerstev se těší MMR výrazně větší přízni než **MZe**, které i přes velmi silný finanční nástroj, který má od roku 2007 k dispozici (Program rozvoje venkova) má mezi respondenty relativně **nízkou pozornost**. To může být způsobeno zmatky ohledně tohoto programu, špatnou dosažitelností prostředků pro konkrétní obce (vysoké převisy poptávky a ztráty investic spojených s přípravou žádostí) i chápání tohoto ministerstva jako ministerstva spíše pro zemědělce než pro obce. Nejmenší očekávání jsou v církve a jiné neziskové organizace.

Ve **¾ obcí** v ČR **existuje** nějaký **tahoun** a ve **více než polovičce obcí** je **více** takových lidí. Jedná se převážně o **běžného zaměstnaného občana** nebo **zastupitele obce**, kterého podpora aktivního života v obci baví. Typický tahoun je **šikovný člověk, který rád pomáhá druhým** a aktivitou v obci se částečně seberealizuje. Motivací těchto osob nejsou finance ani jiná materiální odměna, ale vztah k místu, ve kterém žijí.

Představitelé obcí by **uvítali styčného pomocníka/poradce**, který by zajišťoval informační servis starostovi obce a který by nebyl přímo pracovníkem obecního úřadu. Téměř **polovina** obcí je ochotna přispívat na mzdu takového člověka **do 2 tis. Kč měsíčně. Činnost** tohoto styčného pracovníka by byla **zaměřena** především na oblast EU fondů, dotace z národních titulů, práva, agendy v samostatné působnosti obce, řešení konfliktů s občany, účetnictví a agendy v přenesené působnosti obce.

Technické vybavení obecních úřadů je převážně dostatečné, průměrný počet zaměstnanců v obcích do 2 000 obyvatel jsou 1 - 2 osoby. V cca 13 % obcích není žádný zaměstnanec.

11 Závěry z primárních výzkumů

Účast a přístup respondentů k realizovanému kvalitativnímu i kvantitativnímu výzkumu potvrdila, že **problematika** malých obcí je v současné době skutečně **aktuální** a pro místní aktéry **důležitá**. Setkával jsem se s velice pozitivními reakcemi a vstřícností jak u odborníků v rámci kvalitativního šetření, tak u starostů v rámci kvantitativního šetření. Odborníci si se mnou poměrně ochotně domlouvali schůzky a i přes svou vysokou časovou zaneprázdněnost našemu velice otevřenému rozhovoru věnovali hodinu i více času. Ať už se jednalo o vysoce postavené úředníky ministerstev a krajských úřadů, vysokoškolské pedagogy či soukromé konzultanty, kteří obvykle poskytují informace pouze za velice drahé poplatky. Z **tisíce oslovených starostů** prakticky **každý druhý dotazník vyplnil**, což je výrazně větší poměr než u jiných výzkumů realizovaných touto formou. Pouze jeden starosta napsal mírně rozhořčený mail o zbytečném vytrhování a zdržování od práce. Oproti tomu cca **10 starostů** mi napsalo velice **milý osobní mail** s nadšením a nadějí, že se alespoň někdo o jejich problematiku vážně zabývá. Po rozeslání mailu s připomínkou se více jak 10 starostů omlouvalo, že dotazník nevyplnili v původním termínu. To u takovýchto typu šetření asi nebývá běžným jevem.

Tomuto pozitivnímu ohlasu mohlo přispět i to, že respondenti poznali, že se nejedná o nějakou izolovanou akci, ale o dlouhodobý zájem člověka, který se touto problematikou již řadu let zabývá.

Realizace kvalitativního výzkumu před vlastním kvantitativním výzkumem se ukázala jako velice užitečná a v mnohém pomohla dobře koncipovat (zacílení, formulace otázek, nabídka odpovědí) následný poměrně rozsáhlý kvantitativní výzkum. To se projevilo i v relativně **malém využívání odpovědí „jiné“**, z odpovědí i reakcí vyplývalo, že **respondenti** přistupovali k odpovídání **velice zodpovědně**, v souvisejících odpovědích nebyly shledávány žádné rozpory, různé pohledy na stejný problém dávaly **konzistentní pohled**.

V obsahové části spolu **závěry kvalitativního a kvantitativního** šetření **korespondují**. Jediný **rozpor** se projevil u otázky hlavních problémů malých obcí. Starostové vnímají problém jednoznačně **ve financích**, odborníci ostatní problémy upřednostňují před finance. Pořadí problémů na dalších místech je již téměř shodné u obou šetření. Nedostatek pracovních příležitostí byl u starostů na druhém místě těsně za

financemi, u odborníků byl na prvním místě následován malou nabídkou služeb, která se u starostů objevuje též na předních místech s větším odstupem za financemi a nedostatkem pracovních příležitosti. Tento „rozpor“ může být způsoben větším odstupem odborníků od praktického života na venkově (tito lidé vesměs žijí ve městech, na rozdíl od starostů dotazovaných obcí) a tím i větším nadhledem. Uvolnění jakékoliv částky bez vhodného zacílení může být „naléváním“ peněz do černé díry. Na druhou stranu odpovědi starostů ukazují, že si dobře uvědomují závažnost jednotlivých problémů, dokážou pojmenovat cestu k jejich řešení, odpovědi „nevím“ se vyskytovaly v minimálním množství případů, a **obavy ze špatného uplatňování peněz** místními občany ospravedlňující určité centralistické prvky **nemají** v realizovaném šetření **velkou oporu**.

Šetření ukázalo, že **starostové** si jsou **dobře vědomi svých slabých míst**, nezříkají se **pomoci**, dokonce ji **vítají**, pouze jim **chybí nástroje a prostředky**, aby problémy mohli skutečně řešit. Tento závěr stojí skutečně za zvážení pracovníky odpovědných ústředních orgánů. Doporučuji jej **zohlednit při tvorbě dotačních programů** pro malé obce, které by měly mnohem více využívat prvků subsidiarity a minimalizovat související administrativu. Proč např. nezavést **nárokové investiční dotace nad rámec běžného rozpočtového určení daní** a ať v rámci daných okruhů priorit samy obce nebo MAS zastupující i soukromý sektor rozhodnou, jak tyto peníze využijí. Podobný princip již částečně funguje kromě programu LEADER též v Programu obnovy venkova, který je starosty velice oblíben.

12 Scénáře

Na základě předchozích poznatků vycházejících ze závěrů primárních výzkumů a souvisejících teorií přináším 3 scénáře dalšího možného vývoje venkova. V rámci těchto scénářů jsou zakomponovány též odpovědi na primární otázku práce a to: „Mohou místní akční skupiny v ČR plnit roli strategického partnera menších obcí pro uplatňování prvků strategického vládnutí na venkově?“

12.1 Scénář 1

Stále existuje roztříštěný pohled státní správy na venkov, existují vedle sebe MMR a Mze, mezi kterými jsou různě přesouvány pravomoci, každé poskytuje vlastní dotační programy pro různé kategorie obcí s rozdílnými a ne zcela přehlednými a srozumitelnými podmínkami.

Krajské úřady jsou přetíženy administrativou vykazovanou směrem k ústředním celoevropským institucím sídlícím v Bruselu, Štrasburku a dalších městech mimo ČR. Aby mohli pracovníci krajů odesílat požadovaná hlášení, pravidelně obesílají starosty obcí s různými dotazníky, tabulkami, formuláři, které požadují obratem vyplnit. Podobné, ale jinak strukturované informace po starostech obcí průběžně požadují ministerstva a další evropské instituce. Čas od času přijde na obec dotazník v angličtině s vysvětlivkami k vyplnění, které jsou několikanásobně delší než samotný dotazník.

Některé obce, do jejichž vedení se dostal vzdělaný člověk, který prošel dřívější podnikatelskou zkušeností či manažerskými posty v soukromém sektoru, prosperují. Tomuto člověku se podařilo okolo sebe vytvořit kvalitní tým lidí, obec získává finanční prostředky z různých dotačních programů, probíhá v nich řada investičních aktivit. Po několika letech působení je však takový starosta z vedení obce částí občanů odstaven**.** Tito občané jsou nespokojeni s tím, že se nerealizovaly investiční aktivity dle jejich priorit, domnívají se, že starosta má z funkce větší prospěch, než by bylo záhodno a mají desítky drobných zástupných problémů, pro které již nechtějí tak masivní rozvoj obce trpět. Problém v těchto obcích je, že starosta dostatečně neuchopil teorii sociálního kapitálu a kulturní determinace. Nevyužíval potenciálu místních lidí, který ve většině případů nebyl dostatečný pro realizaci realizovaných aktivit a místo toho využíval efektivnější cesty externích specialistů. Nerespektoval též historické pozadí a souvislosti, bořil zažité stereotypy a zaváděl sice jinde žádané a celkově užitečné

metody a projekty, které však nezapadaly do myšlenkových konceptů místních obyvatel. Realizované změny pak nedostatečně vysvětloval a komunikoval, nečekal na akceptaci změn klíčovými osobnostmi lokality, neboť to by způsobilo ztrátu dotační příležitosti. To vše vedlo k frustraci místních občanů a nespokojeností s uplatňovanou správou, byť dle objektivních ukazatelů byla činnost takového starosty pro rozvoj obce užitečná. MAS v těchto obcích byly pouze kanálem pro získávání prostředků, nedocházela v nich praktická výměna názorů mezi jednotlivými skupinami aktérů. Jeden aktivní jedinec (starosta „naší“ obce) vždy „převálcoval“ zbývající vedení MAS svými argumenty, jiným názorům nebylo dopřáváno sluchu.

Po tomto starostovi zpravidla na několik let přijde nový starosta, vycházejí z místních starousedlíků, který bude částečně dokončovat některé rozpracované akce, bude využívat nastavených systémů a vazeb a v omezenější míře bude setrvačností rozvoj obce po několik dalších let pokračovat. Dle síly místního sociálního kapitálu se tato obec postupně přemění v obec jednoho ze dvou následujících typů. Může však též docházet, dle síly místního sociálního kapitálu, k permanentní oscilaci mezi výše uvedenými dvěma typy starostů a obec se tak bude neustále udržovat v dlouhodobém mírně rozvíjejícím se stavu.

Některé obce postupně vymírají. V jejich čele je ochotný starousedlík, který jako jediný z obyvatel byl ochoten vzít tento úřad na sebe a vedle starostování vykonává své hlavní zaměstnání. Obec z důvodu nedostatku informací a zkušeností nečerpá téměř žádné dotační prostředky na investice. Většina obyvatel obce dojíždí za prací do vzdálenějšího města, v obci postupně zanikají obchody, následně odchází lékař, zavírá se škola, poštovní úřad, podnikatelé přesouvají své provozovny do sousedních větších obcí. Jedná se o obce, které nemají vlastní vnitřní potenciál k dalšímu rozvoji, neexistuje v nich kritické množství „tahounů“, neexistuje silná občanská pospolitost a převládá pesimistické individualistické smýšlení. Z tohoto důvodu se tato obec ani nestala členem žádné MAS a jestliže ano, je členem pouze pasivním. Zástupce této obce se nedostavuje na jednání členů MAS, konkrétní projekty nejsou v této obci připravovány. Bez intervence zvenčí jsou tyto obce odsouzeny k zániku a v případě, že se nacházejí v pěkné přírodě s relativně dobrou dopravní dostupností, stanou se postupně lokalitami využívanými k rekreačním účelům s několika dožívajícími starousedlíky.

Existuje i třetí typ obcí, kde probíhá bohatý spolkový život, každý měsíc v nich probíhá nějaká kulturní či sportovní akce, které se pravidelně účastní většina místních obyvatel. Probíhají zde ojedinělé investiční aktivity (cca 1 až 2 do roka), na kterých se občané předem dohodli v nějakém neformálním prostředí, a toto rozhodnutí je pak tlumočeno volenými zastupiteli, kteří takové záměry jednomyslně oficiálně schvalují. Za pomoci externích odborníků či některých stávajících či bývalých občanů, kteří jsou těmito odborníky ve svém „civilním" životě, obec čerpá na pečlivě vybrané investiční záměry účelové dotace.

Tato obec je aktivním členem MAS. Zástupce obce je členem některého z orgánu MAS, občané obce se formou dobrovolnické práce podílejí na řadě aktivit MAS. Obec aktivně komunikuje s pracovníky MAS, které aktivně využívá pro řešení vlastních problémů, přípravu a realizaci projektů. Na jednáních MAS přináší občané z této obce (nejen členové zastupitelstva obce) řadu inovativních nápadů, které MAS následně využívá při své činnosti. Financování MAS je částečně pokrýváno též sponzorskými příspěvky firem působících v „naší" obci částečně z důvodu reklamy, z větší míry však z vděčnosti, že MAS zajišťuje dlouhodobou stabilizaci regionu a tím i vytváření podmínek pro rozvoj jejich firem.

Jedná se o obce s bohatým sociálním kapitálem, který zde má hluboké kořeny a budoval se po řadu generací. Aktivity realizované v této obci pasivně přenesené jinam nefungují, neboť k jejich úspěšnému nasazení je nutná kromě konceptu akce též inovativnost a nasazení místních občanů. Vedení obce spontánně či na základě získaných informací aktivně využívá prvků komunitního plánování. Jednotlivé kroky jsou aktivně a srozumitelně komunikovány s celou místní komunitou, veškeré námitky a připomínky jsou okamžitě vysvětlovány, kverulantské projevy jedinců jsou zbytkem komunity okamžitě odsouzeny a není jim dáván žádný prostor. Místní komunita podporuje své vedení, rozumí nutnosti dodatečného doplňování vzdělání a kvalifikace starosty i zastupitelů, nutnosti najímání externích specialistů na určité specifické činnosti (např.: na orientaci ve složité legislativě, získávání financí z různých nepřehledných dotačních programů), řada úkolů je však řešena na dobrovolnické bázi (např.: vyplňování různých tabulek a přehledů) či barterovém principu. Vedení obce některé akce, které samo vnímá jako užitečné, nerealizuje, neboť je komunita nepřijala a necítí jejich důležitost. Jestliže je tento typ obce poblíž většího města, může docházet

k mírnému nárůstu jeho obyvatel, což však může začít postupně způsobovat konflikty mezi „starou“ a „novou“ komunitou.

Při vývoji dle tohoto scénáře je nutné se smířit s faktem, že v naší zemi postupně vykrystalují **3 typy obcí**, které jsou popsány výše. Tyto typy je možné již nyní nalézt, přičemž jejich typickými znaky není počet obyvatel, ale především jejich lokalizace (postavení a vzdálenost větších měst, přírodní podmínky, dopravní dostupnost) v souvislosti se stavem sociálního kapitálu v obci a lokální kulturní determinace.

V rámci dalšího výzkumu by bylo možné tyto rozpoznávací znaky přesněji popsat a kvantifikovat, např. formou případových studií a na základě následného plošného kvantitativního výzkumu relativně přesně určit počet obcí v jednotlivých kategoriích a tím i počet obcí, odsouzených bez vnější intervence k zániku.

12.2 Scénář 2

Došlo k zpřehlednění vztahu ústředních orgánů k malým obcím. Ministerstvo zemědělství bylo rozpuštěno, jeho agenda přešla částečně pod Ministerstvo průmyslu a obchodu a částečně pod Ministerstvo pro místní rozvoj. Ministerstvo pro místní rozvoj pracuje s jednoznačnou definicí venkova, kdy na základě měřitelných ukazatelů dokáže u konkrétní obce určit, zda ji je možné považovat za venkovskou či nikoliv a dle toho uplatňovat konkrétní politiky. Při úřadu vlády byla zřízena odborná komise pro venkov, která koordinuje aktivity všech ministerstev směrem k venkovu a zajišťuje provázanost jednotlivých opatření. Tato odborná komise je v úzkém kontaktu s celostátní sítí pro venkov, která zahrnuje reprezentanty všech místních aktérů. Obce zastupují pověření zástupci MAS, které plně pokrývají celé venkovské území ČR. MAS mají pevnou organizační strukturu, která však dává prostor k dobrovolnické práci, přes kterou je v rámci MAS prováděna naprostá většina činnosti. MAS mají na starosti především tvorbu a naplňování politik na místní úrovni a rozdělování relativně velkého objemu prostředků mezi místní subjekty. 90 % objem všech investičních prostředků plynoucích na venkov je realizován prostřednictvím MAS na základě jednotného zažitého a transparentního postupu popsaného ve schválených strategických plánech LEADER, které byly precizně připravovány a oponovány nezávislými odborníky. Existují krajské struktury sítě MAS, které řeší námitky místních subjektů k činnosti „jejich“ MAS. Např.: nedávání prostoru jiným názorům, výrazná dominance jedné osoby či subjektů nebo spřízněných subjektů, apod. Pokud krajské orgány námitky náležitě nevypořádají,

je možné odvolání k národním orgánům. Krajské úřady i odpovídající odbor na MMR mají pravomoc zasáhnout až zrušit konkrétní MAS, pokud se prokáže, že při její činnosti jsou porušovány základní principy metody LEADER.

Vedle MAS existuje síť lokálních specialistů, kteří jsou placeni z krajských rozpočtů za menších příspěvků obcí, v jejichž působnosti se tento specialista nachází. Tyto osoby jsou připraveny poskytovat operativní poradenství místní samosprávě při řešení každodenních problémů v oblasti práva, personalistiky, financí, komunikace, atd. (Pro každou oblast může být v regionu samostatný specialista či může jeden specialista pojmout více oborů. Rozhodující je profil konkrétního specialisty.) Specialisté jsou vesměs bývalí pracovníci ústředních orgánů nebo vysloužilí manažeři firem v důchodu, kteří v dané lokalitě bydlí a tímto způsobem chtějí zužitkovávat své celoživotní zkušenosti na ne komerčním principu. Tyto specialisty kromě obcí částečně využívají i MAS, které za jejich služby platí předem domluvenou hodinovou sazbu.

Stále existují 3 typy obcí popsané v předchozím scénáři. Díky systémovým změnám a nastaveným kontrolním mechanismům si však starosta v prvním typu obcí včas uvědomí dopady svého jednání a zpomalí svou aktivitu s ohledem na obyvatele obce, kterou spravuje, případně sám ze své funkce odejde. Díky fungujícím MAS, systému zavedených školení a specialistům pomáhajících definovat silné a slabé stránky jednotlivých obcí se první typ obcí postupně začne více přibližovat druhému typu obcí. Díky promyšlené podpoře specifických aktivit v rámci konkrétní obce dochází k postupné aktivizaci místních obyvatel a takovému rozvoji obce, který je pro dané podmínky odpovídající.

Druhý typ obcí je předem jednoznačně identifikován a obyvatelé této obce, díky intenzivní komunikaci zástupců příslušného kraje za podpory příslušné MAS, souhlasí se spojením se sousední obcí či obcemi. Tím dojde k překonání kritického množství udržitelnosti a tato nová posilněná obec s několika aktivními osadními výbory (zástupci původních samostatných obcí) se postupně začne stávat obcí druhého typu popsanou v předchozím scénáři. Některé části této obce začnou plnit převážně rekreační charakter, jiné skutečně zaniknou.

Po cca 20 letech v ČR existují pouze takové obce, které jsou popsány v předchozím scénáři jako obce třetího typu. Tyto obce žijí bohatým spolkovým životem s praktickým uplatňováním prvků solidarity, probíhají v nich uvážené

investiční akce, které skutečně přispívají k celkovému strategickému rozvoji takové obce. Lidé v těchto obcích jsou spokojeni s místem, kde žijí, mají bohaté sociální vazby se svými spoluobčany, případné dojíždění za prací jim nevadí, neboť je přirozenou součástí jejich života.

12.3 Scénář 3

Díky celospolečenským otřesům, finanční, ekonomické i sociální krizi začne prudce klesat životní úroveň ve městech. Z důvodu nižšího výběru daní v důsledku finanční krize, růstu nezaměstnaných a minulých dluhů vlád se hroutí sociální systém a stát je nucen výrazně omezovat sociální výdaje. Život ve městech se stává enormně drahý, roste v nich závratným tempem kriminalita, zejména krádeže a loupeže.

Stále více lidí, především mladých rodin s dětmi a důchodci se stěhují z měst do menších obcí, kde jsou podstatně nižší životní náklady, kde mohou na vlastním políčku či zahrádce pěstovat některé základní potraviny, rozmohl se též chov drobných domácích zvířat. Lidé preferují větší bezpečnost na vesnici, menší životní stres a čisté životní prostředí. Ekonomicky aktivní lidé pracují částečně z domova prostřednictvím počítače a internetu, někteří dojíždějí i do vzdálenějších měst (80 i 100 km) a to denně nebo vždy na několik dní v týdnu.

Přerozdělování daní ve prospěch obcí je značně omezeno, naprostou většinu prostředků pro veřejnou správu spotřebují města na zajištění bezpečnosti a chod ústředních orgánů. Obce vybírají vlastní daně formou poplatků pro zajištění základního chodu a jsou takřka životně i ekonomicky oddělené od ostatního světa. Jedná se o izolované relikty v kompletně globalizovaném světě. Většina aktivit v obci je řešena formou solidarity a barteru. Různé stavební úpravy, údržbářské práce i opravy jsou vykonávány ve velké míře za protislužby či nedostatkové zboží. Starším, nemocným a osamoceným lidem vypomáhá místní komunita, obyvatelé obce, formou darů, obecních sbírek a nezištné pomoci.

Ve vedení obce se pravidelně střídají přirozené místní autority, jejichž výplata je hrazena částečně z velmi malého příspěvku, který obec dostává v rámci celostátního přerozdělování daní, z části z příspěvku místních občanů poskytovaného formou dobrovolných sbírek. Vedení obce, které dokáže zajistit lepší životní podmínky, má větší odměnu než v těch obcích, kde je správa vykonávána pouze pasivně. Občané tam nejsou tak spokojeni a na plat svých představitelů tak přispívají méně.

Centralizovaná správa a celonárodní struktury nefungují. Na venkově existují neformální uskupení složená z přirozených morálních autorit z řad různých segmentů. Jedná se o starosty, místní podnikatele, aktivní ženy na mateřské dovolené, aktivní důchodce s bohatými životními zkušenostmi atd. Tyto osoby v rámci daného regionu, tzn. napříč několika obcím spolu koordinují některé aktivity, společně řeší větší investiční akce a rozsáhlejší projekty. Tato struktura i způsob práce nápadně připomínají MAS a metodu LEADER, vzhledem k absenci systémové podpory těmto uskupením však takové formální organizace neexistují. Tyto principy, které pomáhají účinně řešit konkrétní problémy, jsou však spontánně místními aktéry využívány jako efektivní cesta jak zlepšit životní podmínky v postupně se rozpadající globalizované společnosti.

13 Závěr

Výše uvedená práce poměrně komplexně mapuje stávající situaci na venkově v ČR a v evropském kontextu naznačuje možné cesty dalšího vývoje.

Realizovaná kvalitativní a kvantitativní šetření pomohla přinést odpovědi na výzkumné otázky položené v úvodu práce.

1.) **Existují** na současném venkově v ČR veřejně politické **problémy**, a jestli ano, **jaké**?

Ano, existují. Jedná se především o **nedostatek pracovních příležitostí** následovaný malou nabídkou služeb a špatnou infrastrukturou. Pro efektivní řešení těchto problémů chybí těm, kteří jsou za jejich řešení zodpovědní, tj. představitelům obcí, **finanční prostředky**.

2.) **Mohou** k řešení těchto problémů **účinně pomoci MAS**?

Ano, MAS mohou napomoci jako **aréna**, ve které se střetávají rozdílné zájmy jednotlivých místních představitelů. Díky znalostem místního prostředí mohou **efektivně cílit finanční prostředky** a účinně **aktivizovat místní „tahouny“** a **soukromý podnikatelský sektor**. Aby byl přínos MAS na venkově patrný, je však nutné vytvořit pro činnost MAS v ČR odpovídající podmínky spočívající především v možnosti pracovat metodou LEADER. Proto je nutné, aby zodpovědnost za rozdělování části prostředků určených pro venkov, které jsou v současné době rozdělovány na centrální úrovni, byla převedena na místní MAS, které již v současné době plošně pokrývají většinu venkovského území v ČR. Pro minimalizaci místních disparit je nutné zavést jasné kontrolní mechanismy a možnosti odvolání místních subjektů, pokud nebudou s činností „jejich“ MAS spokojeni. V případech, kdy konkrétní MAS bude porušovat principy LEADER a ani po intervenci z vlastní struktury MAS (např. prostřednictvím krajských orgánů NS MAS) nesjedná nápravu, musí mít orgány veřejné správy, nejlépe kraje, možnost takovou MAS rozpustit.

3.) Existují **jiné efektivnější cesty** k řešení těchto problémů?

Vzhledem ke komplexitě problémů venkova není reálné očekávat, že jeden osamocený akt veškeré problémy vyřeší. Kromě rozšířeného **využívání metody LEADER** by mělo dojít též k **omezení administrativní zátěže**, které jsou vystaveni

starostové menších obcí. Jedním z kroků, který toto zajistí, je redukce ústředních orgánů veřejné správy. To může být zajištěno např. **zrušením Ministerstva zemědělství**, jehož agenda bude částečně rozpuštěna mezi Ministerstvo pro místní rozvoj, které představitelé venkova vnímají jako „své“ ministerstvo pomáhající řešit jejich problémy a Ministerstvo průmyslu a obchodu. Tím by mohla být odstraněna i dlouhodobá dvojakost v přístupu k podnikatelům, kdy problematika výrobních a průmyslových podniků je řešena přes MPO a problematika podnikatelů v zemědělství a lesnictví pak v rámci MZe.

Důležité je též **podporovat místní aktivní občany**, tzv. „tahouny“. Ti jsou motivováni vesměs vlastní vnitřní motivací a tak pro jejich aktivní zapojení do života obce zpravidla postačí „pouze“ dát jim prostor, uznání a neobtěžovat je zbytečnou administrativou a byrokratickými pravidly. K tomu mohou aktivně napomoci právě MAS, jejichž prostřednictvím se mohou tyto osoby seberealizovat a využívat nezbytné technické a materiální zázemí. Je však nutné nastavit takové podmínky, aby drobné aktivity realizované prostřednictvím MAS, převážně na dobrovolnickém principu, tyto aktéry nezatěžovaly nadbytečnou administrativní zátěží.

Další kapitolou vhodných opatření je **podpora podnikatelů** působících na venkově a to především v oblasti **zátěže spojené se zaměstnáváním osob**. Uvolnění podmínek pro brigádnické a časově omezené výpomoci by mohlo pomoci rozšířit nabídku pracovních míst na venkově.

Realizovaná práce **naplňuje vytčené specifické cíle** a **přináší teoretický úvod** do problematiky tak, že i nezasvěcený člověk po přečtení práce získá barvitý obrázek o stávajícím postavení a situaci venkova v ČR. Možné **přínosy MAS** jsou **podrobně popsány** především ve srovnávací analýze v kap. 8 a vytvořených scénářích v kap. 11. **Kvalitativního výzkumu** se zúčastnilo **kritické množství odborníků**, což umožnilo **celistvé zmapování problematiky**, **kvantitativního výzkumu** se zúčastnil **statisticky významný počet reprezentativního vzorku** respondentů a **výsledky** z tohoto šetření je tak **možné** při vědomí statistické chyby a místních disparit **zobecnit** pro všechny obce do 2 000 obyvatel v ČR. Zpracované **scénáře** z různých pohledů **naznačují možné směry dalšího vývoje**. Mohou sloužit jako **východisko** pro zacílení dalších výzkumů i jako **inspirace** pro přímou implementaci některých konkrétních opatření a aktivit.

Jsem rád, že jsem mohl na této práci pracovat a **přeji všem**, kteří využijí jakoukoliv část z této práce ať už při vlastním výzkumu nebo jen jako životní inspiraci, **hodně zdaru**!

Resume

Téma předložené práce se ukázalo jako velice aktuální a potřebné k řešení. Vážnost tématu potvrzuje zájem, s jakým se do realizovaných šetření zapojili oslovení odborníci i velký počet starostů obcí.

Venkov se potýká s řadou vážných problémů, jejichž řešení je na „bedrech“ především starostů těchto obcí, kteří však nedisponují dostatečnými zdroji, zejména finančními, k řešení těchto problémů. Přesto se daří některé dílčí problémy v některých obcích úspěšně řešit. Realizovaná šetření potvrdila, že velkou roli v rozvoji obcí hrají místní aktivní občané, tzv. „tahouni“, kteří v rámci dobrovolnické práce, motivováni vlastním vnitřním přesvědčením, pomáhají řešit řadu dílčích úkolů a jsou motorem rozvoje. Pro tyto osoby mohou právě MAS vytvořit vhodné prostředí a zázemí a mohou též přidat strategický rozměr těmto aktivitám. Přínos MAS pro rozvoj obcí se však nepodařilo jednoznačně prokázat, a to především z důvodu krátké historie MAS v ČR a relativně omezeným výsledkům, které dosud MAS v celorepublikovém kontextu dosáhly. Přes 20 % oslovených starostů nedokázalo na otázku „Jak významně může, podle Vás, řešení problému napomoci Místní akční skupina (MAS)?“ odpovědět, což je v rámci realizovaného šetření velmi velký počet. U ostatních otázek se odpověď „nevím“ vyskytovala do 5 % respondentů. Nastavení stávajících politik navíc vyvolává vážné obavy, zda budou mít MAS v ČR vytvořené takové podmínky, aby svůj přínos mohly ve větším měřítku prokázat.

Práce naznačila cestu dalšího možného vývoje prostřednictvím redukce ústředních orgánů, přenesením maximálního množství kompetencí na nižší články rozhodování (kraje, MAS) a cílevědomým využíváním místního sociálního kapitálu - aktivní spolupráce s veřejností, vytváření prostoru, či alespoň nestavění bariér zdravě aktivním jedincům.

Summary

The topic of this thesis seems to be very actual and demanded. The active role of all the participants confirms it.

It was proved the countryside has to solve a lot of serious problems. The mayors are those, who has to carry this burdens and responsible for the solutions. On the other hand they don't have enough resources especially financial to effectively solve all the problems. Meeting this disappointing conditions there some problems at some villages satisfactorily solved. The big role is assigned to active inhabitants, which have their own inner motivation not connected to any material reward. The LAGs should be a good organization for covering activity of such people. The can add some material resources and also strategic dimension to these activities. But the LAGs contribution to the municipalities' development was not unambiguously proved. There are not too big results of the LAGs in Czech Republic because of very short LAGs history over here. The actual policy at this area doesn't assure, the Czech's LAGs will have an opportunity to improve its contribution at the wide scope.

It seems the right way should be by reduction of central state institutions and by active using of the principle subsidiarity by passing as much competition as possible to the Counties and LAGs. Very important is also wise using of local social capital. Active collaboration with local people, taking out every hindrance to personalities who helps its region at voluntary basis, is essential.

Použitá literatura

BALÍK, S. 2005. Metodologie výzkumu komunální politiky. In *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: CDK, s. 163 – 175.

BLATECKÁ, K. 2006. *Základní charakteristiky českého venkova.* Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta. Studijní obor: Regionální rozvoj a správa. s. 88. Vedoucí diplomové práce: Ing. Svatava NUNVÁŘOVÁ

CARVER, J. 2008. The Real Word of Governance Theory. *Board Leadership. Policy Governance in Action* [online]. Numb. 96, Mar. – Apr. 2008.

ČEPELKA, O. 2001. *Iniciativa LEADER+ Evropské unie.* Studie pro MMR. [online]. © 2001 [cit. 2009-05-03]. TiMa Liberec. s. 42.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2009a *Statistická ročenka České republiky 2008* [online]. © 2009 [cit. 2009-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2009b. *Český statistický úřad: ČSÚ* [online]. © 2009 [cit. 2009-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>

ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Karlovy Vary. 2008. *Rozvoj venkova v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2006: Podklady pro diskusi o vymezení venkova* [online]. Vedoucí oddělení: Veselá Eva. s. 80.

CARVER, J. A. 2001. Theory of Governing the Public's Business: Redesigning the Jobs of Boards, Councils, and Commissions. *Public Management Review*. Mar. vol. 3, iss. 1.

DENÍK veřejné správy. 2003. Problematika malých obcí. *Obec a finance* [online]. © 2009, Triada, spol. s.r.o., Praha. Ročník 2003, číslo 5 [cit. 2008-02-10].
URL: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=5783262>.

FIALA, P., STRMISKA, M. 2005. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

HENDRYCH, D. et al. 2003. *Správní právo: Obecná část.* C.H.Beck. Praha.

HLADÍK, Petr. 2005. Budování kapacit komunit (Community Capacity Building). In *Český venkov 2005: Rozvoj venkovské společnosti.* Editor: MAJEROVÁ, Věra. Vydání první. Praha: ČZU. PEF. s. 98 – 108. ISBN: 80-213-1274-2.

KADEŘÁBKOVÁ, A., et al. 2005. *Ročenka konkurenceschopnosti České republiky.* Praha: Centrum ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu, Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání Národního vzdělávacího fondu. s. 318. ISBN 80-86131-66-1.

KELLER, J. 2007. *Sociologie organizace a byrokracie.* Druhé vydání. Praha: SLON. ISBN 978-80-86429-74-8

KNOBLOCH, F. 2008. Příspěvek z metod a technik sociologického výzkumu. Skripta FSV UK. Praha.

KOOIMAN, J. 2003 Governing as Governance. London: Sage.

Lisabonská strategie. 2000. Lisabon: Evropská rada.

LEADER: *Stránky o iniciativě LEADER v České republice* [online]. © 2008. [cit. 2008-02-10]. URL: <http://www.leaderplus.cz/cz/plus/socio.asp>.

MAJEROVÁ, V. et al. 2000. *Sociologie venkova a zemědělství.* ČZU PEF, CREDIT Praha.

MAJEROVÁ, Věra et al. 2006. *Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace.* Vydání první. Praha: ČZU. PEF. s. 127. ISBN: 978-80-213-1631-7.

MAŘÍKOVÁ, P. 2005. *Budoucnost venkova: Mladé rodiny město už obvykle neláká.* Moderní obec. Economia. č. 10.

MAŘÍKOVÁ, P. 2005. Deník veřejné správy. *Obec & finance* [online]. OF 1/2005.

MATOUŠKOVÁ, K. et al. 2006. *MAS - krok za krokem. Praktické rady z jednotlivých etap zakládání a činnosti místních akčních skupin v ČR.* Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací.

MATULA, M. 2004. Stav reformy územní veřejné správy a jeho vývojové souvislosti. *Sborník z mezinárodní konference Reforma veřejné správy v teorii a praxi. Třešť, 22. – 24. října 2003.* Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.

Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a jeho prováděcí předpisy

OECD. 2002. *Maps of population dynamics in OECD regions* [online]. © 2002 [cit. 2008-02-10]. Dostupné z: <http://www.oecd.org>.

OECD. Directorate for Public Governance and Territorial Development. 2009. *OECD Regional Typology* [online]. [cit. 2009-05-03]. OECD, s. 45.
URL: < http://www.oecd.org/dataoecd/35/62/42392595.pdf>.

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Praha: Ministerstvo zemědělství.

PELCL, P. et al. 2008. *Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice. Zpráva z výzkumného projektu 2007 – 2008.* Plzeň: Centrum pro komunitní práci. CpKP západní Čechy. s. 63. ISBN 978-80-86902-74-6.

PERLÍN, R. – KULDOVÁ, S. 2008. Typology of rural areas. *Sborník příspěvků z mezinárodní konference „Venkov je náš svět“.* Kutná Hora, 16. – 18. 4. 2008. Editorka: prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc. Praha: ČZU Praha. s. 531 – 539. ISBN 978-80-213-1851-9.

POTŮČEK, M. et al. 2001. *Vize rozvoje České republiky do roku 2015.* Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie, UK FSV.

POTŮČEK, M. et al. Strategic governance. 2004. *Sub-project of the research project "Visions and strategies of the Czech Republic's development."* Prague: Charles University.

POTŮČEK, M. et al. 2005a. *Veřejná politika.* Praha: SLON. 399. ISBN 80-86429-50-4.

POTŮČEK, M. et al. 2005b. *Jak jsme na tom. A co dál? Strategický audit České republiky.* Praha: CESES a Sociologické nakladatelství (SLON).

POTŮČEK, M. 2006. Konceptuální základy strategického vládnutí. In *Veřejná politika a prognostika PPF-009*. Praha: FSV UK. s. 20.

POTŮČEK, M. et al. 2007. *Strategické vládnutí a Česká republika.* První vydání. Praha: Grada Publishing. s. 360. ISBN 978-80-247-2126-2.

PUTNAM, R. D. 2001. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community.* Simon & Schuster. s. 544. ISBN-10: 0743203046.

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013. Praha: Ministerstvo zemědělství.

RAŠEK, A. 2006. Shrnutí poznatků CESES o strategickém vládnutí v ČR. *Veřejná politika a prognostika PPF-007* [online]. Praha: FSV UK, 2006. s. 32. Edice PSSS. ISSN 1801-5999.

Realizace programu Leader ČR v letech 2004 - 2006. Ministerstvo zemědělství.

SCOTT, W. R. 1992. *Organizations: Rational, Natural and Open Systems.* 3. vydání. Englewood Cliffs: Prentice-Hall International. s. 414. ISBN 0-13-636291-5.

SKÁLA, V. 2008. Principal of Subsidiarity – an opportunity for Rural Development. *Sborník příspěvků z mezinárodní konference „Venkov je náš svět“.* Kutná Hora, 16. – 18. 4. 2008. Editorka: prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc. Praha: ČZU Praha. s. 531 – 539. ISBN 978-80-213-1851-9.

STRATEGIE regionálního rozvoje České republiky pro léta 2007 - 2013. 2006. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Praha. s. 109.

STŘELEČEK, F. - ZDENĚK, R. 2005. Velikost obcí a ekonomická aktivita obyvatelstva. *Obec & finance* [online]. OF 5/2005.

SVATOŇOVÁ, M., et al. 2006. *Základy strukturální a regionální politiky EU.* Krajský úřad kraje Vysočina.

SVOBODA, T. 2008. *Vyhodnocení výzkumu stavu malého, drobného a středního podnikání na venkově.* Plzeň: Centrum pro komunitní práci. CpKP západní Čechy. s. 43. ISBN 978-80-86902-70-8.

ŠAFR, J., Sedláčková, M. 2006. *Sociální kapitál: Koncepty, teorie a metody měření*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 80-7330-095-8.

ŠKRABAL, I. et al. 2006. *Metodika zavádění managmentu rozvoje mikroregionů.* Přerov: Centrum pro komunitní práci (CpKP). s. 182.

TOUŠEK, V., et al. 2005. *Portraits of Regions.* Ministry for Regional Development of the Czech Repoublic.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Územní samospráva. 2006. Praha: EURIOUNION, s.r.o.

VAVROUŠEK, J. Závod s časem. 1993. Hledání lidských hodnost slučitelných s trvale udržitelným způsobem života. *Literární noviny,* IV, č. 49, s. 1 a 3.

Velký sociologický slovník. II. svazek. 1996. Univerzita Karlova. Vydání 1. Praha: Vydavatelství Karolinum. s. 1626. ISBN 80-7184-310-5.

VESELÝ, A. 2006 Veřejná politika a policy analysis. *Veřejná politika a prognostika PPF-015* [online]. Praha: FSV UK. s. 28. Edice PSSS. ISSN 1801-5999.

VESELÝ, A. - NEKOLA, M., eds. 2007. *Analýza a tvorba veřejných politik.* Praha: SLON.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze.

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům ...

Zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách a o změně zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky, ve znění zákona č. 10/2001 Sb., a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Počet obcí a jejich obyvatel v ČR (tabulka) 105
Příloha č. 2: Typologické členění ČR dle venkovských regionů (mapa + tabulka) 106
Příloha č. 3: Vývoj počtu obyvatel žijících v jednotlivých velikostních skupinách obcí (graf) 107
Příloha č. 4: Vývoj počtu obcí v jednotlivých velikostních skupinách obcí (graf) 107
Příloha č. 5: Princip strategického vládnutí na venkově za využití MAS (obrázek) 108
Příloha č. 6: Varianty venkovského prostoru podle počtu obcí, obyvatelstva a velikosti území (tabulka) 108
Příloha č. 7: Přehled státního zřízení ČR (schéma) 109
Příloha č. 8: Informace o MAS v jednotlivých státech EU (tabulka) 113
Příloha č. 9: Poměrové ukazatele o MAS v jednotlivých státech EU (tabulka) 114
Příloha č. 10: Pasporty případových studií (tabulky) 115
Příloha č. 11: Typologie venkova (mapa) 120
Příloha č. 12: Strom problému (obrázek) 121
Příloha č. 13: Identifikace aktérů dle jednotlivých sektorů (tabulka) 122
Příloha č. 14: Matice aktérů s uvedením odhadů jejich zapojení do problému (tabulka) 123
Příloha č. 15: Přehled hlavních aktérů (tabulka) 127
Příloha č. 16: Přehled podpůrných aktérů (tabulka) 128
Příloha č. 17: Komunikační toky při prosazování politik (schéma) 129
Příloha č. 18: Dotazované osoby v rámci kvalitativního šetření (seznam) 129
Příloha č. 19: Text prvního mailu (text) 131
Příloha č. 20: Text mailu s připomenutím (text) 132
Příloha č. 21: Průběh vyplňování dotazníků (graf) 133
Příloha č. 22: Věk respondentů kvantitativního šetření (graf) 133
Příloha č. 23: Pohlaví respondentů kvantitativního šetření (graf) 134
Příloha č. 24: Průměrné hodnoty u jednotlivých odpovědí v rámci otázky 1 kvantitativního šetření (tabulka) 134
Příloha č. 25: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1a) (graf) 135
Příloha č. 26: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1b) (graf) 136
Příloha č. 27: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1c) (graf) 137
Příloha č. 28: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1d) (graf) 138
Příloha č. 29: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1e) (graf) 139
Příloha č. 30: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1f) (graf) 140
Příloha č. 31: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1g) (graf) 141
Příloha č. 32: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1h) (graf) 142
Příloha č. 33: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1i) (graf) 143

Příloha č. 34: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1j) (graf) 144
Příloha č. 35: Počet odpovědí u jednotlivých hodnot a možností v rámci otázky 1 (tabulka) 145
Příloha č. 36: Podíl odpovědí u oblasti 2a (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 146
Příloha č. 37: Podíl odpovědí u oblasti 2b (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (tabulka) 147
Příloha č. 38: Podíl odpovědí u oblasti 2c (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (tabulka) 148
Příloha č. 39: Podíl odpovědí u oblasti 2d (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 149
Příloha č. 40: Podíl odpovědí u oblasti 2e (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 150
Příloha č. 41: Podíl odpovědí u oblasti 2f (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 151
Příloha č. 42: Podíl odpovědí u oblasti 2g (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 152
Příloha č. 43: Podíl odpovědí u oblasti 2h (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 153
Příloha č. 44: Podíl odpovědí u oblasti 2i (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 154
Příloha č. 45: Podíl odpovědí u oblasti 2j (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 155
Příloha č. 46: Podíl odpovědí u oblasti 2k (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf) 156
Příloha č. 47: Počet odpovědí (v absolutní a procentické výši) u jednotlivých možností v rámci otázky 2 (tabulka) 157
Příloha č. 48: Přehled odpovědí na otázku 3 (tabulka) 158
Příloha č. 49: Přehled odpovědí na otázku 4 (tabulka) 158
Příloha č. 50: Četnost odpovědí na otázku: „Význam MAS pro řešení problému“ (graf) 158
Příloha č. 51: Přehled odpovědí na otázku 5 (tabulka) 160
Příloha č. 52: Četnost odpovědí na otázku: „Význam mikroregionu pro řešení problému“ (graf) 160
Příloha č. 53: Přehled odpovědí na otázku 6 (tabulka) 160
Příloha č. 54: Četnost odpovědí na otázku: „Význam ORP pro řešení problému“ (graf) 161
Příloha č. 55: Přehled odpovědí na otázku 7 (tabulka) 162
Příloha č. 55: Přehled odpovědí na otázku 8 (tabulka) 163
Příloha č. 56: Přehled odpovědí na otázku 9 (tabulka) 164
Příloha č. 57: Přehled odpovědí na otázku 10 (tabulka) 165
Příloha č. 58: Četnost odpovědí na otázku: „Uvítali byste styčného poradce?“ (graf) 165
Příloha č. 59: Přehled odpovědí na otázku 11 (tabulka) 166
Příloha č. 60: Četnost odpovědí na otázku: „Kolik dotazů/úkolů byste pro styčného poradce měli?“ (graf) 166
Příloha č. 61: Jakých oblastí by se tyto dotazy/úkoly nejspíše týkaly? (tabulka) 167
Příloha č. 62: Přehled odpovědí na otázku 13 (tabulka) 168
Příloha č. 63: Četnost odpovědí na otázku: „Přispívala by Vaše obec na mzdu styčného pracovníka?“ (graf) 168

Příloha č. 64: Přehled odpovědí na otázku 14 (tabulka) 169
Příloha č. 65: Četnost odpovědí na otázku: „Existuje „tahoun“ ve Vaší obci?“ (graf) 169
Příloha č. 66: Přehled odpovědí na otázku 15 (tabulka) 170
Příloha č. 67: Četnost odpovědí na otázku: „Jak byste ho charakterizoval?“ (graf) 170
Příloha č. 68: Přehled odpovědí na otázku 16 (tabulka) 171
Příloha č. 69: Četnost odpovědí na otázku: „Dostává odměnu“? (graf) 171
Příloha č. 70: Přehled odpovědí na otázku 17 (tabulka) 172
Příloha č. 71: Četnost odpovědí na otázku: „Jaké má tahoun postavení v obci“? (graf) 172
Příloha č. 72: Přehled odpovědí na otázku 18 (tabulka) 173
Příloha č. 73: Přehled odpovědí na otázku 19 (tabulka) 174
Příloha č. 74: Četnost odpovědí na otázku: „Přepočtený počet zaměstnanců“ (graf) .. 174
Příloha č. 75: Přehled odpovědí na otázku 20 (tabulka) 174
Příloha č. 76: Četnost odpovědí na otázku: „Materiální vybavení úřadu“ (graf) 175
Příloha č. 77: Minimální prvky metody LEADER dle čl. 61 Nařízení Rady ES 1698/2005 (text) 175
Příloha č. 78: Definice Místních akčních skupin dle čl. 62 Nařízení Rady ES 1698/2005 (text) 176
Příloha č. 79: Charakteristika vybraných typů venkova dle PERLÍN 2008 (text) 177
Příloha č. 80: Ishikawův diagram - oblasti a vlivy způsobující zhoršené postavení venkova (obrázek) 178
Příloha č. 81: Základní druhy organizací dle SCOTT (1992) (text) 179
Příloha č. 82: Připravené otázky pro kvalitativní výzkum (text) 179
Příloha č. 83: Hodnoticí škála pro zaznamenané odpovědi kvalitativního výzkumu (text) 180
Příloha č. 84: Pohledy na dotazník použitý v rámci kvantitativního šetření (obrázek) 182

Přílohy

Příloha č. 1: Počet obcí a jejich obyvatel v ČR (tabulka)

Velikostní skupina obce (počet obyvatel)	Rok sčítání							
	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obcí								
Celkem	**11 417**	**11 768**	**11 459**	**8 726**	**7 511**	**4 778**	**5 768**	**6 258**
-199	6 706	2 056	4 163	2 018	1 490	528	1 328	1 661
200-499		5 145	4 204	3 341	2 805	1 535	1 955	2 041
500-999	2 820	2 635	1 825	1 876	1 794	1 345	1 224	1 280
1000-1999	1 194	1 175	734	853	800	705	647	652
2000-4999	515	568	374	436	400	390	347	363
5000-9999	116	112	91	115	120	136	131	130
10000-19999	43	49	37	51	59	78	71	68
20000-49999	19	23	22	24	26	39	41	41
50000-99999	-	1	5	8	13	17	17	17
100000 a více	4	4	4	4	4	5	7	5
Počet obyvatel								
Celkem	**10 009 587**	**10 674 386**	**8 896 133**	**9 571 531**	**9 807 697**	**10 291 927**	**10 302 215**	**10 230 060**
-199	1 941 178	1 996 037	515 431	282 014	204 860	75 027	167 850	205 095
200-499			1 327 396	1 084 196	927 120	525 952	640 038	663 416
500-999	1 960 871	1 832 959	1 255 793	1 309 997	1 249 091	951 831	855 894	893 592
1000-1999	1 616 958	1 602 094	994 300	1 162 774	1 089 654	971 552	892 605	903 757
2000-4999	1 528 043	1 731 743	1 133 775	1 322 351	1 203 508	1 183 218	1 054 182	1 118 510
5000-9999	788 629	777 047	634 600	799 221	843 859	947 218	911 130	898 301
10000-19999	587 899	650 381	525 698	701 883	818 892	1 106 527	998 055	965 102
20000-49999	541 972	663 929	683 816	742 470	753 165	1 148 423	1 198 617	1 220 039
50000-99999	1 044 037	1 420 196	295 787	475 580	877 037	1 233 644	1 173 489	1 232 360
100000 a více			1 529 537	1 691 045	1 840 511	2 148 535	2 410 355	2 129 888

Zdroj dat: ČSÚ 2009b

Příloha č. 2: Typologické členění ČR dle venkovských regionů (mapa + tabulka)

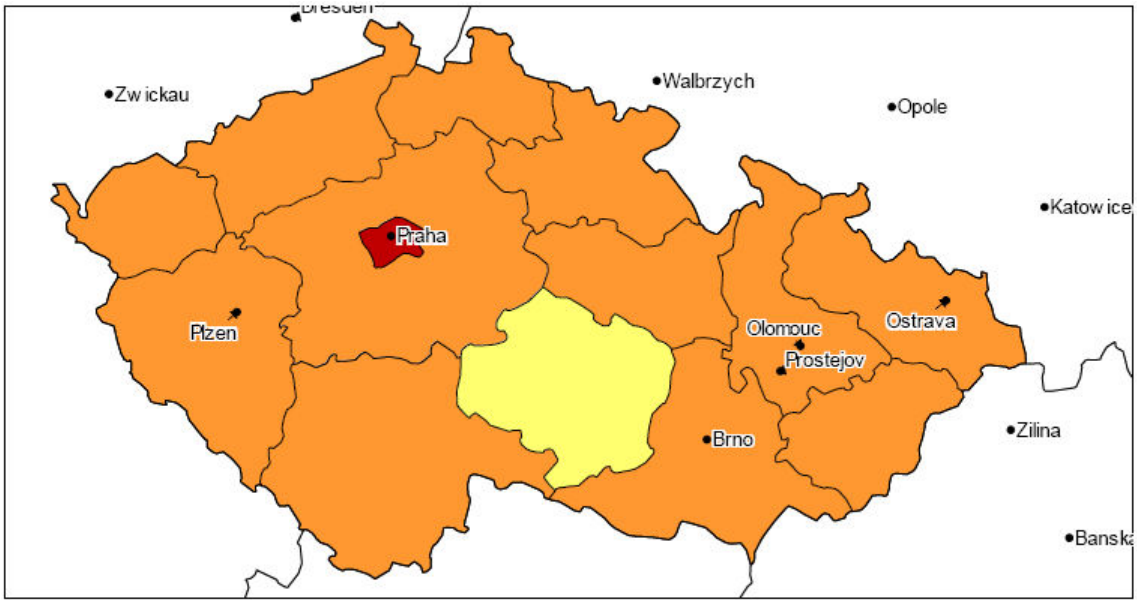

Region code	Region name	Rurality	Typology
CZ010	Hlavní mesto Praha	0%	PU
CZ020	Stredoceský	41%	IN
CZ031	Jihocecký	47%	IN
CZ032	Plzenský	40%	IN
CZ041	Karlovarský	27%	IN
CZ042	Ústecký	23%	IN
CZ051	Liberecký	31%	IN
CZ052	Královehradecký	33%	IN
CZ053	Pardubický	40%	IN
CZ061	Vysocina	52%	PR
CZ062	Jihomoravský	33%	IN
CZ071	Olomoucký	37%	IN
CZ072	Zlínský	36%	IN
CZ080	Moravskoslezský	17%	IN

Převzato z: OECD (2009)

Příloha č. 3: Vývoj počtu obyvatel žijících v jednotlivých velikostních skupinách obcí (graf)

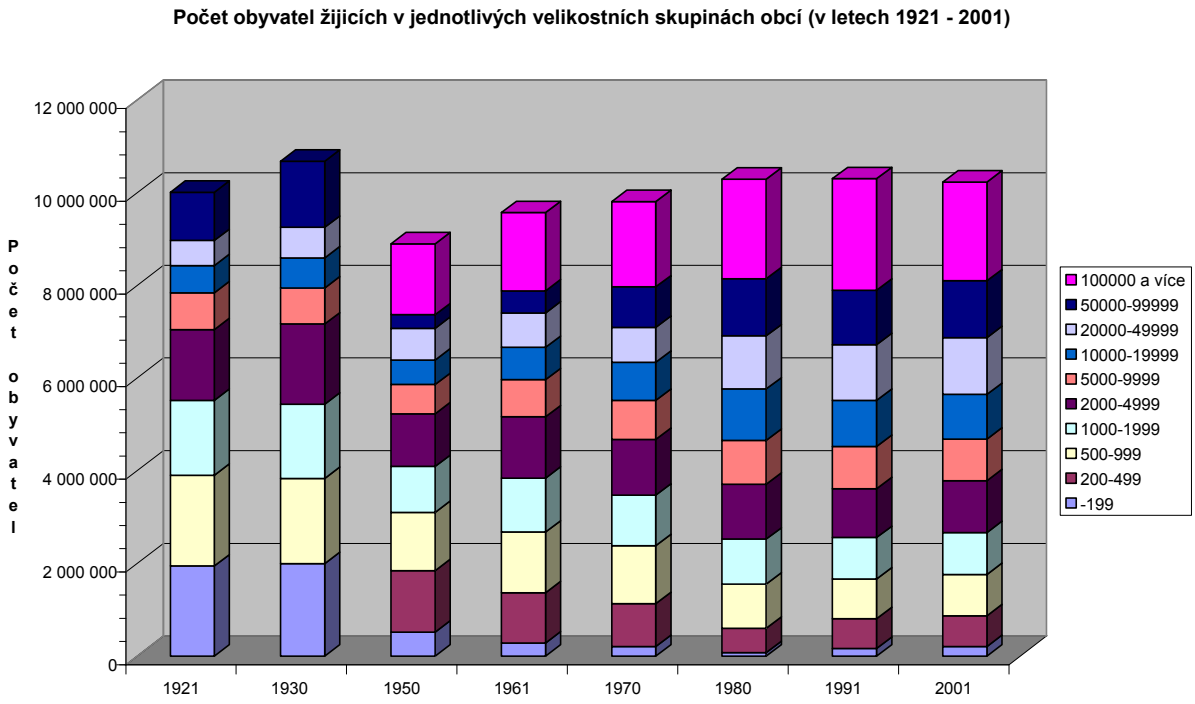

Zdroj dat: ČSÚ (2009), tvorba grafu: vlastní

Příloha č. 4: Vývoj počtu obcí v jednotlivých velikostních skupinách obcí (graf)

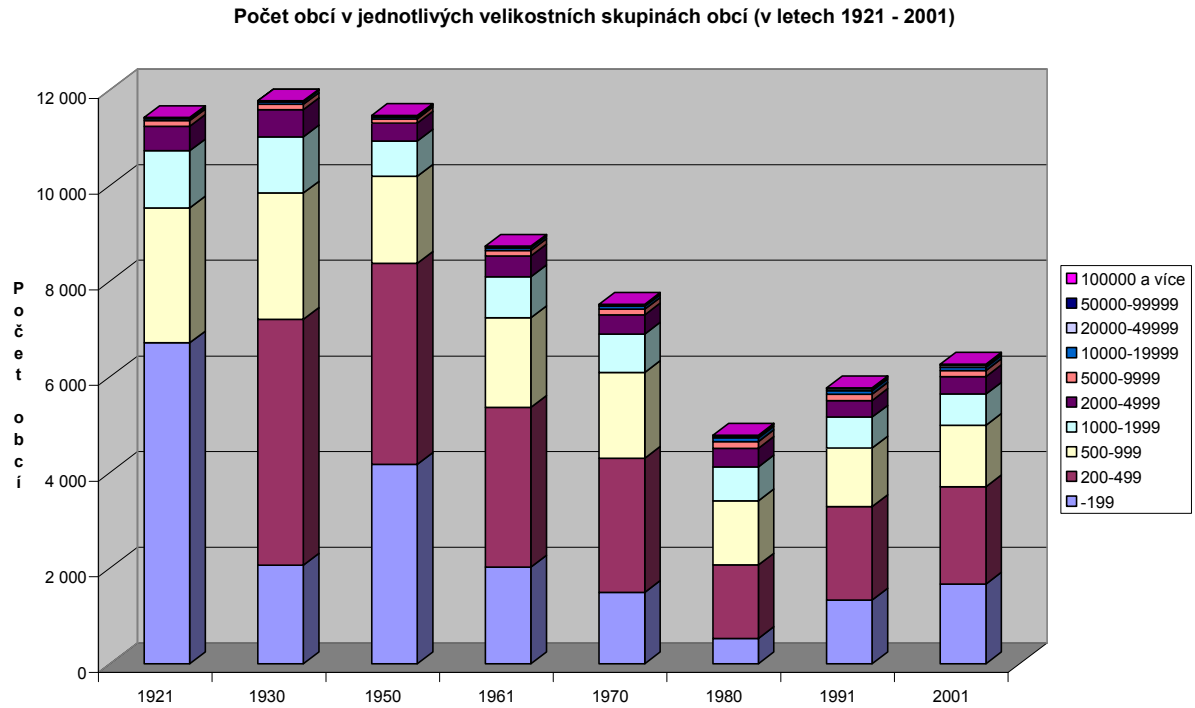

Zdroj dat: ČSÚ (2009), tvorba grafu: vlastní

Příloha č. 5: Princip strategického vládnutí na venkově za využití MAS (obrázek)

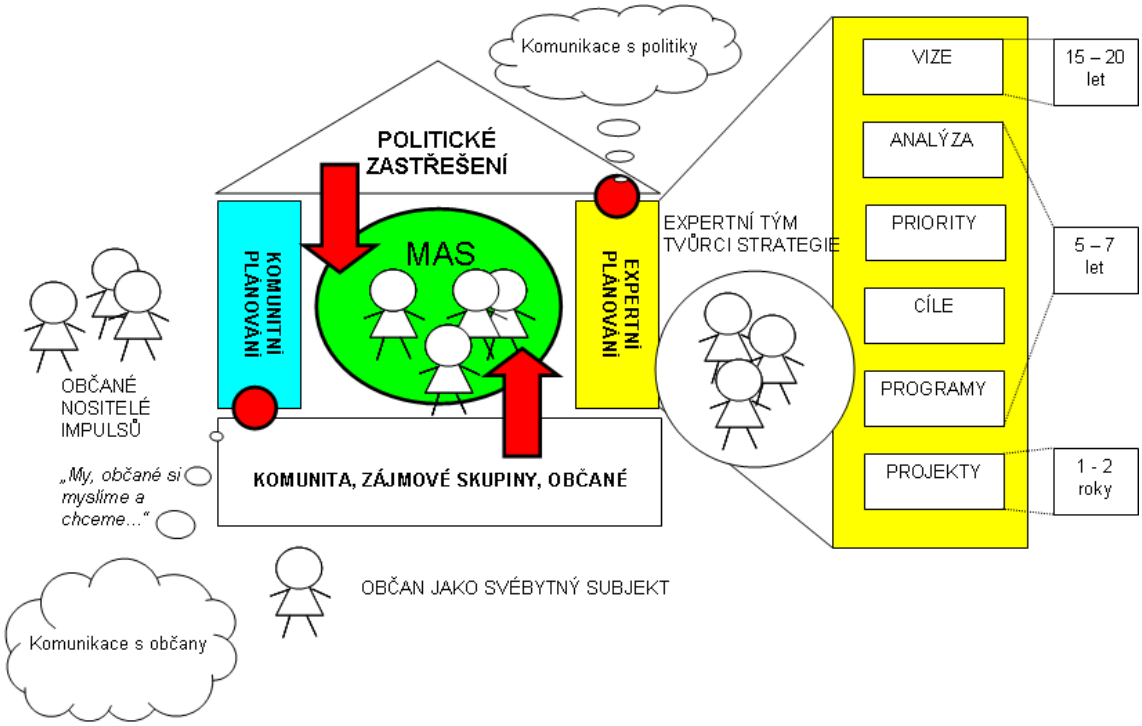

Autor: Vítek, Skála na základě motivu schématu Národní sítě zdravých měst

Příloha č. 6: Varianty venkovského prostoru podle počtu obcí, obyvatelstva a velikosti území (tabulka)

		Celkem	v tom varianta venkovského prostoru					
			1	2	3	4	5	6
			obce do 2 tis. obyvatel	obce do 1 tis. obyvatel + obce do 3 tis. obyvatel s hustotou menší než 100 obyvatel na 1 km^2	obce do 1 tis. obyvatel + obce do 3 tis. obyvatel s hustotou menší než 150 obyvatel na 1 km^2	obce, které neměly k 31. 12. 2006 statut města	obce, které nejsou obcemi s pověřeným obecním úřadem	obce do 2 tis. obyvatel bez obcí v zázemí krajských měst
		Česká republika						
Počet obcí	celkem	6 249	5 602	5 354	5 562	5 690	5 860	5 233
	v %	100,0	89,6	85,7	89,0	91,1	93,8	83,7
Počet obyvatel	celkem	10 287 189	2 714 859	2 442 517	2 784 978	3 051 437	3 523 510	2 455 997
	v %	100,0	26,4	23,7	27,1	29,7	34,3	23,9
Výměra (ha)	celkem	7 886 702	5 795 824	5 823 714	6 104 348	5 891 959	6 353 170	5 563 165
	v %	100,0	73,5	73,8	77,4	74,7	80,6	70,5
		Česká republika bez Hlavního města Prahy						
Počet obcí	celkem	6 248	5 602	5 354	5 562	5 690	5 860	5 233
	v %	100,0	89,7	85,7	89,0	91,1	93,8	83,8
Počet obyvatel	celkem	9 099 063	2 714 859	2 442 517	2 784 978	3 051 437	3 523 510	2 455 997
	v %	100,0	29,8	26,8	30,6	33,5	38,7	27,0
Výměra (ha)	celkem	7 837 093	5 795 824	5 823 714	6 104 348	5 891 959	6 353 170	5 563 165
	v %	100,0	74,0	74,3	77,9	75,2	81,1	71,0

Převzato z: ČSÚ (2008), stav k 1. 1. 2007

Příloha č. 7: Přehled státního zřízení ČR (schéma)

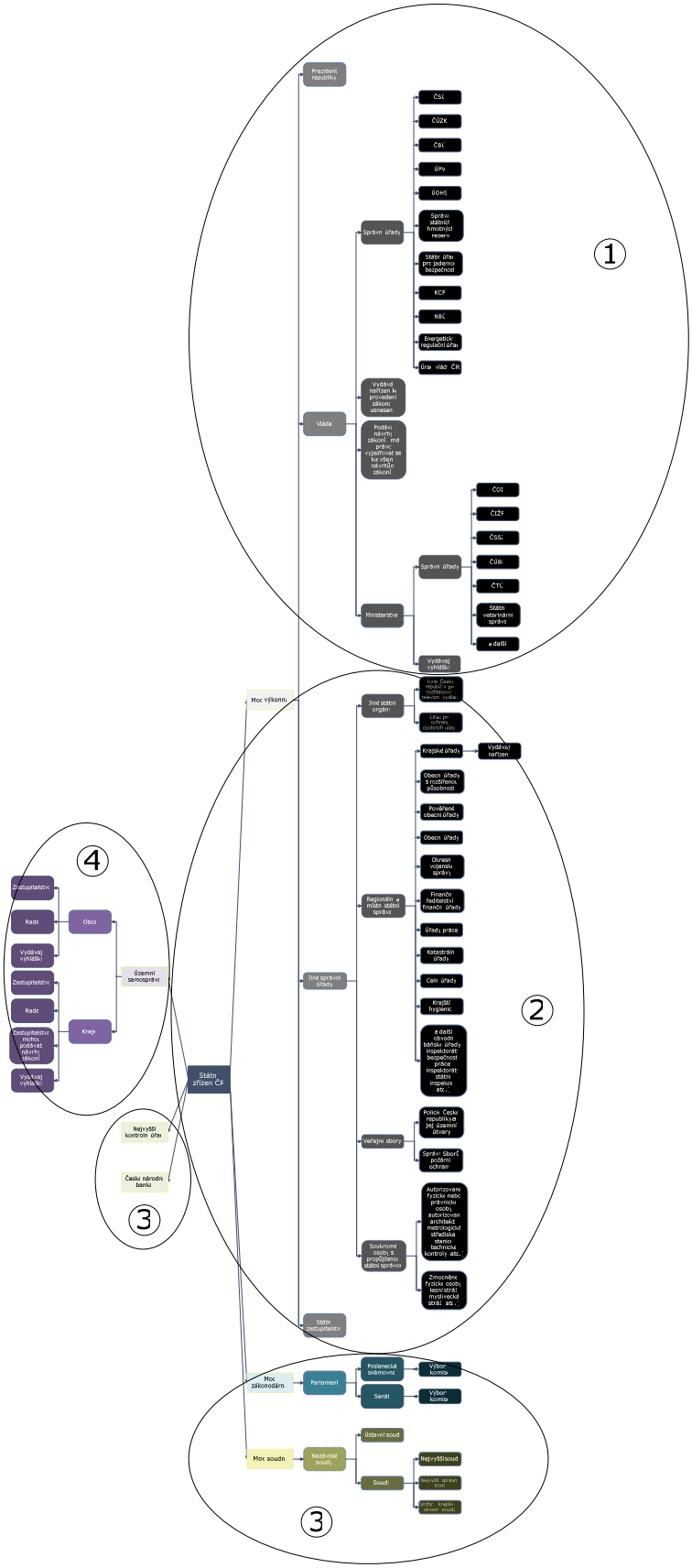

Autor: Skála (detaily viz dále)

Část 1:

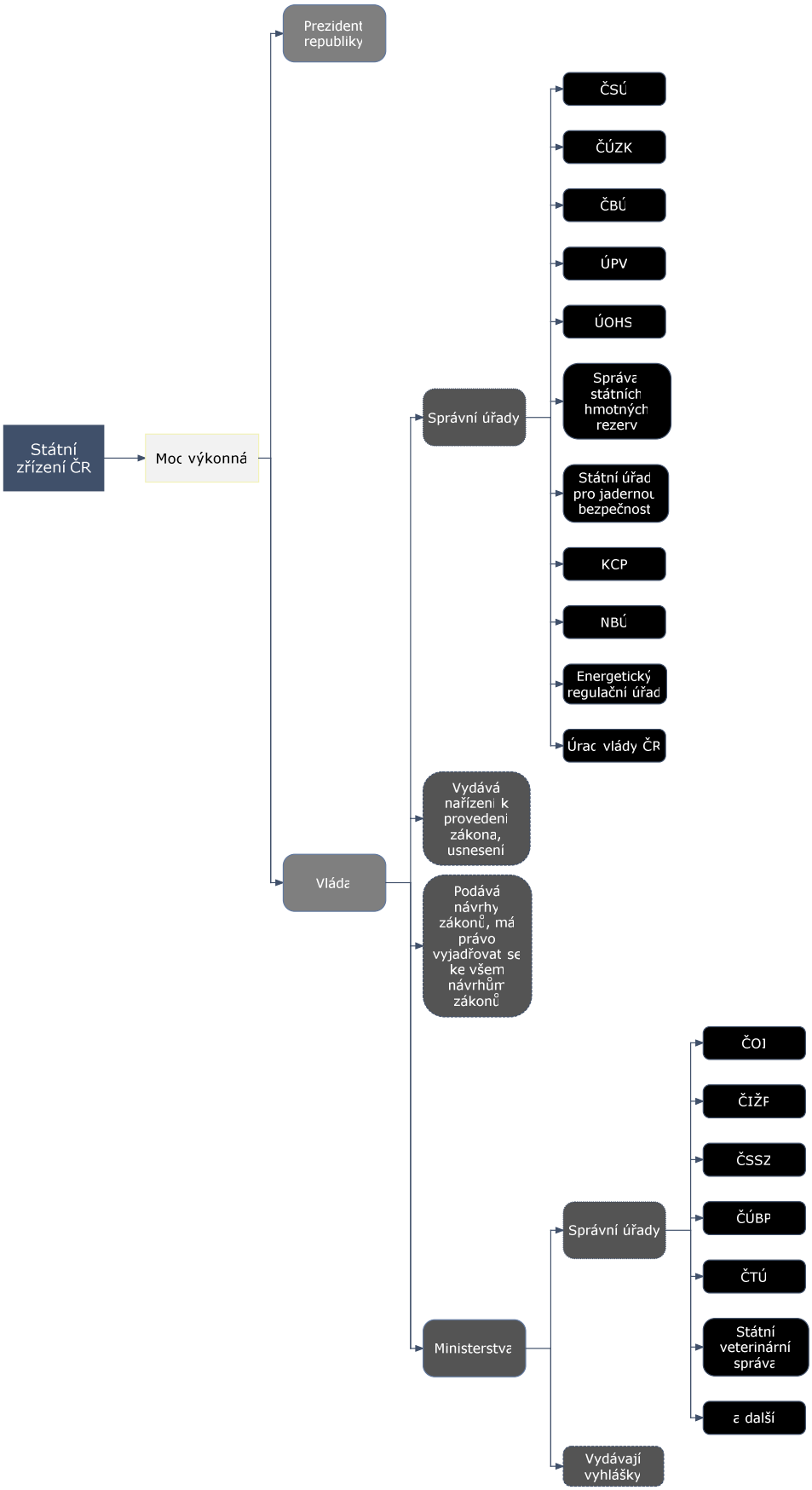
Státní zřízení ČR
Moc výkonná
Prezident republiky
Vláda
Správní úřady
ČSÚ
ČÚZK
ČBÚ
ÚPV
ÚOHS
Správa státních hmotných rezerv
Státní úřad pro jadernou bezpečnost
KCP
NBÚ
Energetický regulační úřad
Úřad vlády ČR
Vydává nařízení k provedení zákona, usnesení
Podává návrhy zákonů, má právo vyjadřovat se ke všem návrhům zákonů
Ministerstva
Správní úřady
ČOI
ČIŽP
ČSSZ
ČÚBP
ČTÚ
Státní veterinární správa
a další
Vydávají vyhlášky

Část 2:

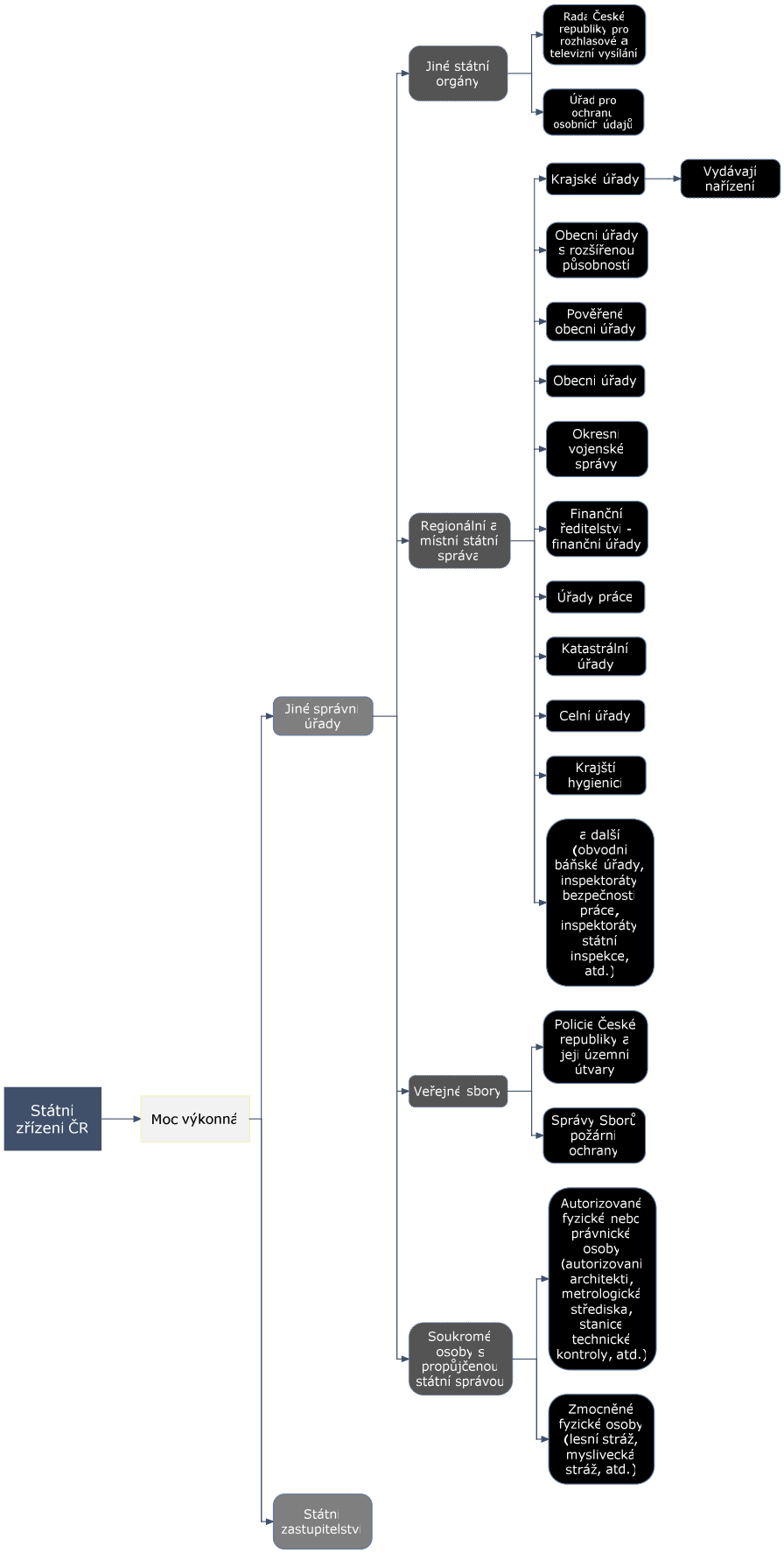
Státní zřízení ČR
Moc výkonná
Jiné správní úřady
Státní zastupitelství
Jiné státní orgány
Rada České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání
Úřad pro ochranu osobních údajů
Regionální a místní státní správa
Krajské úřady
Vydávají nařízení
Obecní úřady s rozšířenou působností
Pověřené obecní úřady
Obecní úřady
Okresní vojenské správy
Finanční ředitelství - finanční úřady
Úřady práce
Katastrální úřady
Celní úřady
Krajští hygienici
a další (obvodní báňské úřady, inspektoráty bezpečnosti práce, inspektoráty státní inspekce, atd.)
Veřejné sbory
Policie České republiky a její územní útvary
Správy Sborů požární ochrany
Soukromé osoby s propůjčenou státní správou
Autorizované fyzické nebo právnické osoby (autorizovaní architekti, metrologická střediska, stanice technické kontroly, atd.)
Zmocněné fyzické osoby (lesní stráž, myslivecká stráž, atd.)

Část 3:

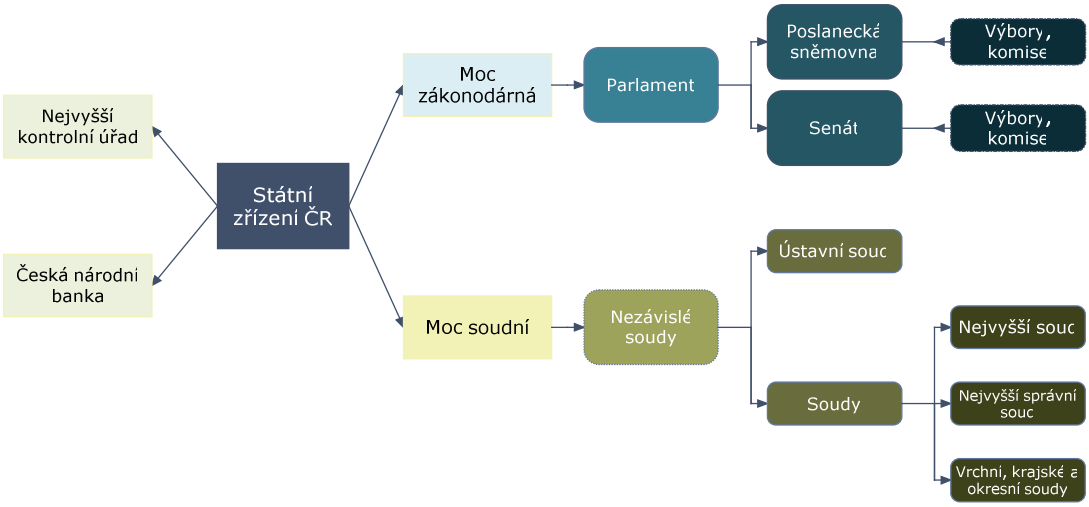
Nejvyšší kontrolní úřad
Česká národní banka
Státní zřízení ČR
Moc zákonodárná
Moc soudní
Parlament
Nezávislé soudy
Poslanecká sněmovna
Senát
Ústavní souc
Soudy
Výbory, komise
Výbory, komise
Nejvyšší souc
Nejvyšší správní souc
Vrchní, krajské a okresní soudy

Část 4:

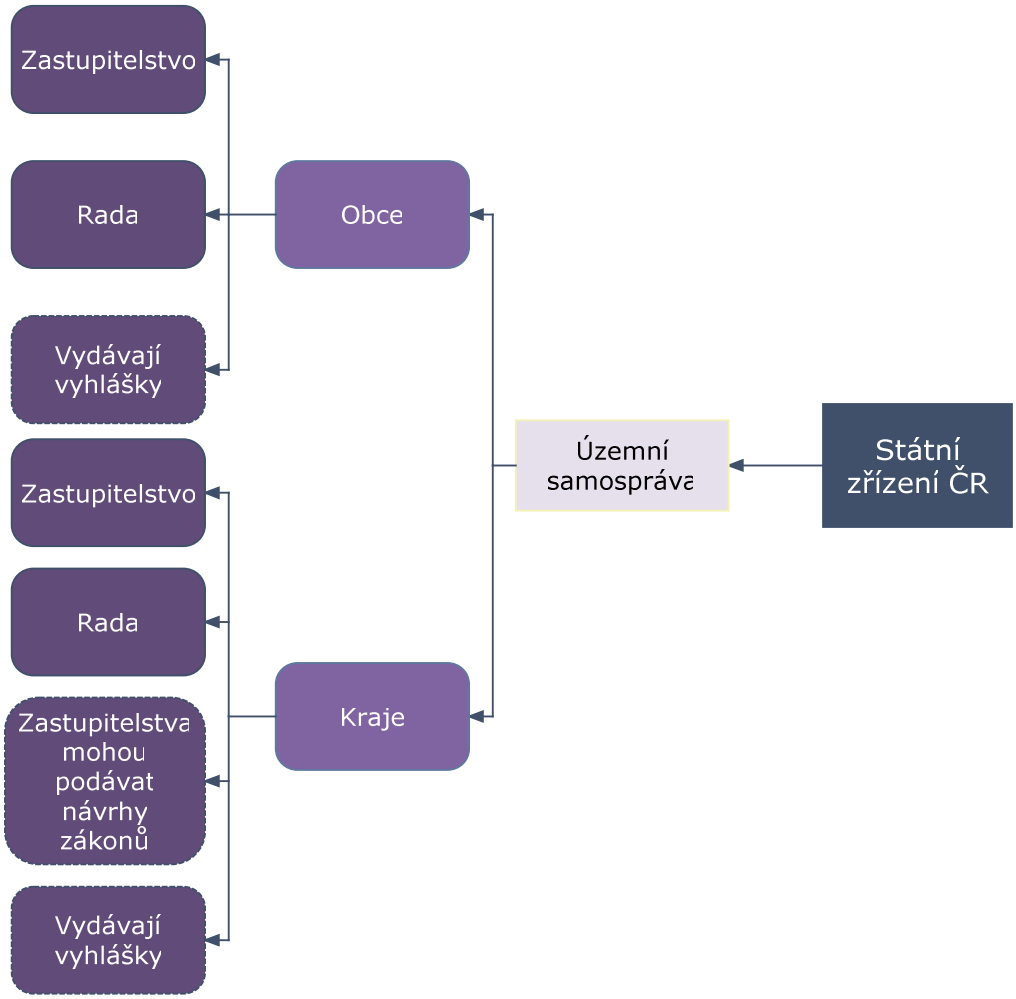
Zastupitelstvo
Rada
Vydávají vyhlášky
Obce
Zastupitelstvo
Rada
Zastupitelstva mohou podávat návrhy zákonů
Vydávají vyhlášky
Kraje
Územní samospráva
Státní zřízení ČR

Příloha č. 8: Informace o MAS v jednotlivých státech EU (tabulka)

Stát	Území pokryté MAS [km^2]	Podíl rozlohy státu [%]	Počet obyvatel na území pokrytém MAS [obyvatel]	Podíl z celkové populace [%]	Průměrná hustota obyvatel na území MAS [obyvatel/km^2]	Objem prostředků [EUR]	Počet podpořených MAS [ks]
Belgie	7 016	23,0	743 769	7,0	106,0	35 261 361	20
Česká republika	4 748	6,0	319 389	3,1	67,0	6 530 000	10
Dánsko	11 675	27,0	592 837	11,0	50,7	62 577 832	12
Estónsko	40 000	88,0	400 000	30,0	10,0	1 843 850	24
Finsko	124 238	41,0	1 595 000	31,0	12,8	167 858 644	25
Francie	435 265	69,0	7 832 000	12,7	18,0	545 668 888	140
Irsko	40 400	58,0	1 500 000	37,0	37,1	110 017 890	22
Itálie	161 601	53,0	10 290 294	18,0	63,6	490 413 493	132
Kypr	nebylo implementováno						
Litva	23 445	36,0	314 352	9,0	69,0	2 714 594	10
Lotyšsko	80 % venkov. území		740 000	33,0		3 044 434	31
Lucembursko	1 403	54,0	87 436	19,5	62,3	9 274 263	4
Maďarsko	29 141	31,0	1 520 000	15,2	52,0	25 000 000	70
Malta	nebylo implementováno						
Německo	129 629	36,0	10 483 350	13,0	80,9	513 172 391	148
Nizozemí	16 980	49,9	1 889 000	11,6	111,3	206 878 444	28
Polsko	125 500	39,0	7 000 000	18,0	56,0	30 440 000	150
Portugalsko	80 588	87,6	3 409 000	32,5	42,3	273 309 696	52
Rakousko	46 996	59,6	2 175 000	26,8	46,2	178 787 280	56
Řecko	82 668	63,0	2 212 549	20,0	25,6	368 693 321	40
Slovensko	nebylo implementováno						
Slovinsko	nebylo implementováno						
Španělsko	251 186	50,0	5 921 318	14,0	24,6	811 057 791	145
Švédsko	56 700	13,0	703 000	8,0	12,3	147 841 575	12
Velká Británie	115 802	47,0	4 186 879	7,0	65,9	266 711 020	57
Celkem:	**1 784 981**		**63 915 173**	**18,0**		**4 257 096 767**	**1 188**

Zdroj dat: Evropská komise (data k roku 2006)

Příloha č. 9: Poměrové ukazatele o MAS v jednotlivých státech EU (tabulka)

Stát	Průměrná velikost území MAS [km^2]	Průměrný počet obyvatel na území MAS [obyvatel]	Průměrný objem prostředků na MAS [EUR]
Belgie	351	37 188	1 763 068
Česká republika	475	31 939	653 000
Dánsko	973	49 403	5 214 819
Estónsko	1 667	16 667	76 827
Finsko	**4 970**	63 800	6 714 346
Francie	3 109	55 943	3 897 635
Irsko	1 836	68 182	5 000 813
Itálie	1 224	**77 957**	3 715 254
Litva	2 345	31 435	271 459
Lotyšsko		23 871	98 208
Lucembursko	351	21 859	2 318 566
Maďarsko	416	21 714	357 143
Německo	876	70 833	3 467 381
Nizozemí	606	67 464	7 388 516
Polsko	837	46 667	202 933
Portugalsko	1 550	65 558	5 255 956
Rakousko	839	38 839	3 192 630
Řecko	2 067	55 314	9 217 333
Španělsko	1 732	40 837	5 593 502
Švédsko	4 725	58 583	**12 320 131**
Velká Británie	2 032	73 454	4 679 141
Průměr za EU	**1 649**	**48 453**	**3 876 127**

Zdroj dat: Evropská komise (data k roku 2006), Provedení výpočtu: Autor

Příloha č. 10: Pasporty případových studií (tabulky)

Name of your LAG:	**LAG LEADER+ KAMPTAL**	
Country:	Austria	
Area of your LAG:		979 km^2
Population of your LAG:		50 259 inhabitants
Density:		51 inh./km^2
Number of municipalities at LAG area:		23
Unemployment rate at your area at 2000:		5,4
Unemployment rate at your area at 2006:		6,25
Number of LAG members:		12
How many of them took active part at some LAG activity:		4
Number of employee:		1
Amount of money distributed according to LEADER method:		2.000 000 €
Amount of money collected to region by your LAG from another programs:		-
Number of projects supported by your LAG:		2
Number of supported organizations:		2
Number of working places created thanks to realized projects:		For Projects: 7 Durable: 2
Results (describe by your words):	25 Projects realized The difficulty in the last periode was, that there were no infrastructures projects (building of houses or parts of it) possible only marketing projects.	
Outputs (describe by your words):		
Example of good experience:	Gardenproject: Marketingcooperation of different Gardens with the result to create a “touristic region of gardens”	
Example of bad experience:	“fisch & wine” – cooperation between gastronomy & fisch owners – did not work because no one wanted to works something for the project	

Zdroj dat: Vlastní šetření autora (data k roku 2008)

Name of your LAG:	KILDARE EUROPEAN LEADER TEORANTA	
Country:	Ireland	
Area of your LAG:		17 000 km^2
Population of your LAG:		164 000 inhabitants
Density:		97 inh./km^2
Number of municipalities at LAG area:		8 towns + 38 villages
Unemployment rate at your area at 2000:		4 %
Unemployment rate at your area at 2006:		
Number of LAG members:		21
How many of them took active part at some LAG activity:		15
Number of employee:		6
Amount of money distributed according to LEADER method:		3 887 400 €
Amount of money collected to region by your LAG from another programs:		1 227 600 € NRDP
Number of projects supported by your LAG:		32 (14 + 1 + 8 + 9)
Number of supported organizations:		30
Number of working places created thanks to realized projects:		343 (in period 1995 – 2000)
Results (describe by your words):	New jobs, dozens supported business, thousands people received training; close link with other agencies was established.	
Outputs (describe by your words):	Training, DVDs, Life long learning experiences for the young people. Exchange of technical expertise and delivery of two methodologies. Visit by group of young people from Newbridge, Co. Kildare.	
Example of good experience:	Young people themselves gained a tremendous learning experience from this project. They obtained technical skills that will enable them to undertake future training in specific area if they so choose.	
Example of bad experience:	Some interpersonal problems with the trainers.	

Zdroj dat: Vlastní šetření autora (data k roku 2008)

Name of your LAG:	PARC NATUREL RÉGIONAL DE LA BRENNE
Country:	France
Area of your LAG:	1 660 km^2
Population of your LAG:	31 075
Density:	19 inh./km^2
Number of municipalities at LAG area:	47
Unemployment rate at your area at 2000:	
Unemployment rate at your area at 2006:	6,7
Number of LAG members:	42 (11 public, 31 private)
How many of them took active part at some LAG activity:	30
Number of employee:	
Amount of money distributed according to LEADER method:	92 181 €
Amount of money collected to region by your LAG from another programs:	
Number of projects supported by your LAG:	
Number of supported organizations:	30
Number of working places created thanks to realized projects:	38
Results (describe by your words):	30 business projects, 20 students projects New 21 company established, 38 new working places
Outputs (describe by your words):	Long-term sustainable new companies and new working places
Example of good experience:	Using competition for involving young people into process was very effective
Example of bad experience:	Problems with project co-financing Difficult to convince local organizations/companies to take part at the project

Zdroj dat: Vlastní šetření autora (data k roku 2008)

Name of your LAG:	**PLATANI QUISQUINA**	
Country:	ITALY	
Area of your LAG:		7 Municipalities in Province di Agrigento – Sicily - Italy
Population of your LAG:		35.000
Density:		67
Number of municipalities at LAG area:		7
Unemployment rate at your area at 2000:		18%
Unemployment rate at your area at 2006:		16%
Number of LAG members:		9
How many of them took active part at some LAG activity:		2
Number of employee:		4
Amount of money distributed according to LEADER method:		€ 5.454.000
Amount of money collected to region by your LAG from another programs:		0
Number of projects supported by your LAG:		75
Number of supported organizations:		70
Number of working places created thanks to realized projects:		500
Results (describe by your words):	The population has welcomed with great enthusiasm the Project and has discovered the logic of the development bottom up	
Outputs (describe by your words):	All the financed projects have been realized.	
Example of good experience:	Adsl wifi in the whole area	
Example of bad experience:	The excessive interference of the local political in the life of the LAG	

Zdroj dat: Vlastní šetření autora (data k roku 2008)

Name of your LAG:	Společnost pro rozvoj Humpolecka, o.s.	
Country:	Česká republika	
Area of your LAG:		21 558 ha
Population of your LAG:		16 814 obyvatel
Density:		76 obyvatel/km^2
Number of municipalities at LAG area:		25 obcí
Unemployment rate at your area at 2000:		
Unemployment rate at your area at 2006:		4,9 %
Number of LAG members:		15 členů (3 obce, 7 NNO, 3 firmy, 2 fyzické osoby)
How many of them took active part at some LAG activity:		11
Number of employee:		1
Amount of money distributed according to LEADER method:		2 300 000,- Kč
Amount of money collected to region by your LAG from another programs:		1 519 000,- Kč
Number of projects supported by your LAG:		5
Number of supported organizations:		8
Number of working places created thanks to realized projects:		0,5 nové místo 1 udržení stávajícího
Results (describe by your words):	Podpořena existence 8 organizací, nakoupeno vybavení pro tyto organizace	
Outputs (describe by your words):	Posíleno materiální vybavení místních organizací v oblasti kultury, cestovního ruchu a sportu. Zajištěna udržitelnost těchto organizací.	
Example of good experience:	Spolupráce při realizaci projektů.	
Example of bad experience:	Vysoká administrativní náročnost vyúčtování projektů, nad personální možnosti mnohých organizací.	

Zdroj dat: Vlastní šetření autora (data k roku 2008)

Příloha č. 11: Typologie venkova (mapa)

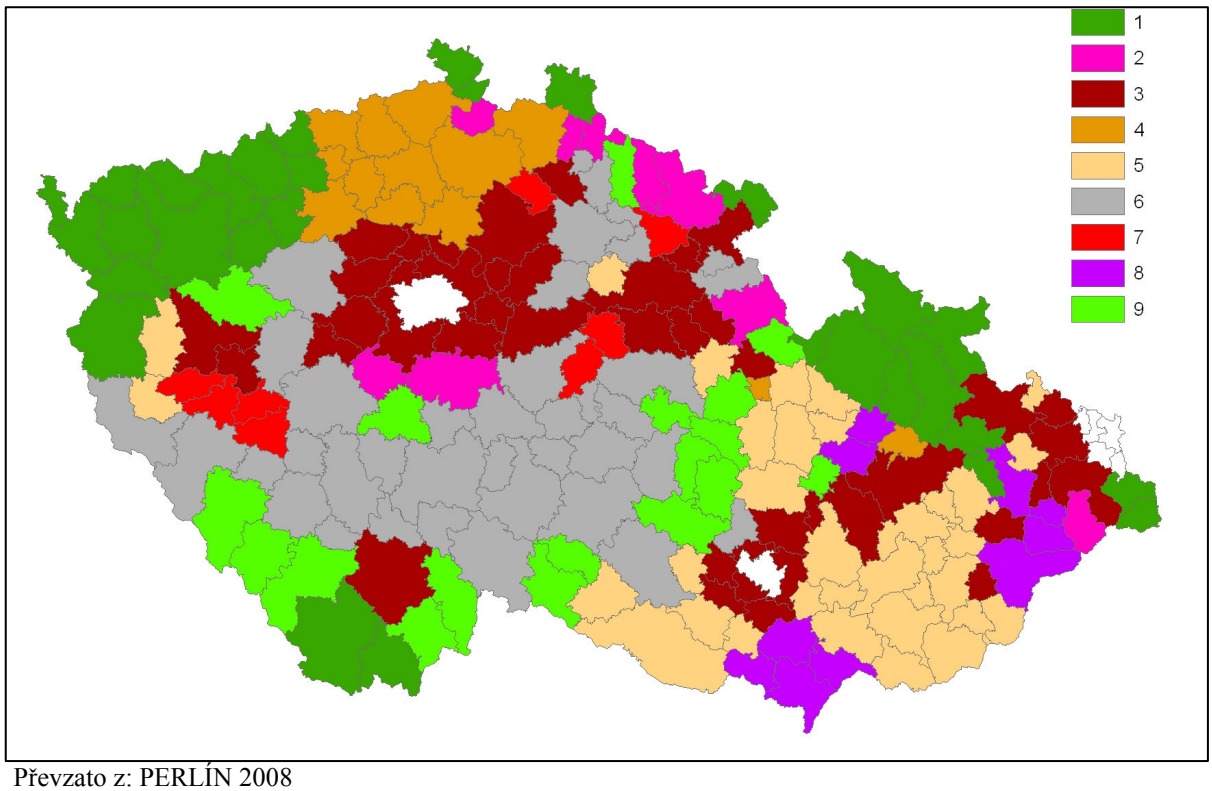

Převzato z: PERLÍN 2008

Legenda:

1 Typ 1: „ periferní dosidlované pohraničí“
2 Typ 2: „turistické zatížení s pracovními příležitostmi“
3 Typ 3: „metropolitní venkov“
4 Typ 4: „aktivní dosidlované pohraničí“
5 Typ 5: „stabilní moravský venkov“
6 Typ 6: „vnitřní periferie“
7 Typ 7: „velmi malé obce“
8 Typ 8: „moravská periferie“
9 Typ 9: „chráněná území“

Příloha č. 12: Strom problému (obrázek)

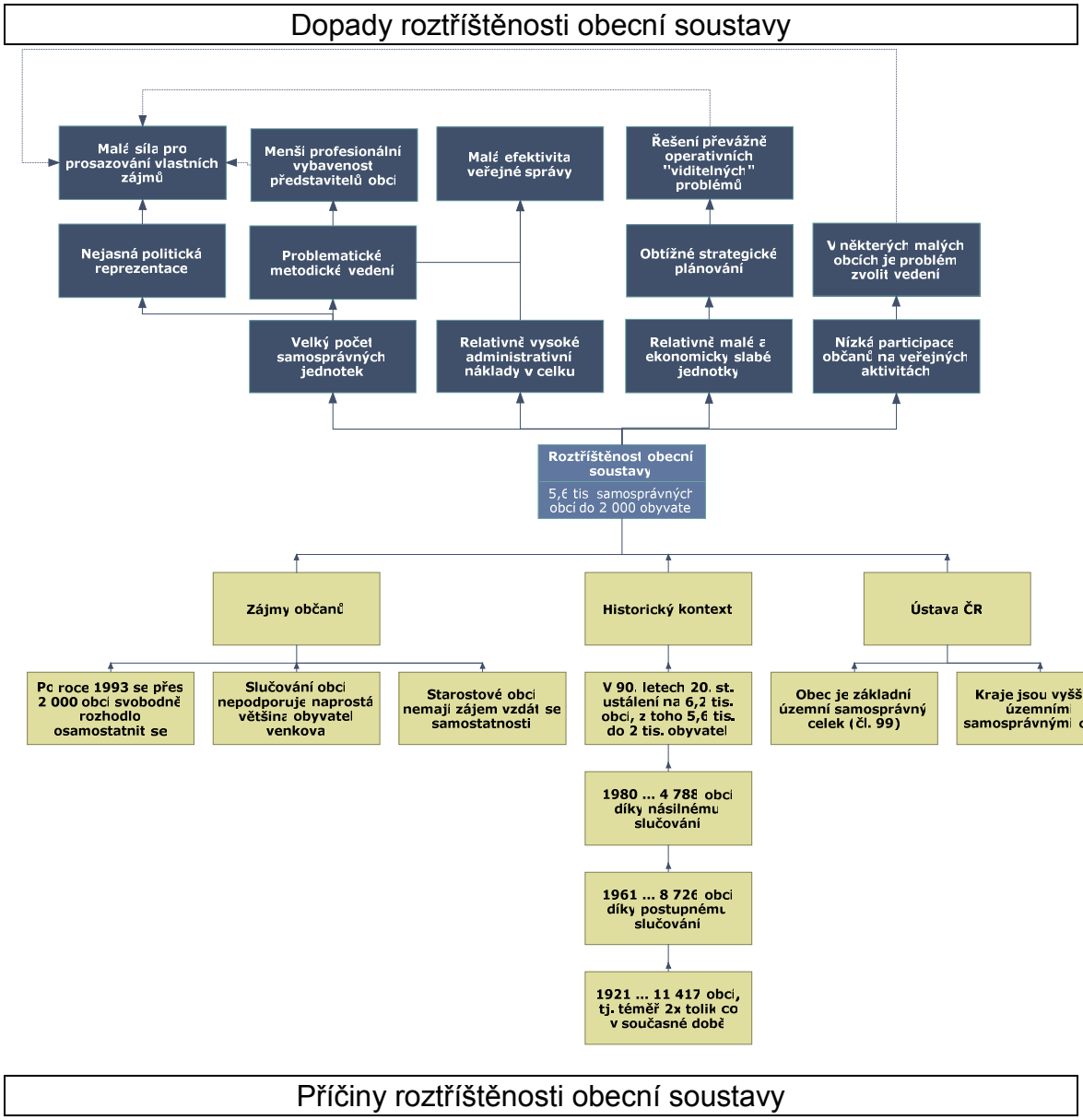

Autor: vlastní tvorba

Příloha č. 13: Identifikace aktérů dle jednotlivých sektorů (tabulka)

Aktéři soukromého sektoru	Aktéři veřejného sektoru	Aktéři občanského sektoru
Místní podnikatelé, poskytovatelé služeb (N)	Starostové obcí (A)	Místní spolky a organizace (Q) (tělovýchovné, kulturní aj.)
Zemědělci a zemědělské podniky (O)	Zastupitelstva a rady obcí (B)	Církve (R)
Podnikatelské spolky a sdružení (hospodářská komora, různé asociace, klastry apod.) (P)	Ředitelé mateřských a základních škol a dalších místních institucí (C)	Ostatní neziskové organizace (včetně různých asociací obcí, NS MAS, síť rozvoje venkova, atd.) (S)
	Zastupitelstva a rady krajů (D)	Mladí lidé[6] (T)
	Pracovníci krajských úřadů (E)	Ostatní občané venkova (U)
	Představitelé ministerstva pro místní rozvoj (F)	
	Představitelé ministerstva zemědělství (G)	
	Představitelé ministerstva vnitra (H)	
	Představitelé ostatních ministerstev (I)	
	Představitelé jednotlivých politických stran (J)	
	Parlament (K)	
	Vláda (L)	
	Evropská komise (M)	

Autor: vlastní tvorba

[6] Osoby do věku 35 let.

Příloha č. 14: Matice aktérů s uvedením odhadů jejich zapojení do problému (tabulka)

		Zájem		Moc		Postoj	
Aktér	**Vztah k problematice**	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost
A	Statutární představitel obce, u menších obcí nositel změn a vykonavatel rozhodnutí zastupitelstva, jeho úspěch a případné další zvolení je přímo závislé na rozvoji obce.	H	/	H	/	I když se stávajícími prostředky (legislativními, finančními, znalostními, časovými) může řešit pouze částečně, aktivní starosta může dopady problému ve své obci výrazně eliminovat.	?
B	Činí zásadní rozhodnutí obce, pověřuje starostu k vykonávání těchto rozhodnutí, vyjadřuje se k rozvoji obce.	M	?	M	/	Problémy na ně nedoléhají tak silně jako na starostu, často prosazují velice subjektivní nesystémové postoje. Naopak mohou však povzbuzovat starostu a sami iniciovat řadu pozitivních opatření.	?
C	Jsou na rozvoji a efektivním fungování obcí přímo závislí. Při stagnaci a úpadku obce zanikají jako jedny z prvních institucí.	H	/	M	?	Mají existenční zájem na rozvoji venkova.	/
D	Usilují o rozvoj celého kraje.	M	?	M	/	Menší obce s malým podílem obyvatel nejsou tak preferovány jako	??

		Zájem		Moc		Postoj	
Aktér	**Vztah k problematice**	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost
						větší města.	
E	Vykonávají rozhodnutí volených představitelů kraje.	M - L[7]	??	L	?	Převážně pouze plní nařízení shora. Mohou však sami navrhovat a prosazovat konkrétní opatření. Záleží na konkrétních osobách, zda chtějí pro tuto věc udělat více než pracovní povinnosti.	?
F	Formuluje zásady regionální politiky a realizuje základní koncepční a realizační kroky k naplnění těchto politik.	M	?	H	/	Pracovníci ministerstva jsou daleko od konkrétních problémů, politické vlivy jsou pro uplatňované politiky rozhodující.	?
G	Má v kompetenci zemědělství a lesnictví, výrazně též podporuje rozvoj venkova. Je řídícím orgánem PRV.	M	?	H	/	Prostřednictvím dotačních titulů a nastavením konkrétních podmínek, zásadně ovlivní, do kterých oblastí a v jakém objemu budou prostředky směrovány.	/
H	Metodicky řídí obce v oblasti výkonu veřejné správy.	M	?	M	?	Jedná v souladu s ústavou a zákonnými předpisy.	??
I	Vstupují do některých konkrétních agend obcí (kanalizace, vodovody, pravidla podnikání, sociální dávky, atd.)	M	??	M	?	Problematika malých obcí není v jejich předmětu zájmu. Přistupují k nim jako k jakémukoliv jinému subjektu.	??
J	Jsou nositeli programů, vizí, idejí	M	??	M	?	Bude pro ně nosné téma, pokud se stane součástí vlastní politiky vyžadované větší skupinou občanů.	??
K	Mohou navrhovat a následně schvalují	M	?	H	?	Bude se o problematiku zajímat	?

[7] Záleží na konkrétních osobách.

		Zájem		Moc		Postoj	
Aktér	**Vztah k problematice**	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost
	změny stávajících zákonů a znění nových zákonů.					pouze při silném lobystickém tlaku z vlastních politických stran a místních aktérů.	
L	Mohou navrhovat změny stávajících zákonů a znění nových zákonů, formou vydávání nařízení mohou rychle zavádět konkrétní specifická opatření.	L	??	H	?	Řešení problémů malých obcí je pod jejich rozlišovací schopnost.	???
M	Vydává nařízení a celoevropské politiky.	M	??	M	??	Snaží se problém řešit nastavením finančních podpor a vydávaných politik zaměřených na podporu mladých lidí na venkově. Na účinnost a efektivnost těchto politik má velký vliv v jaké podobě jsou přejímány jednotlivými členskými státy.	??
N	Jsou na rozvoji obcí přímo závislí. Při stagnaci a úpadku obce uzavírají provozovny. Jsou to též významní zaměstnavatelé s dosud ne zcela využitým potenciálem.	H	?	L	?	Má zájem na rozvoji či alespoň udržení stávající kupní síly malých obcí a tím zachování tržeb. Vzhledem k vlastním každodenním operativním starostem nemá moc prostoru jak ovlivnit.	??
0	Významní zaměstnavatelé na venkově.	H	??	M	?	Pro zachování hospodaření potřebují pravidelnou obměnu personálu a pravidelný přísun mladých lidí.	??
P	Sdružují větší počet podnikatelů. Mohou pro ně vytvořit strategický servis, vzdělávání, osvětové materiály.	L	??	L	??	Uvidí-li problém jako příležitost pro vlastní činnost, mohou se podílet na realizaci některých opatření na řešení problému.	??

		Zájem		Moc		Postoj	
Aktér	**Vztah k problematice**	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost
Q	Jsou nositeli spolkového a komunitního života na venkově.	M	?	M	?	Záleží na konkrétních představitelích jednotlivých organizací. Mohou být nositelem některých opatření.	?
R	Neřeší problematiku město x venkov, ale zajímá se o život každého člověka.	L	?	M	?	Usiluje o zachování duchovní životní náplně všech občanů a uchování tradičních hodnot.	?
S	Poskytují systémovou podporu, politické zastřešení.	M	??	M	??	Záleží na charakteru konkrétní organizace.	??
T	Tvoří významnou rozvojovou skupinu obyvatel venkova.	L	??	L	??	Spíše opouští malé obce a jdou do světa „na zkušenou“. Mnozí by se rádi do místa svého bydliště vrátili, ale objektivní podmínky, především nemožnost odpovídajícího pracovního uplatnění, jim v tom brání.	??
U	Problematika se jich existenčně dotýká.	M	??	L	??	Příliš neumí problém řešit. Pokračují v tradičním způsobu života, který se částečně rozpadá a stále více se připodobňuje městskému životu.	??

Autor: vlastní tvorba

Legenda:
H = High (vysoký)
M = Medium (střední)
L = Low (nízký)

/ = plně spolehlivý odhad
? = vcelku spolehlivý odhad
(některé chybějící informace či pochybnosti o interpretaci určitých faktů)
?? = informované dohady
??? = pouhé dohady či čistá fantazie

Příloha č. 15: Přehled hlavních aktérů (tabulka)

Aktér		Zájem		Moc		Poznámka
		Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	
A	Starostové obcí	H	/	H	/	V maximální míře musí využít již existující možnosti a nástroje, musí být zbaveni břemen, která s řešením problémů nijak nesouvisí.
F	Představitelé ministerstva pro místní rozvoj	M	?	H	/	Více využít principů „bottom up“ a zakomponování politik řešících problém venkova do programu politických stran.
G	Představitelé ministerstva zemědělství	M	?	H	/	Více využít principů „bottom up“ a zakomponování politik řešících problém venkova do programu politických stran.
K	Parlament	M	?	H	?	Doložit počty obyvatel venkova (předmětných regionů včetně dalších oblastí, které mohou mít z realizovaných politik užitek), jejich politické preference a odhad změny těchto preferencí ve prospěch strany, která aktivně přispěje k řešení jejich problémů.
L	Vláda	L	??	H	?	Doložit počty obyvatel, kterých se problém dotýká a scénáře vývoje, pokud se problém řešit nebude.

Autor: vlastní tvorba

Legenda:
H = High (vysoký)
M = Medium (střední)
L = Low (nízký)

/ = plně spolehlivý odhad
? = vcelku spolehlivý odhad
(některé chybějící informace či pochybnosti o interpretaci určitých faktů)
?? = informované dohady
??? = pouhé dohady či čistá fantazie

Příloha č. 16: Přehled podpůrných aktérů (tabulka)

Aktér		Zájem		Moc		Poznámka
		Odhad	Spoleh-livost	Odhad	Spoleh-livost	
C	Ředitelé mateřských a základních škol a dalších místních institucí	H	/	M	?	Při neřešení problému dojde k rušení pracovních míst a dalšímu snížení vzdělanosti na venkově.
N	Místní podnikatelé, poskytovatelé služeb	H	?	L	?	Vzhledem ke specifikům venkovských regionů (nízká hustota obyvatel) a synergickým dopadům při zachování a rozvoji těchto služeb je účelné uplatnit odpovídající mimotržní zásahy, vedoucí k zachování nabídky.
O	Zemědělci a zemědělské podniky	H	??	M	?	Hledat cesty jak s minimálními vnějšími zásahy zajistit dlouhodobě udržitelnou péči o krajinu a zásobování obyvatel základními potravinami.

Autor: vlastní tvorba

Legenda:
H = High (vysoký)
M = Medium (střední)
L = Low (nízký)

/ = plně spolehlivý odhad
? = vcelku spolehlivý odhad
(některé chybějící informace či pochybnosti o interpretaci určitých faktů)
?? = informované dohady
??? = pouhé dohady či čistá fantazie

Příloha č. 17: Komunikační toky při prosazování politik (schéma)

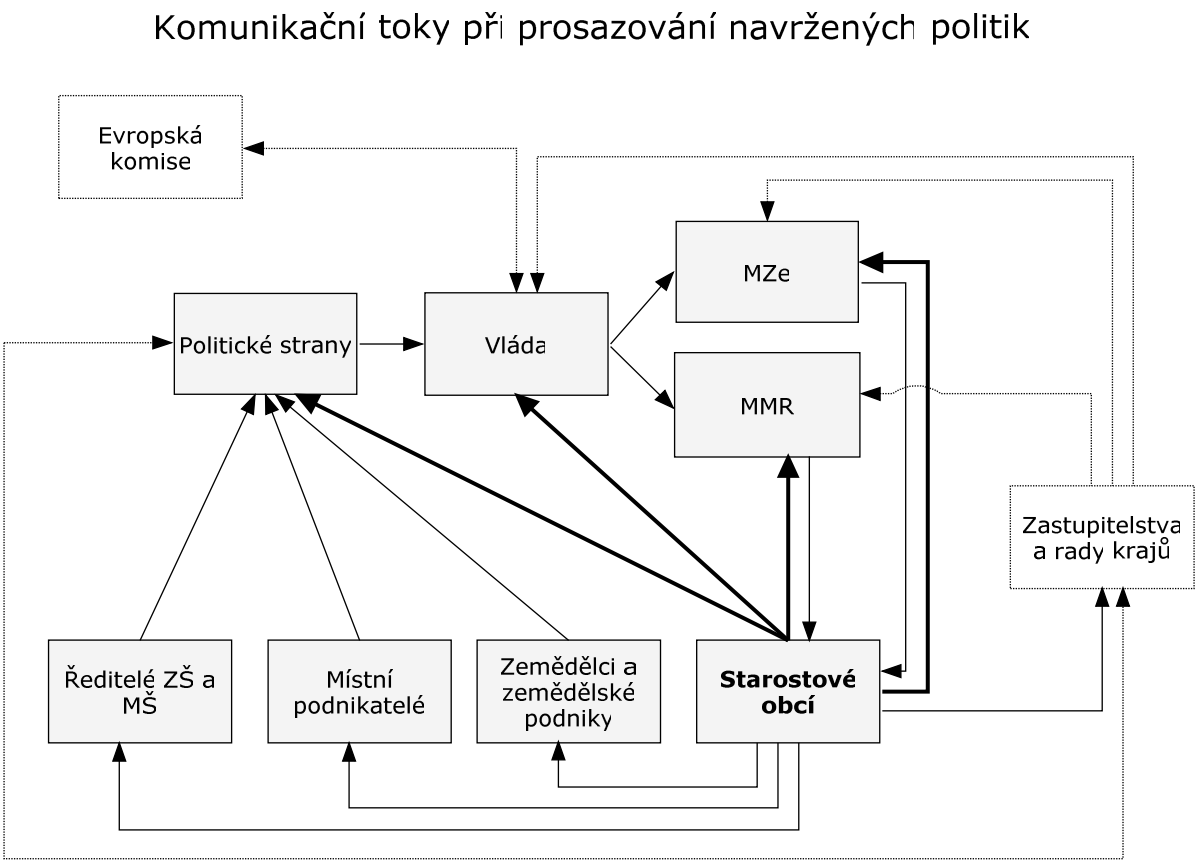

Autor: vlastní tvorba

Příloha č. 18: Dotazované osoby v rámci kvalitativního šetření (seznam)

RNDr. Josef Postránecký, ředitel odboru rozvoje a strategie regionální politiky MMR … **tel.:** 224 864 488, **e-mail:** josef.postranecky@mmr.cz

Ing. Zuzana Dvořáková, vedoucí odboru koncepce venkovských podpor MZe …**tel.:** 221 812 433, 221 812 572, **e-mail:** zuzana.dvorakova@mze.cz

Ing. Marie Černá, náměstkyně hejtmana kraje Vysočina (v letech 2000 – 2008), oblast regionálního rozvoje … **tel.:** 564 602 148, **e-mail:** cerna.m@kr-vysocina.czmailto:josef.postranecky@mmr.cz

RNDr. Ing. Martin Černý, MBA, ředitel Sekce pro rozvoj regionu krajského úřadu kraje Vysočina … **tel.:** 564 602 259, **e-mail:** cerny.m@kr-vysocina.czmailto:josef.postranecky@mmr.cz

Ing. Tomáš Čihák, vedoucí odboru regionálního rozvoje krajského úřadu kraje Vysočina … **tel.:** 564 602 554, **e-mail:** cihak.t@kr-vysocina.czmailto:josef.postranecky@mmr.cz

Josef Londa, pracovník oddělení regionálního rozvoje Olomouckého kraje … **tel.:** 585 508 322, **e-mail:** j.londa@kr-olomoucky.cz

Prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc., vedoucí katedry humanitních věd PEF ČZU, vedoucí Sociologické laboratoře … **tel.:** 224 384 900, **e-mail:** majerova@pef.czu.cz

RNDr. Radim Perlín, Přírodovědecká fakulta University Karlovy v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje …**tel.:** 221 951 383, **e-mail:** perlin@natur.cuni.cz

Mgr. Antonín Tym, Národní síť zdravých měst …**e-mail:** tym@nszm.cz

Ing. Jan Přikryl, CSc., poradce, konzultant … **e-mail:** janprikryl@quick.cz

Ing. Dalimil Vítek, poradce, konzultant … **e-mail:** dali@advision.cz

Mgr. Zdeněk Vaněk, starosta obce Senožaty … **tel.:** 565 582 148, **e-mail:** starosta@senozaty.cz

Ing. Pavel Martínek, starosta obce Loučná nad Desnou … **tel.:** 583 235 222, **e-mail:** podatelna@loucna-nad-desnou.cz

Mgr. Ivana Blažková, Vladimír Kopal, místostarostka obce Velké Losiny a referent výstavby …. **tel.:** 583 286 077, **e-mail:** kopal@losiny.cz

Hana Žáková, starosta obce Koněšín … **tel.:** 568 888 398, **e-mail:** ou.konesin@tiscali.cz

Daniel Kvasnička, MAS Říčansko … **e-mail:** daniel.kvasnicka@cb.cz

Mgr. Roman Brzoň, předseda MAS Společnost pro rozvoj Humpolecka, o.s., … **e-mail:** roman.brzon@mesto-humpolec.cz

Příloha č. 19: Text prvního mailu (text)

Předmět: pro starostu obce - důležité!

Vážený pane starosto, vážená paní starostko,

obracím se na Vás se žádostí o pomoc při průzkumu potřeb malých obcí v České republice.

Tento průzkum je součástí rozsáhlejšího projektu, který realizuji za pomoci Fakulty sociálních věd University Karlovy v Praze.

Vaše obec byla vybrána na základě statistických metod z 5565 obcí, kterých se tato problematika týká. Pro zajištění vypovídajících výsledků je tak nezbytné, abyste se výzkumu zúčastnili a vyplnili on-line dotazník, viz odkaz níže.

Jedná se o 20 otázek, jejichž zodpovězení Vám, i při pečlivém rozmýšlení odpovědí, nezabere více jak 15 minut. Prosím, věnujte, i přes Váš nabitý program, těchto pár minut tomuto průzkumu.

Věřím, že již samo odpovídání na tyto otázky pro Vás bude příjemným zpestřením všedního dne.

Veškeré vyplněné údaje budou anonymní a nikde nebude publikováno, jak jste právě Vy odpovídali! Budete-li mít zájem, zašlu Vám po ukončení průzkumu výslednou zprávu, ve které si budete moci srovnat své vidění problematiky s průměrem ostatních starostů menších obcí.

Prosím, klikněte zde: http://www.mysurvs.com/survey/215106045/ a pokračujte on-line. (Pro vyplňování dotazníku potřebujete být připojeni k internetu.)

Budete-li mít jakékoliv otázky k průzkumu, metodice, publikování dat apod., neváhejte mě kontaktovat!

Mockrát Vám děkuji za Vaši účast a věřím, že i tento průzkum přispěje k postupnému zlepšování podmínek Vaší práce!

S úctou

Ing. Vít Skála
student FSV UK

Příloha č. 20: Text mailu s připomenutím (text)

```
Předmět: pro starostu obce - připomenutí!

Vážený pane starosto, vážená paní starostko,

před 14 dny (10.3.) jsem Vás elektronicky žádal o zapojení do průzkumu
potřeb malých obcí v České republice, který realizuji za pomoci
Fakulty sociálních věd University Karlovy v Praze.

Již přes 300 starostů a místostarostů dotazník vyplnilo a sumarizují
se velice zajímavé závěry! Aby však tato zjištění měla náležitou váhu
a mohla být adekvátně využita při prosazování systémových změn v
problematice malých obcí, potřeboval bych vyplnit dotazník ještě i za
Vaši obec.

Největší problémy dělala první otázka, ale ostatní už nejsou tak
záludné. :o) (U první otázky můžete použít každé číslo skutečně pouze
jednou.)

Prosím, věnujte alespoň 5 minut svého času odpovědím na připravené
otázky a přispějte tak ke snaze o zlepšení podmínek i pro Vaši obec!

Veškeré vyplněné údaje budou anonymní a nikde nebude publikováno, jak
jste právě Vy odpovídali! Platí, že, v případě zájmu, můžete zdarma
získat souhrnné výsledky průzkumu.

Pro vyplňování dotazníku klikněte zde:
http://www.mysurvs.com/survey/215106045/

Mockrát Vám děkuji za Vaši účast a vážím si času, který této akci
budete věnovat! Věřím, že nebudete litovat! :o)

S úctou

Ing. Vít Skála
student FSV UK

P.S. Pokud jste dotazník již vyplnili, a přesto Vám tento e-mail
přišel, nevěnujte mu, prosím, pozornost.
```

Příloha č. 21: Průběh vyplňování dotazníků (graf)

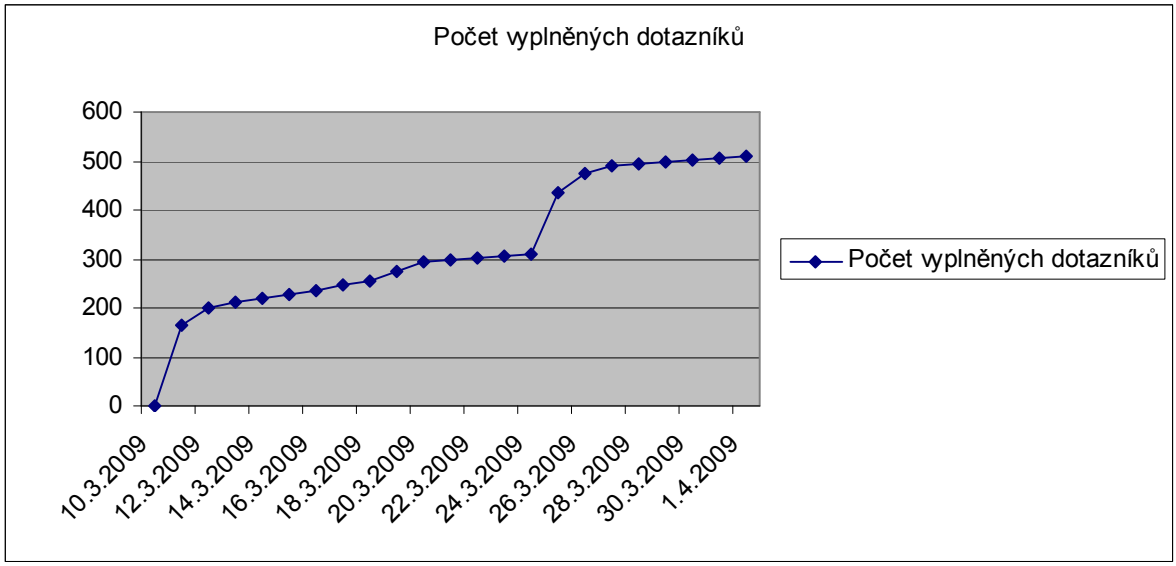

Zdroj dat: Záznamy z průběhu vyplňování dotazníků

Příloha č. 22: Věk respondentů kvantitativního šetření (graf)

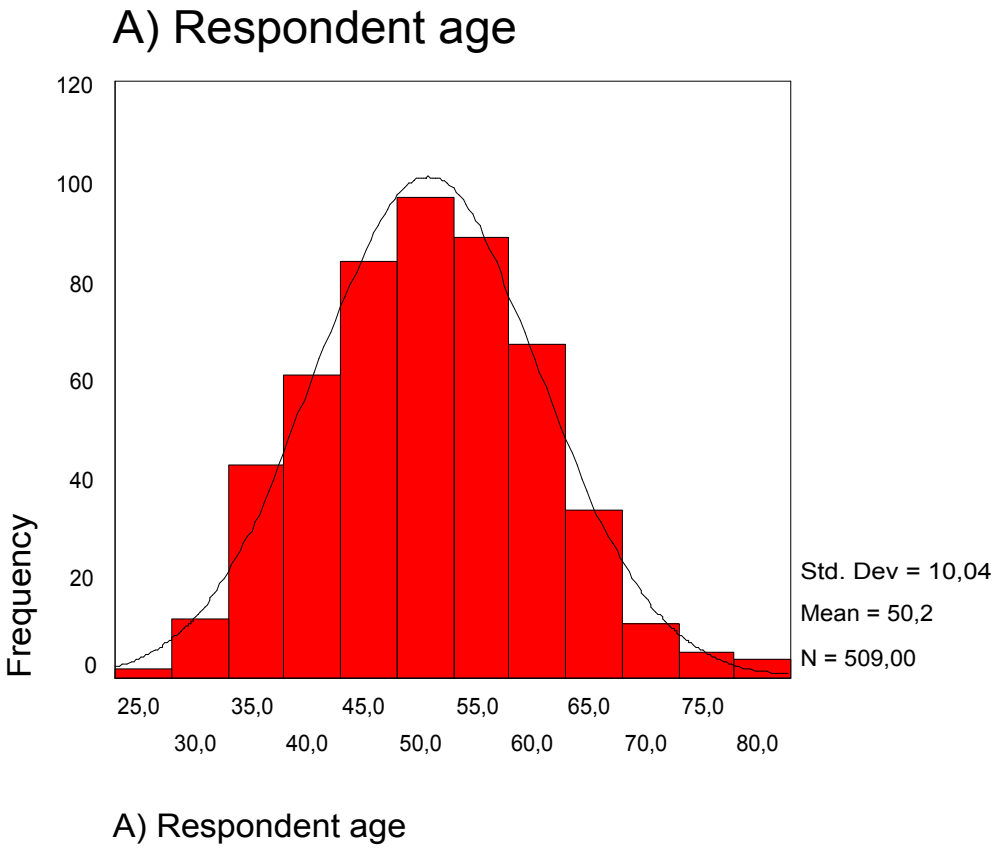

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 23: Pohlaví respondentů kvantitativního šetření (graf)

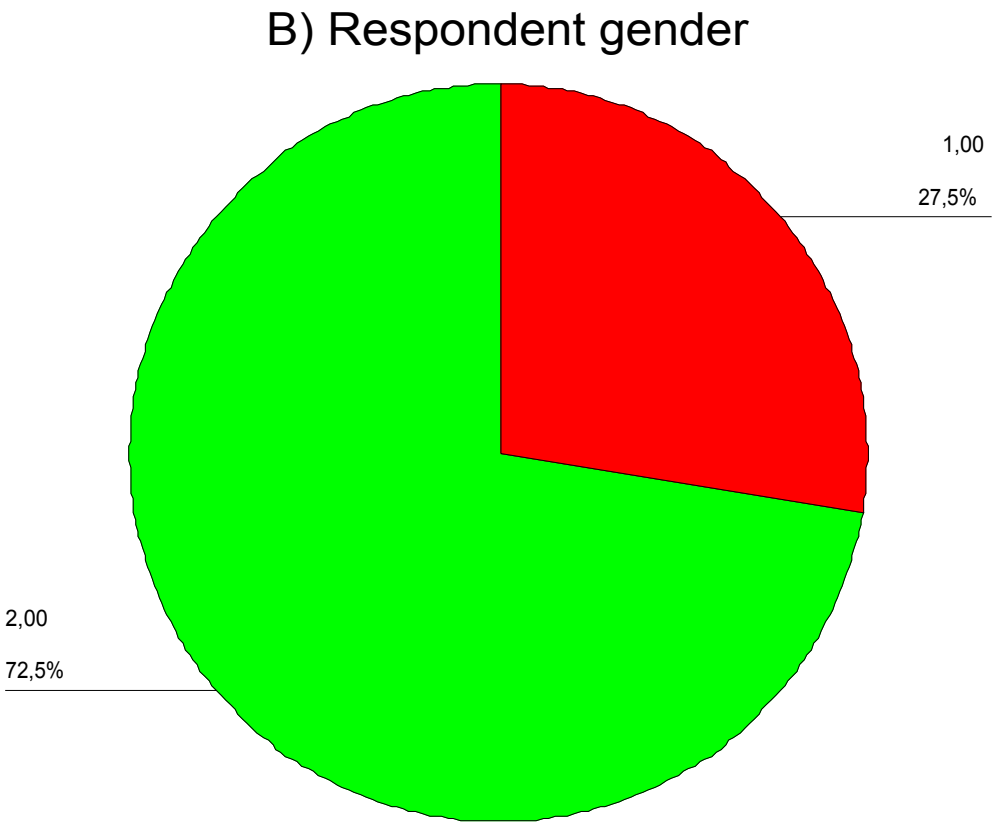

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 24: Průměrné hodnoty u jednotlivých odpovědí v rámci otázky 1 kvantitativního šetření (tabulka)

	N	Mean	Std. Deviation	Variance
1g) Nedostatek financi	509	3,4342	2,6506	7,026
1b) Nedostatek pracovnich prilezitosti	509	3,8782	2,4879	6,190
1f) nedostatečná technicka infrastruktura	509	5,2534	2,8048	7,867
1e) Obtizna dostupnost zakladnich sluzeb	509	5,4381	2,2759	5,180
1h) Maly pocet obyvatel	509	5,6974	2,5174	6,337
1i) Vztahy mezi lidmi	509	5,7741	2,8413	8,073
1a) Ubytek mladych lidi	509	5,8468	2,9829	8,898
1c) Spatna dopravni obslužnost	509	5,8605	2,4683	6,093
1d) Nedostatecne moznosti sportovniho a kulturniho vyziti obcanu	509	6,0452	2,3097	5,335
1j) Zadny vazny problem nevnimam	509	7,5108	3,2516	10,573

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 25: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1a) (graf)

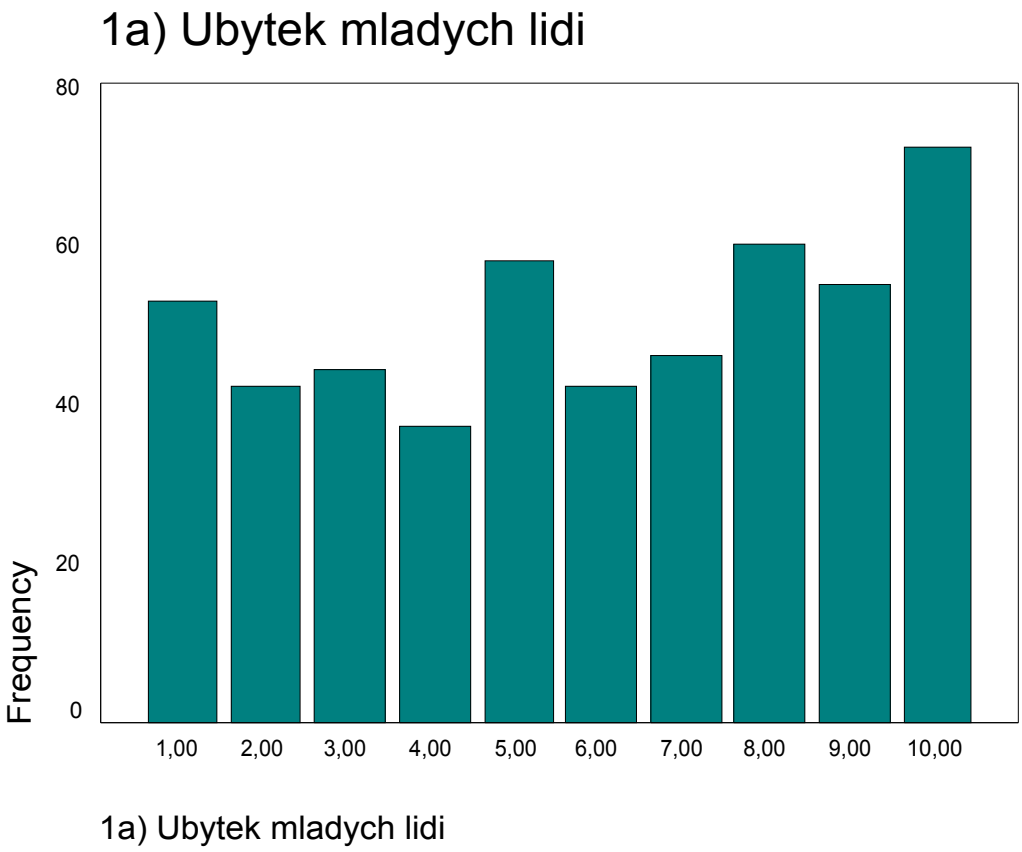

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 26: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1b) (graf)

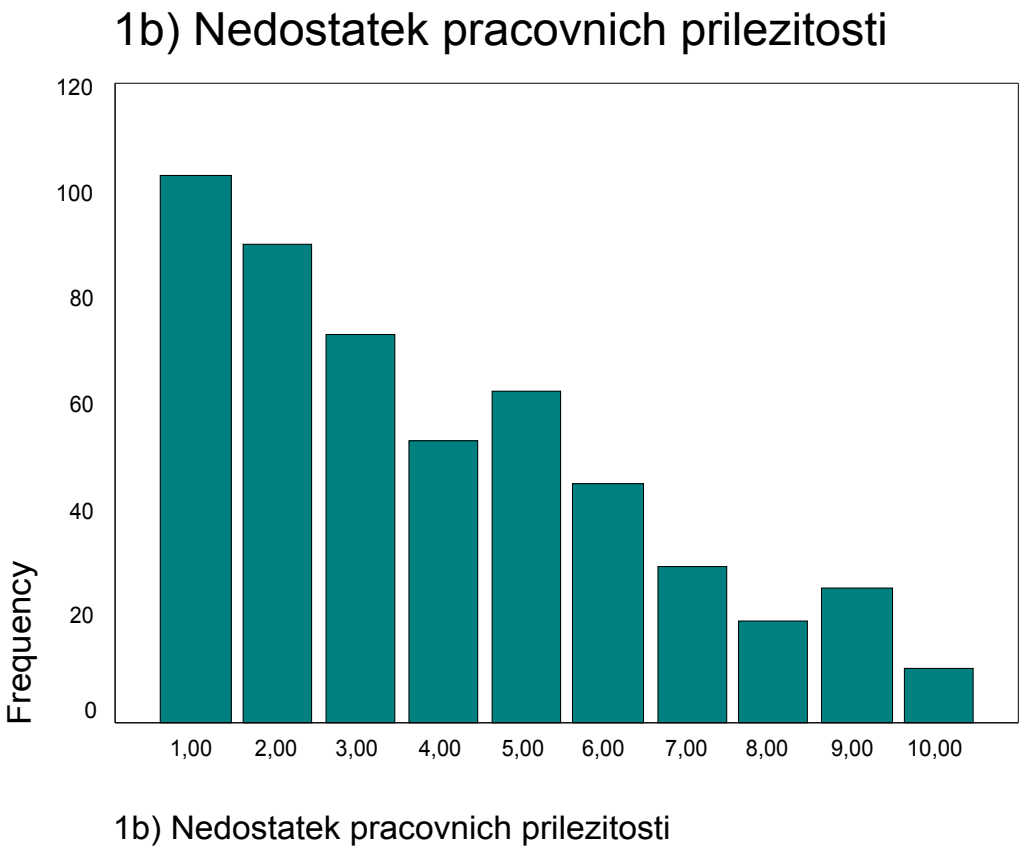

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 27: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1c) (graf)

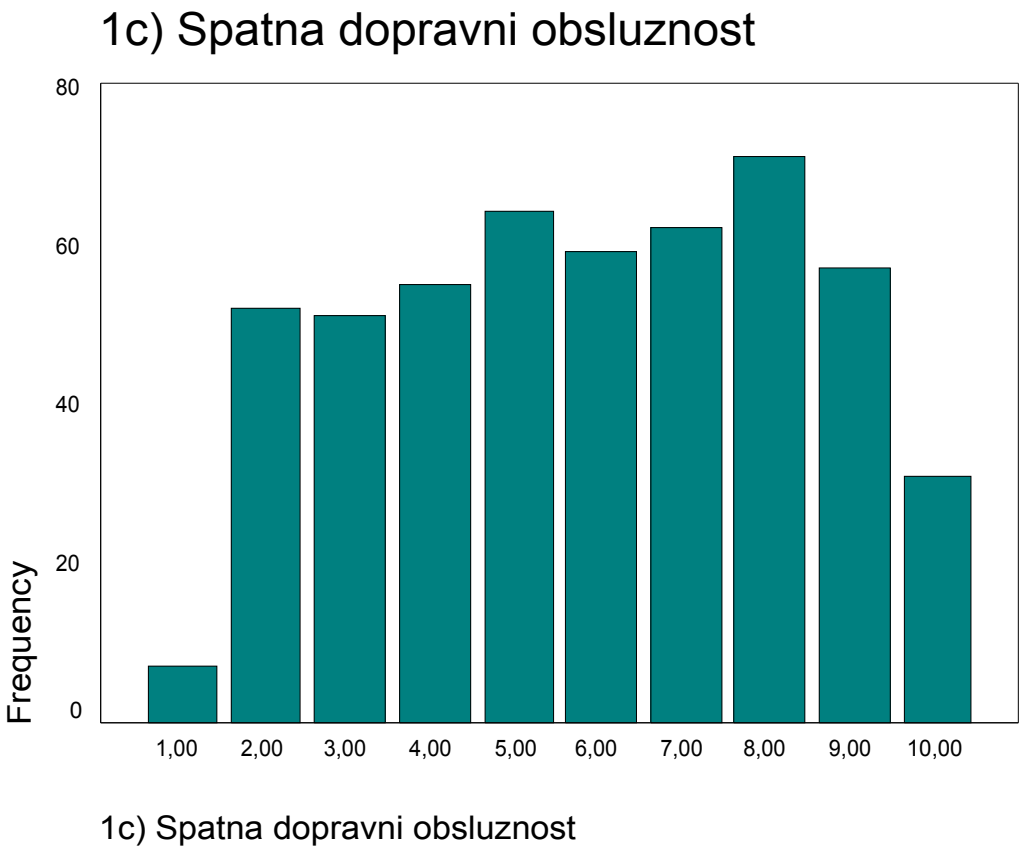

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 28: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1d) (graf)

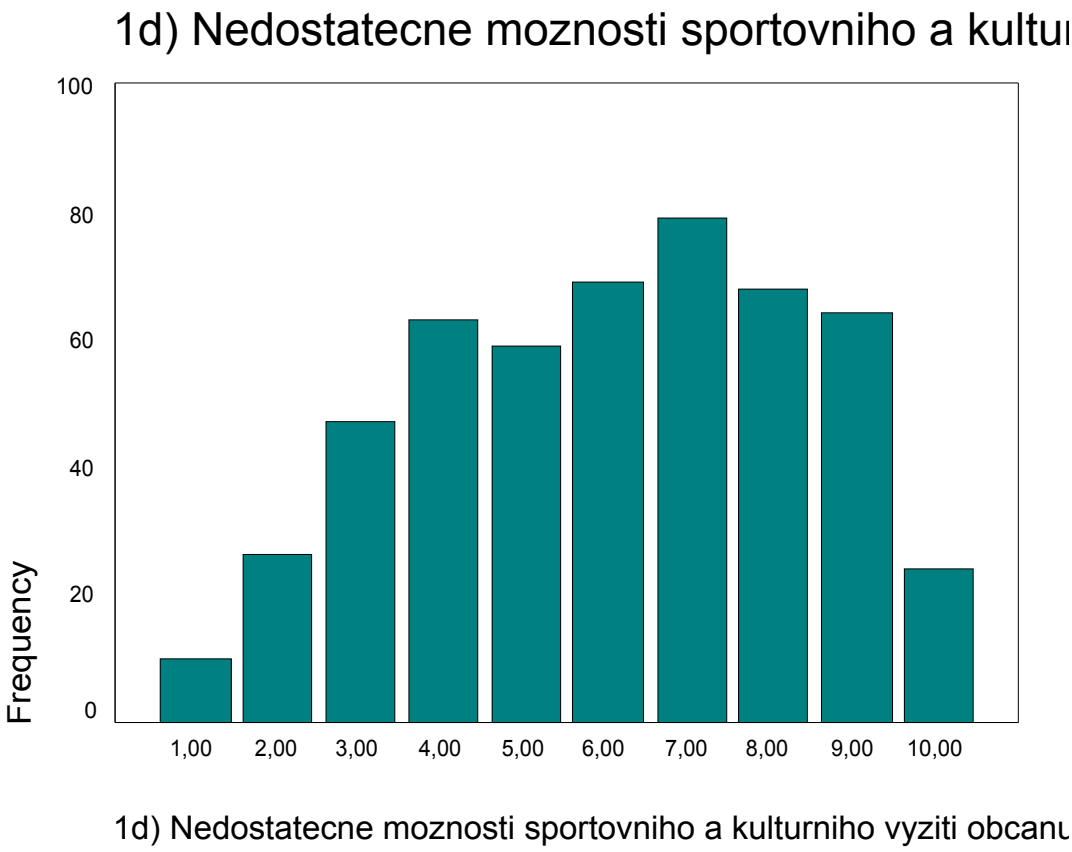

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 29: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1e) (graf)

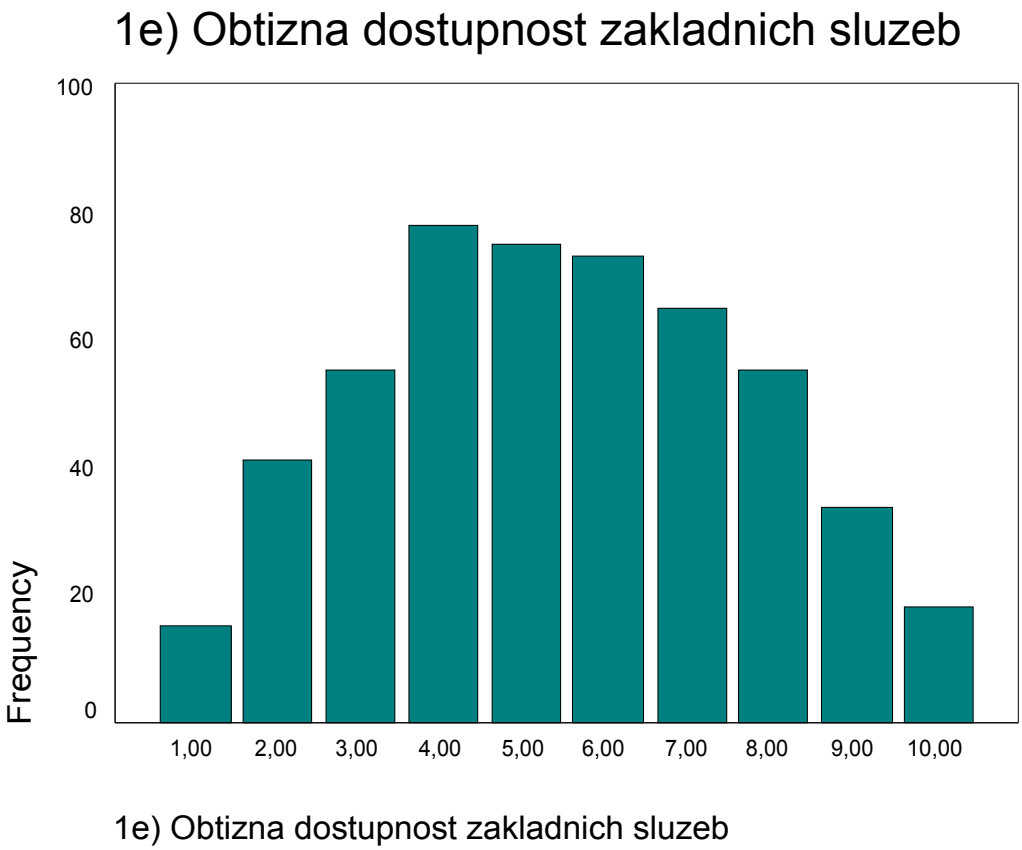

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 30: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1f) (graf)

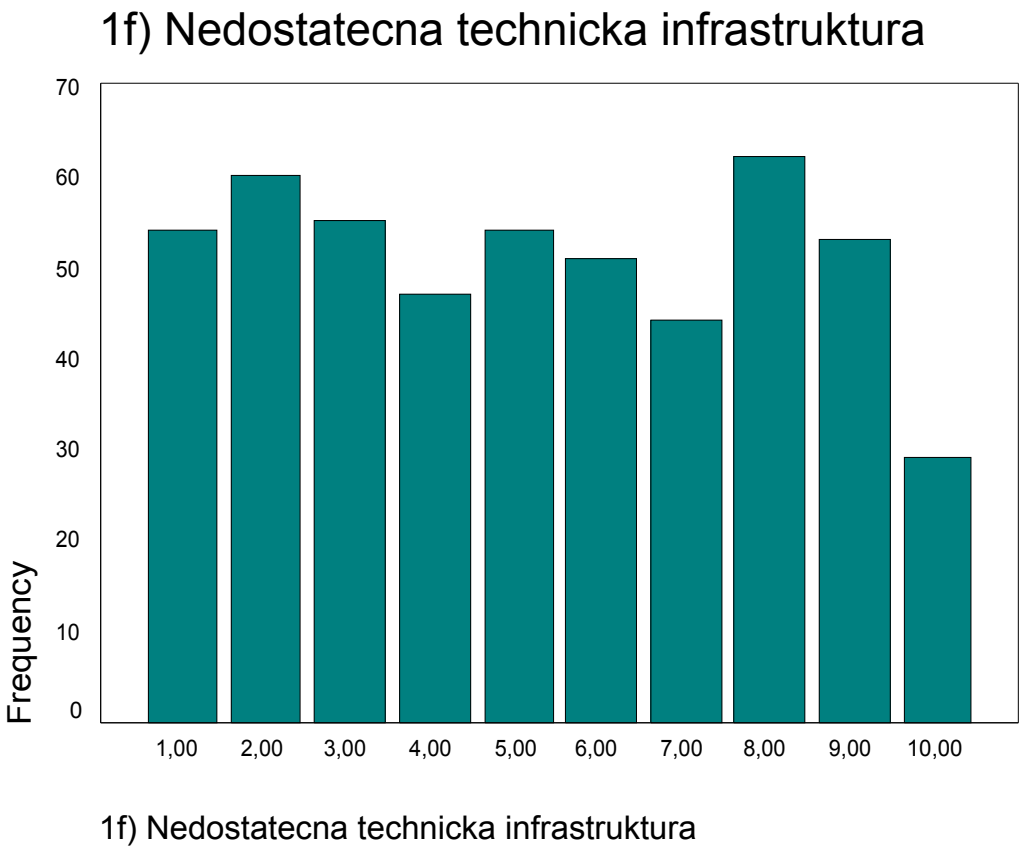

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 31: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1g) (graf)

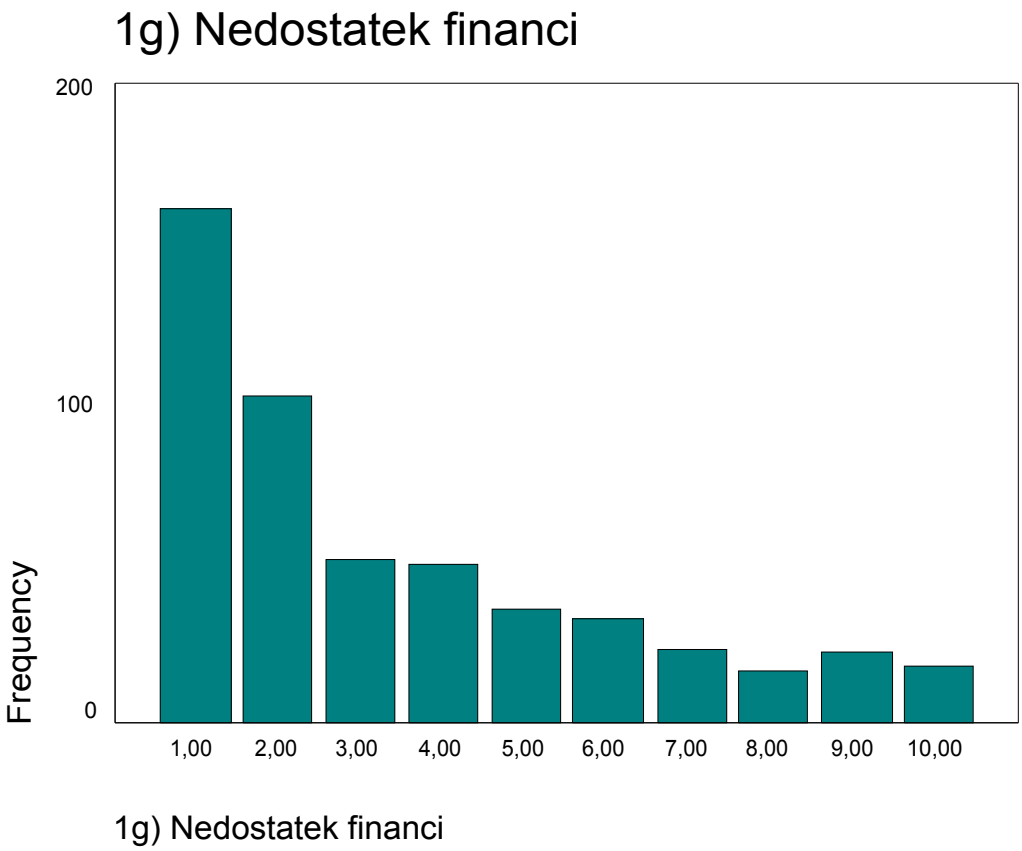

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 32: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1h) (graf)

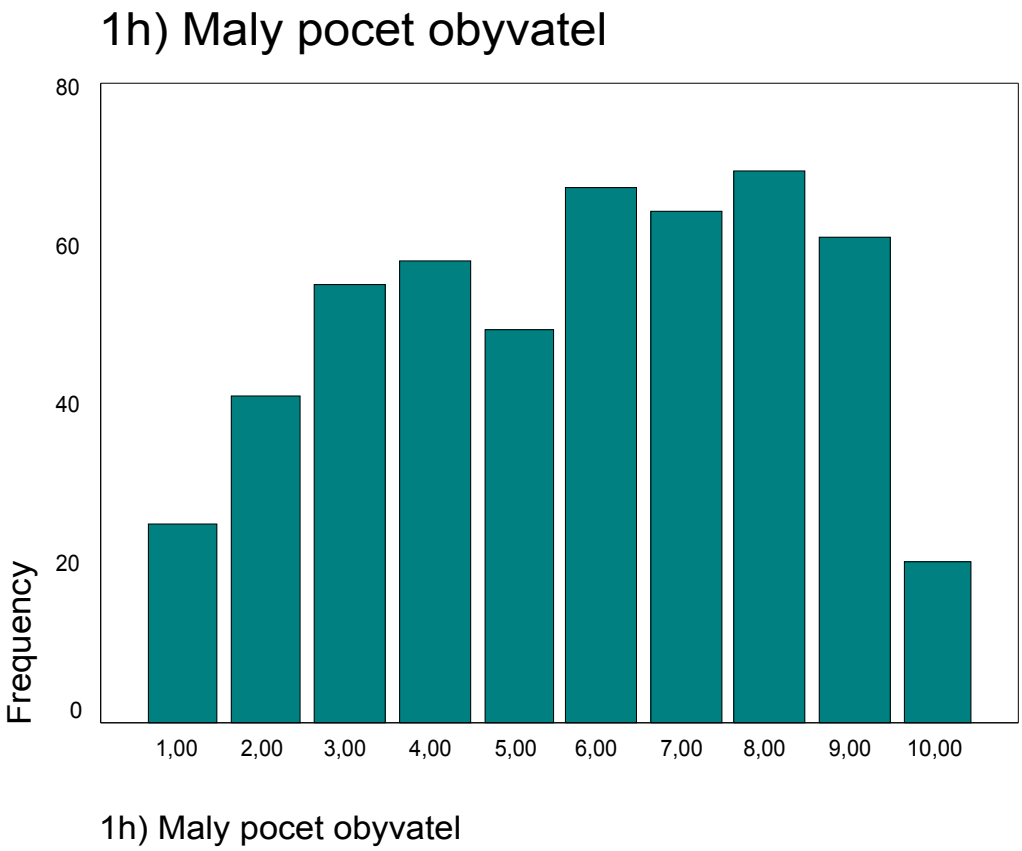

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 33: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1i) (graf)

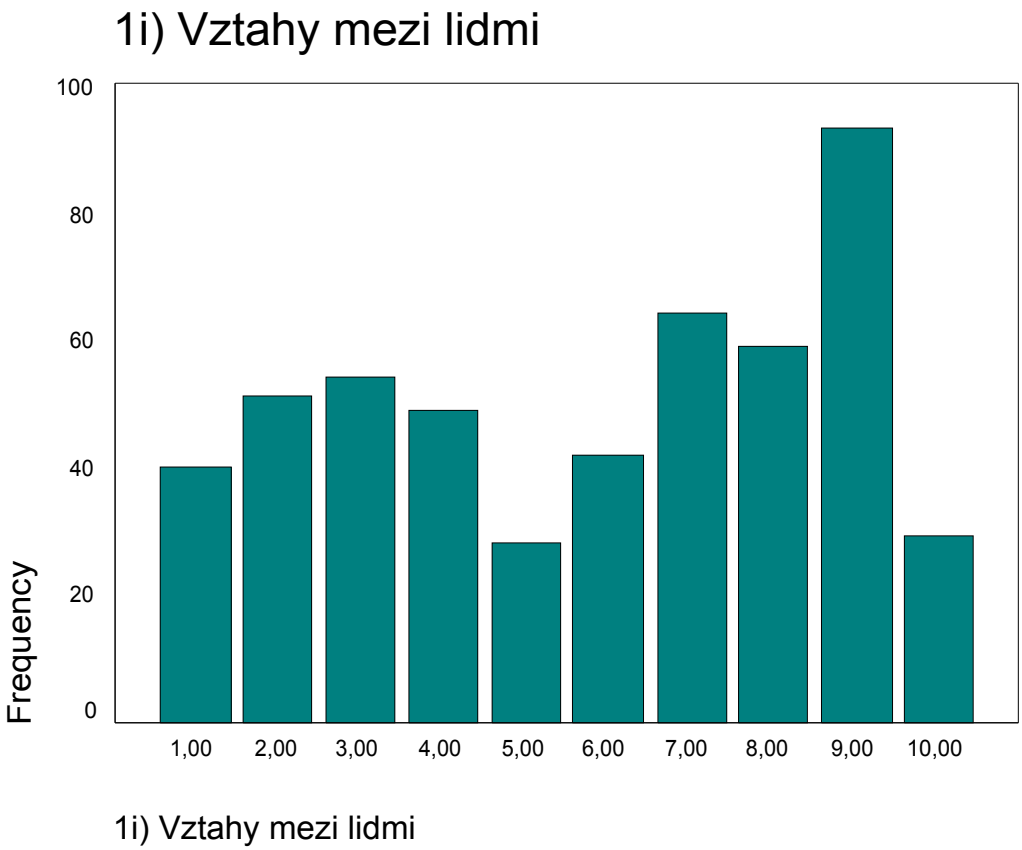

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 34: Znázornění obdržených hodnot dle počtu respondentů u problému 1j) (graf)

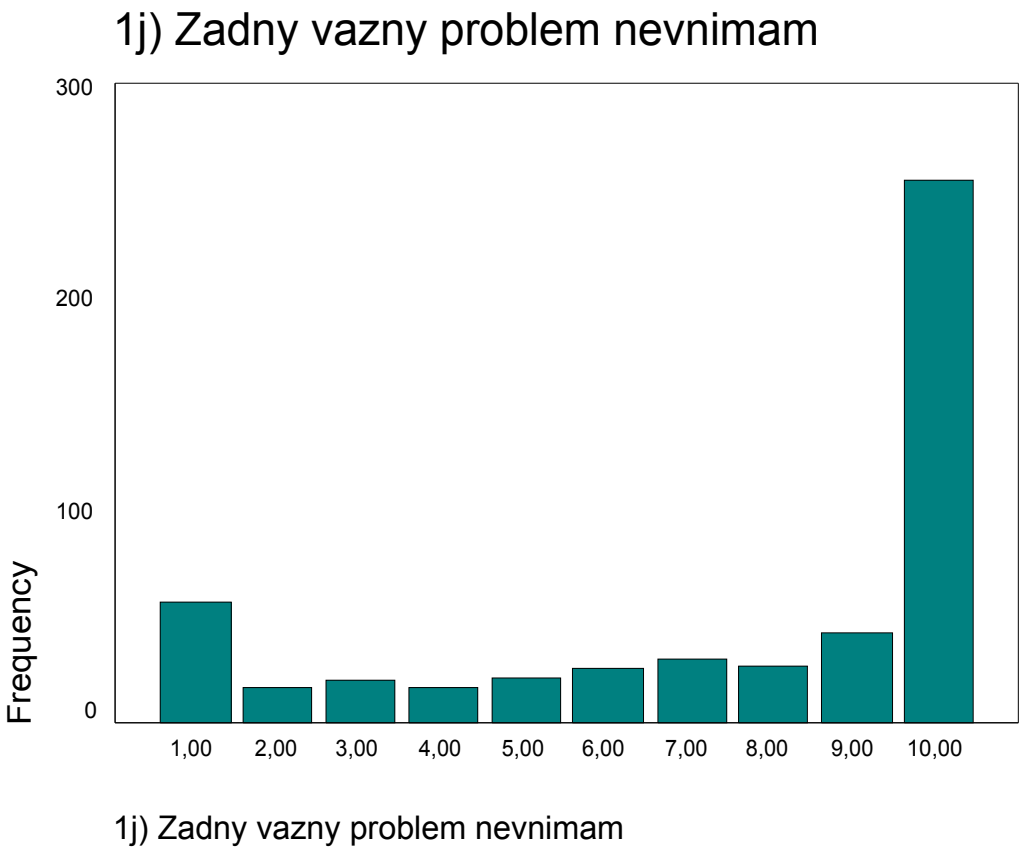

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 35: Počet odpovědí u jednotlivých hodnot a možností v rámci otázky 1 (tabulka)

	1a) Ubytek mladych lidi		1b) Nedostatek pracovnich prilezitosti		1c) Spatna dopravni obsluznost		1d) Nedostatecne moznosti sportovniho a kulturniho vyziti obcanu		1e) Obtizna dostupnost zakladnich sluzeb		1f) Nedostatecna technicka infrastruktura		1g) Nedostatek financi		1h) Maly pocet obyvatel		1i) Vztahy mezi lidmi		1j) Zadny vazny problem nevnimam	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
1,00	53	10,4%	103	20,2%	7	1,4%	10	2,0%	15	2,9%	54	10,6%	161	31,6%	25	4,9%	40	7,9%	56	11,0%
2,00	42	8,3%	90	17,7%	52	10,2%	26	5,1%	41	8,1%	60	11,8%	102	20,0%	41	8,1%	51	10,0%	17	3,3%
3,00	44	8,6%	73	14,3%	51	10,0%	47	9,2%	55	10,8%	55	10,8%	51	10,0%	55	10,8%	54	10,6%	20	3,9%
4,00	37	7,3%	53	10,4%	55	10,8%	63	12,4%	78	15,3%	47	9,2%	49	9,6%	58	11,4%	49	9,6%	16	3,1%
5,00	58	11,4%	62	12,2%	64	12,6%	59	11,6%	75	14,7%	54	10,6%	35	6,9%	49	9,6%	28	5,5%	21	4,1%
6,00	42	8,3%	45	8,8%	59	11,6%	69	13,6%	73	14,3%	51	10,0%	32	6,3%	67	13,2%	42	8,3%	25	4,9%
7,00	46	9,0%	29	5,7%	62	12,2%	79	15,5%	65	12,8%	44	8,6%	23	4,5%	64	12,6%	64	12,6%	30	5,9%
8,00	60	11,8%	19	3,7%	71	13,9%	68	13,4%	55	10,8%	62	12,2%	16	3,1%	69	13,6%	59	11,6%	27	5,3%
9,00	55	10,8%	25	4,9%	57	11,2%	64	12,6%	34	6,7%	53	10,4%	22	4,3%	61	12,0%	93	18,3%	42	8,3%
10,00	72	14,1%	10	2,0%	31	6,1%	24	4,7%	18	3,5%	29	5,7%	18	3,5%	20	3,9%	29	5,7%	255	50,1%
Total	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 36: Podíl odpovědí u oblasti 2a (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

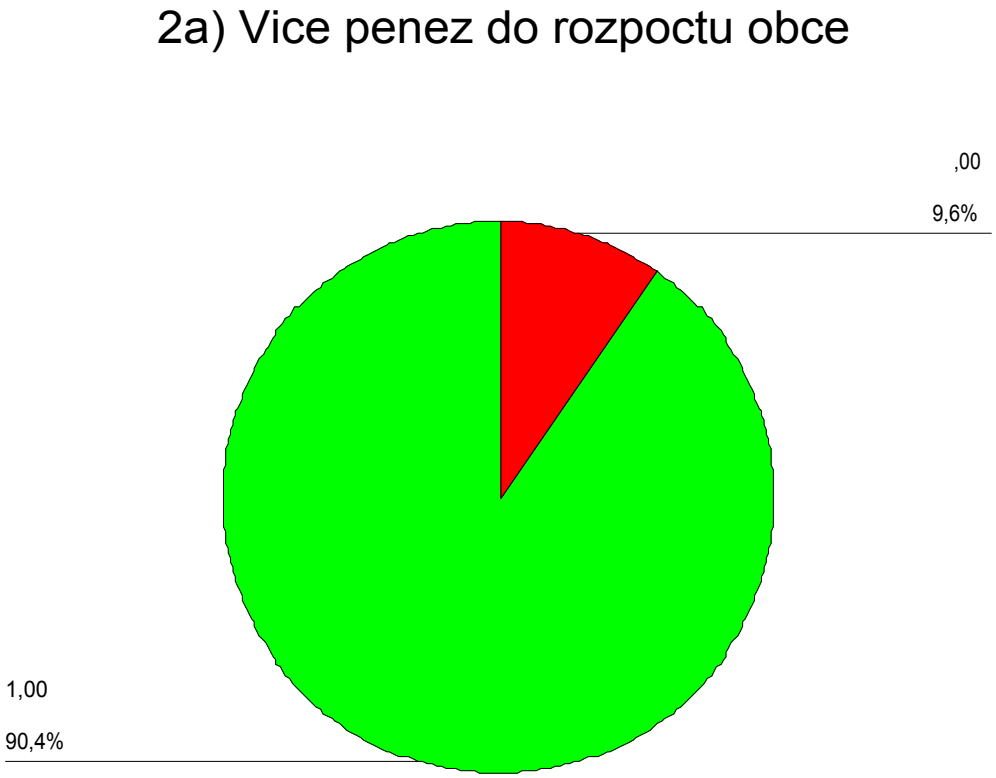

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 37: Podíl odpovědí u oblasti 2b (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (tabulka)

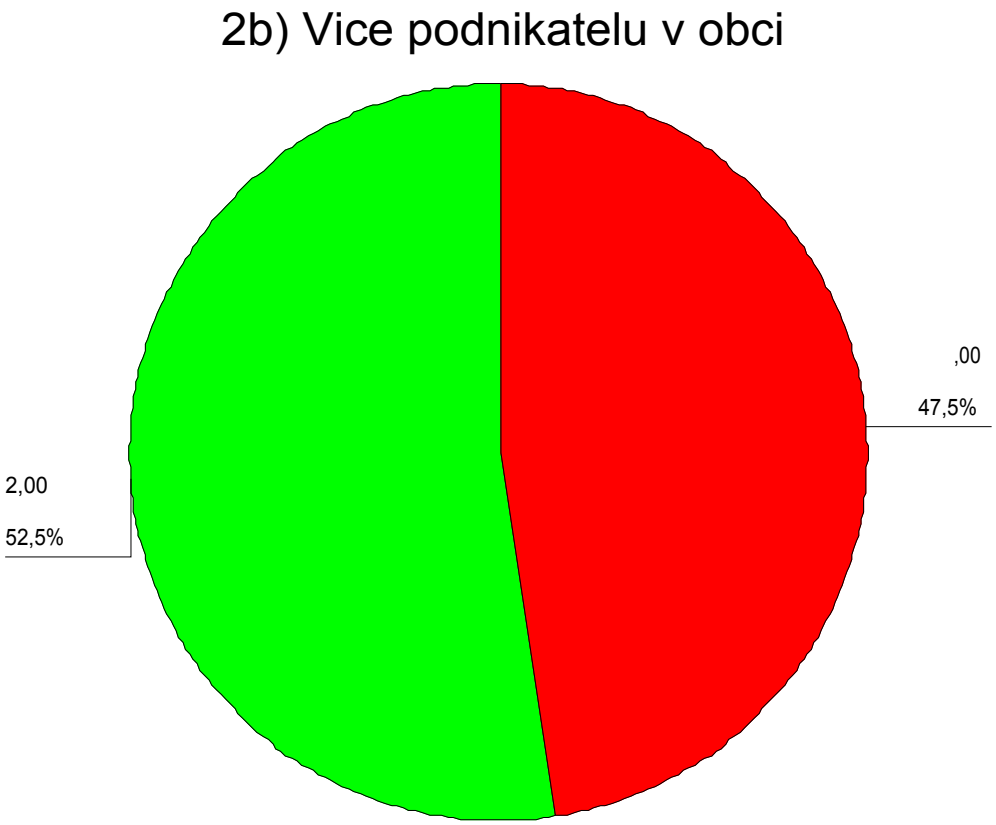

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 38: Podíl odpovědí u oblasti 2c (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (tabulka)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 39: Podíl odpovědí u oblasti 2d (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

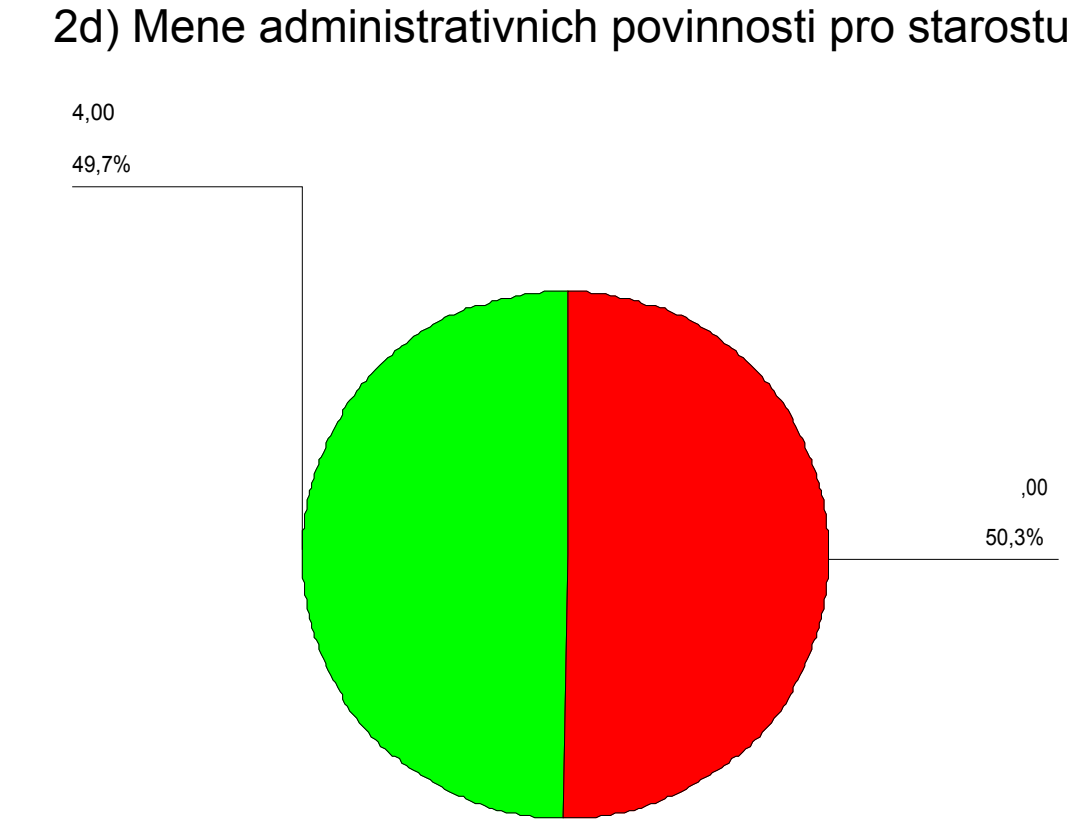

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 40: Podíl odpovědí u oblasti 2e (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 41: Podíl odpovědí u oblasti 2f (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 42: Podíl odpovědí u oblasti 2g (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 43: Podíl odpovědí u oblasti 2h (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 44: Podíl odpovědí u oblasti 2i (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 45: Podíl odpovědí u oblasti 2j (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

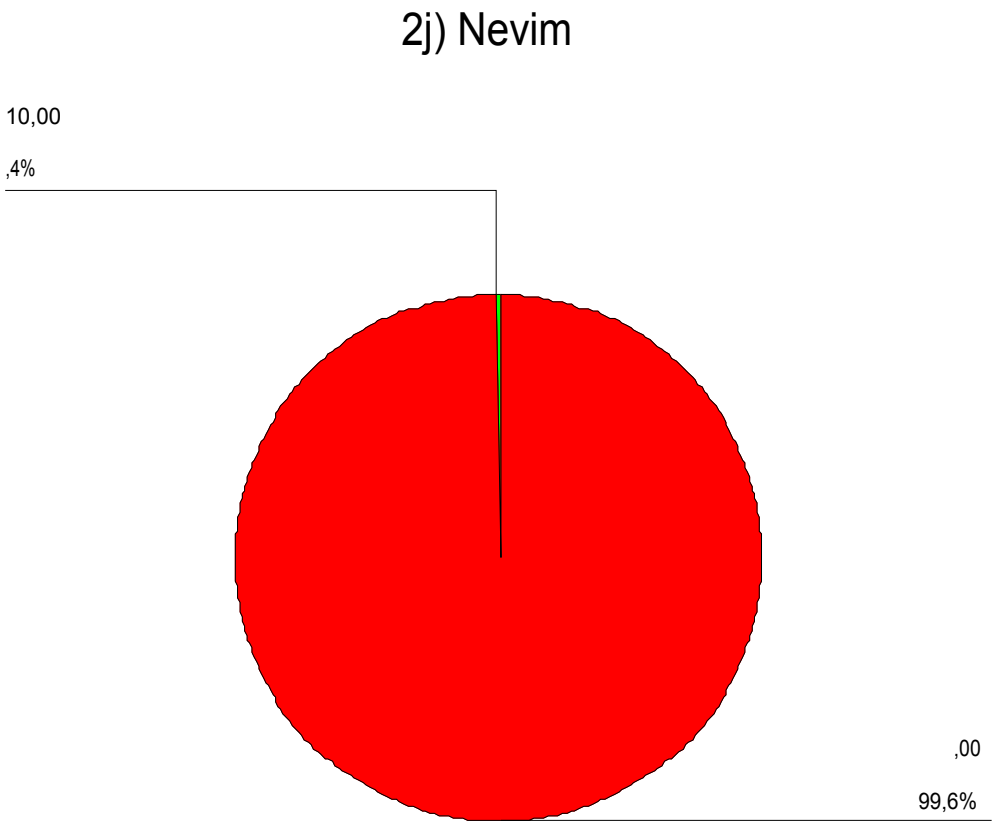

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 46: Podíl odpovědí u oblasti 2k (0,00 znamená, že takový počet respondentů tuto oblast neoznačil jako vhodnou pro řešení problému) (graf)

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 47: Počet odpovědí (v absolutní a procentické výši) u jednotlivých možností v rámci otázky 2 (tabulka)

	2a) Vice penez do rozpoctu obce		2b) Vice podnikatelu v obci		2c) Vice pracovniku obecniho uradu		2d) Mene administrativnich povinnosti pro starostu		2e) Dostupnejsi dotacni tituly na konkretni projekty		2f) Snadnejsi moznosti zamestnavani osob		2g) Vetsi zapojeni obcanu do deni v obci		2h) Vice aktivnich tahounu v obci		2i) Zmena priorit ve spolecnosti		2j) Nevim		2k) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	49	9,6%	242	47,5 %	484	95,1 %	256	50,3 %	120	23,6 %	379	74,5 %	272	53,4 %	235	46,2 %	307	60,3 %	507	99,6 %	494	97,1 %
1,00	460	90,4 %																				
2,00			267	52,5 %																		
3,00					25	4,9%																
4,00							253	49,7 %														
5,00									389	76,4 %												
6,00											130	25,5 %										
7,00													237	46,6 %								
8,00															274	53,8 %						
9,00																	202	39,7 %				
10,00																			2	,4%		
11,00																					15	2,9%
Total	509	100, 0%	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100, 0%	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 48: Přehled odpovědí na otázku 3 (tabulka)

3) Časový horizont					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	47	9,2	9,2	9,2
	2,00	192	37,7	37,7	47,0
	3,00	120	23,6	23,6	70,5
	4,00	56	11,0	11,0	81,5
	5,00	94	18,5	18,5	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 49: Přehled odpovědí na otázku 4 (tabulka)

4) Význam MAS					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	18	3,5	3,5	3,5
	2,00	119	23,4	23,4	26,9
	3,00	192	37,7	37,7	64,6
	4,00	69	13,6	13,6	78,2
	5,00	111	21,8	21,8	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 50: Četnost odpovědí na otázku: „Význam MAS pro řešení problému“ (graf)

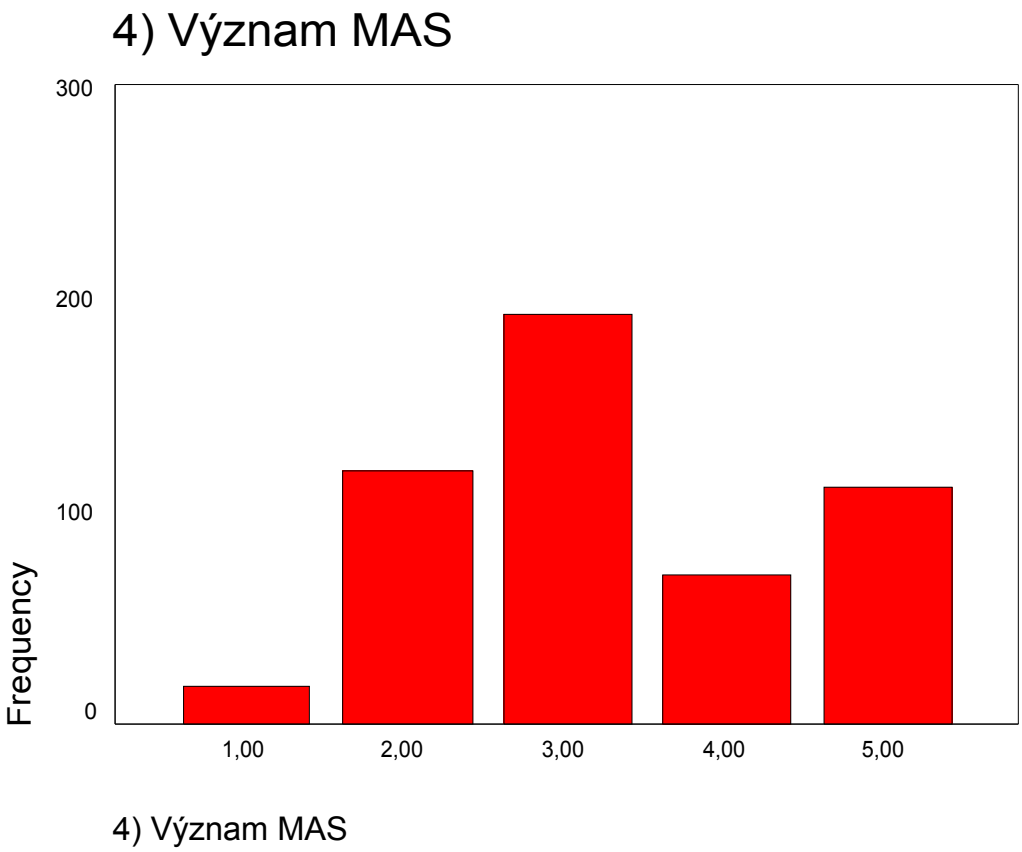

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 51: Přehled odpovědí na otázku 5 (tabulka)

5) Význam mikroregion					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	24	4,7	4,7	4,7
	2,00	171	33,6	33,6	38,3
	3,00	233	45,8	45,8	84,1
	4,00	57	11,2	11,2	95,3
	5,00	24	4,7	4,7	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 52: Četnost odpovědí na otázku: „Význam mikroregionu pro řešení problému“ (graf)

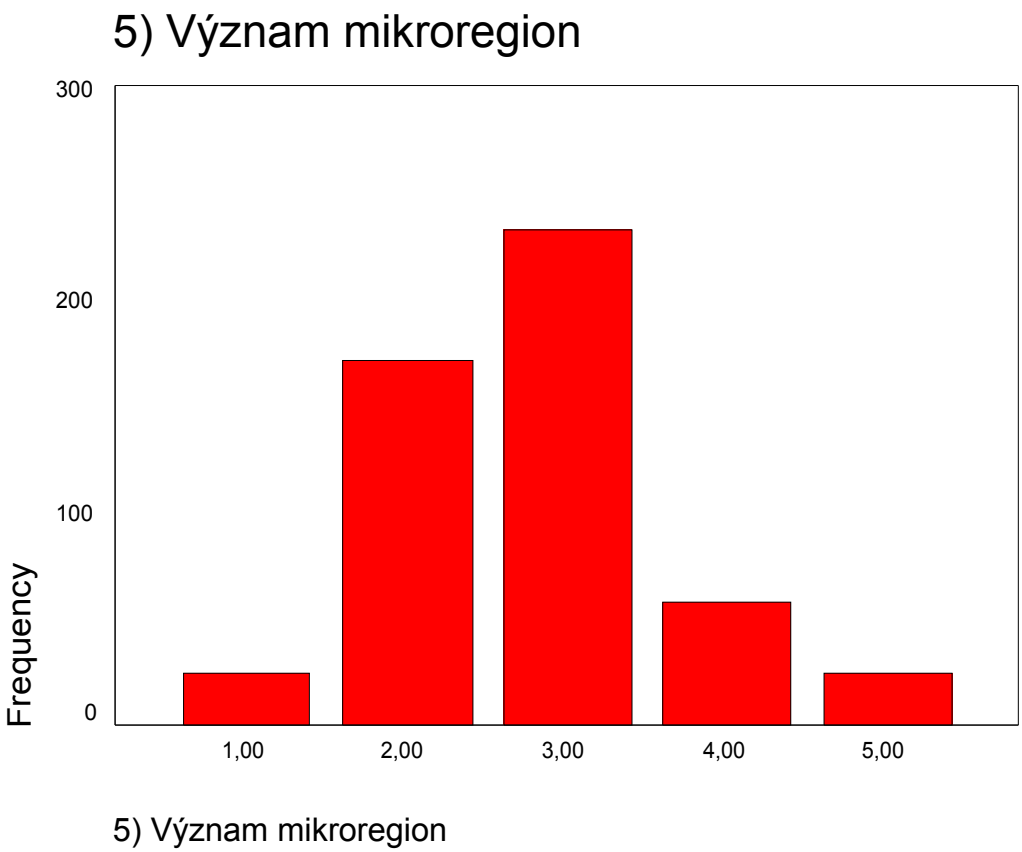

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 53: Přehled odpovědí na otázku 6 (tabulka)

6) Význam ORP					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	12	2,4	2,4	2,4
	2,00	133	26,1	26,1	28,5
	3,00	249	48,9	48,9	77,4
	4,00	92	18,1	18,1	95,5
	5,00	23	4,5	4,5	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 54: Četnost odpovědí na otázku: „Význam ORP pro řešení problému“ (graf)

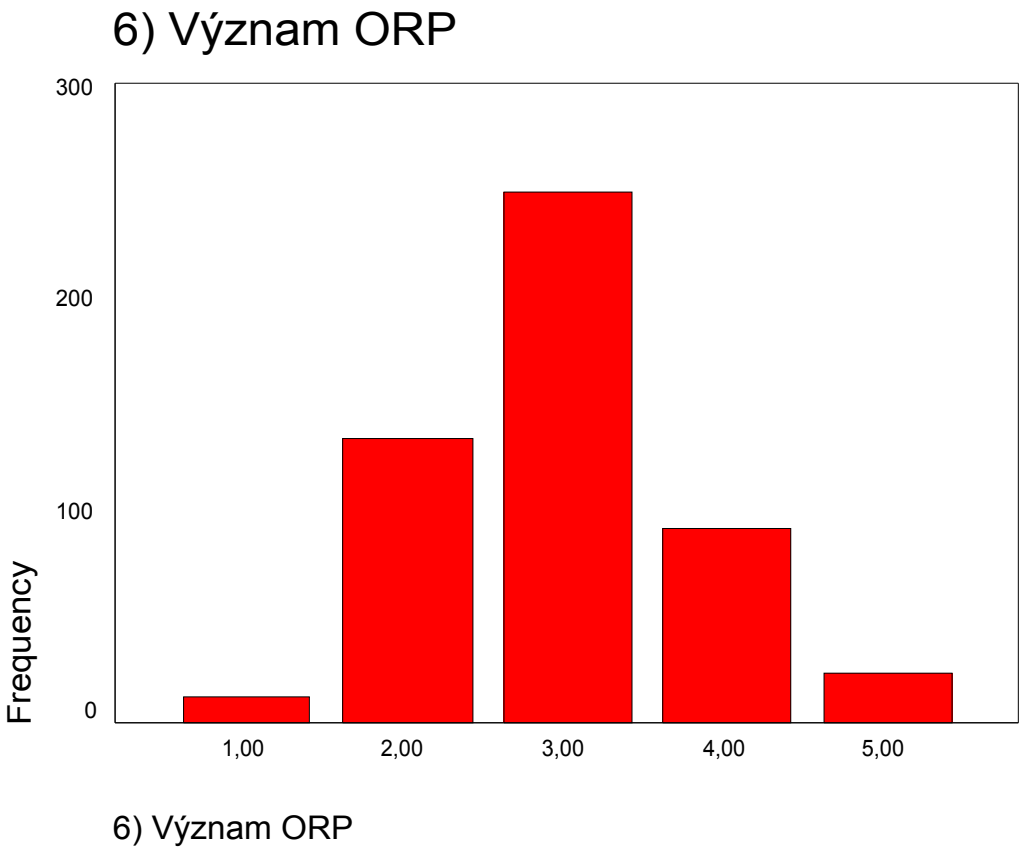

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 55: Přehled odpovědí na otázku 7 (tabulka)

	7a) Prislusny kraj		7b) Ministerstvo pro mistni rozvoj		7c) Ministerstvo zemedelstvi		7d) Jiné ministerstvo		7e) Vlada		7f) Parlament		7g) Politické strany		7h) Evropska komise		7i) Jine evropske organy		7j) Cirkve a jine neziskove nevladni organizace		7k) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	132	25,9 %	272	53,4 %	370	72,7 %	447	87,8 %	235	46,2 %	253	49,7 %	446	87,6 %	470	92,3 %	488	95,9 %	491	96,5 %	483	94,9 %
1,00	377	74,1 %																				
2,00			237	46,6 %																		
3,00					139	27,3 %																
4,00							62	12,2 %														
5,00									274	53,8 %												
6,00											256	50,3 %										
7,00													63	12,4 %								
8,00															39	7,7%						
9,00																	21	4,1%				
10,00																			18	3,5%		
11,00																					26	5,1%
Total	509	100, 0%	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 55: Přehled odpovědí na otázku 8 (tabulka)

	8a) Pomohla ziskat finance na konkretni projekty		8b) Pomohla s administrativou realizovanych projektu		8c) Usporadala akce pro mistni obcany		8d) Zajistila skoleni pro mistni obcany		8e) Lobovala za reseni nasich problemu na kraji, ministerstvech, atd		8f) Prispela k ulehceni administrativy na obecnim urade		8g) Pomohla nalezt strategicke priority obce		8h) Nic		8i) Nase obec neni clenem zadne MAS		8j) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	427	83,9 %	425	83,5 %	475	93,3 %	431	84,7 %	472	92,7 %	502	98,6 %	463	91,0 %	290	57,0%	395	77,6%	495	97,2%
1,00	82	16,1 %																		
2,00			84	16,5 %																
3,00					34	6,7%														
4,00							78	15,3 %												
5,00									37	7,3%										
6,00											7	1,4%								
7,00													46	9,0%						
8,00															219	43,0%				
9,00																	114	22,4%		
10,00																			14	2,8%
Total	509	100, 0%	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0%	509	100,0%	509	100,0%

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 56: Přehled odpovědí na otázku 9 (tabulka)

	9a) Pomohl ziskat finance na konkretni projekty		9b) Pomohl s administrativou realizovanych projektu		9c) Usporadal akce pro mistni obcany		9d) Zajistil školeni pro mistni občany		9e) Loboval za rešení našich problemu na kraji, ministerstvech, atd.		9f) Prispel k ulehčeni administrativy na obecnim urade		9g) Pomohl nalezt strategicke priority obce		9h) Nic		9i) Naše obec neni členem žádného mikroregionu		9j) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	243	47,7 %	341	67,0 %	412	80,9 %	437	85,9 %	416	81,7 %	479	94,1 %	442	86,8 %	416	81,7 %	472	92,7 %	496	97,4%
1,00	266	52,3 %																		
2,00			168	33,0 %																
3,00					97	19,1 %														
4,00							72	14,1 %												
5,00									93	18,3 %										
6,00											30	5,9%								
7,00													67	13,2 %						
8,00															93	18,3 %				
9,00																	37	7,3%		
10,00																			13	2,6%
Total	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100,0%

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 57: Přehled odpovědí na otázku 10 (tabulka)

10) Uvítali byste styčného poradce?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	181	35,6	35,6	35,6
	2,00	212	41,7	41,7	77,2
	3,00	82	16,1	16,1	93,3
	4,00	7	1,4	1,4	94,7
	5,00	27	5,3	5,3	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 58: Četnost odpovědí na otázku: „Uvítali byste styčného poradce?“ (graf)

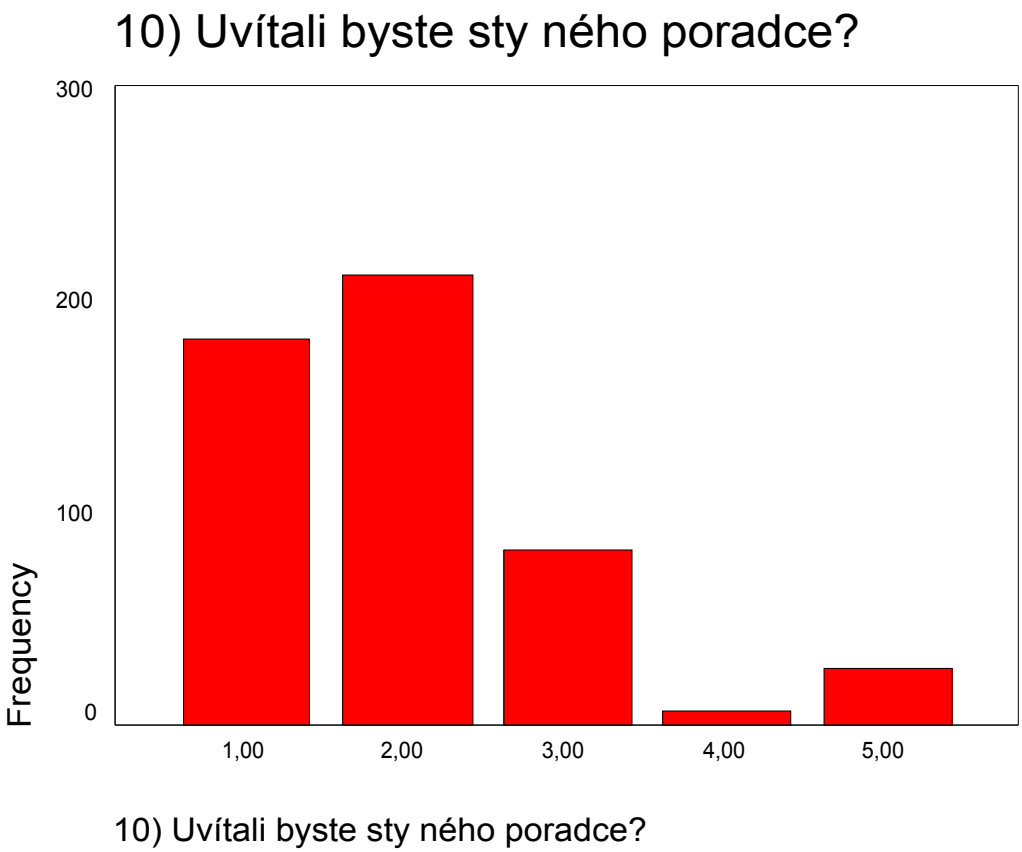

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 59: Přehled odpovědí na otázku 11 (tabulka)

11) Kolik dotazů/úkolů					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	20	3,9	3,9	3,9
	2,00	115	22,6	22,6	26,5
	3,00	188	36,9	36,9	63,5
	4,00	153	30,1	30,1	93,5
	5,00	33	6,5	6,5	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 60: Četnost odpovědí na otázku: „Kolik dotazů/úkolů byste pro styčného poradce měli?“ (graf)

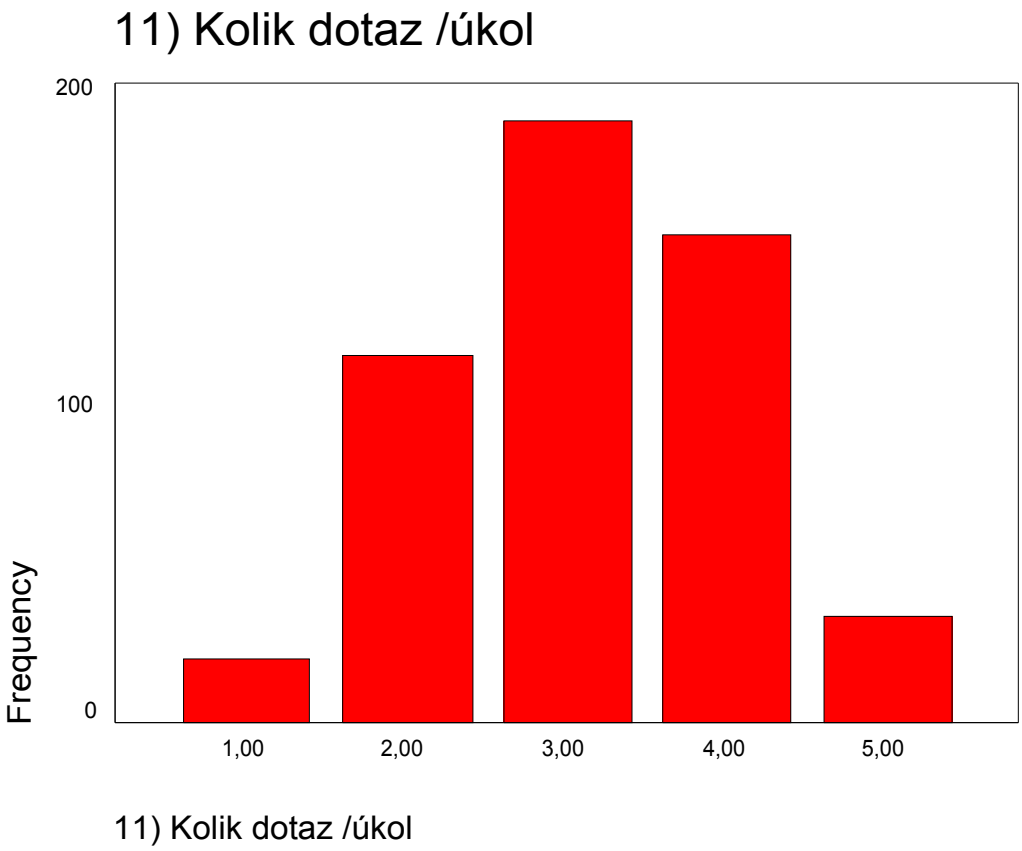

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 61: Jakých oblastí by se tyto dotazy/úkoly nejspíše týkaly? (tabulka)

	12a) Dotace z EU fondu		12b) Dotace z narodnich titulu		12c) Agenda v samost. pusobn. obce		12d) Agenda v přenesené působnosti obce		12e) Daně		12f) Účetnictví		12g) Právo		12h) Personalistika		12i) Rešení konfliktu s místními občany		12j) Žádných		12k) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	99	19,4 %	115	22,6 %	349	68,6 %	402	79,0 %	437	85,9 %	395	77,6 %	314	61,7 %	471	92,5 %	390	76,6 %	479	94,1 %	501	98,4 %
1,00	410	80,6 %																				
2,00			394	77,4 %																		
3,00					160	31,4 %																
4,00							107	21,0 %														
5,00									72	14,1 %												
6,00											114	22,4 %										
7,00													195	38,3 %								
8,00															38	7,5%						
9,00																	119	23,4 %				
10,00																			30	5,9%		
11,00																					8	1,6%
Total	509	100, 0%	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %	509	100,0 %

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 62: Přehled odpovědí na otázku 13 (tabulka)

13) Přispívala by obec na mzdu?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	146	28,7	28,7	28,7
	2,00	243	47,7	47,7	76,4
	3,00	95	18,7	18,7	95,1
	4,00	20	3,9	3,9	99,0
	5,00	4	,8	,8	99,8
	6,00	1	,2	,2	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 63: Četnost odpovědí na otázku: „Přispívala by Vaše obec na mzdu styčného pracovníka?“ (graf)

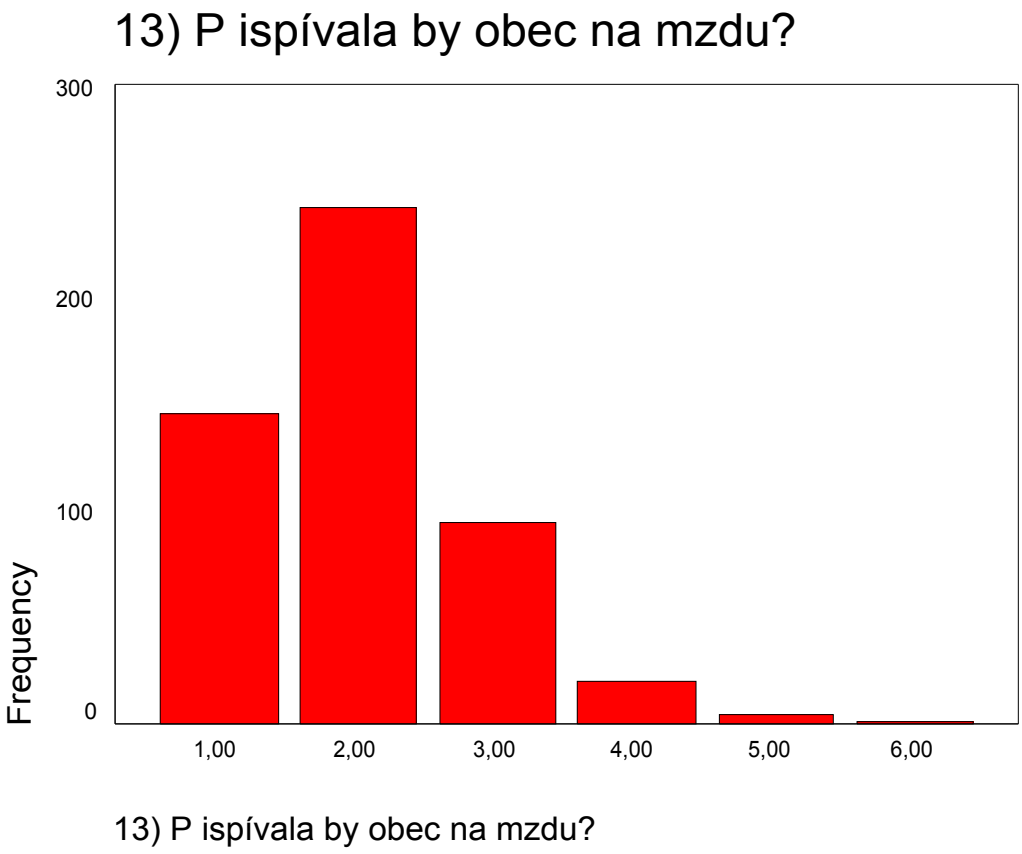

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 64: Přehled odpovědí na otázku 14 (tabulka)

14) Existuje tahoun?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	111	21,8	21,8	21,8
	2,00	88	17,3	17,3	39,1
	3,00	201	39,5	39,5	78,6
	4,00	93	18,3	18,3	96,9
	5,00	16	3,1	3,1	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 65: Četnost odpovědí na otázku: „Existuje „tahoun“ ve Vaší obci?“ (graf)

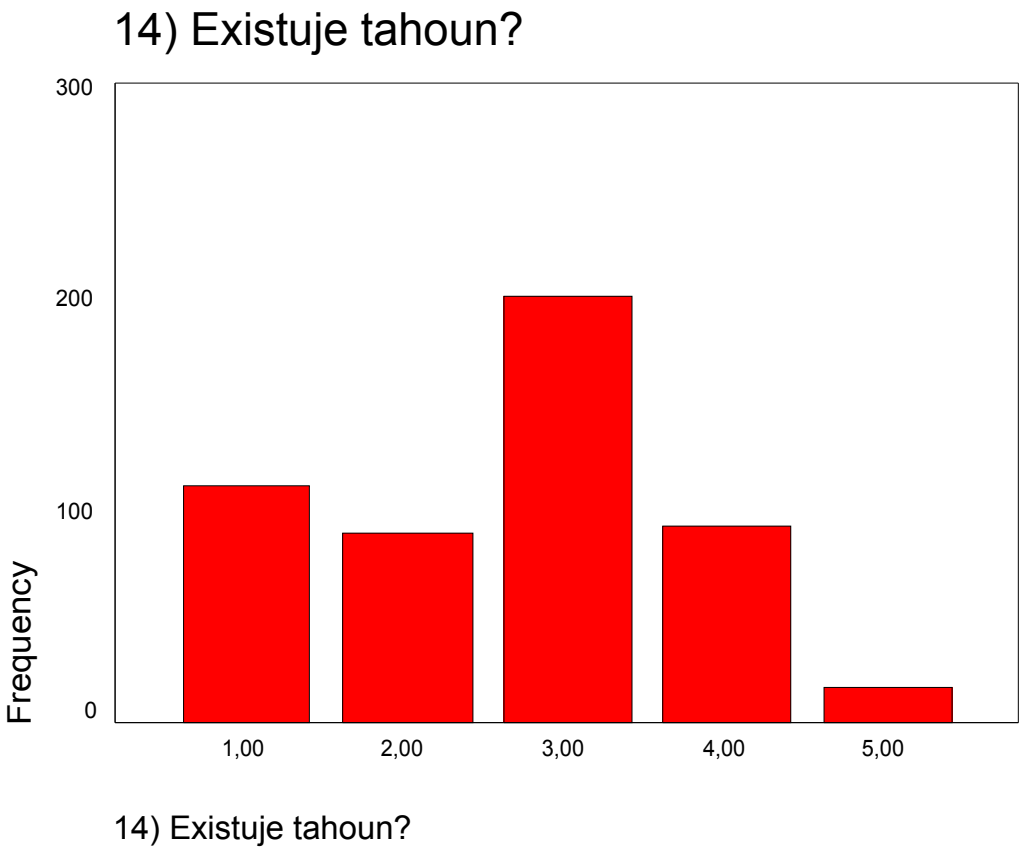

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 66: Přehled odpovědí na otázku 15 (tabulka)

15) Jak byste ho charakterizoval?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	280	55,0	55,0	55,0
	2,00	89	17,5	17,5	72,5
	3,00	7	1,4	1,4	73,9
	4,00	2	,4	,4	74,3
	5,00	9	1,8	1,8	76,0
	6,00	94	18,5	18,5	94,5
	7,00	28	5,5	5,5	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 67: Četnost odpovědí na otázku: „Jak byste ho charakterizoval?“ (graf)

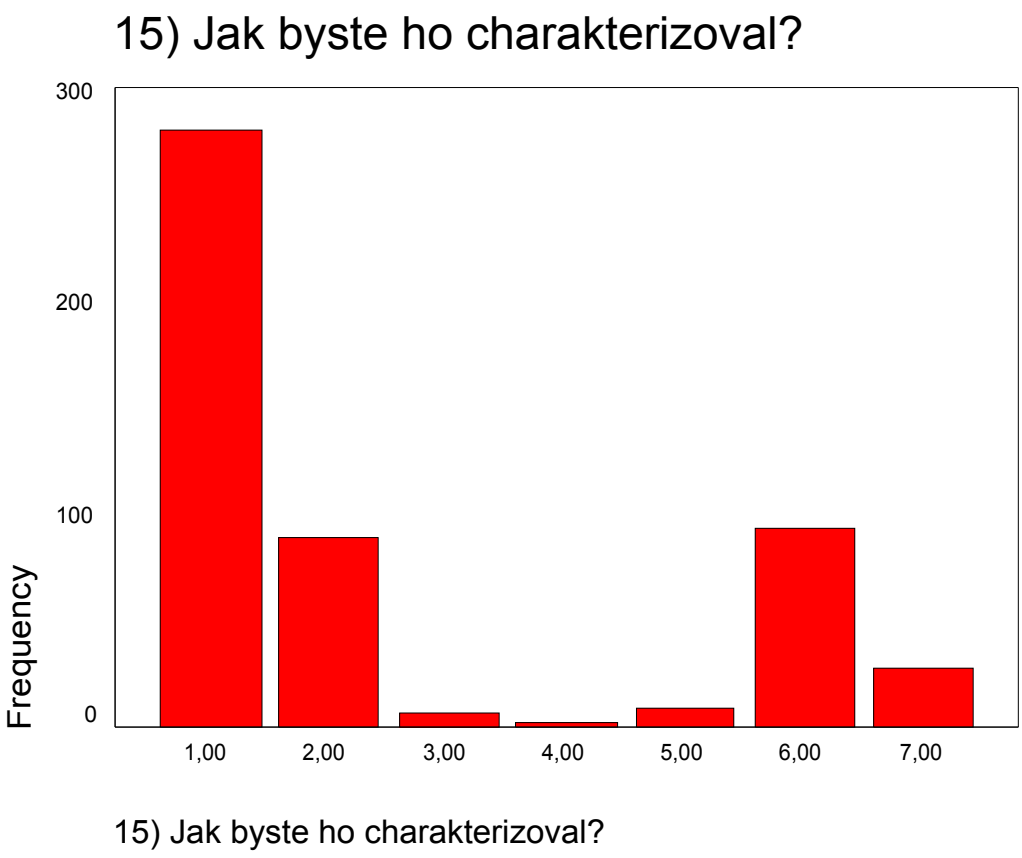

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 68: Přehled odpovědí na otázku 16 (tabulka)

16) Dostává odměnu?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	250	49,1	49,1	49,1
	2,00	116	22,8	22,8	71,9
	3,00	25	4,9	4,9	76,8
	4,00	3	,6	,6	77,4
	5,00	1	,2	,2	77,6
	6,00	15	2,9	2,9	80,6
	7,00	99	19,4	19,4	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 69: Četnost odpovědí na otázku: „Dostává odměnu“? (graf)

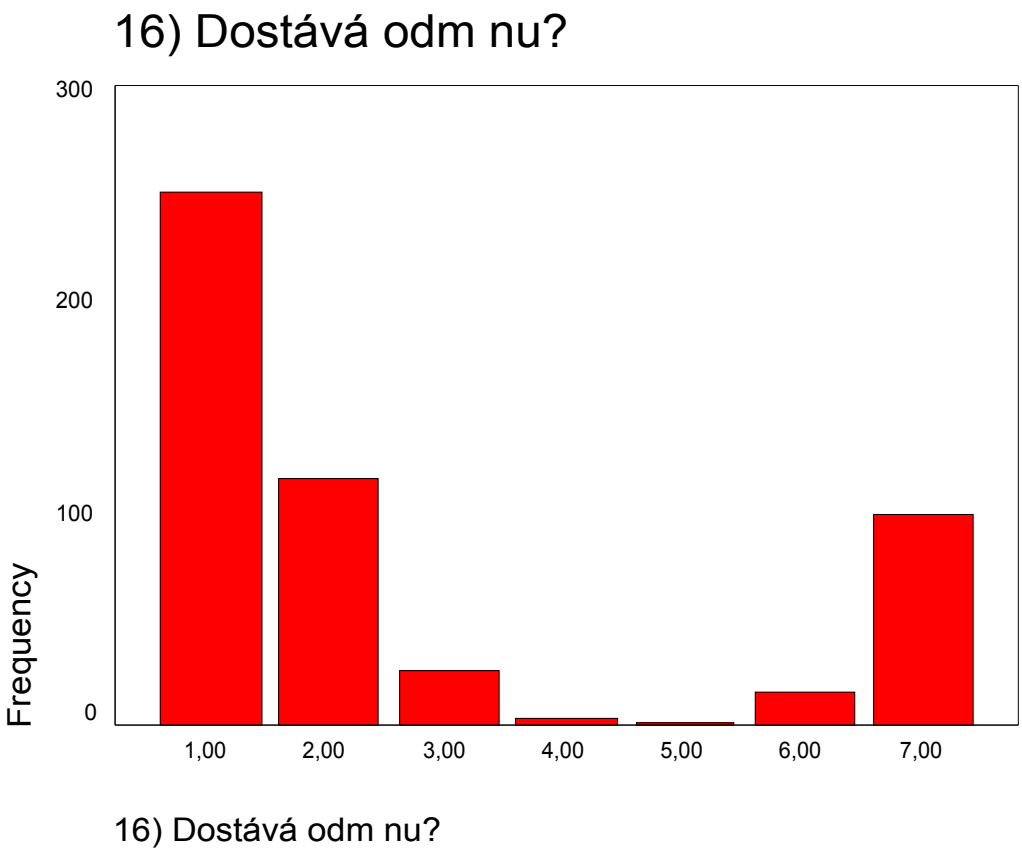

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 70: Přehled odpovědí na otázku 17 (tabulka)

17) Jaké má postavení v obci					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	32	6,3	6,3	6,3
	2,00	101	19,8	19,8	26,1
	3,00	29	5,7	5,7	31,8
	4,00	46	9,0	9,0	40,9
	5,00	6	1,2	1,2	42,0
	6,00	1	,2	,2	42,2
	7,00	7	1,4	1,4	43,6
	9,00	137	26,9	26,9	70,5
	10,00	9	1,8	1,8	72,3
	11,00	103	20,2	20,2	92,5
	12,00	38	7,5	7,5	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 71: Četnost odpovědí na otázku: „Jaké má tahoun postavení v obci“? (graf)

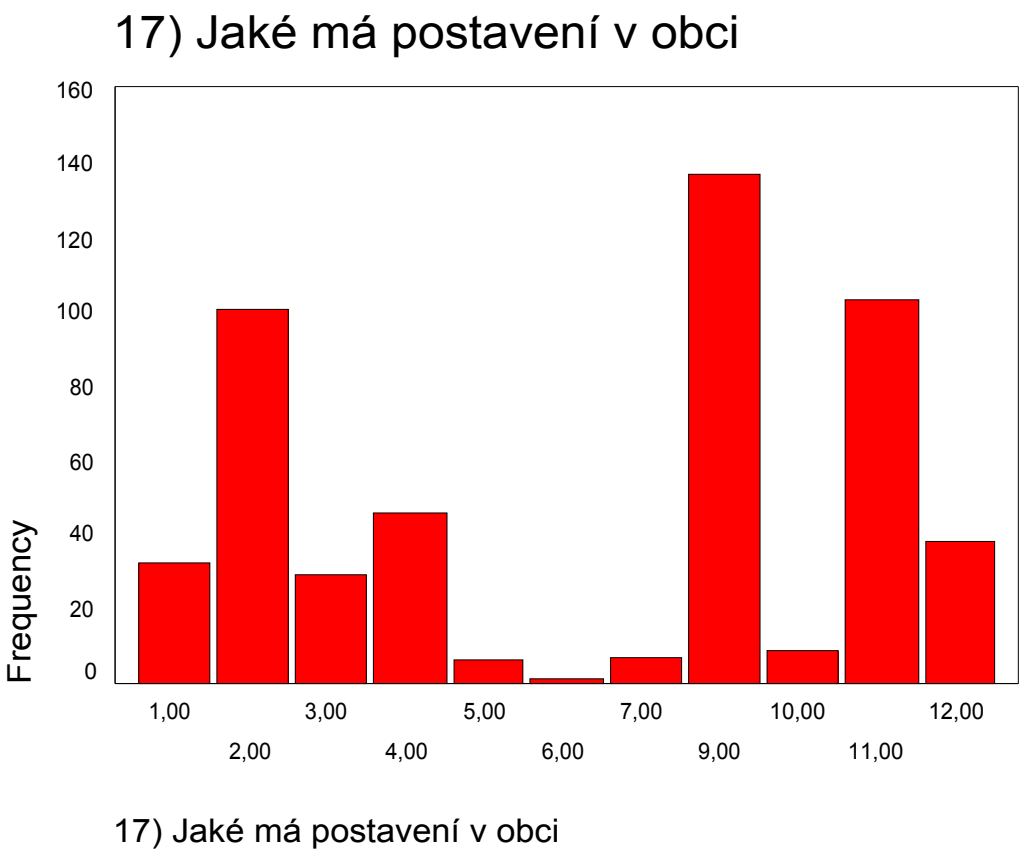

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 72: Přehled odpovědí na otázku 18 (tabulka)

	18a) Je za to placeny		18b) Bavi ho to		18c) Citi potrebu sloužit druhym		18d) Touzi po uznani od lidi		18e) Je rad stredem pozornosti		18f) Nema co jineho na praci		18g) Z presvedčeni sve viry		18h) Nevim		18i) Takovy clovek v nasi obci neni		18j) Other answers	
	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%	Count	%
,00	489	96,1 %	214	42,0 %	394	77,4 %	483	94,9 %	488	95,9 %	503	98,8 %	499	98,0 %	483	94,9 %	410	80,6%	486	95,5%
1,00	20	3,9 %																		
2,00			295	58,0 %																
3,00					115	22,6 %														
4,00							26	5,1%												
5,00									21	4,1%										
6,00											6	1,2%								
7,00													10	2,0%						
8,00															26	5,1%				
9,00																	99	19,4%		
10,00																			23	4,5%
Total	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100, 0%	509	100,0%	509	100,0%

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 73: Přehled odpovědí na otázku 19 (tabulka)

19) Přepočtený počet zaměstnanců					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	65	12,8	12,8	12,8
	2,00	134	26,3	26,3	39,1
	3,00	105	20,6	20,6	59,7
	4,00	68	13,4	13,4	73,1
	5,00	39	7,7	7,7	80,7
	6,00	98	19,3	19,3	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 74: Četnost odpovědí na otázku: „Přepočtený počet zaměstnanců“ (graf)

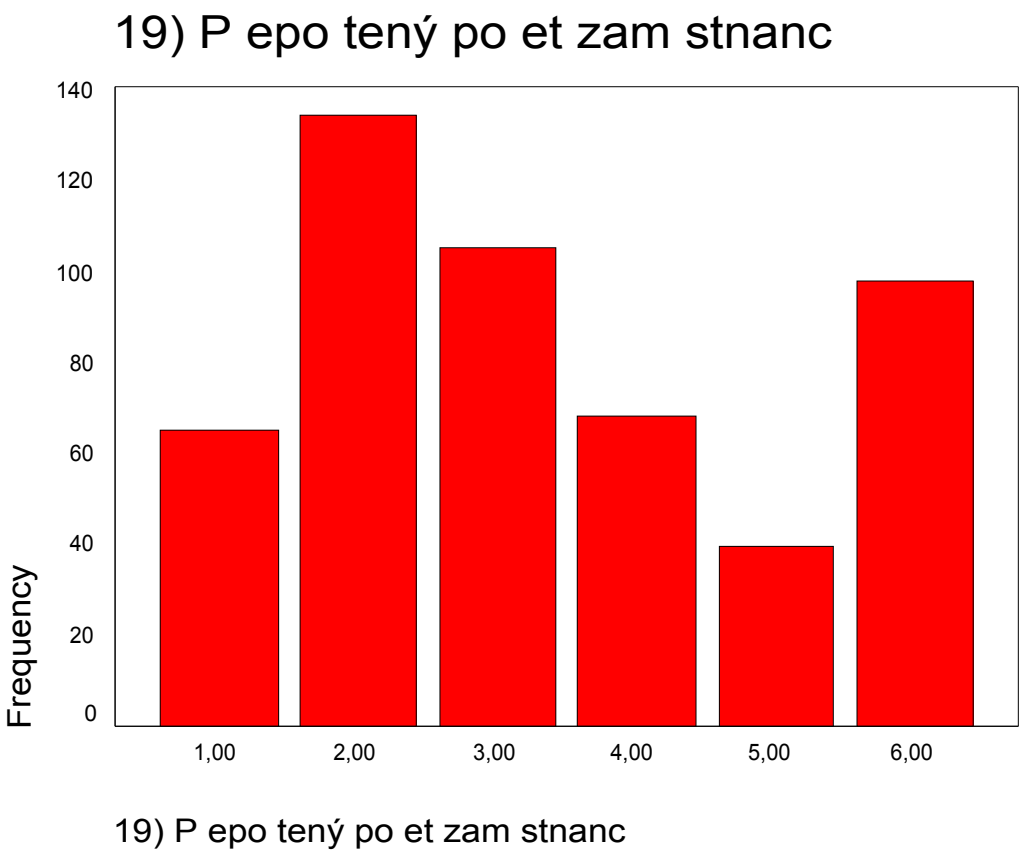

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 75: Přehled odpovědí na otázku 20 (tabulka)

20) Materiální vybavení úřadu					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	59	11,6	11,6	11,6
	2,00	388	76,2	76,2	87,8
	3,00	54	10,6	10,6	98,4
	4,00	8	1,6	1,6	100,0
	Total	509	100,0	100,0	

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 76: Četnost odpovědí na otázku: „Materiální vybavení úřadu“ (graf)

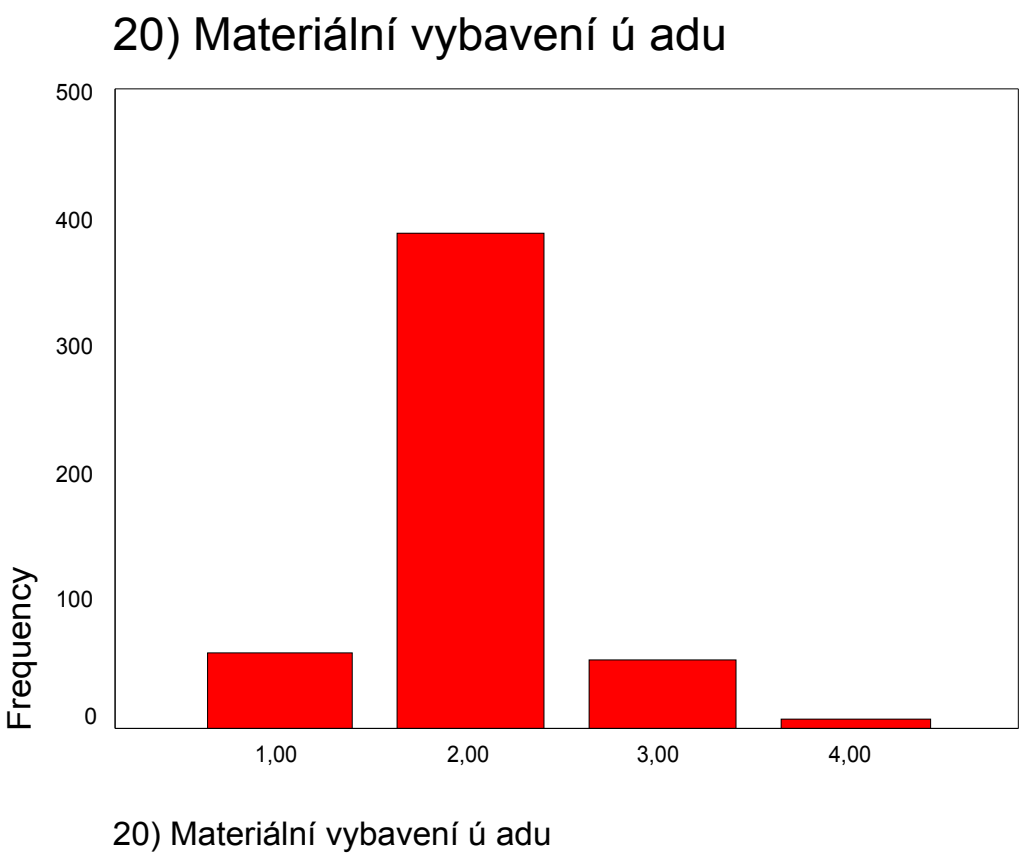

Zdroj dat: Vlastní kvantitativní šetření

Příloha č. 77: Minimální prvky metody LEADER dle čl. 61 Nařízení Rady ES 1698/2005 (text)

a) strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území;

b) partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni;

c) přístup zdola spojený s tím, že rozhodovací pravomoc týkající se vypracování a provádění strategií místního rozvoje náleží místním akčním skupinám;

d) víceodvětvové navrhování a provádění strategie založené na součinnosti mezi subjekty a projekty z různých odvětví místního hospodářství;

e) uplatňování inovačních přístupů;

f) provádění projektů spolupráce;

g) vytváření sítí místních partnerství.

Příloha č. 78: Definice Místních akčních skupin dle čl. 62 Nařízení Rady ES 1698/2005 (text)

1. Místní akční skupiny uplatňují při místním rozvoji partnerský přístup a musí splňovat tyto podmínky:

a) navrhnou ucelenou strategii místního rozvoje, jejíž základ tvoří alespoň prvky stanovené v čl. 61 písm. a) až d) a g), a odpovídají za její provádění;

b) tvoří je buď skupina, na kterou se již vztahují iniciativy Leader II (1) nebo Leader+ (2), nebo skupina podle přístupu Leader, nebo musí být novou skupinou zastupující partnery z jednotlivých společensko-ekonomických odvětví působících místně na dotyčném území. Podíl hospodářských a sociálních partnerů a jiných zástupců občanské společnosti, například zemědělců, žen a mladých lidí z venkova a jejich sdružení, musí v místním partnerství na úrovni rozhodování činit **alespoň 50 %**;

c) prokáží schopnost definovat a provádět strategii rozvoje pro danou oblast.

2. Řídící orgán zajistí, že místní akční skupiny si buď zvolí správního a finančního vedoucího, schopného spravovat veřejné prostředky a zajišťovat uspokojivou činnost partnerství, nebo se spojí v rámci zákonně vytvořené společné struktury, jejíž uspořádání zaručuje uspokojivou činnost partnerství a schopnost spravovat veřejné prostředky.

3. Oblast, na niž se daná strategie vztahuje, musí být ucelená a nabízet dostatečné kritické množství lidských, finančních a hospodářských zdrojů na podporu udržitelné strategie rozvoje.

4. Místní akční skupiny vybírají projekty, které musí být v rámci této strategie financovány. Mohou také vybírat projekty spolupráce.

Příloha č. 79: Charakteristika vybraných typů venkova dle PERLÍN 2008 (text)

„**Typ 6: „vnitřní periferie“**. Jeden z vícečetných typů je tvořen venkovskými obcemi ve velmi širokém pásu osídlení na pomezí krajů Středočeského, Plzeňského, Jihočeského a Vysočina a dále zasahuje do Podkrkonoší. Představuje tradiční českou spíše rozptýlenou venkovskou zástavbu ve středních nadmořských výškách a tvoří jej obce s druhým nejnižším počtem obyvatel; druhou nejnižší hustotou zalidnění; nejnižší změnou počtu obyvatel mezi roky 1991 a 2005; druhým nejnižším podílem domů postavených po roce 1991; nejvyšším podílem obyvatel starších 65 let; druhým nejnižším podílem trvale obydlených domů; druhým nejnižším podílem chráněných území z rozlohy obvodu obce; nízkým počtem spojů; nízkou mírou nezaměstnanosti; velmi nízkým podílem obyvatel připojených na plyn, ale na kanalizaci průměrným; nízkým počtem kandidátů na počet mandátů, ale nejvyšší volební účastí; nejnižším celkovým objemem dotací právním subjektům.

Typ 7: „velmi malé obce“ typ, který je svými charakteristikami velmi blízký předcházející vnitřní periferii. Typ netvoří souvislé území a pouze navazuje a rozšiřuje předcházející shluk. Má obce s nejnižší populační velikostí; nejnižší podíl domů postavených po roce 1991; druhý nejvyšší podíl obyvatel starších 65 let; nejnižší počet spojů, ale nejvyšší podíl vyjíždějících za prací a nízkou míru nezaměstnanosti; nejnižší podíl obyvatel připojených na kanalizaci; nejnižší počet kandidátů na počet mandátů; druhý nejnižší celkový objem dotací právním subjektům, ale nejvyšší podíl dotací směřující obcím.“

Příloha č. 80: Ishikawův diagram - oblasti a vlivy způsobující zhoršené postavení venkova (obrázek)

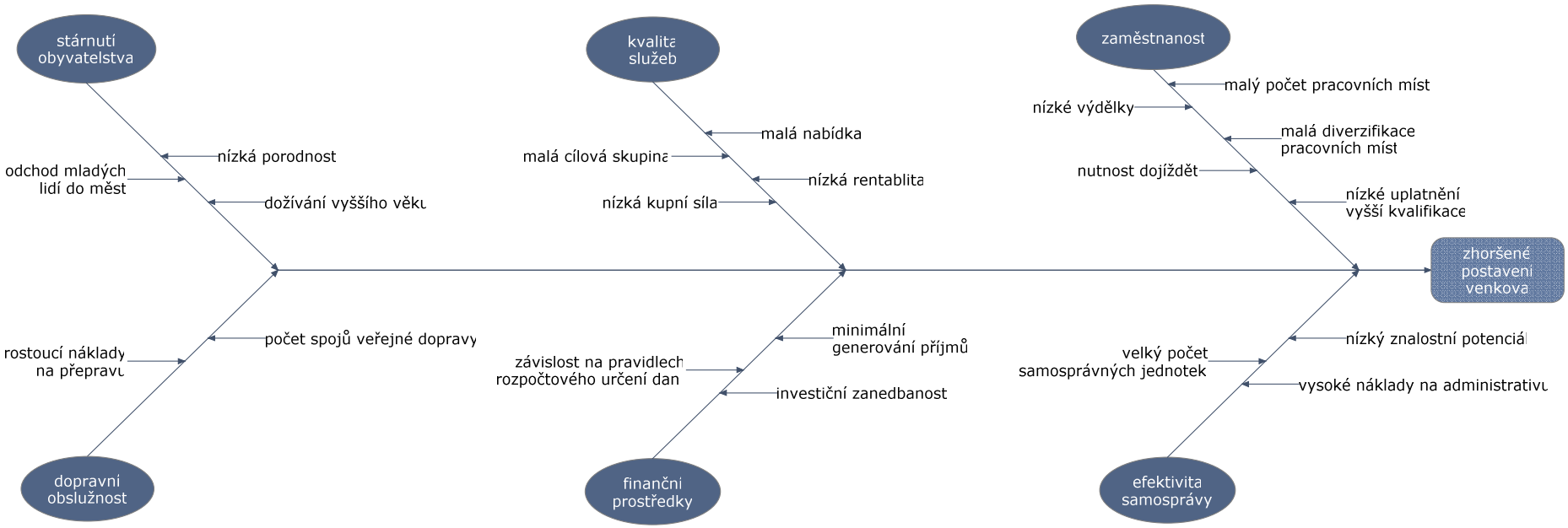

Autor: vlastní tvorba

Příloha č. 81: Základní druhy organizací dle SCOTT (1992) (text)

1. organizace racionálně zkonstruované … sledují předem vytčené cíle, pro které mají výrazně specializovanou formální strukturu. Rozhodující je struktura organizace s jasně definovanými pravidly a pravomocemi. Vlastní iniciativa členů organizace/zaměstnanců je minimalizována. Tento typ organizace může být vysoce efektivní, v případě špatného nastavení systému však může být i výrazně neefektivní s plýtváním iniciativy a inteligencí členů organizace.

2. organizace přirozeně vzniklé … neformální struktury, které vyrůstají z přirozených schopností, preferencí a zájmů členů organizace. Rozhodující je kvalita aktérů organizace nikoliv samotná organizační struktura.

3. organizace bez fixované struktury … plynule se adaptují na proměny vnějšího prostředí. Mohou měnit i své cíle, uzavírají přechodné koalice.

Příloha č. 82: Připravené otázky pro kvalitativní výzkum (text)

1.) Jak byste definoval(a) venkov?

2.) Co vnímáte jako největší problémy venkova?

3.) Co si myslíte o legislativním prostředí v ČR týkajícího se problematiky venkova?

4.) Jaký máte názor na stávající členění veřejné správy (regiony soudržnosti, kraje, okresy, obce s rozšířenou působností, obce)?

5.) Jak byste charakterizoval/a pozornost problematice venkova ze strany ústředních orgánů?

6.) Jak vhodně zacílené a zpracované jsou podle Vás stávající politiky v oblasti rozvoje venkova v ČR (kompetence obcí, dotační programy MMR a MZe, PRV, PRK, …)?

7.) Jak vhodně zacílené a zpracované jsou podle Vás politiky EU v oblasti rozvoje venkova (Lisabonská strategie, Göteborgská agenda, ERDF, Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005,…)?

8.) Co si myslíte o stávajícím vybavení (personální, odborné, finanční, materiální, legislativní) samosprávy?

9.) Jak vnímáte postavení mikroregionů z pohledu strategického rozvoje venkova?

10.) Jak vnímáte postavení MAS z pohledu strategického rozvoje venkova?

11.) Jakou roli by měli mít při tvorbě politik/strategií rozvoje území na venkově místní občané/místní subjekty?

Příloha č. 83: Hodnoticí škála pro zaznamenané odpovědi kvalitativního výzkumu (text)

Kromě prvních dvou otázek, kde byla požadována spontánní odpověď, byla u všech ostatních otázek nastavená 4 stupňová škála, která však kvůli rozdílnému charakteru otázek měla rozdílné typy odpovědí. Viz dále.

1. Definice venkova

   …. zde respondenti odpovídali volně vlastními slovy.

2. Největší problémy venkova

   …. na tuto otázku respondenti spontánně jmenovali problémy, které z valné většiny odpovídaly některému z problémů uvedenému v předem připraveném kódovacím klíči.

3. Legislativní prostředí v ČR je pro rozvoj venkova
   a. Velice příznivé
   b. Relativně příznivé
   c. Poměrně nepříznivé
   d. Zcela nevhodné

4. Stávající členění veřejné správy v ČR
   a. Je optimální
   b. I přes drobné nedostatky je vyhovující
   c. Mělo by doznat významných úprav
   d. Potřebuje kompletní revizi (změna ústavy)

5. Aktivita stávajících ústředních orgánů ČR ve vztahu k rozvoji venkova
   a. Je jednoznačně pozitivní
   b. Je spíše pozitivní
   c. Je spíše negativní
   d. Je zcela negativní

6. Stávající politiky v oblasti rozvoje venkova v ČR
    a. Jsou naprosto dostatečné
    b. I přes drobné nedostatky jsou dostačující
    c. Bylo by vhodné provést významné úpravy
    d. Jsou zcela nedostatečné
7. Stávající politiky v oblasti rozvoje venkova v EU
    a. Jsou naprosto dostatečné
    b. I přes drobné nedostatky jsou dostačující
    c. Bylo by vhodné provést významné úpravy
    d. Jsou zcela nedostatečné
8. Vybavenost samosprávy v ČR
    a. Naprosto dostatečné
    b. I přes drobné nedostatky je dostačující
    c. Trpí vážnými nedostatky
    d. Je zcela nedostatečná
9. Postavení mikroregionů
    a. Mají pro rozvoj venkova zásadní přínos
    b. Jsou pro rozvoj venkova přínosné
    c. Nemají na rozvoj venkova významný vliv
    d. Rozvoji venkova spíše škodí
10. Postavení MAS
    a. Jsou pro rozvoj venkova zásadní
    b. Jsou pro rozvoj venkova přínosné
    c. Nemají na rozvoj venkova významný vliv
    d. Rozvoji venkova spíše škodí
11. Zapojení místních subjektů do tvorby regionálních politik
    a. Má zásadní význam
    b. Je přínosné
    c. Není přínosem
    d. Spíše škodí

Příloha č. 84: Pohledy na dotazník použitý v rámci kvantitativního šetření (obrázek)

a) úvod

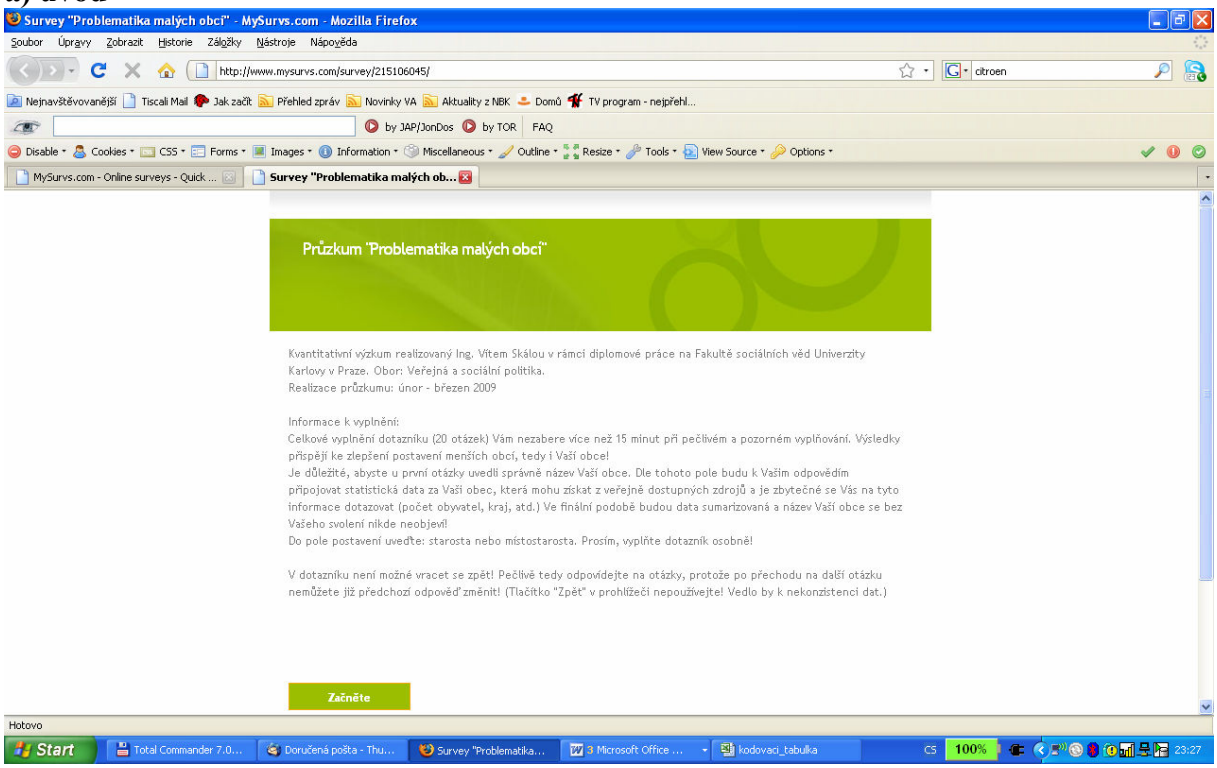

b) informace o respondentovi

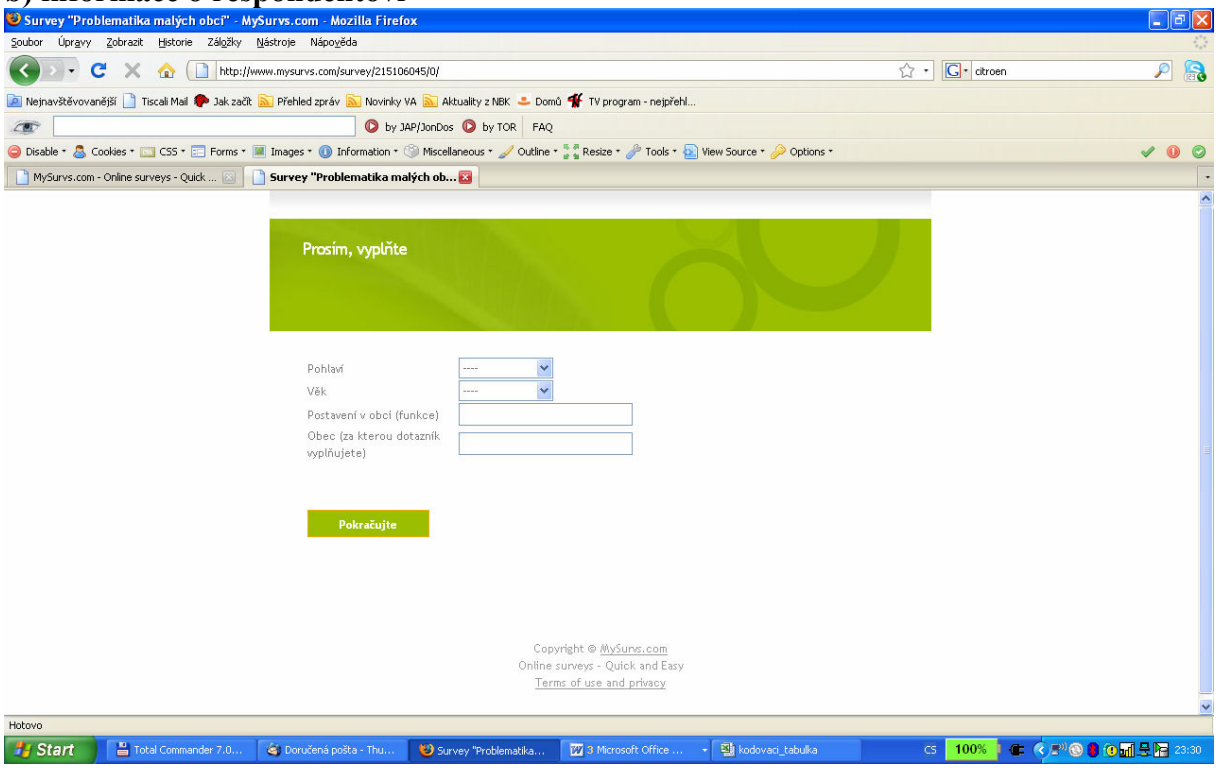

c) výzkumná otázka 1

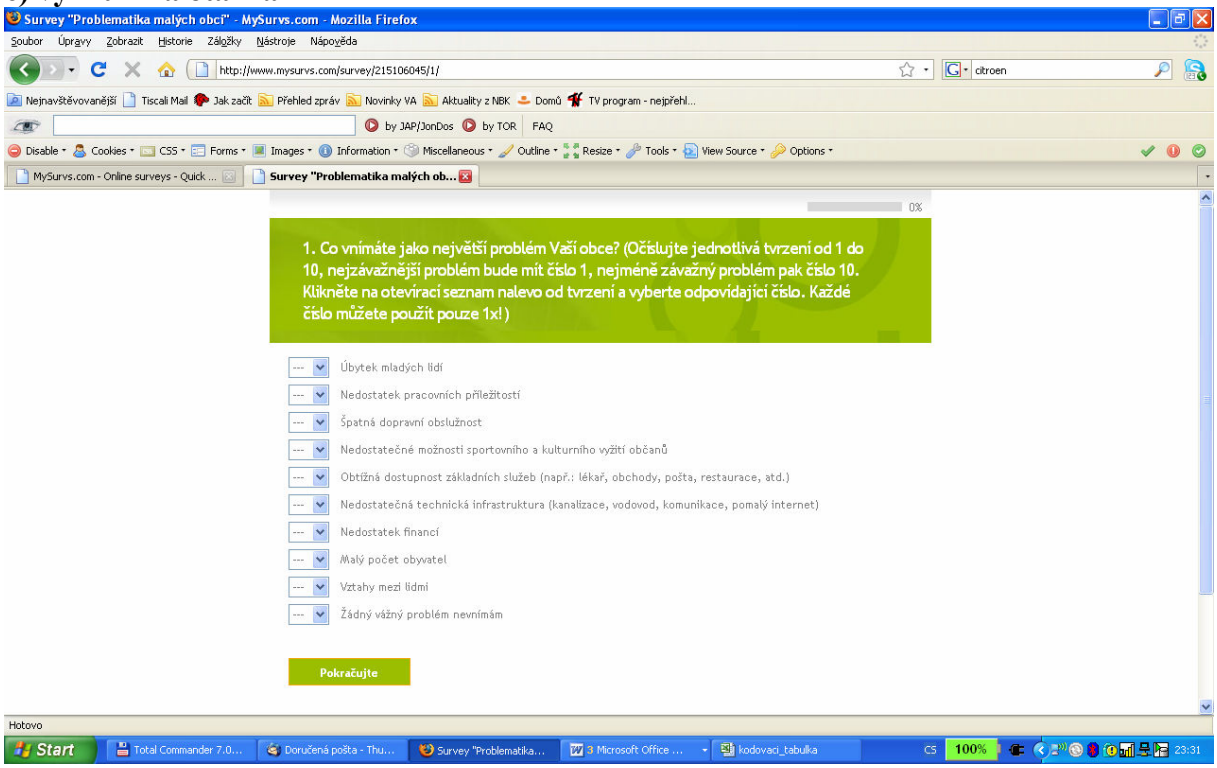

d) výzkumná otázka 2

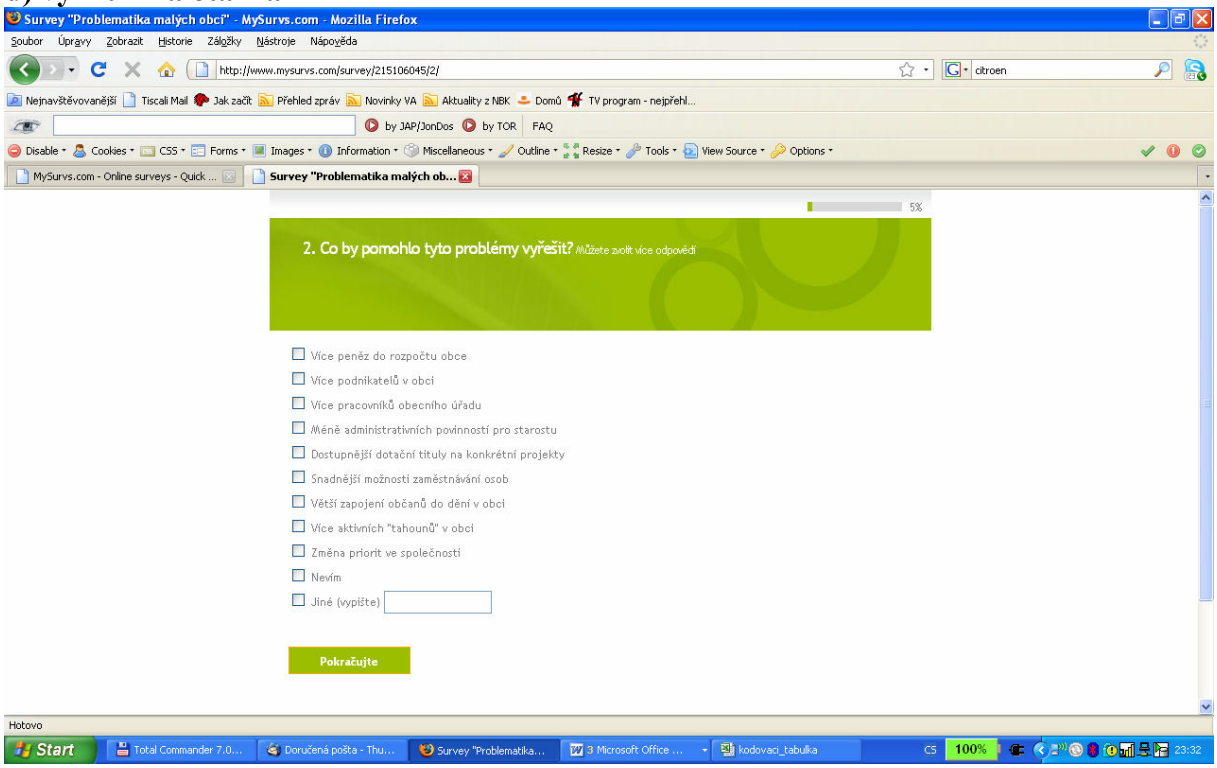

e) výzkumná otázka 3

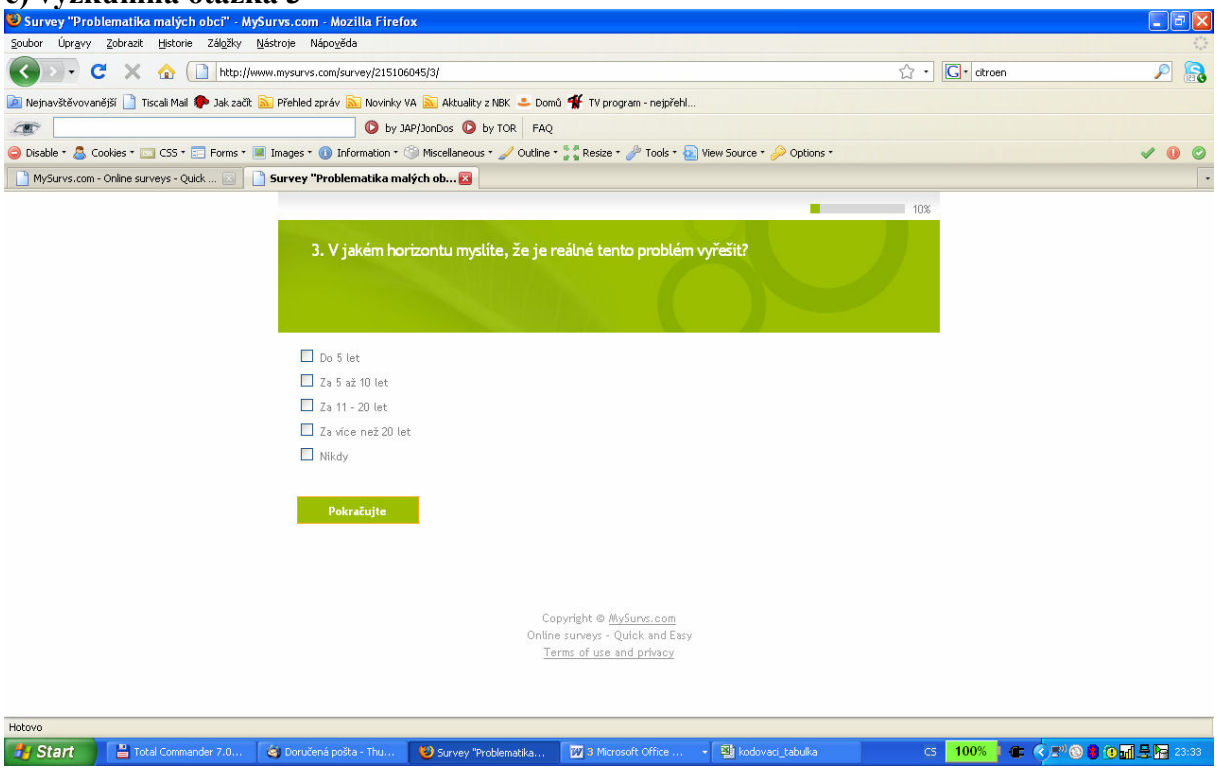

f) výzkumná otázka 4

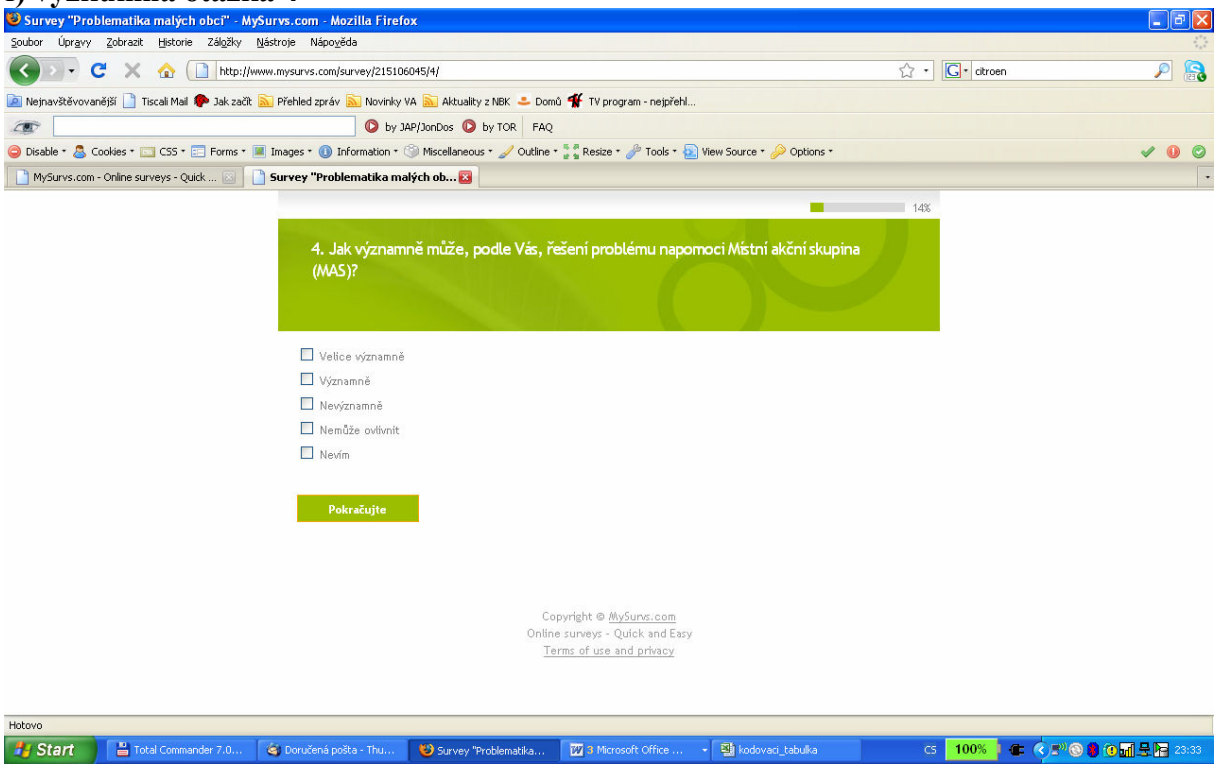

g) výzkumná otázka 5

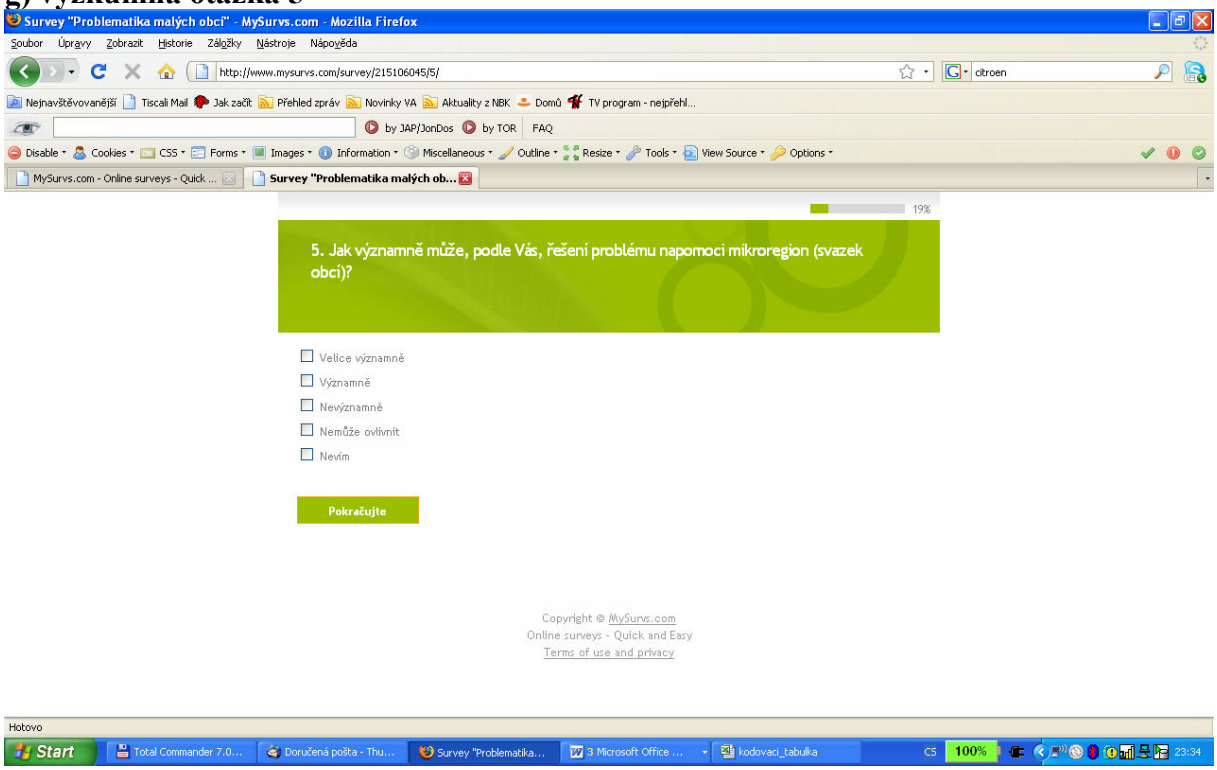

h) výzkumná otázka 6

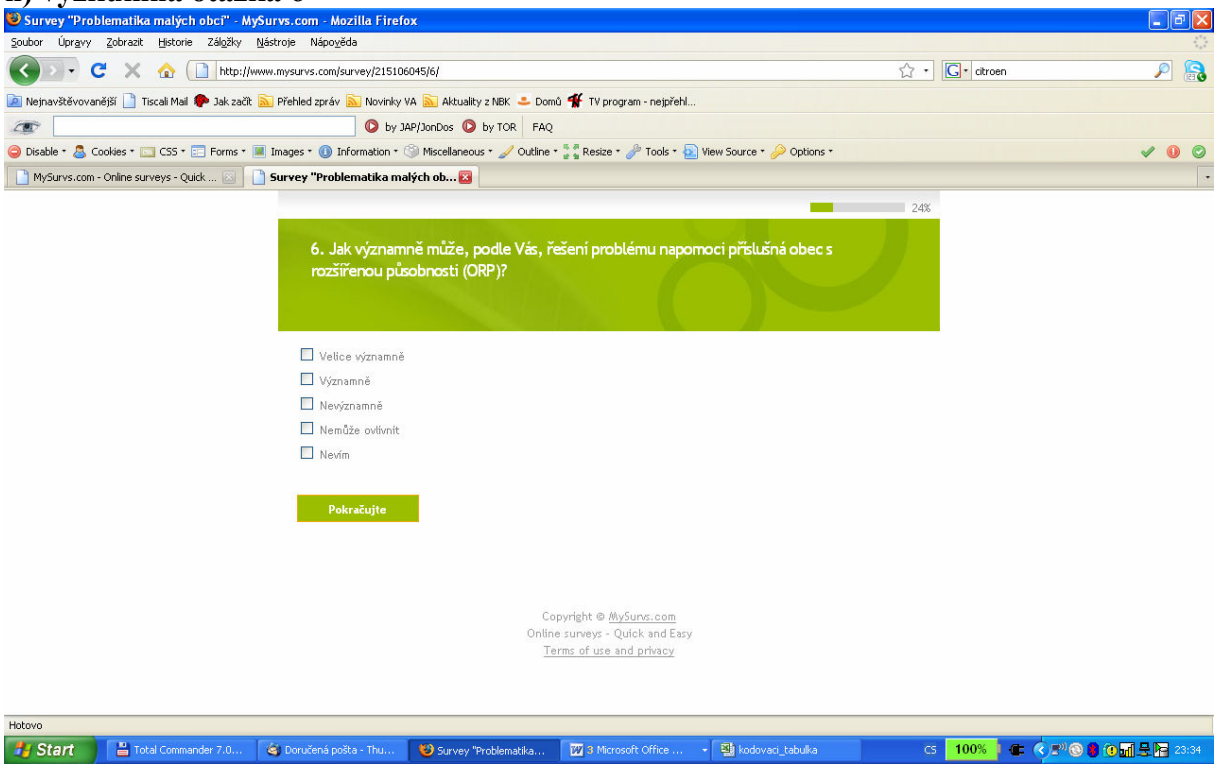

i) výzkumná otázka 7

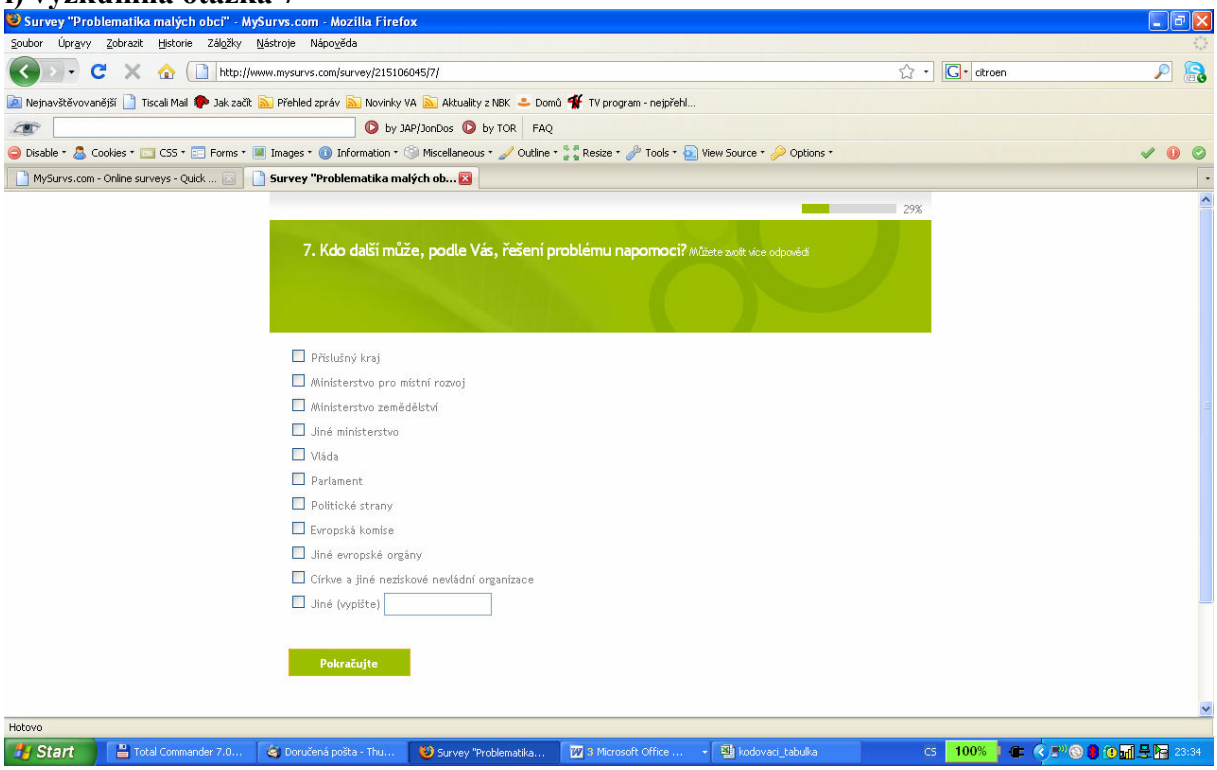

j) výzkumná otázka 8

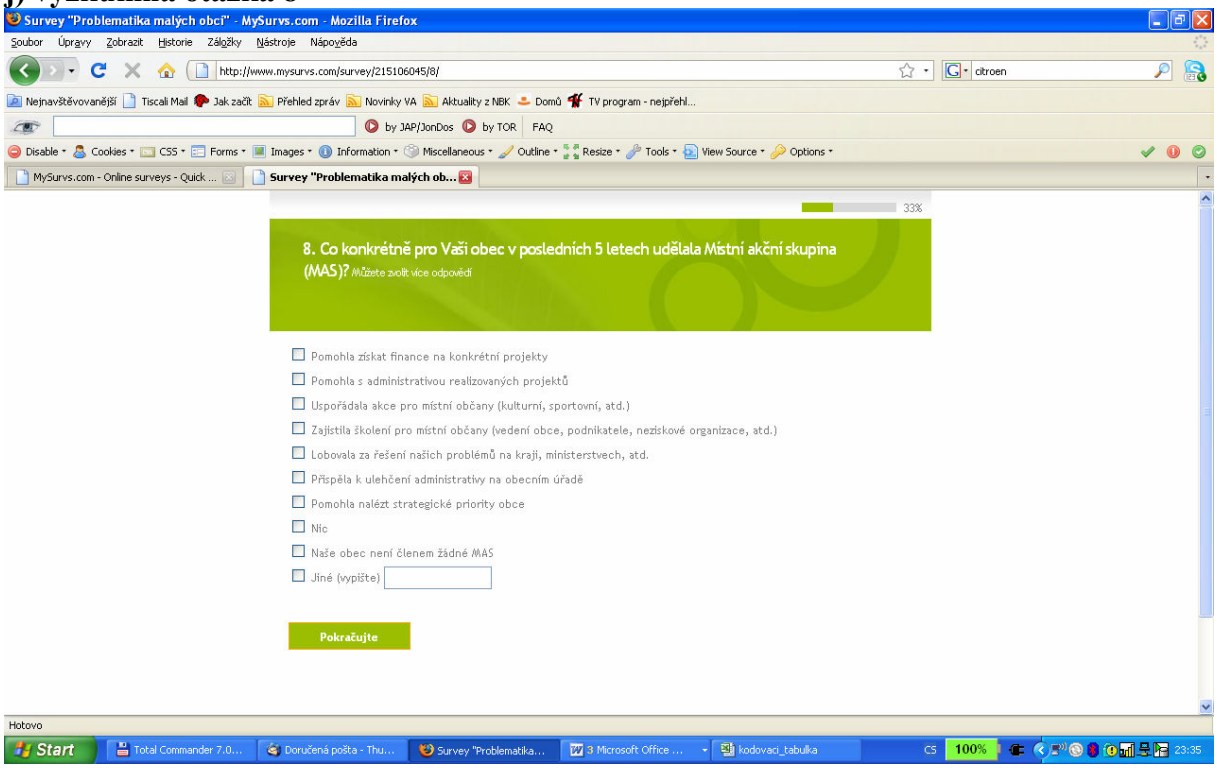

k) výzkumná otázka 9

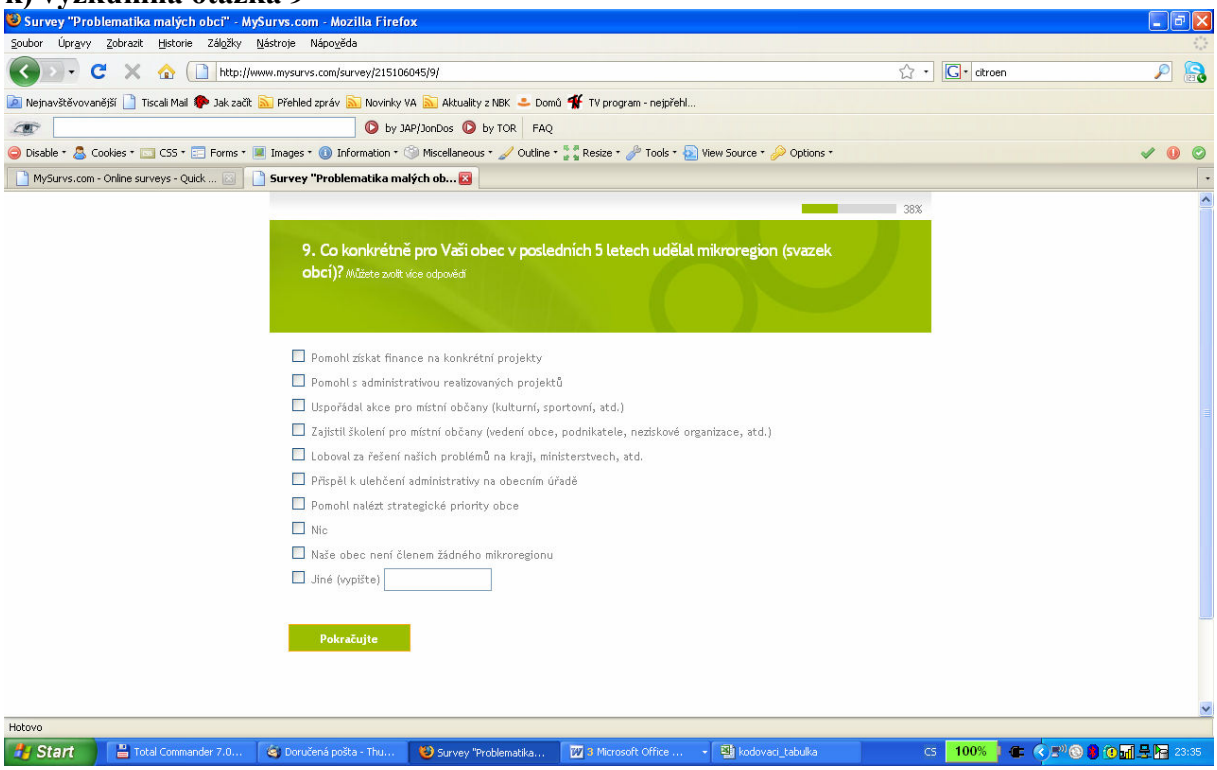

l) výzkumná otázka 10

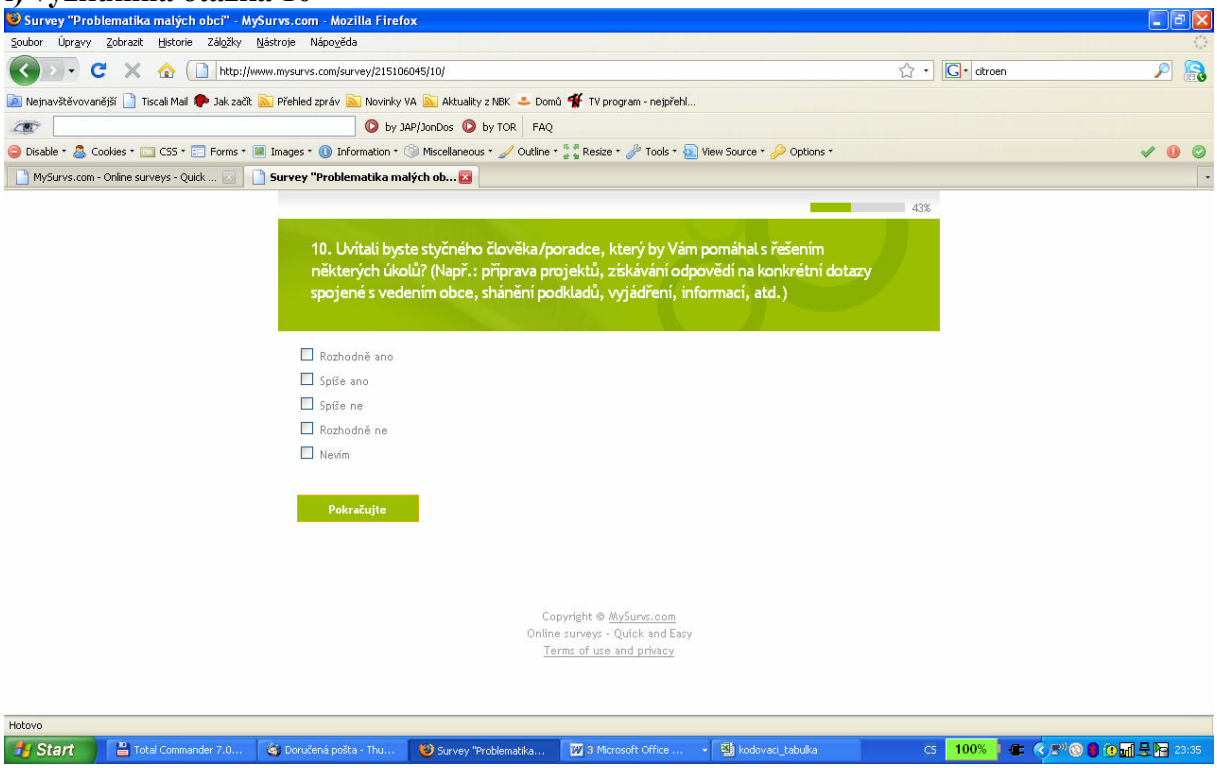

m) výzkumná otázka 11

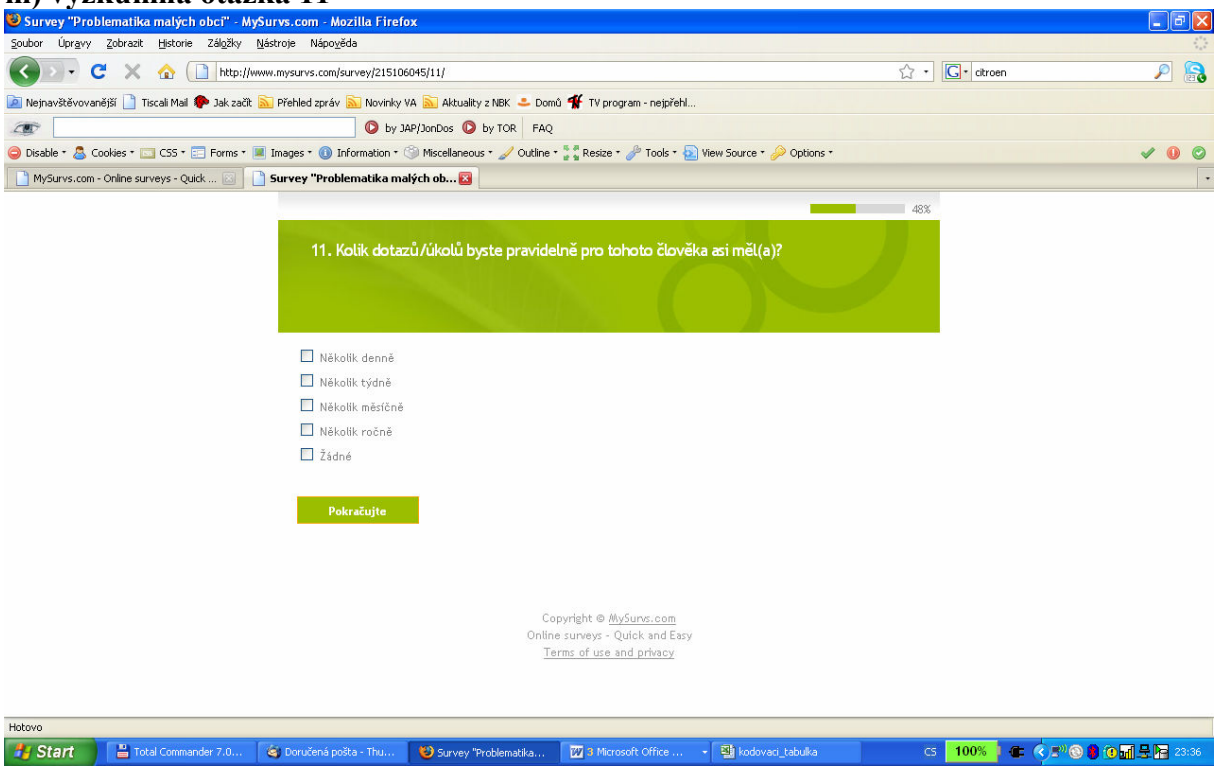

n) výzkumná otázka 12

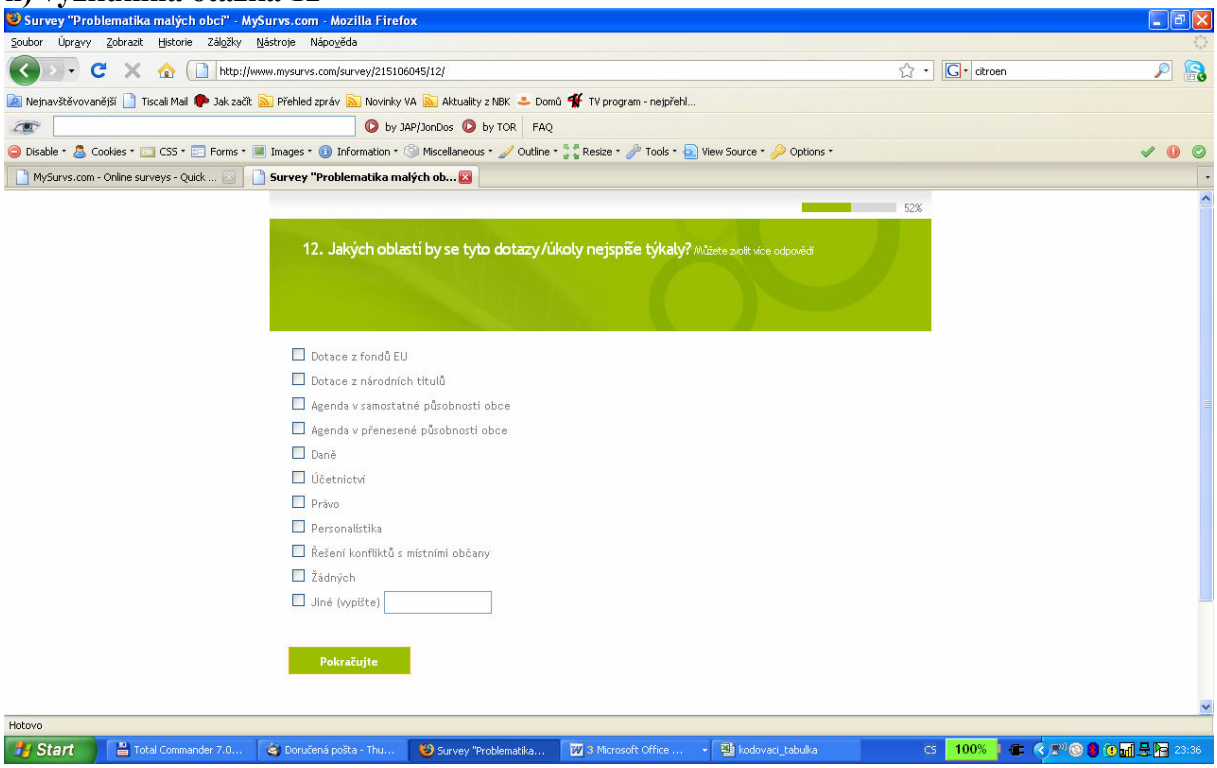

o) výzkumná otázka 13

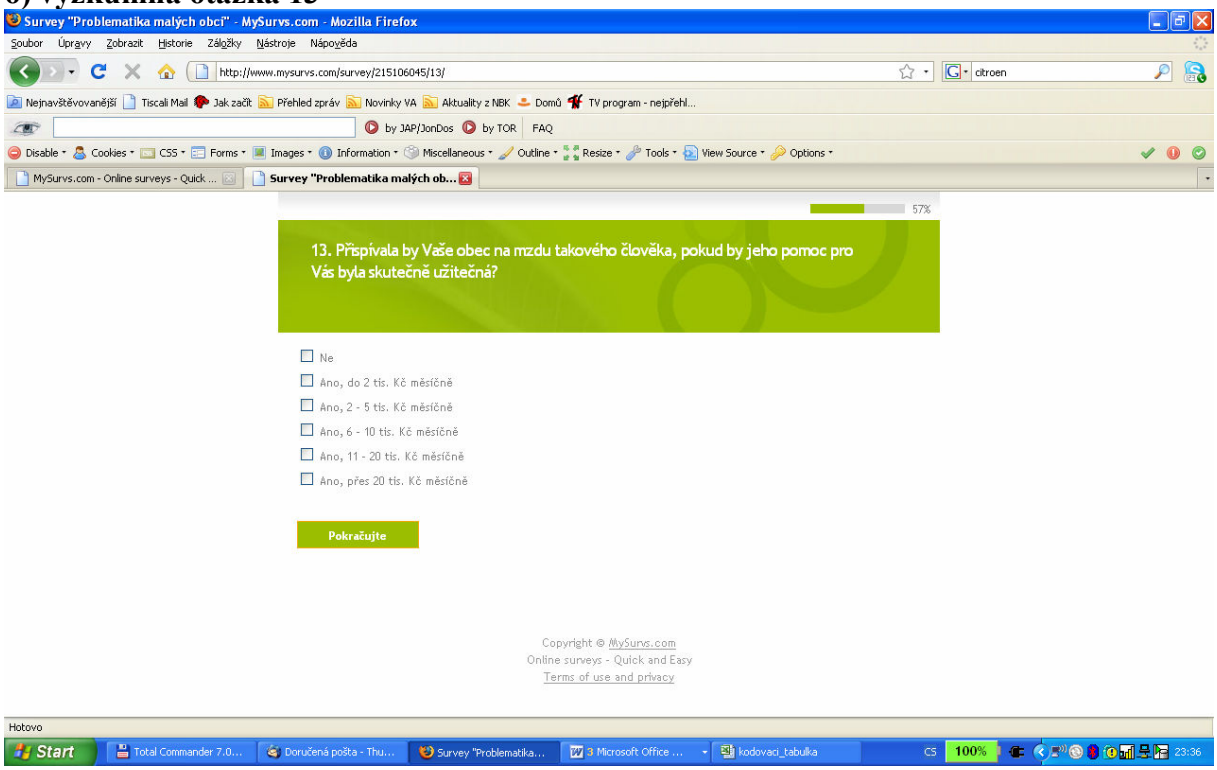

p) výzkumná otázka 14

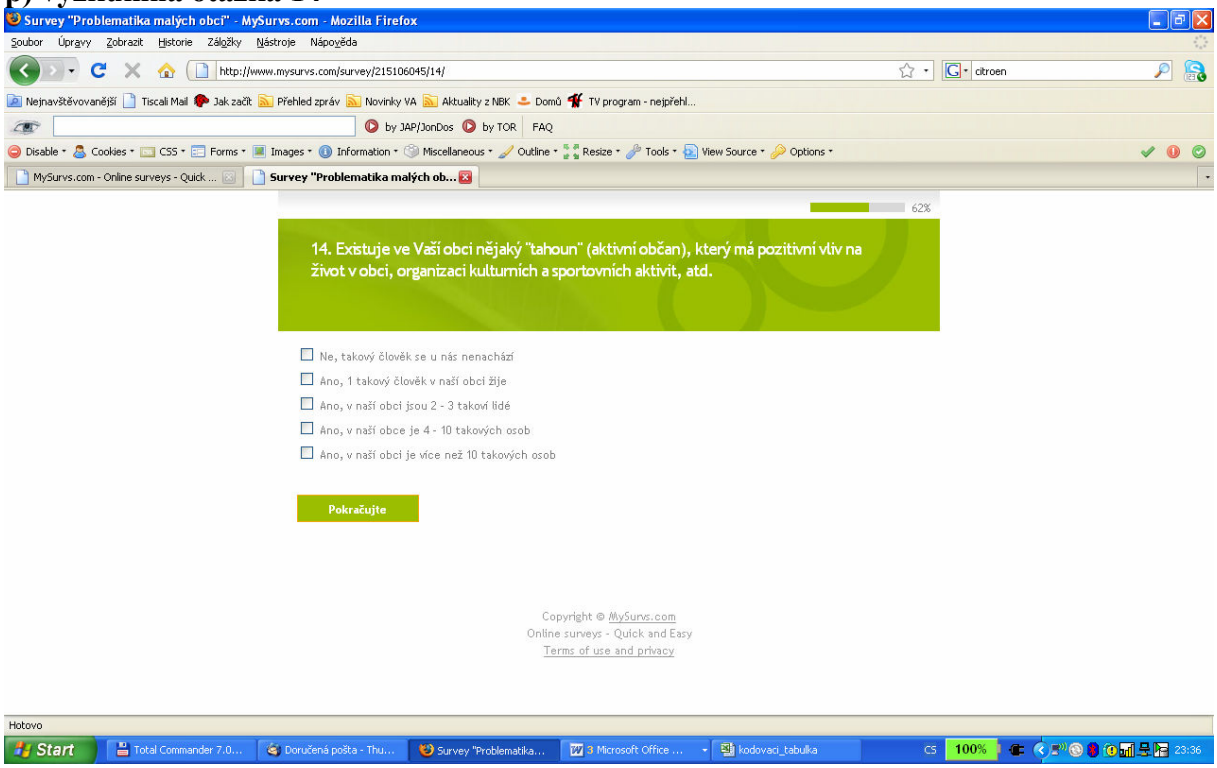

q) výzkumná otázka 15

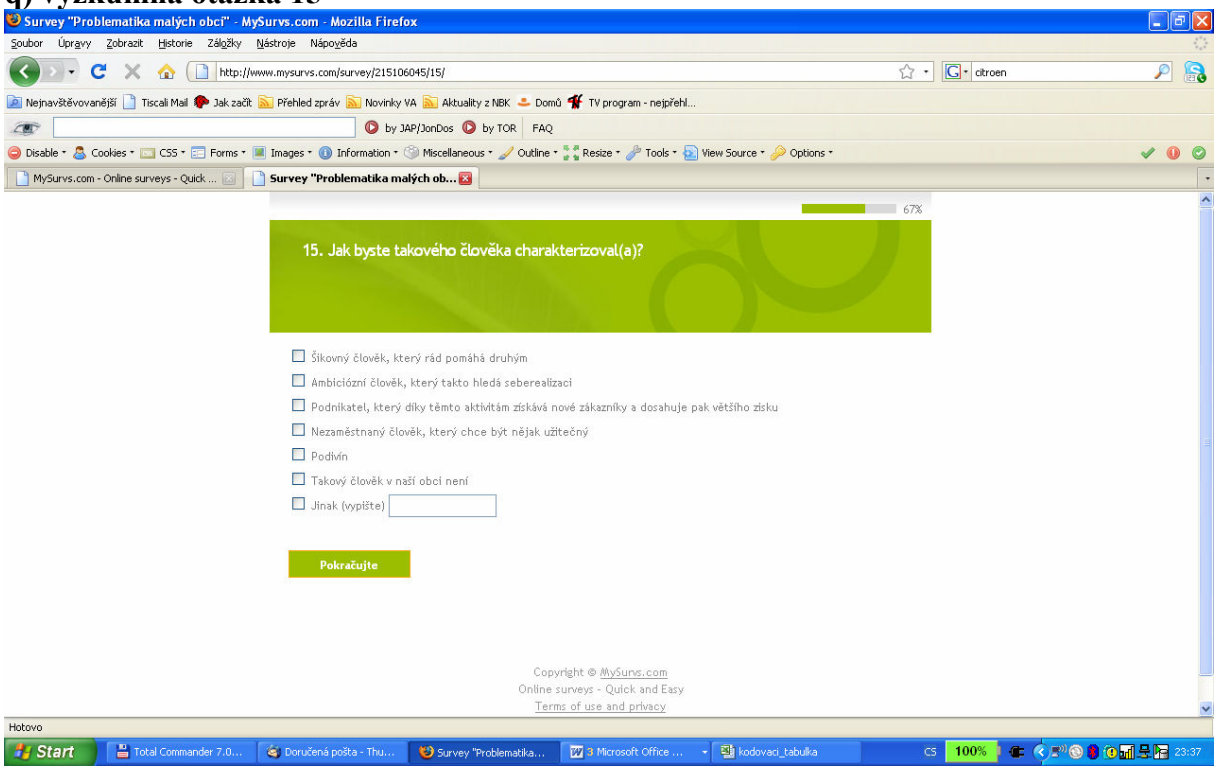

r) výzkumná otázka 16

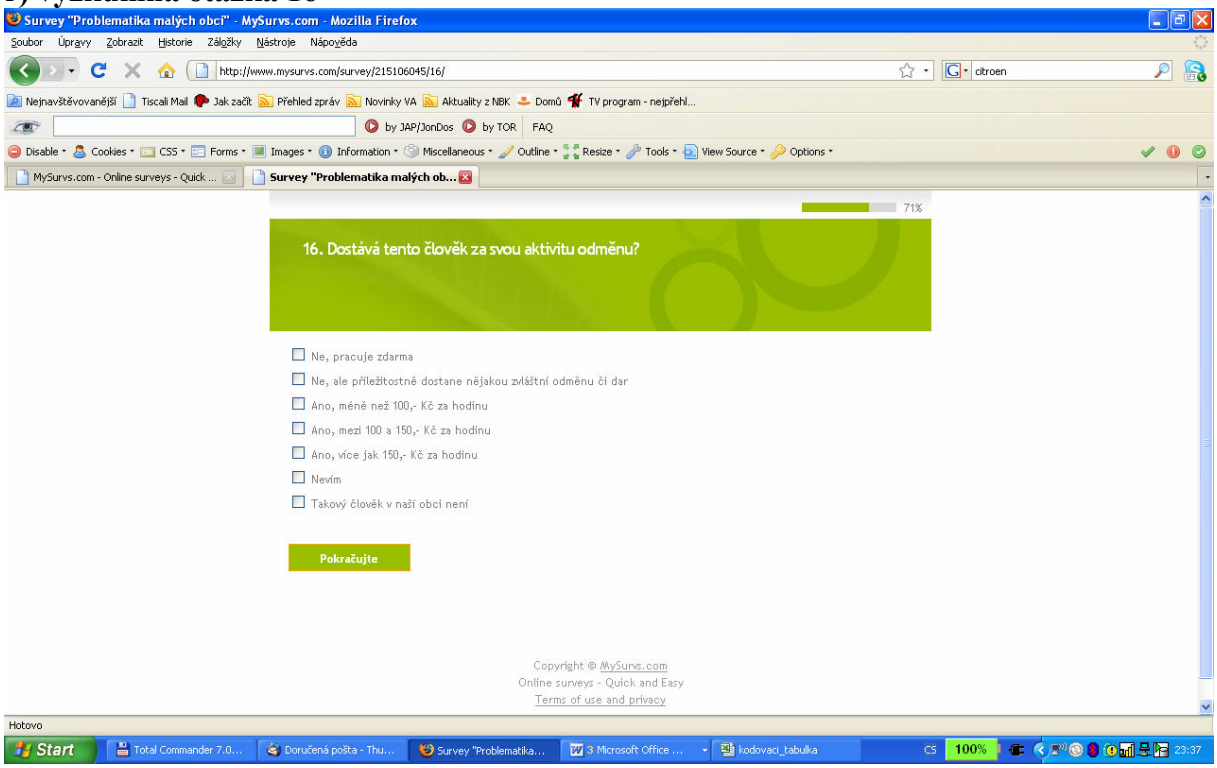

s) výzkumná otázka 17

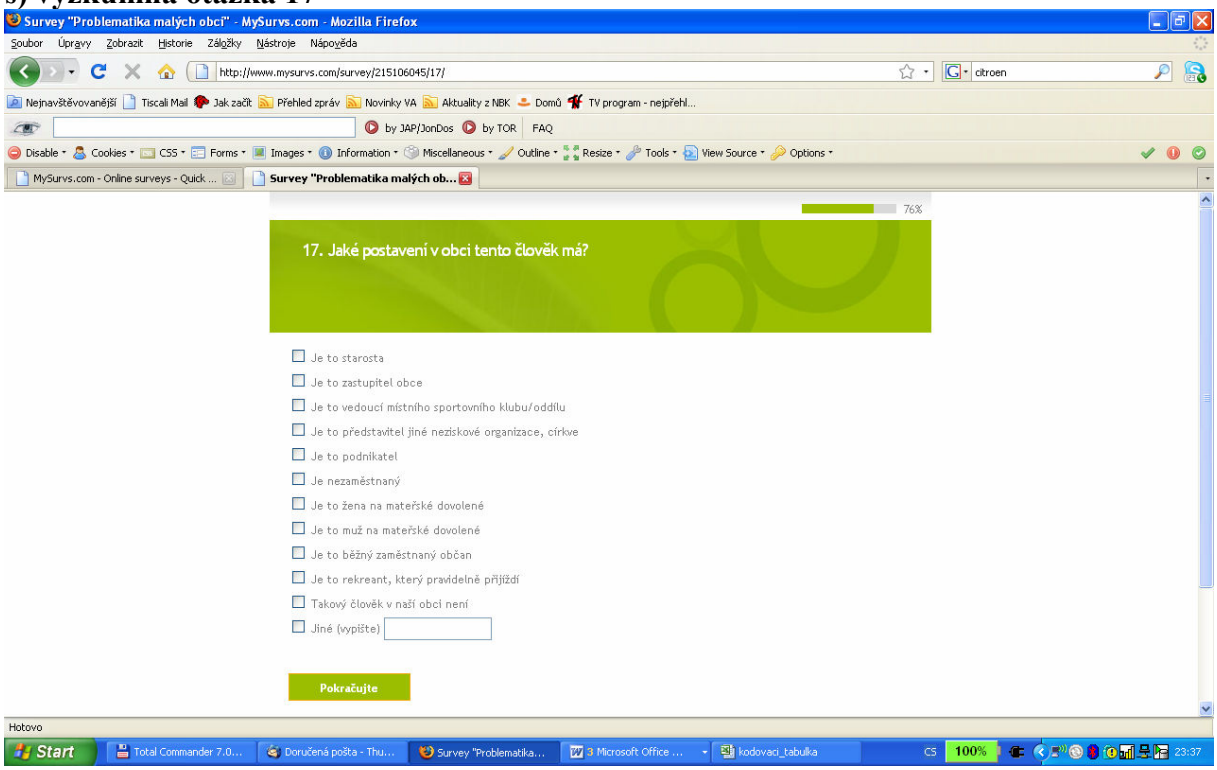

t) výzkumná otázka 18

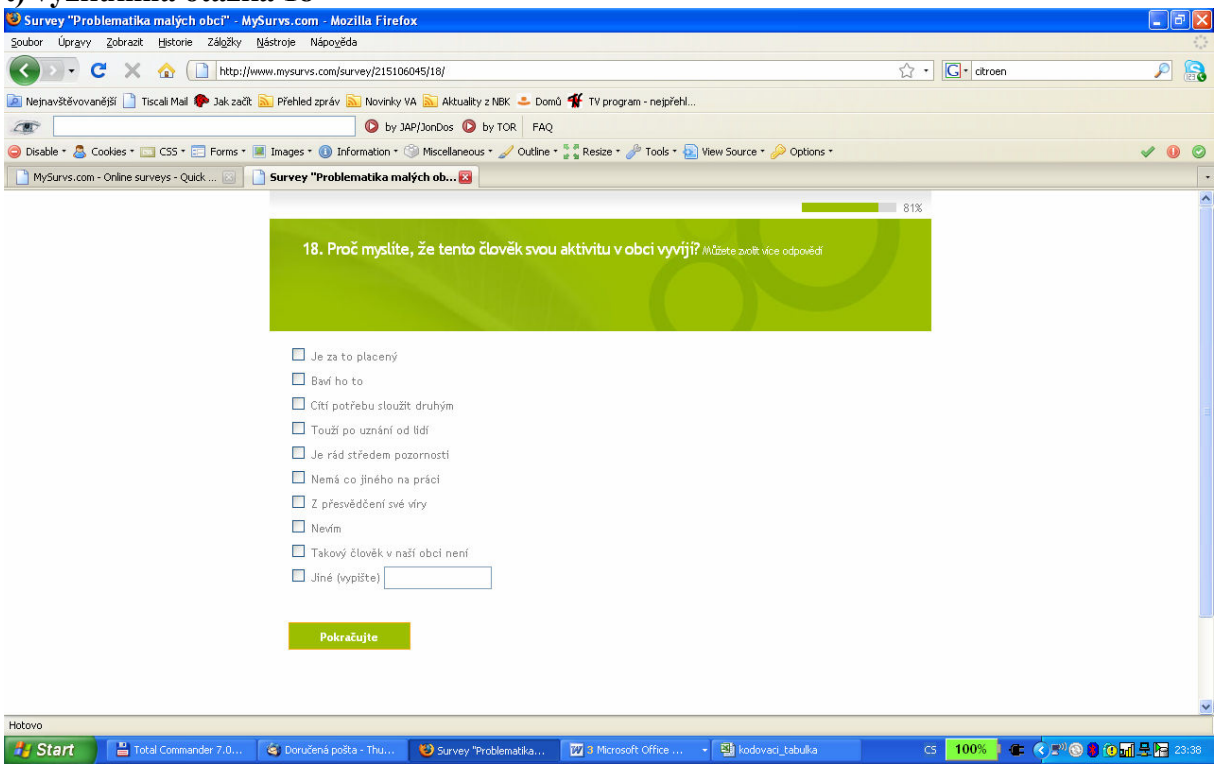

u) výzkumná otázka 19

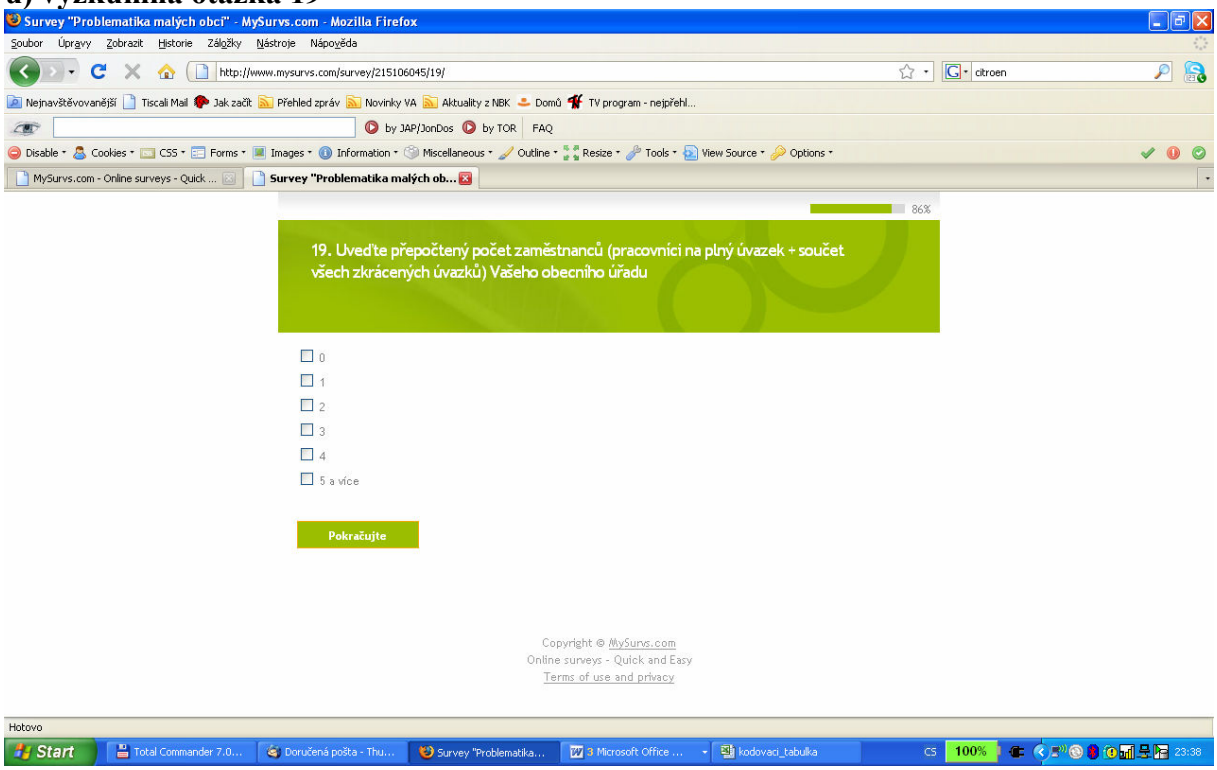

v) výzkumná otázka 20

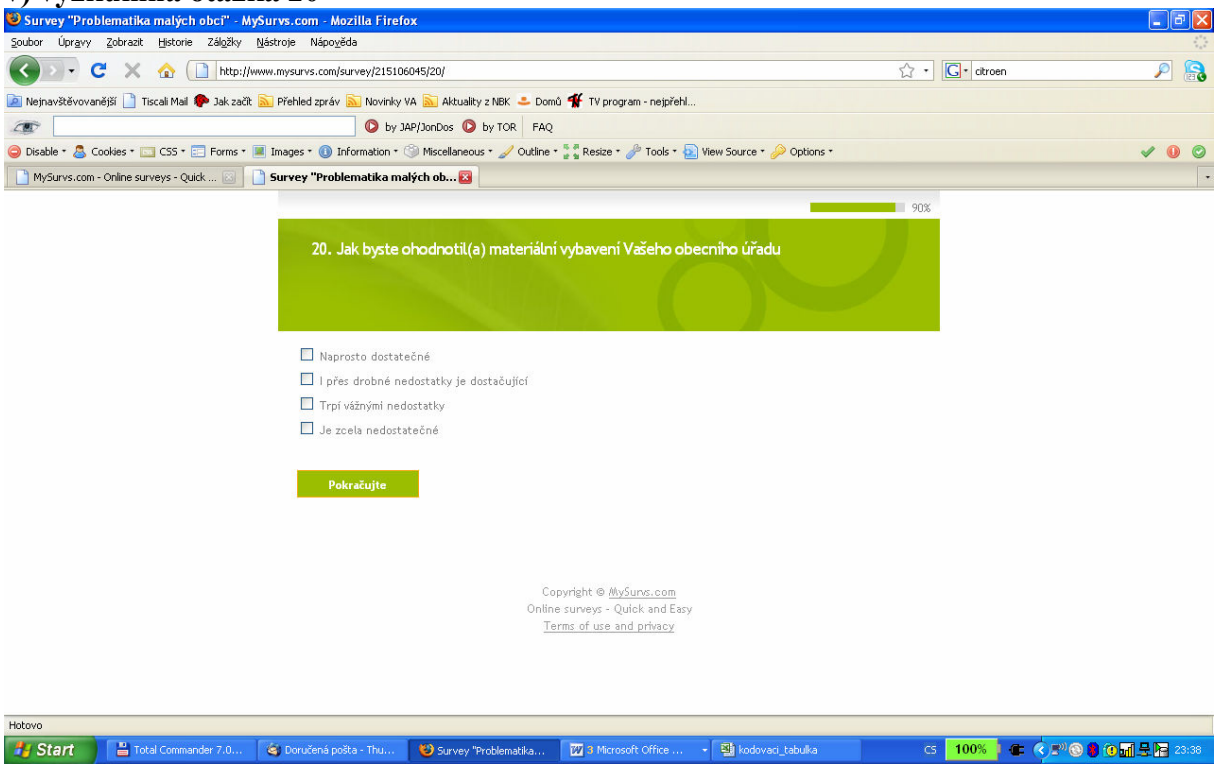

w) doplňující otázka 21

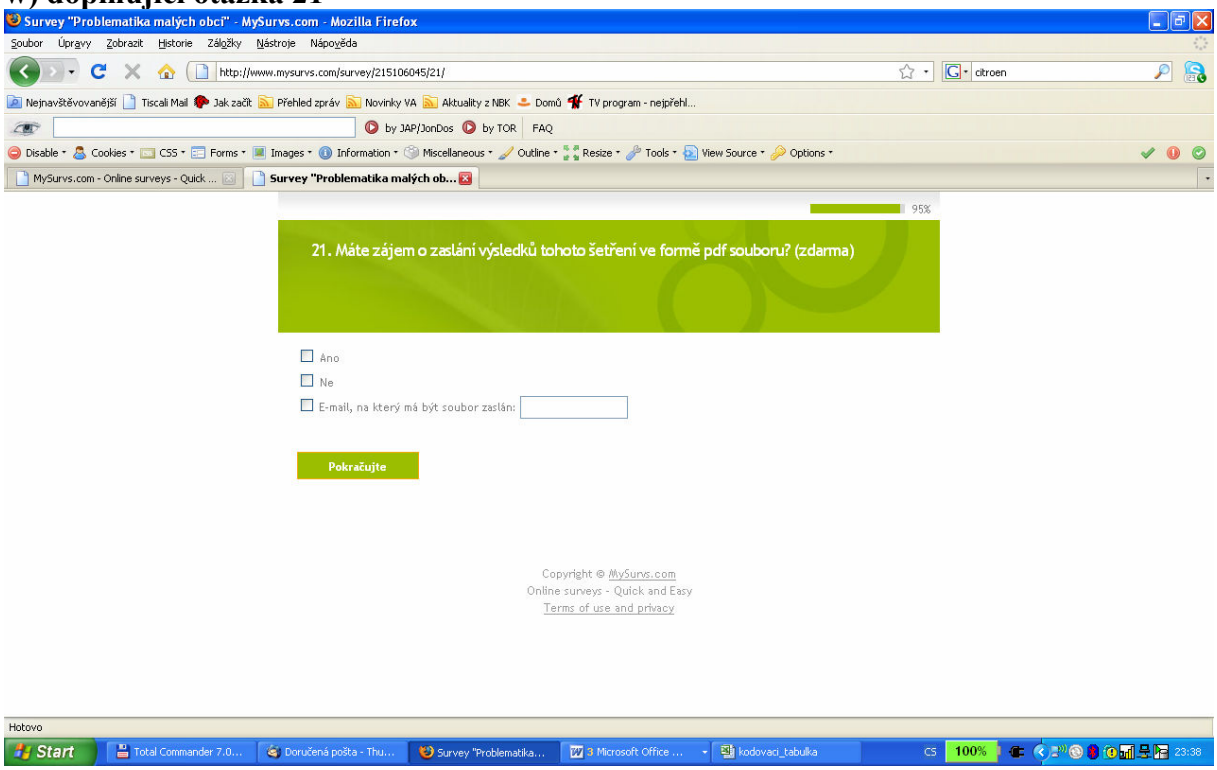
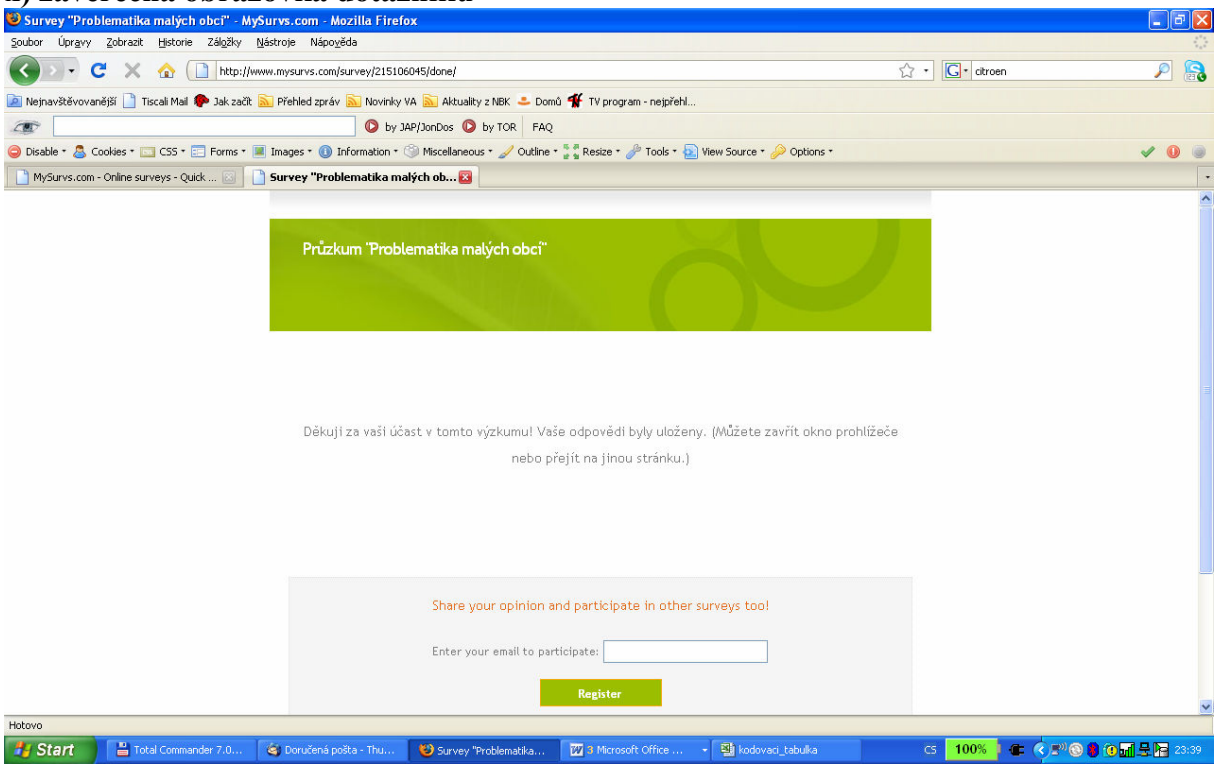
x) závěrečná obrazovka dotazníku